

Lenka Ušiaková

Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve

2022

Právnická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve

Vedecká monografia

Lenka Ušiaková

2022

Vzor citácie: Ušiaková, L.: *Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve*.
Belianum: Banská Bystrica, 2022.

Táto publikácia bola vytvorená v rámci riešenia grantového projektu VEGA č. 1/0472/21: Prierezová analýza mimoriadnych intervenčných zásahov štátu a ich aplikácie v období krízy spôsobenej ochorením COVID-19 na súkromnoprávne vzťahy v Slovenskej republike.

Autor: JUDr. Lenka Ušiaková, PhD.

Vedecký redaktor: Doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD.

Recenzenti: prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
doc. JUDr. Diana Treščáková, PhD.
doc. JUDr. Ing. Jaroslav Dolný, PhD.

Návrh obálky: Mgr. Ján Humaj

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici.

ISBN 978-80-557-1963-4

DOI <https://doi.org/10.24040/2022.9788055719634>

Táto publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International Licence CC BY-ND (uvadenie autora – bez odvodeného obsahu)

Obsah

Zoznam skratiek	5
Úvod.....	7
Východiská inštitútu diskvalifikácie	14
1.1 Legislatívne východiská diskvalifikácie.....	14
1.1.1 Inštitucionalizácia diskvalifikácie a registra diskvalifikácií v slovenskom právnom poriadku.....	20
1.1.2 Ďalšie formy vylúčenia z výkonu podnikateľskej činnosti podľa slovenského právneho poriadku	23
1.2 Objektívne východiská diskvalifikácie.....	26
1.2.1 Špecifický verejný záujem ako východisko pre zavedenie právnej úpravy diskvalifikácie	27
1.2.2 Diskvalifikácia z výkonu funkcie v kontexte ústavného práva podnikat'	31
1.3 Subjektívne východiská diskvalifikácie	34
1.3.1 Fiduciárny vzťah medzi kapitálovou obchodnou spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom	35
1.3.2 Základný rámec fiduciárnych povinností štatutárneho orgánu..	37
1.3.3 Zmeny v obsahu a charaktere fiduciárnych povinností v dôsledku krízy spoločnosti, resp. jej hroziaceho úpadku.....	43
Podstata, funkcie a pôsobnosť diskvalifikácie.....	49
2.1 Podstata a funkcie diskvalifikácie.....	49
2.2 Pôsobnosť diskvalifikácie	52
2.2.1 Vecná pôsobnosť diskvalifikácie.....	53
2.2.2 Osobná (personálna) pôsobnosť diskvalifikácie.....	53
2.2.3 Časová pôsobnosť diskvalifikácie.....	54
2.2.4 Územná pôsobnosť diskvalifikácie.....	56
Dôvody diskvalifikácie.....	57
3.1 Dôvody diskvalifikácie všeobecne	57
3.2 Diskvalifikačné dôvody podľa slovenského právneho poriadku....	60
3.2.1 Diskvalifikujúce rozhodnutia súdov v trestnom konaní.....	62
3.2.2 Diskvalifikujúce rozhodnutia súdov vydané v rámci insolvenčných konaní.....	63

3.2.3	Diskvalifikujúce rozhodnutia súdov a iných orgánov, ktoré sankcionujú neplnenie konkrétnych povinností ustanovených zákonom.	84
3.3	Diskvalifikačné dôvody podľa CDDA 1986	98
3.3.1	Všeobecné diskvalifikačné dôvody.....	99
3.3.2	Diskvalifikačné dôvody založené na neplnení požiadavky náležitej starostlivosti pri výkone funkcie (tzv. nevhodnosť pre výkon funkcie, „ <i>unfitness</i> “).....	103
3.3.3	Diskvalifikačné dôvody súvisiace s úpadkom spoločnosti a insolvenčným konaním.....	108
	Okruh diskvalifikovateľných osôb	111
4.1	Osobitosti osobnej pôsobnosti diskvalifikácie v dôsledku uloženia trestu zákazu činnosti	113
4.2	Štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti.....	115
4.3	Bývalý štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti.....	120
4.4	Iné osoby oprávnené zastupovať fyzickú osobu alebo právnickú osobu, u ktorých môže nastať diskvalifikačný dôvod	123
4.5	Dlžník po skončení oddĺženia	129
	Zápis do registra diskvalifikácií a účinky diskvalifikácie	130
5.1	Diskvalifikačné konanie.....	130
5.1.1	Diskvalifikačné konanie podľa slovenského právneho poriadku	130
5.1.2	Diskvalifikačné konanie podľa britského právneho poriadku.	135
5.2	Register diskvalifikácií.....	138
5.3	Účinky diskvalifikácie.....	142
5.3.1	Vecná stránka účinkov diskvalifikácie	142
5.3.2	Osobná stránka účinkov diskvalifikácie.....	145
5.3.3	Časová stránka účinkov diskvalifikácie.....	149
5.3.4	Územná stránka účinkov diskvalifikácie.....	156
5.4	Porušenie povinností a obmedzení vyplývajúcich z diskvalifikácie	157
	Záver	166
	Zoznam literatúry	175
	Menný a vecný register.....	191

Zoznam skratiek

CDDA 1986	Companies Directors Disqualification Act (1986)
DP	zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (Daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (Daňový poriadok)
EP	zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (Exekučný poriadok)
OZ	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (Občiansky zákonník)
ObZ	zákon č. 513/1991Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (Obchodný zákonník)
SoRaI	Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1023 o rámcoch preventívnej reštrukturalizácii, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 zo dňa 20.6.2019 (Smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii)
TZ	zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (Trestný zákon)
Ústava SR	ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

ZKR	zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o konkurze a reštrukturalizácii)
ZoOK	zákon č. 90/2012 Z.z. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách)
ZoOR	zákon č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o obchodnom registri)
ZoRHÚ	zákon č. 111/2022 Z.z. o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o riešení hroziaceho úpadku)
ZoRPVS	zákon č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o registri partnerov verejného sektora)
ZoS	zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o súdoch)
ZoSOS	zákon č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (zákon o sídlach a obvodoch súdov)
ZoZES	Zmluva o založení Európskych spoločností
ŽZ	zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (živnostenský zákon)

Úvod

Podnikateľské prostredie v Slovenskej republike sa v ostatnom období stretáva s množstvom problémov, ktoré postihujú na ňom sa zúčastňujúce subjekty. Ako základné problémy je možné identifikovať nedostatočné nástroje umožňujúce vynútiť plnenie záväzkov v obchodnoprávných vzťahoch a s tým súvisiace oslabené postavenie veriteľov, využívanie, resp. zneužívanie právnych inštitútov účastníkmi obchodnoprávných vzťahov vo svoj prospech, a to predovšetkým v rámci kapitálových obchodných spoločností a v neposlednom rade slabú vymožitelnosť práva osobitne v obchodnoprávných veciach.

K prehĺbeniu problémov o.i. prispel popri vývoji podnikateľského prostredia tiež všeobecný socioekonomický vývoj spoločnosti, ktorého negatívne prvky sú do veľkej miery spôsobené mimoriadnou situáciou spôsobenou pandémiou COVIDu-19, ktorej zásadné a ďalekosiahle následky sa prejavujú nielen v slovenskej ekonomike, ale aj v európskom, resp. celosvetovom meradle.

Predovšetkým kapitálové obchodné spoločnosti predstavujú svojou vnútornou štruktúrou a organizáciou, vzájomným usporiadaním právnych vzťahov a postavením subjektov, ktoré sa na ich podnikaní zúčastňujú a špecifický účel ich založenia, nástroj pre realizáciu vlastných záujmov osôb, ktoré sa podieľajú na ich podnikaní. V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť, že primárnou a podstatnou príčinou existencie obchodnej spoločnosti (ako aj právnickej osoby vo všeobecnosti) je fyzická osoba a jej právne relevantné

záujmy, pričom účel založenia obchodnej spoločnosti (právnickej osoby)¹ je výhradne odrazom záujmov fyzickej osoby, ktorá sa podieľa na jej založení, resp. zúčastňuje na jej činnosti (podnikaní).²

Na druhej strane obchodná predovšetkým kapitálová spoločnosť poskytuje fyzickej osobe pri realizácii týchto záujmov principiálnu a zásadnú právnu ochranu. Osoby zúčastňujúce sa na podnikaní obchodných spoločností, či už ako ich reprezentanti alebo spoločníci prostredníctvom aspoň formálneho vnesenia vlastného kapitálu a naplnenia podmienok pre založenie a vznik obchodnej spoločnosti, vytvárajú právnu subjektivitu obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby za účelom realizácie vlastného podnikateľského zámeru, pričom účasť osobitne v kapitálovej obchodnej spoločnosti im zabezpečí transpozíciu podnikateľského rizika a zároveň vlastnej zodpovednosti v podnikateľských vzťahoch na túto kapitálovú obchodnú spoločnosť.³ Tým kapitálová obchodná spoločnosť poskytuje osobám, ktoré sa zúčastňujú na jej založení, správe a riadení širokú mieru ochrany v podobe tzv. korporátneho závoja,⁴ najmä z hľadiska eliminácie potencionálnych podnikateľských rizík, ktoré môžu nastať v ich osobnej majetkovej sfére v prípade ich podnikateľského neúspechu.

Vyššie popísané riziko vo všeobecnosti spájané s podnikaním obchodných spoločností je vyvažované ich zásadným sociálnym a ekonomickým prínosom. Riziko spojené s kapitálovou obchodnou spoločnosťou ako takou je akceptované so zreteľom na jej všeobecnú prospernosť, zásadnú úlohu pri podpore podnikateľskej činnosti, rozvoji podnikateľského prostredia a v širších súvislostiach rozvoji trhovej

¹ Účel založenia obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby predstavuje jej podstatný pojmový znak. Podľa J. Lazara právnickou osobou je „organizácia osôb alebo majetku, ktorá sa vytvára na určitý osobitný účel a ktorej objektívne právo priznáva právnu subjektivitu.“ Lazar, J. a kol.: *Základy občianskeho hmotného práva*. 2. prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2004, s. 19

² Havel, B.: *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010, s. 43

³ K regulácii správania obchodných spoločností (ziskových právnických osôb) a ich spoločníkov a reprezentantov pozri: Hurdík, J.: *Právnícké osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 74-75

⁴ Ku korporátnemu závoju a koncepcii jeho pretrhnutia pozri tiež: Lokajček, J.: *Prolomení majetkové samostatnosti kapitálových společností*. Praha: C.H. Beck, 2016

ekonomiky. Z tohto pohľadu je potrebné nazerať na kapitálové obchodné spoločnosti a posudzovať ich a hodnotiť predovšetkým „sociálne – teda z pohľadu role kapitálovej spoločnosti v spoločnosti, jej vplyvu na vývoj a pod.“⁵

V úvode zmienené problémy súčasného podnikateľského prostredia do veľkej miery súvisia so samotným vyššie popísaným charakterom kapitálových obchodných spoločností a úsilím osôb podieľajúcich sa na ich podnikaní o využitie inštitútov a právnych nástrojov, ktoré poskytujú v plnom rozsahu, je pritom možné polemizovať nad správnosťou, legitímnosťou a morálnosťou ich konania.

Zákonodarca sa na podklade popísaných problémov usiluje postupne zvyšovať kvalitu podnikateľského prostredia, eliminovať nežiadúce správanie subjektov zúčastňujúcich sa na obchodnoprávných vzťahoch a postupne prispievať k dosiahnutiu všeobecne uznávaného konceptu spoločensky zodpovedného podnikania. Principiálnym cieľom právnej úpravy by malo byť zabezpečiť a legislatívne vyjadriť také podmienky pre vystupovanie a konanie podnikateľov vrátane obchodných spoločností v právnych vzťahoch, ktoré by prostredníctvom funkčných právnych nástrojov zabezpečili vytvorenie súladu medzi mierou akceptovateľnej rizikovosti obchodných spoločností so zachovaním a rozvíjaním ich motivačnej a socioekonomickej funkcie a garanciami ochrany a jednoduchej vymožitelnosti nárokov tých subjektov, ktoré s obchodnými spoločnosťami prichádzajú do kontaktu.

Za týmto účelom sú využívané rozmanité právne nástroje, založené predovšetkým na posilňovaní zodpovednosti reprezentantov obchodných spoločností osobitne v súvislosti s krízou a úpadkom obchodných spoločností, dôrazom na právnu reguláciu konkurzného a ďalších insolvenčných konaní a zdôrazňovaním postavenia veriteľov pri uplatňovaní ich legitímnych nárokov voči obchodným spoločnostiam. Popri primárne súkromnoprávných prostriedkoch postupne rozvíjaných v rámci platnej právnej úpravy využíva zákonodarca tiež prostriedky verejnoprávne spočívajúce vo verejnoprávných zásahoch do postavenia a právnych vzťahov

⁵ Havel, B.: Jsou korporace morální? In: Lasák, J., Havel, B. (eds.): *Kompendium korporáčního práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 28

obchodnoprávných subjektov. Medzi tieto verejnoprávne zásahy je možné zaradiť o.i. inštitucionalizáciu diskvalifikácie a registra diskvalifikácií v obchodnom práve umožňujúce autoritatívne vylúčenie subjektov zúčastňujúcich sa na podnikateľských vzťahov, predovšetkým na správe a riadení obchodných spoločností, z výkonu funkcií v týchto obchodných spoločnosti v dôsledku ich nezákonného konania takej intenzity, s ktorou zákon diskvalifikačný následok spája.

Právna úprava diskvalifikácie bola do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedená novelou Obchodného zákonníka zákonom č. 87/2015 Z.z. s účinnosťou od 1. januára 2016, pôvodná koncepcia právnej úpravy do dnešného dňa prešla vo väčšej miere čiastkovými úpravami, ktorými sa zákonodarca usiluje reagovať na priebežne vznikajúce problémy obchodnoprávnej praxe. Práve tieto čiastkové zmeny právnej úpravy, ktorými sa zákonodarca usiluje riešiť problémy v obchodnoprávných vzťahoch v konkrétnostiach, *ad hoc*, a to nielen v rámci problematiky diskvalifikácie, spôsobujú vnútorný nesúlad a rozporuplnosť právnej úpravy, ktoré neumožňujú rozvíjať účel a zmysel právnej úpravy a spôsobujú značné interpretačné a aplikačné problémy.

Právna úprava diskvalifikácie z výkonu funkcie v slovenskom právnom poriadku je v zásadnejšej miere inšpirovaná britskou právnou úpravou diskvalifikácie, v rámci ktorej je komplexne upravený režim diskvalifikácie z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach samostatným zákonom *Companies Directors Disqualification Act (1986)*. Slovenský režim diskvalifikácie preberá britský koncept diskvalifikácie, do istej miery je možné na právnu úpravu diskvalifikácie nazerať ako na právny transplantát osobitne so zreteľom na jej účel a dôsledky. Porovnanie oboch právnych úprav inštitútu zamerané popri účele a dôsledkoch právnej úpravy tiež na jej koncepciu, princípy jej aplikácie a vymožitelnosť môže prispieť k posúdeniu funkčnosti a efektívnosti slovenskej právnej úpravy a formulovaniu jej zásadných problémov s poukazom na konkrétne návrhy riešení.

Hlavným cieľom predkladanej vedeckej monografie je dôsledne analyzovať inštitút diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve na

podklade platnej slovenskej právnej úpravy v širšom kontexte jej komparácie s právnou úpravou diskvalifikácie v britskom právnom poriadku, podrobiť ju kritickému hodnoteniu a formulovať na jeho základe vlastné závery a návrhy *de lege ferenda*.

Za účelom dosiahnutia formulovaného hlavného cieľa som si vymedzila nasledovné parciálne ciele vedeckej monografie:

1. Analyzovať pozitívnoprávnú úpravu diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve v Obchodnom zákonníku a súvisiacich platných právnych predpisoch.
2. Komparovať slovenskú právnú úpravu diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve s britskou právnou úpravou .
3. Kriticky hodnotiť slovenskú právnú úpravu diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve v kontexte jej koncepcie, interpretačných a aplikačných dôsledkov v porovnaní s koncepciou a dôsledkami britskej právnej úpravy.
4. Poukázať na vhodné nástroje, ktoré by mohli prispieť k efektívnosti právnej úpravy inštitútu diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve a naplneniu jej účelu.

Naplnenie stanovených cieľov vedeckej monografie je podmienené výberom a vhodným použitím metodologických postupov vychádzajúcich z výberu a štúdiu pozitívnoprávnych predpisov, odbornej literatúry a relevantných zdrojov. Základnou použitou metódou je metóda analýzy, aplikovaná v rámci oboch jej nástrojov, tak indukcie, ako aj dedukcie. Analýza pozitívnoprávnych predpisov je založená na ustálených interpretačných metódach (najmä gramatický, logický, teleologický, systematický a historický výklad). V rámci analýzy vo všeobecnosti sú využívané rozličné prístupy, najmä prístup kognitívny, hermeneutický a kritický.

Následne využívam metódu syntézy, s použitím ktorej formulujem podstatné znaky právnej úpravy inštitútu a usilujem sa o jeho systematizáciu zo širšieho pohľadu. Ďalšou relevantnou využívanou metódou je už vyššie

zmieňovaná komparácia. V rámci realizovaného výskumu sú využívané jednotlivé roviny kognitívnej explikácie, najmä normatívny prístup, vychádzajúci z predchádzajúce hĺbkovej analýzy a prístup deskriptívny.

Vedecká monografia je rozčlenená na päť ťažiskových kapitol. Prvá kapitola formuluje základné východiská pre právnu úpravu inštitútu diskvalifikácie z rozmanitých pohľadov. Vymedzuje legislatívny rámec analyzovaného inštitútu a poskytuje analýzu východísk tak z objektívneho ako aj subjektívneho hľadiska. V rámci objektívnych východísk poukazujem na záujem sledovaný zákonodarcom zavedením právnej úpravy a ústavnoprávne prvky diskvalifikácie ako zásahu do práv fyzickej osoby. Zo subjektívneho hľadiska predkladám stručnú analýzu postavenia predovšetkým štatutárneho orgánu a jeho vzťahu s obchodnou spoločnosťou, v ktorej funkciu vykonáva, s osobitným zreteľom na krízu obchodnej spoločnosti a jej hroziaci úpadok. Širšie vymedzené súvislosti umožňujú poňať analyzovaný inštitút z odlišných uhlov pohľadu a jednoznačnejšie objasniť jeho význam a zákonodarcom uvažované dôsledky jeho aplikácie.

V rámci druhej kapitoly sa následne zameriavam na vymedzenie podstaty, funkcií a pôsobnosti diskvalifikácie, pričom pôsobnosť diskvalifikácie je tu vymedzená ako primárna pôsobnosť určujúca okruh právnych vzťahov, na ktoré sa diskvalifikácia vzťahuje a zároveň ako pôsobnosť sekundárna zodpovedajúca širším účinkom diskvalifikácie.

Tretia kapitola je rozsiahla a poukazujem v nej na analýzu jednotlivých diskvalifikačných dôvodov v slovenskom právnom poriadku, pričom pre lepšiu orientáciu v problematike sa zameriavam tiež na vymedzenie diskvalifikačných dôvodov v zmysle CDDA 1986 v ich vzájomných súvislostiach.

Štvrtá kapitola stanovuje opäť predovšetkým s využitím analytickej a komparatívnej metódy primárnu osobnú pôsobnosť diskvalifikácie a vymedzuje teda okruh diskvalifikovateľných osôb.

Posledná piata kapitola je zameraná na analýzu procesnej stránky diskvalifikácie a jej účinkov, a to tak z komparatívneho, ako aj systematického a kritického pohľadu.

Inštitút diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve analyzovaný v rámci monografie nie je v súčasnej dobe v rámci slovenskej odbornej a vedeckej literatúry vo väčšej miere spracovaný. Všeobecná charakteristika inštitútu je obsiahnutá v rámci štyroch ťažiskových komentárov k Obchodnému zákonníku spracovaných pod autorským vedením M. Patakyovej, O. Ovečkovej, J. Suchožu a M. Mamojku. Problematikou diskvalifikácie a súvisiacimi právnymi problémami sa spomedzi slovenských odborníkov prevažne čiastkovo zaoberajú predovšetkým M. Patakyová, J. Husár, M. Ďurica, M. Mamojka ml., K. Csach, J. Žitňanská, J. Duračinská, P. Lukáčka, M. Kubinec, B. Jablonka, J. Azud a B. Grambličková. Spomedzi českých odborníkov v oblasti právnej vedy je možné vychádzať najmä z prác S. Černej, B. Havla, T. Rozehnal, T. Moravca a K. Hurychovej. Analýza vedeckých a odborných publikácií uvedených autorov bola podkladom výskumu realizovaného za účelom spracovania tejto monografie.

Publikácia vychádza zo stavu právnej úpravy v Slovenskej republike k 1. máju 2022.

Kapitola 1

Východiská inštitútu diskvalifikácie

Všeobecné zadefinovanie východísk analýzy právneho inštitútu umožní komplexnejšie posúdenie jeho jednotlivých prvkov zahŕňajúcich v sebe účel jeho právnej úpravy, zvolenú koncepciu a jej princípy, ako aj následky a účinky jeho aplikácie. V súvislosti s diskvalifikáciou z výkonu funkcie v obchodnom práve predkladám analýzu legislatívnych, objektívnych a subjektívnych východísk inštitútu.

1.1 Legislatívne východiská diskvalifikácie

V súčasnosti v našich podmienkach legislatívne vymedzený register diskvalifikácií a inštitút diskvalifikácie z výkonu funkcie je vo veľkej miere inšpirovaný predovšetkým britskou právnou úpravou, v rámci ktorej sú rozsiahlym spôsobom prepracované možnosti a zásady diskvalifikácie z výkonu funkcie samostatným právnym predpisom, a to ***Company Directors Disqualification Act 1986 (CDDA 1986)***, podstatným spôsobom novelizovaným zákonom *Enterprise Act 2002* a *Small Business, Enterprise and Employment Act 2015*.

Britská právna úprava je súčasťou právneho systému *common law*, ktorého princípy sa zásadným spôsobom odlišujú od princípov právneho systému kontinentálneho, do ktorého zaradujeme slovenský právny poriadok, vychádza teda z odlišnej právnej tradície, systému prameňov práva, spoločenského a obchodného prostredia, ako aj z odlišného vnímania tradičných pozitívno-právnych inštitútov práva obchodných spoločností.

V britskom právnom prostredí sme sa s vylúčením štatutárov porušujúcich svoje povinnosti pri výkone funkcie stretávali už v priebehu 20. storočia, a to na jednej strane v rámci rozhodovacej činnosti súdov a na strane druhej v pozitívnoprávnych normách.⁶ Súčasná právna úprava diskvalifikácie samostatným právnym predpisom vychádza zo záverov tzv. *Cork Committee (1982)*, ktorá „vyjadrila znepokojenie nad zjavným zneužívaním obmedzenej zodpovednosti kapitálových obchodných spoločností a zlyhaním existujúcich pravidiel na účinný boj proti nim, preto sa odporúčila zásadná reforma, vrátane prepracovania ustanovení o diskvalifikácii.“⁷ Uvedené závery sa následne premietli do prijatia komplexného právneho predpisu, CDDA (1986), ktorý popri riešení diskvalifikácie riaditeľov obchodných spoločností v súvislosti s ich konaním s trestnoprávnymi následkami, príp. v súvislosti so stanovom insolvenčie korporácie, zaviedol všeobecné možnosti vylúčenia riaditeľov korporácií vo väzbe na porušenie ich povinností pri správe korporácií.

Súdy v rámci svojej rozhodovacej činnosti prostredníctvom výkladu zákonných ustanovení postupne poukazovali na vymedzenie hlavného účelu prijatia CDDA (1986). Za všeobecný a primárny účel prijatia zákona je možné považovať ochranu verejnosti pred nepriaznivými následkami konania riaditeľov korporácií porušujúcich svoje povinnosti pri správe a riadení týchto korporácií.⁸ Verejnosť je pritom vnímaná v širšom slova zmysle, zahŕňajúc spoločníkov obchodných spoločností, ich veriteľov, zákazníkov, zamestnancov a ďalšie záujmové skupiny, ktoré môžu prichádzať do kontaktu

⁶ Diskvalifikáciu v súvislosti s podvodným konaním riaditeľov korporácií s trestnoprávnymi následkami upravovala už Sekcia 75 *Companies Act (1928)*, zásady boli prevzaté a doplnené do Sekcie 275 *Companies Act (1929)*

⁷ Williams, R.: A Remedy Worse than the Disease? In: *Journal of Corporate Law Studies*, roč. 7, č. 2/2007, s. 214

⁸ Napr. v rozhodnutí v spore *Re Blackspur Group Plc* súd konštatoval, že účelom zákona je ochrana verejnosti prostredníctvom očakávateľného odstrašujúceho účinku ďalšieho pochybenia riaditeľa a nábádaním k vyšším štandardom čestnosti a pracovitosti pri riadení spoločností zamedzením prístupu tých, ktorí nie sú spôsobilí podieľať sa na tomto riadení. (*Re Blackspur Group plc* [1998] 1 BCLC 676), podobne rozhodnutie v spore *Re Sevenoaks Stationers (Retail) Ltd.* je účelom zákona ochrana verejnosti pred finančnými stratami v dôsledku platobnej neschopnosti spoločností v prípade, keď riaditelia týchto spoločností nie sú spôsobilí zaoberať sa riadením spoločností. (*Re Sevenoaks Stationers (Retail) Ltd.* 1991, Ch. 164)

s osobami vykonávajúcimi správu a riadenie korporácií, pokiaľ je vo vzťahu k nim obmedzenie prístupu nelegitímne konajúcich riaditeľov žiadúce a spoločensky prospešné.⁹

Dôvera v diskvalifikačný princíp bola neskôr premietnutá do ustanovení o uznávaní cudzích diskvalifikačných rozhodnutí obsiahnutých v *Companies Act (2006)*. Zavedenie systému diskvalifikácie prostredníctvom *Insolvency Act (2000)* a aplikácia režimu diskvalifikácie podľa uvedených právnych predpisov vytvorila model pre novú právnu úpravu diskvalifikačných obmedzení a príkazov v štádiu insolvenčie obchodných korporácií podľa *Enterprise Act (2002)*. Postupné rozširovanie a zdokonaľovanie právnej úpravy diskvalifikácie preukazuje dôležitosť diskvalifikácie ako sankcie nielen z právneho, ale aj z politického hľadiska.¹⁰

Hoci teda britská právna úprava diskvalifikácie bola evidentným vzorom pre slovenskú právnu úpravu, je diskutabilné, či ako právny transplantát¹¹ môže naplniť očakávaný účel v slovenských podmienkach. Pre posúdenie vhodnosti a funkčnosti právnej úpravy je možné komparovať inštitút diskvalifikácie a súvisiace problémy v tradičnom britskom ponímaní a v slovenskom legislatívnom vyjadrení a poukázať na vhodnosť a efektívnosť právnych úprav osobitne so zreteľom na to, že napriek evidentnej inšpirácii a úsiliu o realizáciu tohto právneho transplantátu sa obe právne úpravy principiálne, a tým aj následkami zásadným spôsobom odlišujú.

V nadväznosti na britskú úpravu diskvalifikácií, ktorú je možné v európskom prostredí považovať za tradičnú, sa s určitou formou právnej úpravy diskvalifikácie z výkonu funkcie stretávame tiež v ostatných európskych právnych poriadkoch, ktoré vo väčšej či menšej miere preberajú princípy eliminácie prístupu pre podnikateľské prostredie nevhodných osôb

⁹ Hannigan, B.: *Company Law*. 5th edition. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 393

¹⁰ Williams, R.: A Remedy Worse than the Disease? In: *Journal of Corporate Law Studies*, roč. 7, č. 2/2007, s. 216

¹¹ K teórii právnych transplantátov pozri tiež: Watson, A.: *Legal transplants: an approach to comparative law*. 2nd edition. Athens: University of Georgia Press, 1993, ku kritike teórie právnych transplantátov pozri napr.: Legrand, P.: The impossibility of Legal Transplants. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, roč. 4, č. 2/1997, s. 111-124

k podnikaniu a prispôsobujú ich svojim vnútroštátnym právnym úpravám a legislatívnym a obchodným podmienkam.

Pre ilustráciu je možné rámcovo diferencovať tri základné prístupy k potenciálnej diskvalifikácii, a to ponechanie diskvalifikácie v trestnoprávnej rovine ako dôsledok spáchania trestného činu osoby spravujúcej obchodnú spoločnosť (napr. v nemeckom korporátnom práve), pripustenie možnosti diskvalifikácie popri prípadoch viazaných na spáchanie trestného činu príslušnou zodpovednou osobou tiež vo väzbe na porušenie povinností týchto osôb v štádiu úpadku alebo hroziaceho úpadku obchodných spoločností (napr. v Dánsku),¹² až po formulovanie osobitných pravidiel a princípov odôvodňujúcich diskvalifikáciu v prípade konaní bez priamych trestnoprávných a insolvenčných súvislostí (už tradične v právnom poriadku Veľkej Británie, tiež v právnom poriadku Slovenskej republiky, Českej republiky, Švédska a pod.)¹³

V tejto súvislosti je možné poukázať na snahy o harmonizáciu právnych úprav diskvalifikácie v členských štátoch Európskej únie, osobitne orientovanú na úsilie umožniť vykonateľnosť diskvalifikačných rozhodnutí vydaných na území určitého členského štátu v rámci právneho poriadku iného členského štátu. Na úrovni Európskej únie nejde o novú tému, možnosti harmonizácie v oblasti diskvalifikácie predovšetkým štatutárnych orgánov sa diskutujú už v dlhšom časovom horizonte. Diskvalifikácia štatutárnych orgánov sa spomína už v správe *tzv. Winter Group (High Level Group of Company Law Experts)*, ktorá navrhla, aby bola zodpovednosť štatutárnych orgánov obchodných spoločností osobitne v súvislosti so zverejňovaním finančných a nefinančných informácií ohľadom spoločností dôsledne uplatňovaná členskými štátmi a vyjadrila názor, že na tento účel by bolo vhodné zaviesť

¹² Tento koncept bol pôvodne pri zavedení inštitútu diskvalifikácie aj v slovenskom právnom poriadku a je v súlade s účelom diskvalifikácie z výkonu funkcie podľa Dôvodovej správy k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým bola diskvalifikácia zavedená do slovenského právneho poriadku, postupným zavádzaním ďalších diskvalifikačných dôvodov sa však zákonodarca od tohto prístupu odklonil smerom k všeobecnejšiemu prístupu.

¹³ Sørensen, K. E.: *Disqualifying Directors in the EU*. In: Birkmose, H.S., Neville, M., Sørensen, K.E. eds.: *Board of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties*. London: Wolter Kluwer, 2013, kapitola 14, s. 328-346

v rámci celej EÚ ako sankciu možnú diskvalifikáciu štatutárnych orgánov z výkonu funkcie. *The Winter Group* ďalej poukázala na to, že trestnoprávne a súkromnoprávne sankcie často nastupujú z pohľadu sankcionovaného správania príliš neskoro, v rôznych členských štátoch môžu mať rôzne uplatnenie a navyše v podnikateľskom prostredí nemusia mať dostatočne silný odstrašujúci účinok proti nelegitímnemu konaniu štatutárov. Skupina mala za to, že diskvalifikácia je sankcia, ktorá sa ľahšie ukladá, má silnejší odstrašujúci účinok a môže dlhodobo limitovať prístup nelegitímne konajúcich členov štatutárnych orgánov k podnikateľskému prostrediu. *The Winter group* preto odporučila, aby komisia ďalej zvažila všeobecné zavedenie diskvalifikácie ako sankcie.¹⁴

Vyššie popísané odporúčanie bolo prijaté Komisiou, ktorá v rámci *Akčného plánu (2003)* uviedla, že má v úmysle pripraviť smernicu na posilnenie zodpovednosti štatutárnych orgánov, ktorá by zahŕňala pravidlá o diskvalifikácii riaditeľov, ako aj pravidlá o osobitných postupoch pri zisťovaní a prešetrovaní nezákonného obchodovania a konania.¹⁵ Od tohto zámeru sa následne európske iniciatívy odklonili, a odporúčania sa zamerali predovšetkým na zlepšovanie cezhraničnej spolupráce pri získavaní informácií o diskvalifikovaných osobách a na zjednodušovanie cezhraničnej dostupnosti týchto informácií.¹⁶

Týmto smerom sa úsilie a iniciatívy EÚ orientujú dodnes. Z hľadiska konkrétnych výsledkov týchto snáh je možné poukázať na *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2018/0113 (COD), ktorou došlo k zmene Smernice*

¹⁴ *High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe*, 4. nov. 2002, s. 69-70, pozri tiež: Sørensen, K. E.: Disqualifying Directors in the EU. In: Birkmose, H.S., Neville, M., Sørensen, K.E. eds.: *Board of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties*. London: Wolter Kluwer, 2013, s. 328

¹⁵ *Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union – A Plan to Move Forward*. (COM (2003)), s. 16 pozri tiež: Sørensen, K. E.: Disqualifying Directors in the EU. In: Birkmose, H.S., Neville, M., Sørensen, K.E. eds.: *Board of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties*. London: Wolter Kluwer, 2013, s. 328

¹⁶ *Antunes, E. J., a kol.: Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law*. Brusel: European Commission, 2011. [online], s. 34-35, pozri tiež: Sørensen, K. E.: Disqualifying Directors in the EU. In: Birkmose, H.S., Neville, M., Sørensen, K.E. eds.: *Board of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties*. London: Wolter Kluwer, 2013

(EÚ) 2017/1132 *pokiaľ ide o používanie digitálnych nástrojov a postupov v rámci práva obchodných spoločností*. Týmto návrhom sa iniciuje posunutie regulácie zakladania obchodných spoločností, ako aj zverejňovania záležitostí týkajúcich sa týchto spoločností vrátane statusových záležitostí do online priestoru prostredníctvom navrhovaných digitálnych nástrojov. V súvislosti so širšou informovanosťou ohľadom diskvalifikovaných osôb na medzištátnej úrovni sa vytvára právny rámec pre vyžiadanie a sprostredkovanie informácií o diskvalifikovaných osobách, čím sa členským štátom umožní kontrolovať, či osoby, ktoré majú byť ustanovené do funkcií v rámci obchodných spoločností v európskom meradle neboli diskvalifikované podľa právneho poriadku iného členského štátu a členské štáty sa majú zaviazat' informácie o diskvalifikovaných osobách poskytnúť.¹⁷ Napriek širokej akceptácii potreby digitalizácie v rámci práva obchodných spoločností, sa všeobecné sprístupňovanie informácií stretáva tiež s výhradami.

V neposlednom rade v rámci problematiky harmonizácie právnej úpravy diskvalifikácie je potrebné poukázať na súvislosti s obmedzovaním režimu diskvalifikácií najmä z časového hľadiska, ktoré požaduje *Smernica o reštrukturalizácii a insolencii*. Táto smernica osobitne so zreteľom na pretrvávajúce a prehlbujúce sa existenčné problémy fyzických osôb a právnických osôb zúčastňujúcich sa na podnikateľskom prostredí s prioritným cieľom prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a odstrániť prekážky výkonu základných slobôd, najmä voľného pohybu kapitálu a slobody usadiť sa,¹⁸ presadzuje obmedzenie dĺžky trvania

¹⁷ Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2018/0113 (COD), ktorou došlo k zmene Smernice (EÚ) 2017/1132 pokiaľ ide o používanie digitálnych nástrojov a postupov v rámci práva obchodných spoločností. Brusel, 25.4.2018, s. 14

¹⁸ Podľa ods. 1 SoRaI: „*Cieľom tejto smernice je prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a odstrániť prekážky výkonu základných slobôd, ako je voľný pohyb kapitálu a sloboda usadiť sa, ktoré vyplývajú z rozdielov medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi a postupmi týkajúcimi sa preventívnej reštrukturalizácie, konkurzu, oddĺženia a diskvalifikácie. Cieľom tejto smernice je bez toho, aby boli onphynené základné práva a slobody pracovníkov odstrániť takéto prekážky tým, že sa zaisťujú, aby životaschopné podniky a podnikatelia vo finančných ťažkostiach mali prístup k účinným vnútroštátnym rámcom preventívnej reštrukturalizácie, ktoré im umožnia pokračovať v činnosti; aby sa poctivým platobne neschopným alebo predĺženým podnikateľom umožnilo benefitovať po uplynutí primeranej lehoty z úplného oddĺženia a tým dostať druhú šancu; a aby sa zlepšila účinnosť reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní najmä s ohľadom na ich skrátenie.*“

diskvalifikačných príkazov vydaných v súvislosti s predĺženosťou alebo úpadkom dlžníka na dobu ich úplného oddĺženia, maximálne v trvaní troch rokov¹⁹ s pripustením výnimiek formulovaných jednotlivými členskými štátmi, a to osobitne v kontexte umožnenia vykonávať uplynutím tejto lehoty diskvalifikovanej osobe obchodnú, podnikateľskú, remeselnú a samostatnú zárobkovú činnosť. Výnimky z tejto relatívne krátkej lehoty diskvalifikácie môžu byť členskými štátmi odôvodnené najmä tým, že podnikateľ konal v úpadku voči veriteľom, príp. iným zainteresovaným subjektom nepoctivo alebo v zlej viere v rozpore s vnútroštátnym právom.²⁰ Smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii sa nevenuje priamo diskvalifikácii štatutárnych orgánov, ale prioritne obmedzeniu prístupu fyzických osôb a právnických osôb k podnikaniu v dôsledku ich insolvenčie, vzhľadom na charakter zásahu je však potrebné poukázať v tomto kontexte na akcelerujúce úsilie EÚ presadzovať zvýšený záujem na zachovaní poctivých životaschopných podnikov a udržaní rozvíjajúcich sa obchodných a podnikateľských vzťahov s dôrazom na osobitné povinnosti štatutárnych orgánov obchodných spoločností pri hrozbe úpadku.²¹

1.1.1 Inštitucionalizácia diskvalifikácie a registra diskvalifikácií v slovenskom právnom poriadku

Inštitút diskvalifikácie z výkonu funkcie v kapitálovej obchodnej spoločnosti bol do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedený novelou Obchodného zákonníka zákonom č. 87/2015 Z.z. s účinnosťou od 1.1.2016.

¹⁹ Podľa čl. 21 ods. 1 SoRaI: „Členské štáty zabezpečia, aby lehota, po ktorej uplynutí môžu byť podnikatelia v úpadku úplne oddĺžení, nebola dlhšia ako tri roky.“; podľa čl. 22 SoRaI: „Členské štáty zabezpečia, aby v prípade, že podnikateľ v úpadku dosiahne oddĺženie v súlade s touto smernicou, akákoľvek diskvalifikácia týkajúca sa začatia alebo vykonávania obchodnej, podnikateľskej, remeselnej alebo samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý vyplýva len zo skutočnosti, že podnikateľ je v úpadku, stratila účinnosť najneskôr do konca lehoty na oddĺženie.“

²⁰ Čl. 23 SoRaI, konkrétne prípady prípustných výnimiek sú upravené v čl. 23 ods. 1 až 6 SoRaI

²¹ Podľa čl. 19 SoRaI: „Členské štáty zabezpečia, aby pri hrozbe úpadku štatutárne orgány venovali náležitú pozornosť aspoň: a) záujmom veriteľov, držiteľov majetkovej účasti a iných zainteresovaných strán; b) potrebe prijať opatrenia na zabránenie úpadku; a c) potrebe zabrániť zámernému alebo hrubo nedbanlivému správaniu, ktoré ohrozuje životaschopnosť podniku.“

Týmto zákonom bolo do Obchodného zákonníka začlenené ustanovenie § 13a, ktoré predstavuje hmotnoprávny základ pre aplikáciu diskvalifikácie prostredníctvom všeobecnej charakteristiky prísne formalizovaných diskvalifikačných dôvodov ako aj právnych následkov diskvalifikácie vrátane obchodnoprávnych dôsledkov jej nedodržania.²²

Okrem všeobecného ustanovenia § 13a ObZ, ktorým bola diskvalifikácia legislatívne upravená, došlo zákonom č. 87/2015 Z.z. k úprave ďalších právnych predpisov, ktoré zabezpečili implementáciu inštitútu diskvalifikácie a registra diskvalifikácií do slovenského právneho poriadku. Z hľadiska prvotnej formulácie diskvalifikačných dôvodov boli uvedeným zákonom doplnené zákon o konkurze a reštrukturalizácii a Trestný zákon. Zákon tiež menil a dopĺňal zákon o súdoch, v rámci ktorého došlo k inštitucionalizácii registra diskvalifikácií ako evidencie osôb diskvalifikovaných z výkonu funkcií v rámci obchodných spoločností, a v súvislosti s tým tiež zákon o sídlach a obvodoch súdov, v ktorom bol určený obvod Okresného súdu Žilina ako súdu povereného vedením agendy registra diskvalifikácií. Predovšetkým z procesného hľadiska tiež zákon č. 87/2015 Z.z. doplnil zákon o obchodnom registri. Popísaný komplex právnych predpisov vytvoril legislatívny rámec pre zavedenie inštitútu diskvalifikácie a registra diskvalifikácií v slovenských podmienkach, ktorý je najmä vzhľadom na vo veľkej miere formálne poňatie diskvalifikačných dôvodov postupne dopĺňaný o ďalšie právne predpisy, ktoré jednotlivé diskvalifikačné dôvody postupne upravujú. V súčasnosti je možné do tohto komplexu predpisov už vzhľadom na ďalšie legislatívne zmeny zaradiť tiež zákon o registri partnerov verejného sektora, Exekučný poriadok a Daňový poriadok upravujúce konkrétne diskvalifikačné dôvody.

Vychádzajúc z Dôvodovej správy k zákonu č. 87/2015 Z.z. prvotným účelom zavedenia diskvalifikácie a inštitucionalizácie registra diskvalifikácií *„je reagovať na aktuálne problémy súvisiace s procesom konkurzu a reštrukturalizácie v Slovenskej republike a súvisiace otázky v obchodných vzťahoch a s tým súvisiace sociálne*

²² M. Patakyová hovorí o sprísnení doterajšej liberálnej právnej úpravy kvalifikácie fyzických osôb na výkon funkcie v rámci obchodných spoločností, či zástupcov podnikateľov. (Patakyová, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. 5. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016, s. 61)

*dosaby. Základným zámerom návrhu zákona je zamedziť poškodzovaniu veriteľov v rámci konkurzného konania a posilnenie zodpovednosti za podnikanie. Na tento účel návrh zákona zavádza register diskvalifikácií a prísne postihy pri oddalovaní riešenia úpadku.*²³

Za primárny problém, ktorý sa zákonodarcu usiloval diskvalifikáciou riešiť, je teda možné považovať postavenie veriteľov v rámci konkurzného konania a zvýšenie dôrazu na riadne plnenie povinností osôb vykonávajúcich správu obchodných spoločností v štádiu úpadku, v predkonkurznom štádiu a zároveň počas samotného konkurzu. Od tejto pôvodnej koncepcie sa platná právna úprava v súčasnosti odklonila, keďže, ako bolo uvedené vyššie, postupne rozširuje osobitnými právnymi predpismi sústavu diskvalifikačných dôvodov mimo rámca insolvenčných konaní.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že so snahou zákonodarcu o zavedenie registra diskvalifikácií a pravidiel pre diskvalifikáciu osôb z výkonu funkcií v kapitálových obchodných spoločnostiach, sme sa stretli už skôr, pred novelizáciou Obchodného zákonníka zákonom č. 87/2015 Z.z. V tomto smere je možné poukázať na to, že ešte v roku 2010 bol Ministerstvom spravodlivosti SR vypracovaný *Návrh legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov*,²⁴ ktorý však zostal len v štádiu legislatívnych príprav. Tento návrh legislatívneho zámeru zákona sa principiálne inšpiroval britskou právnou úpravou diskvalifikácií rovnako ako dnes platná právna úprava, zásady, ktoré v ňom boli odprezentované a ktoré boli vo vzťahu k predpokladom a následkom diskvalifikácie zamýšľané sa však od dnešného charakteru právnej úpravy vo istom rozsahu odlišujú. Pôvodný návrh legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácií bol založený na prísnom dodržiavaní požiadavky verejnosti, ktorá mala byť zabezpečená prepojením registra diskvalifikácií s obchodným registrom

²³ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

²⁴ Návrh legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácií. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, 2010. (Citované podľa Vráblová, M.: K Legislatívnemu zámeru zákona o registri diskvalifikácií. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law. 2. ročník mezinárodnej konferencie pořídané Právnickou fakultou Masarykovi univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008)

všeobecne dostupným na internete. Úprava diskvalifikačných dôvodov nemala byť v prevažnej miere založená na formálnom princípe, práve naopak o diskvalifikácii v konkrétnych prípadoch mal za zákonom špecifikovaných podmienok rozhodovať súd rozhodnutím o diskvalifikácii. Navyše sa predpokladala tiež diskvalifikácia na základe schválenia diskvalifikačného záväzku prevzatého v podstate dobrovoľne diskvalifikovanou zodpovednou osobou súdom. Osobitný dôraz sa návrhom legislatívneho zámeru kládol tiež na prepojenie obchodnoprávnej úpravy s trestnoprávnymi následkami jej nedodržania, kedy sa uvažovalo nad vytvorením osobitnej skutkovej podstaty trestného činu spočívajúceho v nerešpektovaní diskvalifikácie.²⁵

Navrhovaná právna úprava však zostala výhradne v štádiu príprav a súčasná právna úprava sa od popísaných východísk v zásadnejšej miere odchýlila.

1.1.2 Ďalšie formy vylúčenia z výkonu podnikateľskej činnosti podľa slovenského právneho poriadku

V nadväznosti na platný právny stav je možné konštatovať, že dnešná právna úprava inštitútu diskvalifikácie a registra diskvalifikácií nie je ojedinelým a prvotným úsilím zákonodarcu riešiť zamedzenie prístupu osôb, ktorých konanie má pre obchodný styk a podnikateľské prostredie nežiadúce následky, v slovenskom právnom prostredí. Predovšetkým je možné poukázať na to, že s vylúčením z výkonu určitých činností sme sa v našom právnom prostredí stretávali už skôr, v rámci v minulosti platných zásad, nová právna úprava poskytla diskvalifikácii principiálny a inštitucionálny rámec, pôvodných úprav sa zásadným spôsobom nedotkla.

V prvom rade je v tejto súvislosti možné z trestnoprávneho hľadiska poukázať na možnosť uloženia trestu zákazu činnosti v zmysle § 61 TZ. „Účelom trestu zákazu činnosti je zabrániť páchatelovi vo vykonávaní činnosti, pri ktorej

²⁵ Pozri bližšie: Vráblová, M.: K Legislatívnemu zámeru zákona o registri diskvalifikácií. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law. 2. ročník medzinárodnej konferencie pořádané Právníckou fakultou Masarykoví univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1811-1816

sa dopustil trestného činu, a tým mu zabrániť, aby taký čin v budúcnosti opätovne spáchal.“²⁶ Účel trestu zákazu činnosti vo svojej podstate zodpovedá účelu diskvalifikácie, čo zákonodarca zohľadnil konštituovaním právoplatného rozhodnutia o uložení trestu zákazu činnosti vykonávať určené funkcie v rámci obchodných spoločností za diskvalifikačný dôvod. Práve týmto prepojením došlo k špecifikácii konkrétnych obchodnoprávných dôsledkov a súvislostí uloženia trestu zákazu činnosti vo väzbe na súdy registrujúce obchodné spoločnosti, a zároveň k otvoreniu možností realizácie a kontroly jeho plnenia z procesného hľadiska vo vzťahu k obchodnému registru.

Obmedzujúce ustanovenia vo vzťahu k získaniu oprávnenia na výkon podnikateľskej činnosti v sebe už tradične obsahuje tiež Živnostenský zákon. V prvom rade všeobecnou podmienkou prevádzkovania živnosti fyzickou osobou je popri vekovom limite a spôsobilosti na právne úkony tiež bezúhonnosť (§ 6 ods. 1 ŽZ). Za bezúhonného sa pritom vo všeobecnosti nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin hospodársky, trestný čin proti majetku alebo iný trestný čin spáchaný úmyselne, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania, pokiaľ sa na neho nehľadí, akoby nebol odsúdený (§ 6 ods. 2 ŽZ). Ak teda určitá osoba bola odsúdená za trestný čin vymedzený v predmetnom ustanovení Živnostenského zákona, nemôže jej byť vydané živnostenské oprávnenie a jej prístup k podnikateľskej činnosti na základe živnostenského oprávnenia je teda zo zákona obmedzený.

Všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti musí u slovenskej právnickej osoby spĺňať fyzická osoba alebo fyzické osoby, ktoré sú jej štatutárnym orgánom (§ 6 ods. 3 ŽZ), a v prípade podniku zahraničnej osoby alebo organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby osoba vedúceho podniku zahraničnej osoby alebo organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby (§ 6 ods. 4 ŽZ). Osoby, ktoré nie sú bezúhonné na účely Živnostenského zákona, sú teda vylúčené z výkonu funkcií štatutárneho orgánu právnickej osoby (obchodnej spoločnosti), ako aj z výkonu funkcií

²⁶ Čentéš, J. a kol.: *Trestný zákon. Veký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex 2016, s. 128

vedúceho podniku zahraničnej osoby a vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby na území Slovenskej republiky. Splnenie podmienky bezúhonnosti u týchto osôb preveruje príslušný živnostenský úrad pri vydaní živnostenského oprávnenia. Po vydaní živnostenského oprávnenia v prípade zmien údajov pôvodne uvedených v ohlásení živnosti majú podnikatelia (fyzické aj právnické osoby) oznamovaciu povinnosť vo vzťahu k príslušnému živnostenskému úradu (§ 49 ods. 1 ŽZ), ktorý by mal na základe jej splnenia preveriť naplnenie všeobecných podmienok prevádzkovania živnosti aj pri ďalších osobách vo funkcii štatutárnych orgánov obchodných spoločností do budúcnosti. Okrem toho, ak súd v trestnom konaní právoplatne rozhodne o odsúdení za trestný čin, v dôsledku ktorého určitá osoba prestáva byť bezúhonnou na účely Živnostenského zákona, pričom táto osoba prevádzkuje živnosť alebo je štatutárnym orgánom osoby prevádzkujúcej živnosť, je súd, ktorý rozhodnutie vydal, povinný oznámiť túto skutočnosť príslušnému živnostenskému úradu.

Z uvedeného je zrejme, že osoby, ktoré nie je možné považovať za bezúhonné podľa § 6 ods. 2 ŽZ, sú zo zákona diskvalifikované z výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, ako aj vedúceho podniku zahraničnej osoby či organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby. Právna úprava Živnostenského zákona nie je prepojená s právnou úpravou §13a ObZ a súvisiacich právnych predpisov a je všeobecne platnou a akceptovanou úpravou vylúčenia dlhodobo účinnou v našom právnom poriadku.

Okrem vyššie zmienených všeobecných podmienok prevádzkovania živnosti upravuje Živnostenský zákon ako prekážku prevádzkovania živnosti ukončenie konkurzu na majetok fyzickej osoby alebo právnickej osoby alebo zamietnutie návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku (§ 8 ods. 1 a 2 ŽZ). S účinnosťou od 17.7.2022 nebude prekážkou prevádzkovania živnosti ukončenie konkurzu na majetok fyzickej osoby, ak došlo k jej oddĺženiu (§ 166e ods. 5 ZKR).²⁷ Uvedená prekážka sa bude týkať príslušnej

²⁷ V dôsledku harmonizácie právnej úpravy so Smernicou o reštrukturalizácii a insolvenčii

osoby, či už fyzickej alebo právnickej, ktorej po ukončení konkurzu alebo zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku nebude možné počas zákonom určenej doby opätovne vydať živnostenské oprávnenie, netýka sa však budúceho výkonu funkcie člena orgánu spoločnosti, vrátane orgánu štatutárneho. Podľa obdobného princípu je tiež možné posudzovať prekážku prevádzkovania živnosti spočívajúcu v zákaze činnosti týkajúcej sa prevádzkovania živnosti uloženému fyzickej osobe súdom alebo správnym orgánom (v priestupkovom konaní), pokiaľ zákaz stále trvá.

Zákonné formulovanie týchto prekážok teda limituje prístup príslušnej osoby, ktorá prešla zákonom ustanoveným spôsobom insolvenčným konaním k podnikaniu alebo ktorej bola príslušná činnosť zakázaná súdom alebo správnym orgánom, nediskvalifikuje ju však z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach alebo družstvách podľa § 13a ObZ.²⁸ Navyše zákon u konkrétnej osoby, ktorej sa prekážka prevádzkovania živnosti týka, umožňuje zohľadniť okolnosti konkrétneho prípadu, a oprávňuje živnostenský úrad predmetnú prekážku odpustiť, ak hospodárske pomery osoby a jej správanie nasvedčujú tomu, že pri prevádzkovaní živnosti bude riadne plniť svoje záväzky (§ 8 ods. 4 ŽZ), a to za splnenia ďalších podmienok ustanovených v zákone.²⁹

1.2 Objektívne východiská diskvalifikácie

Z hľadiska objektívnych východísk právnej úpravy diskvalifikácie je potrebné vziať na zreteľ predovšetkým motiváciu zákonodarcu k prijatiu predmetných legislatívnych úprav a všeobecný účel jej zavedenia. Na uvedené je potom potrebné nazerať v kontexte ústavných garancií práv a slobôd jednotlivcov a ďalších ústavných východísk, ktoré by mali odôvodňovať, potvrdzovať a legitimovať prijatú právnu úpravu vo väzbe na objektivizovaný

²⁸ Okrem prípadu právoplatného uloženia trestu zákazu činnosti súdom v trestnom konaní podľa § 61 TZ.

²⁹ V súlade s § 8 ods. 2 druhej vety ŽZ je odpustenie prekážky vylúčené, ak bol na majetok príslušného podnikateľa vyhlásený konkurz dvakrát v priebehu piatich rokov alebo bol konkurz vyvolaný úmyselne.

účel, ktorý sa má posudzovanou právnou úpravou dosiahnuť.

1.2.1 Špecifický verejný záujem ako východisko pre zavedenie právnej úpravy diskvalifikácie

K inštitucionalizácii diskvalifikácie v právnom poriadku Slovenskej republiky došlo na podklade v dobe jeho implementácie existujúcich spoločenských a právnych podmienok za účelom riešenia konkrétnych právnych problémov a dosiahnutia verejného záujmu, ktorého naplnenie a ochranu mal zákonodarca v úmysle riešiť.

Je potrebné vychádzať z toho, že diskvalifikácia ako taká a osobitne register diskvalifikácií majú verejnoprávny charakter a predstavujú **verejnoprávny autoritatívny zásah do obchodnoprávnych vzťahov** majúcich v prevažnej miere charakter súkromnoprávny. Verejnoprávne zásahy do súkromnoprávnych vzťahov vrátane vzťahov obchodnoprávnych majú v platnom práve skôr výnimočný charakter, spravidla sledujú jasný cieľ obvykle vo forme dosiahnutia verejného záujmu, resp. iného špecifického účelu, ktorý má zákonodarca v úmysle týmto verejnoprávnym zásahom riešiť.

Vzhľadom na súkromnoprávny charakter obchodných vzťahov sa ochrana verejných záujmov v ich rámci presadzuje skôr len v minimálnej miere a dôraz sa kladie na súkromnoprávne prvky, zásady a princípy právnej úpravy.

Ak vychádzame z toho, že zavedenie novej legislatívnej úpravy inštitútu registra diskvalifikácií vychádzalo z určitého verejného záujmu presahujúceho do súkromnoprávnych vzťahov, je potrebné formulovať, akým spôsobom a v rámci akých zásad musí byť verejný záujem vyjadrený tak, aby bol akceptovateľný z pohľadu práva, vrátane možností zásahov do súkromnoprávnych vzťahov, ako aj do práv a slobôd jednotlivcov (fyzických a právnických osôb).³⁰

³⁰ Za kritériá pre stanovenie verejného záujmu je z pohľadu judikatúry Ústavného súdu SR možné považovať najmä nasledovné kritériá: (i) verejný záujem môže byť vymedzený zákonom, pričom práve verejný (všeobecný) záujem môže byť dôvodom pre prijatie novej právnej úpravy založenej na odlišných princípoch než je doterajšia právna úprava (nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL. ÚS 17/00 zo dňa 30.5.2001), (ii) určitý záujem môže byť

Pôvodne formulovaný rámec verejného záujmu chránený zákonom sa môže o.i. v dôsledku socioekonomických zmien reflektovaných v správaní účastníkov súkromnoprávných vzťahov postupne meniť. Ako uvádza J. Husár, „*ku zmenám verejného záujmu môže dôjsť aj v dôsledku výrazného rozšírenia protiprávnych konaní, obchádzania právnych úprav či zneužívania práva, keď sa aktivuje verejný záujem na odstránení či zamedzení, alebo na výraznom obmedzení týchto negatívnych praktík.*“³¹

Ak chceme nazerať na sledovaný verejný záujem ako východisko právnej úpravy diskvalifikácie musíme na jednej strane vychádzať z princípov, na ktorých je založená obchodnoprávna úprava záujmov, ktoré sú v jej rámci chránené a podmienok, ktoré odôvodnili zmeny verejného záujmu premietnuté do právnej úpravy inštitútu diskvalifikácie a registra diskvalifikácií. Obchodný zákonník a obchodnoprávna úprava ako taká je vo všeobecnosti založená na klasických súkromnoprávných princípoch vrátane princípu ochrany práv a oprávnených záujmov fyzických osôb a právnických osôb, ktorá nesmie byť v rozpore so zákonom a dobrými mravmi, a to s osobitným zreteľom **na ochranu slabšej strany**.³² Pod slabšou stranou popri jej klasickom súkromnoprávnom ponímaní môžeme v obchodnoprávných vzťahoch rozumieť tiež veriteľov, obchodných

verejným záujmom aj vtedy, pokiaľ nie je výslovne *expressis verbis* deklarovaný zákonom ako verejný záujem, ak je možné odvodiť ho z cieľov, zmyslu a celkovej podstaty zákona (nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 26/00 zo dňa 4.4.2002), (iii) ani zákon nemôže za verejný záujem formulovať taký záujem, ktorý z rozumného hľadiska za verejný záujem nie je možné považovať (uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 11/96 zo dňa 12.11.1996), (iv) pojem verejného záujmu je objektívne vymedziteľný len vo vzťahu ku konkrétnemu základnému právu či slobode (nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 33/95 zo dňa 20.12.1995), (v) verejný záujem nie je možné stotožniť s kolektívnym záujmom, pod verejným záujmom je možné chápať len ten kolektívny záujem, ktorý je všeobecne prospešný. (nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 19/09 zo dňa 26.1.2011)

³¹ Husár, J.: Ochrana verejného záujmu v činnosti obchodnej spoločnosti. In: Husár, J., Csach, K. (eds.): Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností. Bratislava: Wolters Kluwer 2018, s. 61

³² V rámci práva obchodných spoločností môžeme uvažovať nad materiálnou ochranou slabšej strany v tom, zmysle, že „*sú v individuálnej situácii posudzované znalosti, schopnosti a možnosti danej osoby a z tohto vyplyvajúci pomer síl a ochrana je priznávaná len v prípade zistenia reálnej nerovnováhy.*“ (Pelikán, R.: Ochrana slabší strany v korporátnom práve. In: Černá, S. (ed.): *Obchodní korporace a ochrana slabší strany*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 15)

partnerov, zákazníkov a iné zainteresované osoby.

Obchodnoprávna úprava dáva principiálne účastníkom obchodnoprávnych vzťahov široké možnosti a voľnosť, vrátane voľnosti zmluvnej, obmedzuje ich výhradne formulovanými zákonnými limitmi, ktorých nedodržanie, resp. prekročenie zakladá nezákonnosť konania účastníka obchodnoprávneho vzťahu. Aj pri dodržaní formálnych zákonných limitov je zo strany účastníkov obchodnoprávnych vzťahov možné využiť platné právo vo svoj prospech na úkor iných účastníkov obchodnoprávnych vzťahov, nastáva tak konflikt medzi záujmami dvoch popri sebe stojacich subjektov. Osobitne v prípade opakovaného konania na úkor tretích osôb, je možné za verejný záujem považovať zabránenie využitia a zneužitia práva na úkor tretej osoby (slabšej strany, veriteľa), ktoré je potrebné zabezpečiť súčasne so zvýšenou mierou ochrany slabšej strany (veriteľov) pred takýmto konaním .

Popísaný problém sa ukázal ako značne závažný v rámci práva obchodných spoločností v poslednom období, v rámci ktorého sme sa stretávali (a stále sa stretávame) zo strany spoločníkov najmä kapitálových obchodných spoločností a ich štatutárnych orgánov s často neúmerným presadzovaním záujmov či už týchto kapitálových obchodných spoločností alebo ich predstaviteľov, a to na úkor predovšetkým veriteľov spoločností, často nie úplne legitímnym spôsobom v rozpore si ich záujmami rovnako chránenými zákonom. Práve tento **konflikt v zákonom formulovaných zásadách** správy kapitálových obchodných spoločností, reálnom výkone tejto správy a zákonom chránených záujmov veriteľov odôvodnil verejný záujem na formulovaní právnej úpravy, ktorá zamedzí zneužívaniu práva v rámci kapitálových obchodných spoločností so zvýšeným dôrazom na ochranu jej veriteľov, čo sa premietlo jednak do všeobecného posilnenia obchodnoprávnej ako aj trestnoprávnej zodpovednosti osôb spravujúcich obchodné spoločnosti, vrátane priamej trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb, a zároveň do zavádzania nových inštitútov odôvodňujúcich zvyšovanie nárokov na dobrú správu obchodných spoločností ich predstaviteľmi, predovšetkým ich štatutárnymi orgánmi. Popri konkrétnym

prevažne súkromnoprávnym úpravám a novelizáciám obchodnoprávných predpisov bol v rámci Obchodného zákonníka konštituovaný inštitút diskvalifikácie a register diskvalifikácií, ktorý je verejnoprávnym nástrojom sledujúcim naplnenie požiadaviek verejného záujmu odvoditeľného od popísaného socioekonomického vývoja v spoločnosti a v podnikateľskom prostredí.

Postupne prijímané právne nástroje smerujúce k posilneniu zodpovednosti za podnikanie (vrátane diskvalifikácie nezodpovedných subjektov) sledujú dosiahnutie širšieho cieľa, a to záujmu na širšom zabezpečení **spoločensky zodpovedného podnikania**. Pod spoločensky zodpovedným podnikaním (*Corporate social responsibility*) M. Patakyová a B. Grambličková v nadväznosti na stanovisko *World Business Council for Sustainable Development* rozumejú „*kontinuálny záväzok podnikov správať sa eticky, prispievať k trvalo udržateľnému ekonomickému rozvoju, a zároveň prispievať k zlepšovaniu kvality života zamestnancov, ich rodín, rovnako ako aj lokálnej komunity a spoločnosti ako celku*.“³³ P. Lukáčka hovorí o spoločensky zodpovednom podnikaní ako o koncepte, „*ktorý posúva krajinu k udržateľnému rozvoju, prepája jej ekonomický rozvoj so sociálnou inklúziou, environmentálnou únosnosťou a inštitucionálnou kvalitou*.“³⁴ V tejto súvislosti poukazuje na predpoklady zodpovedného riadenia obchodných spoločností, a to v rovine pozitívnoprávnej z pohľadu súboru právnych noriem upravujúcich podmienky pre výkon riadiacich funkcií a plnenie povinností pri správe a riadení obchodných spoločností, a zo širšieho pohľadu realizácie podnikateľskej činnosti vrátane jej ekonomickej, sociálnej a environmentálnej oblasti.³⁵

Z vyššie popísaného teoretického pohľadu predstavujú zvýšený dôraz na kvalitnú a zodpovednú správu a riadenie obchodných spoločností, osobitne obchodných spoločností kapitálových, ochranu ich veriteľov, zvýšenie

³³ Patakyová, M., Grambličková, B.: Spoločenská zodpovednosť obchodných spoločností s trvalo udržateľný rozvoj. In: Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 34

³⁴ Lukáčka, P.: *Kategória zodpovednosti a zodpovedné podnikanie v právnom prostredí Slovenskej republiky*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 35

³⁵ Tamtiež, s. 35

transparentnosti a čistoty podnikateľského prostredia a zodpovednosti na ňom zúčastnených subjektov čiastkové avšak zásadné nástroje pre dosiahnutie spoločensky zodpovedného podnikania. Právna úprava prísnejšej obchodnoprávnej, ako aj trestnoprávnej zodpovednosti pri správe kapitálových obchodných spoločností spoločne so zavádzaním nových inštitútov, vrátane inštitútu diskvalifikácie z výkonu funkcie, sa spoločne s ďalšími právnymi, ekonomickými a sociálnymi nástrojmi môžu pričiniť z dlhodobého hľadiska k naplneniu verejného záujmu na jeho dosiahnutí.

1.2.2 Diskvalifikácia z výkonu funkcie v kontexte ústavného práva podnikat'

Právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť je základným právom garantovaným čl. 35 ods. 1 Ústavy SR.³⁶ Slobodu podnikania tiež zaručuje komunitárne právo a právo Európskej únie v súlade s čl. 43 ZoZES³⁷ a čl. 16 Charty základných práv Európskej únie.³⁸ Ústavné zakotvenie a realizácia práva podnikat' predstavuje v podmienkach trhovej ekonomiky jeden z jej základných pilierov a predpokladov rozvoja trhu a hospodárskej súťaže založenej na konkurencieschopnosti na nej zúčastnených subjektov. Ako uvádza M. Mamojka ml. „*vykonávanie podnikateľskej činnosti nemôže byť len dispozíciou danou súkromnoprávnym charakterom obchodnoprávnej reglementácie – v demokratickom štáte je ústavným právom zaručujúcim voľný vstup na trh ako vôľou a intelektuálnou šikovnosťou podmienená možnosť vlastnej obživy s víziou dosiahnutia určitého životného komfortu.*“³⁹

³⁶ Podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy SR: „*Každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.*“

³⁷ Podľa čl. 43 ZoZES „*V rámci nasledujúcich ustanovení sú zakázané obmedzenia slobody podnikat' príslušníkov jedného členského štátu na území iného členského štátu. Tento zákaz sa vzťahuje aj na obmedzenia týkajúce sa zakladania obchodných spoločností, pobočiek a dcérskych spoločností príslušníkmi jedného členského štátu na území iného členského štátu.*“

³⁸ Podľa čl. 16 Charty základných práv Európskej únie: „*Sloboda podnikania sa uznáva v súlade s právom Únie, vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.*“

³⁹ Mamojka ml., M.: *Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným*. Bratislava: VEDA, 2008, s. 26

Právo podnikat' pritom v sebe zahŕňa právo vstúpiť na trh, na tomto trhu zotrvať, príp. sa na ňom premiestňovať a zároveň z trhu vystúpiť a zrušiť svoje pôsobenie na trhu. Každá osoba je pritom oprávnená zvoliť si spôsob, akým na trh vstupuje využiť dostupné zákonné možnosti a nastaviť si svoj režim a subjektívne podmienky výkonu vlastnej podnikateľskej činnosti, a to tak po materiálnej ako aj personálnej stránke podľa svojho uváženia tak, aby naplnila účel podnikania, ktorým je dosiahnutie zisku, pri znášaní nevyhnutnej miery podnikateľského rizika.⁴⁰ Je pritom limitovaná jednak zákonnými podmienkami formulovanými pre hospodársku súťaž zabezpečujúcimi jej ochranu a riadne fungovanie, a zároveň podmienkami a obmedzeniami ustanovenými zákonom pre výkon konkrétnej podnikateľskej, príp. inej zárobkovej činnosti, ktorú si táto osoba zvolí. Vzhľadom na to, že právo podnikat' v žiadnom prípade nemôže byť vnímané ako právo absolútne, čl. 35 ods. 2 Ústavy SR výslovne umožňuje, aby zákon takéto obmedzenia a podmienky stanovil.

Ústavný súd SR sa vo vyššie popísanom kontexte priebežne zaoberá otázkami miery a primeranosti obmedzení práva podnikat' vo väzbe na všeobecnú možnosť zákonných obmedzení základných práv a slobôd. V nadväznosti na jeho stanoviská a rozhodovaciu činnosť je možné poukázať na to, že „v zmysle zásad vyplyvajúcich z čl. 13 ods. 4 ústavy akékoľvek obmedzenia slobody podnikania a slobody uskutočňovania inej zárobkovej činnosti musia sledovať dosiahnutie legitímneho cieľa (cieľov), ktorý je charakteristický pre slobodnú a demokratickú spoločnosť a je spôsobilý ospravedlniť tieto obmedzujúce zásahy existenciou naliehavej spoločenskej potreby pri zachovaní primerane vyváženého vzťahu medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom.“⁴¹ V tejto súvislosti je potrebné trvať na tom, že „obmedzujúci zásah do základných práv a slobôd musí rešpektovať **princíp proporcionality**,⁴² pričom obmedzenie, resp. zasahovanie do ústavou chránených práv

⁴⁰ Pre obsah práva podnikat' a vykonávať inú zárobkovú činnosť pozri tiež: Drgonec, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019

⁴¹ nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: II ÚS 45/96 zo dňa 4.2.1997

⁴² Proporcionalitu zásahu do základného ústavou garantovaného práva posudzuje Ústavný súd SR tzv. testom proporcionality v troch krokoch. „Prvým krokom je hľadisko vhodnosti (*Geegtheit*),

*a slobôd, a teda aj do základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, je ústavne akceptovateľné len vtedy, ak je ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t.j. ospravedlňuje ho existencia naliehajúcej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom.*⁴³

Vyššie zmienené ústavnoprávne princípy je potrebné vziať na analyzovanú problematiku inštitútu diskvalifikácie z výkonu funkcie. Diskvalifikovanie z výkonu funkcie a naňho nadväzujúce nepripustenie diskvalifikovanej osoby k realizácii konkrétnych činností a funkcií pri správe a činnosti kapitálových obchodných spoločností je potrebné vnímať v kontexte práva podnikat' a vykonávať inú zárobkovú činnosť ako ich obmedzenie v nadväznosti na ustanovenie čl. 35 ods. 2 Ústavy SR. Ide pritom o zásah podmienený a zákonodarcom odôvodnený v predchádzajúcej podkapitole popísanou zmenou verejného záujmu na zabezpečení zvýšenej miery čistoty a poctivosti podnikateľského prostredia a ochrany subjektov v ňom vystupujúcich a tiež zamedzeniu využívania zákonných ustanovení predstaviteľmi kapitálových obchodných spoločností vo svoj prospech na úkor týchto subjektov. Právna úprava diskvalifikácie teda sleduje odôvodnený, jasný a legitímny cieľ a principiálne je možné ju považovať za súladnú s ústavnými zásadami vzhľadom na to, že „*účelom základného práva na slobodu podnikania je poskytnúť ústavnú ochranu poctivému podnikaniu.*“⁴⁴

Nad proporcionalitou už konkrétnej právnej úpravy diskvalifikácie predovšetkým so zreteľom na jej procesnú stránku a nové postupne zavádzané

*resp. dostatočne dôležitého cieľa (test of legitimate aim/ effect) a racionálnej väzby medzi právnou normou a cieľom (účelom) právnej úpravy. Druhým krokom je zisťovanie kritéria nevyhnutnosti, potrebnosti či použitia najmenej drastických – šetrnejších prostriedkov (Erforderlichkeit, test of necessity, test of subsidiarity, sufficiently important objective). Napokon tretím krokom je hladisko proporcionality v užšom zmysle slova (Angemessenheit, test of proportionality in the strict sense, proportionate effect.).“ (nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 23/06 zo dňa 2.6.2010) Podstatou testu proporcionality v užšom zmysle je „*vyvažovanie dvoch v kolízii stojacích práv či bodnôt a následné uprednostnenie jednej z nich v konkrétnom prípade.*“ (nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: IV. ÚS 492/2012 zo dňa 18.4.2013)*

⁴³ nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 67/07 zo dňa 6.2.2008

⁴⁴ Drgonec, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax.* 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019

prvky (nové diskvalifikačné dôvody) je možné polemizovať predovšetkým z pohľadu kritéria ich nevyhnutnosti, vhodnosti a primeranosti. Vo vzájomnom konflikte tu pritom stojí ústavou garantované právo podnikat' a záujem na zabezpečení čistoty, poctivosti a transparentnosti podnikateľského prostredia. Ako bolo uvedené vyššie principiálne je potrebné súhlasiť s akcentom zákonodarcu na jasne formulovaný špecifický cieľ právnej úpravy, polemiku je potrebné sústrediť na konkrétne nástroje, ktoré na jeho dosiahnutie využíva, ich funkčnosť, vhodnosť a efektívnosť. Popri význame základného práva podnikat' jednak z pohľadu ústavnoprávneho a jednak z pohľadu ekonomického a hospodárskeho je potrebné brať na zreteľ všeobecné princípy fungovania trhovej ekonomiky, konkurencieschopného podnikateľského prostredia a hospodárskej súťaže a v ich rámcoch tiež obchodnoprávne zásady ochrany poctivého obchodného styku, esenciálnej legality, profesionality účastníkov obchodnoprávnych vzťahov, požiadavky na potrebný štandard výkonu správy a riadenia týchto účastníkov s nevyhnutnosťou znášania podnikateľského rizika a s tým súvisiacich dôsledkov pre zúčastnené subjekty. Je možné stotožniť sa s názorom M. Mamojku ml., podľa ktorého „*podnikatelia teda nielen môžu, ale v nadväznosti na ekonomicko-právne mechanizmy hospodárskej súťaže musia, konať s primeranou mierou (nielen) kontraktachnej agresivity s tým, že výkon ich práv je primárne limitovaný tzv. princípom poctivého obchodného styku (§ 265 ObZ) ako kritéria prirodzene zohľadňujúceho podstatu podnikateľskej stratégie (t.j. najmä maximalizovať zisk a minimalizovať náklady)*“.⁴⁵

1.3 Subjektívne východiská diskvalifikácie

So zreteľom na objektívne limity a podmienky pre inštitucionalizovanie diskvalifikácie je potrebné definovať tiež subjektívne východiská diskvalifikácie z výkonu funkcie a to v kontexte vnútorných individualizovaných vzťahov vznikajúcich pri správe a riadení predovšetkým

⁴⁵ Mamojka, M.: Právo podnikat'. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstiev – ľažiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 35-36

kapitálových obchodných spoločností v nadväznosti na zásady ich dobrej správy⁴⁶ a zásady *corporate governance*. Vychádzame predovšetkým z postavenia štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti (osobitne spoločnosti kapitálovej) a jeho vzťahu k spoločnosti, vzhľadom na to, že jeho konanie alebo opomenutie pri výkone správy by malo priamo či nepriamo čo do dôsledkov a súvislostí diskvalifikáciu z výkonu funkcie odôvodniť.

1.3.1 Fiduciárny vzťah medzi kapitálovou obchodnou spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom

Primárne je potrebné zaoberať sa postavením štatutárneho orgánu, resp. člena štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti, ktorý je povinný vykonávať svoju funkciu voči tejto spoločnosti pri zachovaní zákonom predpokladaného štandardu starostlivosti. Vnútoraná štruktúra kapitálovej obchodnej spoločnosti a tým aj postavenie jej štatutárneho orgánu je založené na princípe separácie správy od vlastníctva spoločnosti a z neho vyplývajúcej stratifikácie vzťahov v rámci spoločnosti. Spoločník je vlastníkom spoločnosti, ktorého postavenie v rámci spoločnosti má majetkový základ vyplývajúci z jeho obligatórneho majetkového podielu (vkladu) na základnom imaní kapitálovej obchodnej spoločnosti. Spoločník principiálne správu a riadenie kapitálovej obchodnej spoločnosti nevykonáva, ale jej výkon zveruje jej správcovi, štatutárnemu orgánu, ktorý s vyššie zmieneným nevyhnutným štandardom starostlivosti zabezpečuje správu a riadenie spoločnosti za účelom dosiahnutia majetkového prospechu primárne pre spoločnosť ako takú a odvodené od nej pre jej spoločníkov ako jej vlastníkov.⁴⁷ Postavenie správcu (štatutárneho orgánu spoločnosti) je teda založené na vnútorne stratifikovanej štruktúre kapitálovej obchodnej spoločnosti a je možné ho považovať za odvodené od postavenia spoločníka/spoločníkov ako vlastníkov

⁴⁶ Pozri tiež: Černín, K.: *Princípy dobrej správy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019

⁴⁷ Nie je samozrejme vylúčená zákonom prípustená koncentrácia vlastníctva a správy obchodnej spoločnosti v rukách tej istej osoby, napr. pri jednoosobových spoločnostiach.

spoločnosti.⁴⁸

Stratifikovaný vnútorný vzťah v rámci kapitálovej obchodnej spoločnosti je viacstranný, zložený zo vzájomných vzťahov medzi jeho účastníkmi a spoločnosťou samotnou, pričom z pohľadu analyzovanej problematiky je potrebné poukázať predovšetkým na vzťah medzi štatutárnym orgánom a kapitálovou spoločnosťou. Spoločnosť vzniká a existuje z rozhodnutia jej spoločníkov (zakladateľov), sú v nej preto koncentrované ich záujmy, ktoré spoločnosť ako osobitný právny subjekt reprezentuje.

Vzťah medzi štatutárnym orgánom kapitálovej spoločnosti a touto spoločnosťou označujeme ako **fiduciárny vzťah**.⁴⁹ Východiskom fiduciárneho vzťahu je na jednej strane zákonná právna úprava formulujúca požiadavky na obsah a kvalitu výkonu funkcie štatutárneho orgánu, resp. výkonu samotnej správy kapitálovej obchodnej spoločnosti a na strane druhej zmluva, z ktorej bude vyplývať postavenie štatutárneho orgánu v rámci kapitálovej obchodnej spoločnosti. Touto zmluvou je vo všeobecnej rovine zakladateľský dokument spoločnosti bez ohľadu na jeho konkrétnu formu, resp. stanovы spoločnosti, pričom nimi formulované pravidlá budú konkretizované zmluvou o výkone funkcie uzatvorenou medzi spoločnosťou a členom jej štatutárneho orgánu.

Obsah fiduciárneho vzťahu je relatívne široký. Pozostáva z vymedzenia vzájomných a vzájomne podmienených práv a povinností jeho účastníkov a z ďalších prvkov, najmä prvkov zodpovednostných, garančných a motivačných. Na práva a povinnosti účastníkov fiduciárneho vzťahu teda nadväzuje právna zodpovednosť, prioritne zodpovednosť štatutárneho orgánu ako správcu za výkon správy v súlade s požiadavkami ustanoveného štandardu starostlivosti, a s ňou súvisiace garancie riadneho výkonu správy pre spoločnosť a ochranu jej záujmov. Fiduciárne povinnosti štatutárneho orgánu a následky ich neplnenia pritom musia byť formulované tak, aby štatutárny

⁴⁸ K stratifikácii vzťahov rámci spoločností pozri: Berle, A. A., Means, G. C.: *The Modern Corporation and Private Property*. New York: Routledge, 2017

⁴⁹ Odvodené z latinského fiducia, t.j. spoľahlivosť, dôvera.

orgán motivovali k riadnemu výkonu funkcie v záujme a na prospech spoločnosti samotnej, a to v priamej súvislosti s rozvíjaním jej obchodných a podnikateľských aktivít.

1.3.2 Základný rámec fiduciárnych povinností štatutárneho orgánu

Základnými fiduciárnymi povinnosťami štatutárneho orgánu voči spravovanému subjektu sú predovšetkým **povinnosť konať s požadovaným štandardom starostlivosti a povinnosť lojality**.⁵⁰ Je možné sa stotožniť so stanoviskom J. Duračinskej, podľa ktorého tieto základné fiduciárne povinnosti spoločne s **povinnosťou konať v dobrej viere** tvoria **tzv. triedu fiduciárnych povinností**.⁵¹ Nad rámec triedy fiduciárnych povinností je potrebné zdôrazniť význam **povinnosti legality**, ktorá nie je výslovne ustanovená v súvislosti s obsahom fiduciárneho záväzku štatutárneho orgánu a nie je priamo fiduciárnou povinnosťou, ale povinnosťou všeobecnou, objektívnou, odvoditeľnou od všeobecných princípov súkromného práva, osobitne zo zásady zákazu konania *contra legem* vyjadrenej ustanovením § 3 OZ.⁵² Štatutárny orgán je za každých okolností povinný pri výkone svojej funkcie v rámci fiduciárneho vzťahu so spoločnosťou konať v súlade so zákonom, rešpektujúc zákonné pravidlá so zohľadnením všeobecnej mravnej zásady, v zmysle ktorej len správa, ktorá je zákonná, môže byť kvalitnou a dobrou správou a nie je možné v konkrétnom prípade akceptovať konanie štatutárneho orgánu odporujúce všeobecne záväznej právnej norme.

⁵⁰ K fiduciárnym povinnostiam pozri tiež: Novotná Krtoušová, L.: *Odpovednosť členů štatutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019

⁵¹ Duračinská, J.: *Povinnosť lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020, s. 26

⁵² Podľa § 3 ods. 1 OZ: „Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.“

Povinnosť konať s požadovaným štandardom starostlivosti

Požadovaný štandard starostlivosti štatutárneho orgánu je v slovenskom platnom práve formulovaný liberálne, bez určenia konkrétnych kvalifikačných predpokladov či vedomostného cenzu pre výkon funkcie. Je limitovaný **požiadavkou odbornej starostlivosti** v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 135a ods. 1 ObZ) a **požiadavkou náležitej starostlivosti** zahŕňajúcej v sebe tiež starostlivosť odbornú v prípade akciovej spoločnosti (§ 194 ods. 5 ObZ).

Požiadavka odbornej starostlivosti vychádzajú z povinnosti mandatára konať s odbornou starostlivosťou (§ 567 ods. 1 ObZ) vo svojej podstate formuluje komplexný predpoklad princípu profesionalizácie štatutárneho orgánu. Má zabezpečiť, aby bol štatutárny orgán vybavený potrebnou mierou odborných vedomostí a zručností, ktorá je obvyklá pre riadiace funkcie v predmetnej oblasti podnikania.

Obchodný zákonník pojem odborná starostlivosť *nedefinuje*,⁵³ jeho definície je možné dohľadať v doktríne aj v judikatúre.

Podstatným prvkom pre naplnenie odbornej starostlivosti v logickom rámci požadovaného štandardu starostlivosti je z pohľadu štatutárneho orgánu potrebné pri plnení konkrétnych povinností vyplývajúcich z výkonu funkcie obstarat' si a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie potrebné pre objektívne a náležité rozhodnutie, a tým vytvoriť nevyhnutný informačný systém v rámci spoločnosti, ktorý mu umožní prijímať strategické rozhodnutia pri riadení a správe obchodnej spoločnosti.

Osoba vo funkcii štatutárneho orgánu musí byť spôsobilá posúdiť všetky dostupné informácie jednotlivo aj v ich vzájomnej súvislosti, vyvodiť z nich potrebné závery a svojimi rozhodnutiami a úkonmi zabezpečiť riadny chod činností spojených s výkonom jej funkcie potrebných pre zabezpečenie

⁵³ Osobitnú definíciu odbornej starostlivosti obsahuje zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Podľa 7 ZKR: „*Konaním s odbornou starostlivosťou sa na účely tohto zákona rozumie konanie so starostlivosťou primeranou funkcií alebo postaveniu konajúcej osoby po zohľadnení všetkých dostupných informácií, ktoré sa týkajú alebo môžu mať vplyv na jeho konanie.*“

plnenia vnútornej aj vonkajšej právomoci štatutárneho orgánu vrátane obchodného vedenia konkrétnej spoločnosti.

Do úvahy spravidla prichádza nevyhnutná a žiadúca delegácia plnenia časti úloh a povinností, ktorých nositeľom je štatutárny orgán na tretie osoby s koncentrovaním zodpovednosti za ich riadne plnenie vrátane zodpovednosti za prípadne spôsobenú škodu v rukách štatutárneho orgánu.⁵⁴ J. Duračinská poukazuje na kritérium kompetentnosti ako na rozhodujúci faktor pre posúdenie naplnenia povinnosti starostlivosti. „Kompetentnosť je potrebné chápať ako profesionalitu prístupu, odbornosť, no nie v zmysle požiadavky na dosiahnuté vzdelanie alebo dĺžku praxe.“⁵⁵

Popri vyššie zmieňovaných prvkoch zahŕňa M. Patakyová do rámca odbornej starostlivosti štatutárneho orgánu tiež povinnosť zachovávať mlčanlivosť o všetkých informáciách a skutočnostiach, ktorých prezradenie by mohlo spôsobiť spoločnosti škodu alebo ohroziť záujmy spoločnosti a jej spoločníkov.⁵⁶

Platná právna úprava vychádza z objektívneho posúdenia jednotlivých prvkov konania s odbornou starostlivosťou u konkrétneho štatutárneho orgánu, priamo neuvažuje nad využívaním subjektívnych možností a schopností štatutárneho orgánu a priamo ich nepredpokladá ako súčasť fiduciárneho záväzku štatutárneho orgánu. V konkrétnych prípadoch však so zreteľom na ich okolnosti bude potrebné individuálne schopnosti a spôsobilosť osoby vo funkcii štatutárneho orgánu zohľadniť, a tým

⁵⁴ B. Jablonka považuje za podstatnú súčasť odbornej starostlivosti nevyhnutnosť, „aby štatutár pokiaľ v určitej oblasti znalosti a skúsenosť nemá, uvedenú situáciu vedel vyhodnotiť, t.j. uvedený nedostatok v znalosti problematiky rozpoznal.“ (Jablonka, B.: Odborná starostlivosť z pohľadu povinnosti štatutára pri výkone funkcie. In: *Riadenie a kontrola v obchodných spoločnostiach v kontexte s vývojom v práve EÚ. Bratislavské právnické fórum 2016. Univerzita Komenského v Bratislave*. Bratislava: Právnická fakulta, 2016, s. 17)

⁵⁵ Duračinská, J.: Povinnosti orgánov spoločnosti – Štandard. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstiev – Ťažiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 311

⁵⁶ Patakyová, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. 5. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016, s. 787

objektívne hľadisko posudzovania odbornej starostlivosti subjektívizovať,⁵⁷ avšak výhradne pri posudzovaní konkrétneho konania alebo opomenutia štatutárneho orgánu, resp. jeho člena. Zákomom požadovaná odborná starostlivosť je principiálne objektívnou kategóriou.

Povinnosť lojality

Lojalita štatutárneho orgánu ako prvok náležitej starostlivosti predstavuje rozhodujúci element z pohľadu posúdenia jeho konania a kvality plnenia jeho fiduciárneho záväzku a má zásadný vplyv na vonkajšie vzťahy spoločnosti voči tretím osobám, osobitne jej veriteľom. Z teoretického hľadiska izolovane od čiastkových právnych vzťahov môžeme uvažovať nad právnou úpravou lojality štatutárneho orgánu v dvoch modeloch, a to v modeli správy spoločnosti orientovanej na tvorbu hodnôt pre spoločnosť, tzv. *shareholder value* a v modeli správy spoločnosti orientovanej na tvorbu hodnôt pre zainteresované osoby, tzv. *stakeholder value*.⁵⁸

Model *shareholder value* stavia pri výkone správy obchodnej spoločnosti do popredia záujem spoločnosti a v prenesenom zmysle všetkých jej spoločníkov. Vychádza z logického základu, že správca spoločnosti (jej štatutárny orgán) vykonáva svoju funkciu z rozhodnutia spoločníkov na zmluvnom základe, je prirodzené, že spoločníci ho ustanovujú za tým účelom, aby správu a riadenie spoločnosti vykonával v súlade so zásadami poctivého obchodného styku, v dobrej viere a s potrebnou mierou profesionality a starostlivosti tak, aby spoločníci dosiahli záujem, ktorí svojou účasťou na spoločnosti sledujú. Model *stakeholder value* orientuje výkon správy na záujmy tretích osôb v čo najširšom slova zmysle, t.j. predovšetkým veriteľov spoločnosti, jej

⁵⁷ Rovnaký názor uvádza tiež Csach, K.: Povinnosti členov orgánov obchodnej spoločnosti a súkromnoprávne následky ich porušenia (1. časť). In: *Súkromné právo : recenzovaný časopis zameraný na otázky aplikačnej praxe*, roč. 5, č. 5/2019, s. 183; Duračinská, J.: Povinnosti orgánov spoločnosti – Štandard. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstiev – rážiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 312

⁵⁸ Petrov, J.: *Obecná odpovědnost členu představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2007, s. 58

zamestnancov, ako aj obchodných partnerov. Preto v rámci aktivity správcu, jeho rozhodovacej činnosti a realizácii vytvorenej vôle je jeho primárnou úlohou sledovať, hájiť, presadzovať a chrániť záujem spoločnosti a spoločníkov, ktorých táto spoločnosť reprezentuje s trvalým zámerom dosiahnuť a naplniť účelové určenie spoločnosti.

Pri identifikácii právnych vzťahov je zrejmé, že niet spoločnosti bez spoločníkov a niet správcu bez spoločnosti, preto medzi spoločníkmi a správcom je vytvorený pre spoločnosť rozhodujúci vzťah vzájomnej závislosti a podmienenosti zdôrazňovaný v rámci modelu *shareholder value*, charakterizujúci postavenie správcu v rámci kapitálovej obchodnej ako takej, ako aj navonok voči tretím osobám, s ktorými pri výkone správy a riadení spoločnosti prichádza do kontaktu.⁵⁹ Na strane druhej model *stakeholder value* sleduje širšiu spoločenskú funkciu správy obchodných spoločností, predstavuje všeobecný odklon od zamerania spoločnosti na seba samú a zdôraznenie jej pozitívnej spoločenskej funkcie.⁶⁰

V tomto smere je potrebné poukázať, že popri teoreticky formulovaných základných konceptoch lojality, je možné uvažovať nad určitými odklonmi spočívajúcimi v premiešavaní princípov lojality za účelom dosiahnutia žiadúceho výsledku. Britský právny poriadok, z ktorého vychádza v značnej miere slovenský zákonodarca v rámci riešenia problematiky zodpovednosti za tzv. *wrongful trading*,⁶¹ vrátane koncepcie diskvalifikácií z výkonu funkcie, je možné považovať za jeden z tradičných právnych poriadkov založených pri správe spoločností na modeli *shareholder value*. Od jeho plnej aplikácie sa však odkláňa vytváraním osobitných konceptov presadzujúcich dobrú správu korporácií akcentujúcu širšie spoločenské záujmy, ktoré koncipujú a dotvárajú záujmy spoločnosti za účelom dosiahnutia spoločensky zodpovedného podnikania. Je možné poukázať napr. na princíp *Cadburyho rovnováhy*, podľa ktorej spoločnosť je povinná a zodpovedná za plnenie materiálnych

⁵⁹ Havel, B.: *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium 2010, s. 109

⁶⁰ Černá, S.: K vázanosti představenstva nevhodnými a nezákonnými pokyny. In *Acta Universitatis Carolinae. Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám*. č. 1/2008, s. 127-136

⁶¹ Pozri kapitolu 3.3.3

povinností voči svojim spoločníkom a tretím osobám (zamestnancom, zákazníkom, dodávateľom, veriteľom), riadne a účelné využívanie zdrojov a ochranu, resp. nepoškodzovanie životného prostredia a zaistenie interakcie medzi podnikaním a spoločnosťou v širšom slova zmysle.⁶²

Rovnako prijatím *Companies Act* (2006) došlo k zákonnej modifikácii princípu *shareholder value*. V súvislosti s povinnosťou lojality štatutárneho orgánu je primárne povinnosťou riaditeľa spoločnosti zabezpečovať úspech spoločnosti (*Duty to promote the success of the company*) (čl. 172 ods. 1 *Companies Act*)⁶³, zároveň však *Companies Act* určuje okruh záujmov, na ktoré je riaditeľ povinný pri svojom konaní prihliadať, pričom týmito záujmami sú: „(i) pravdepodobné dlhodobé následky všetkých rozhodnutí, (ii) záujmy zamestnancov spoločnosti, (iii) potreba upevňovať obchodné vzťahy spoločnosti s dodávateľmi, odberateľmi a inými osobami, (iv) vplyv činnosti spoločnosti na spoločnosť a životné prostredie, (v) udržanie povesti spoločnosti, podľa ktorej sa spoločnosť riadi vysokými štandardmi obchodného správania, a (vi) potreba poctivého konania medzi spoločníkmi.“ (čl. 172 ods. 1 *Companies Act*)⁶⁴ *Companies Act* (2006) vytvára koncepciu tzv. **hodnoty osvieteného akcionára (*Enlightened Shareholder Value, ESV*)**.^{65,66}

Slovenská právna úprava už tradične vychádza z modelu *shareholder value* a v prípade kapitálových obchodných spoločností **orientuje výkon ich správy na spoločnosť a jej spoločníkov**. Tak v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným ako aj v prípade akciovej spoločnosti sú štatutárne orgány povinné vykonávať svoju funkciu v záujme spoločnosti a všetkých jej

⁶² Cadbury, A.: *The Company Chairman*. Hemel Hempstead: Director Publishing, 1995. Citované podľa: Havel, B.: Jsou korporace morální? In Lasák, J., Havel, B. (eds.): *Kompendium korporáčního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 29

⁶³ Companies Act (2006), čl. 46

⁶⁴ Tamtiež, čl. 46

⁶⁵ Davies, P. L.: *Gower and Davies: Principles of Modern Company Law*. Eight Edition. London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2008. Citované podľa: Vítek, J.: *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 209, k povinnostiam riaditeľov pozri tiež: Moravec, T., Andreisová, L.: *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2021, s. 210-219

⁶⁶ Ku kritike modelu hodnoty osvieteného akcionára pozri tiež: Patakyová, M., Grambličková, B.: Spoločenská zodpovednosť obchodných spoločností s trvalo udržateľný rozvoj. In: Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 40-43

spoločníkov. Rešpektovanie záujmov spoločnosti a všetkých jej spoločníkov pri správe spoločnosti a pri tvorbe a realizácii vôle spoločnosti jej štatutárnym orgánom je „*imperatívnym zákonným príkazom*.“⁶⁷ Zameranie konania štatutárneho orgánu sa pritom hodnotí v úzkom prepojení s požiadavkou náležitej starostlivosti, pri zohľadnení pravidla podnikateľského úsudku a dobrej viery štatutárneho orgánu, že koná v záujme spoločnosti a všetkých jej spoločníkov.

Ide o principiálne korektný prístup súladný s koncepciou právnej úpravy obchodných spoločností v slovenských podmienkach, ktorý je však v súčasnosti do istej miery prehodnocovaný práve vzhľadom na nové spoločenské podmienky premietnuté do v súčasnosti presadzovaných cieľov právnej úpravy vzhľadom na požiadavky verejného záujmu. Od koncentrácie zamerania výkonu funkcie štatutárneho orgánu spoločnosti výhradne do vnútra spoločnosti sa v istej miere upúšťa, pričom tieto tendencie sledujeme postupne od zdôraznenia potreby ochrany veriteľov a tretích osôb v právnych vzťahoch s kapitálovými obchodnými spoločnosťami, cez osobitnú právnu úpravu súvisiacu s krízou obchodných spoločností a insolvenčnými konaniami, covidové zákonodarstvo, až po aktuálnu úpravu preventívnej reštrukturalizácie.

Potenciálne kolízie medzi záujmami spoločnosti a záujmami veriteľov rieši štatutárny orgán v rámci jeho pôsobenia v kapitálovej spoločnosti priebežne, zásadnejšie sa konflikt týchto záujmov prejaví v čase krízy spoločnosti, kedy popri všeobecnom konflikte proti sebe stojaci záujmov sa môže pri výkone správy dostať štatutárny orgán často do priameho konfliktu s požiadavkou zákonnosti.

1.3.3 Zmeny v obsahu a charaktere fiduciárnych povinností v dôsledku krízy spoločnosti, resp. jej hroziaceho úpadku

Základný právny rámec nástrojov na ochranu veriteľov v súvislosti

⁶⁷ Patakyová, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. 5. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016, s. 43

s úpadkom či hroziacim úpadkom spoločnosti vytvára na jednej strane inštitút zodpovednosti štatutárneho orgánu za tzv. *wrongful trading*, ktoré je v slovenskej pozitívnoprávnej úprave premietnutý do povinností a následnej zodpovednosti štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti v kríze (§ 67b ObZ), a na strane druhej povinnosť štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene spoločnosti riadne a včas (§ 11 ods. 2 ZKR).⁶⁸ Štatutárny orgán pri plnení týchto povinností musel dosiaľ *de iure* zachovávať základný rámec požadovaného štandardu starostlivosti, vrátane obligatórnej lojality k záujmom spoločnosti a všetkých jej spoločníkov. Uvedený rámec povinností a postavenia štatutárneho orgánu v kríze je doplnený právnou úpravou zavádzanou o.i. do zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonom o riešení hroziaceho úpadku s účinnosťou od 17.7.2022.⁶⁹

Práve v súvislosti s krízou⁷⁰ (a v jej rámci hroziacim úpadkom) zákonodarca otvára možnosti čiastkového presunu zamerania správy spoločnosti vykonávanej štatutárnym orgánom zo zákona koncentrovaného na záujem spoločnosti, a to navonok, vo vzťahu k veriteľom spoločnosti, príp. jeho extenzívnu kvalifikáciu umožňujúcu precizovať a bližšie charakterizovať samotný záujem spoločnosti a všetkých jej spoločníkov cez širšie spoločenské a podnikateľské záujmy.

Pripustenie extenzívneho pohľadu na lojalitu štatutárneho orgánu je postavené na viacerých východiskách. Je potrebné poukázať na principiálny základ koncepcie zodpovednosti za *wrongful trading* v britskom právnom poriadku, v rámci ktorého, ako bolo uvedené vyššie, je lojalita štatutárneho

⁶⁸ Uvedenú povinnosť majú aj ďalšie subjekty, a to likvidátor spoločnosti, príp. zákonný zástupca dlžníka.

⁶⁹ Zákon bol prijatý za účelom implementácie Smernice o reštrukturalizácii a insolvenčii.

⁷⁰ Ku kríze pozri: Kubinec, M.: *Obchodná spoločnosť v kríze*. 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2022, Kubinec, M.: *Obchodná spoločnosť v kríze (nielen) ako právny transplantát v slovenskom práve*. In: *Právo v podnikaní vybraných členských štátů Európskej unie. Sborník příspěvků k XII. ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: TROAS, 2020. s. 59-68, Kubinec, M.: *Základné aspekty spoločnosti v kríze*. In: *Právni rozprawy 2019: recenzovaný sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference v oblasti práva a právních věd Právni rozprawy 2019 s podtitulem „Právni realita“*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2019. s. 189-200

orgánu už tradične postavená na vnímaní záujmu spoločnosti v širšom zmysle, kedy zohľadňuje širšie vymedzené spoločenské záujmy, ktoré dopĺňajú a špecifikujú záujem spoločnosti v širšie vymedzených súvislostiach spoločenských vzťahov v rámci vyššie zmieneného modelu osvieteného akcionára. V súlade s britskou právnou úpravou je v súvislosti s úpadkom spoločnosti či hroziacim úpadkom spoločnosti základnou povinnosťou štatutárnych orgánov (*Directors, Shadow Directors*) zachovanie kontinuity podnikateľskej činnosti spoločnosti. Ako uvádza O. Buhala: „*V takom prípade by mala primárna snaha direktorov smerovať k prekonaniu finančných problémov korporácie cestou aktívnej podnikateľskej činnosti, pričom je vhodné zdôrazniť, že právny poriadok Spojeného kráľovstva vôbec neobsahuje explicitne formulovanú povinnosť direktorov podať návrh na vyhlásenie formálnej platobnej neschopnosti obchodnej spoločnosti, spojenej s konaním o jej insolvenčnej likvidácii.*“⁷¹

Do istej miery obdobným smerom sa uberá tiež slovenská právna úprava, v rámci ktorej sa v súvislosti s krízou spoločnosti a jej hroziacim úpadkom mení komplexné vnímanie lojality štatutárneho orgánu a pohľad na riadne plnenie jeho povinností. Prvotne možno nad zmenou uvažovať v súvislosti so zakotvením právnej úpravy krízy v Obchodnom zákonníku. Ustanovenie § 67b ObZ ukladá štatutárnemu orgánu, ktorý zistil alebo s prihliadnutím na všetky okolnosti mohol zistiť, že spoločnosť je v kríze, „*v súlade s požiadavkami potrebnej odbornej alebo náležitej starostlivosti urobiť všetko, čo by v obdobnej situácii urobila iná rozumne starostlivá osoba v obdobnom postavení na jej prekonanie.*“ Citované ustanovenie rozširuje obsah fiduciárnej povinnosti štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti formulovaním vyššej miery odbornej alebo náležitej starostlivosti, avšak bez výslovnej precizácie povinnosti lojality a jej špecifického zamerania iným smerom než do vnútra spoločnosti.

V rámci odborných polemík sme sa mohli stretnúť s názormi poukazujúcimi na možný extenzívny výklad korporačnej lojality štatutárneho orgánu, a tým na zbytočnosť jej osobitnej úpravy z hľadiska potenciálnej zmeny okruhu ťažiskových záujmov, na ktoré sa štatutárny orgán pri výkone

⁷¹ Buhala, O.: Krízové povinnosti členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností. In: *Justičná revue*, roč. 71, č. 11/2009, s. 1080

správy zameriava. B. Havel a L. Žitňanská dôvodí, že osobitná rozsiahlejšia úprava korporáčnej lojality ako súčasť širšieho fiduciárneho záväzku nie sú nevyhnutnosťou vzhľadom na to, že „reflektovanie finančnej situácie obchodných spoločností je ich základnou povinnosťou vyplývajúcou z náležitej starostlivosti, vrátane kontroly vnútorného systému (včasného) varovania o finančných problémoch. Platí to aj pre fázu broziaceho úpadku, v ktorej sa prejavujú nielen opatrenia, ale ktoré si vyžadujú profesionalitu členov štatutárneho orgánu, ale aj vyosenie lojality v prospech veriteľov.“⁷²

Napriek logickým záverom vzhľadom na praktický dosah a aplikovateľnosť princípov na individuálne právne vzťahy, vrátane aplikácie príslušných právnych zásad súdmi, ktoré pri posudzovaní konkrétnych nárokov nevyhnutne vychádzajú z exaktnej pozitívnoprávnej úpravy, máme za to, že bolo a stále je nevyhnutné výslovne legislatívne upraviť **odklon od tradičnej koncepcie lojality štatutárneho orgánu** priamo v texte právnej normy.⁷³ „Z právneho ako aj faktického hľadiska je žiadúce exaktnejšie špecifikovať osobitné prvky záujmu spoločnosti, ktoré sú principiálne súčasťou tohto záujmu vo všeobecnosti, avšak v prípade krízy spoločnosti je potrebné ich uprednostniť pred ďalšími jeho špecifickými prvkami. Ide predovšetkým o záujem na ďalšom zachovaní podnikateľskej činnosti spoločnosti za predpokladu, že je udržateľná. Vychádzam pritom zo zrejmeho zmyslu právnej úpravy spoločnosti v kríze, ktorým je jednoznačne odvrátenie tohto pre spoločnosť nepriaznivého stavu, pokiaľ je vzhľadom na okolnosti možné, naňho nadväzujúce zachovanie obchodnej spoločnosti a v konečnom dôsledku zabezpečenie ochrany záujmov veriteľov.“⁷⁴

⁷² Havel, B., Žitňanská, L.: Hranice využitelnosti preventivní restrukturalizace a insolveny governance – český a slovenský pohled. In: *Právní rozhledy*, roč. 30, č. 1/2022, s. 6

⁷³ Na túto potrebu sme poukazovali v príspevku Ušiaková, L.: Lojalita štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti a jej osobitosti z hľadiska právnej úpravy spoločnosti v kríze. In: Škrabka, J., Vacuška, L. (eds.): *Právo v podnikaní vybraných členských štátov Európskej únie. Sborník příspěvků k XII. Ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: Troas, s.r.o., 2020, s. 46, pozri tiež: Dutková, P.: Trvalo udržateľný rozvoj ako súčasť práva obchodných spoločností? Výhľadky do budúcnosti. In: Szakács, A., Durec Kahounová, M., Senková, S., (eds.): *Mílniky práva v stredoEurópskom priestore 2020: zborník z medzinárodnej online vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta, 2020, s. 359-365

⁷⁴ Ušiaková, L.: Lojalita štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti a jej osobitosti z hľadiska právnej úpravy spoločnosti v kríze. In: Škrabka, J., Vacuška, L. (eds.): *Právo*

Formulovanú požiadavku v istej miere zavádza zákon o riešení hroziaceho úpadku, ktorý v rámci novelizácie zákona o konkurze a reštrukturalizácii definuje hroziaci úpadok dlžníka (§ 4 ZKR), a v súvislosti s ním ukladá štatutárnemu orgánu dlžníka počas hroziaceho úpadku dlžníka povinnosť „zohľadňovať spoločné záujmy veriteľov vrátane zamestnancov a ich zástupcov, spoločníkov a iných osôb, ktoré môžu byť hroziacim úpadkom dotknuté.“⁷⁵ Uvedené ustanovenie nezakladá uprednostnenie záujmov veriteľov a tretích osôb pred záujmami spoločnosti v stave hroziaceho úpadku spoločnosti, avšak zaväzuje štatutárny orgán, aby ich záujmy zohľadnil, a teda, aby nad nimi a škodlivými následkami svojho konania na záujmy týchto osôb pri konaní uvažoval a bral ich na zreteľ.

Okrem všeobecného zamerania lojality štatutárneho orgánu na tretie osoby zákon o riešení hroziaceho úpadku špecifikuje tiež osobitné povinnosti dlžníka a zároveň štatutárneho orgánu dlžníka, vo všeobecnosti zamerané na ochranu tretích osôb.

V prvom rade je dlžník povinný sústavne sledovať svoju finančnú a majetkovú situáciu tak, aby mohol potenciálne hroziaci úpadok odhaliť, a ak hroziaci úpadok zistí, uskutočniť bez zbytočného odkladu vhodné a primerané opatrenia na jeho odvrátenie a súčasne sa zdržať konania, ktoré by mohlo ohroziť životaschopnosť podniku (§4a ods. 1 ZKR). Osobitne štatutárny orgán, ktorý sa dozvedel alebo objektívne mohol dozvedieť o hroziacom úpadku dlžníka, je povinný urobiť v súlade s požiadavkami odbornej starostlivosti všetky opatrenia, ktoré by v obdobnej situácii urobila iná rozumne starostlivá osoba v obdobnom postavení za účelom prekonania hroziaceho úpadku (§ 4a ods. 4 ZKR). Pokiaľ tento štatutárny orgán nie je schopný posúdiť na základe svojich odborných vedomostí a skúseností, či dlžníkovi hrozí úpadok a aké opatrenia je potrebné urobiť na jeho odvrátenie, je povinný vyhľadať pomoc odborníka (§4a ods. 3 ZKR).

v podnikání vybraných členských států Evropské unie. Sborník příspěvků k XII. Ročníku mezinárodní vědecké konference. Praha: Troas, s.r.o., 2020, s. 45

⁷⁵ § 4a ods. 5 ZKR účinného od 1.5.2022

Do uvedených pravidiel sú premietnuté záujmy, na ktoré sa má orientovať správa obchodných spoločností v štádiu ich hroziaceho úpadku. Štandardné pravidlo sústredenia správy dovnútra spoločnosti nimi nie je popreté, prioritný záujem je postavený na zachovaní udržateľnosti podniku, čo nepochybne predstavuje principiálnu požiadavku tak z pohľadu spoločnosti, ako aj z pohľadu jej veriteľov. Je možné stotožniť sa s názorom A. Rozehnal, že „*veritelia vždy preferujú, aby na majetok obchodnej spoločnosti nebol vyhlásený konkurz*“⁷⁶ Odklon zamerania správy spoločnosti k záujmom veriteľov, zamestnancov, ako aj tretích osôb, ktoré so spoločnosťou prichádzajú do kontaktu v štádiu hroziaceho úpadku spoločnosti je však zreteľný a zásadný a môže mať význam z pohľadu posudzovania potenciálne nežiaducich konaní reprezentantov obchodných spoločností pri vyvodzovaní ich dôsledkov.

Zákonná špecifikácia a koncepcia vnútorných vzťahov v rámci kapitálových obchodných spoločností, ako aj ich reflexia do vzťahov vonkajších sú principiálnym základom pre aplikáciu režimu následkov nedodržiavania nastolených požiadaviek a princípov zahŕňajúcich zodpovednostné právne vzťahy, osobitné nástroje na ochranu tretích osôb v rámci krízy spoločnosti a insolvenčných konaní a v neposlednom rade zákonnej diskvalifikácie, ktorá nastane práve v dôsledku porušenia, príp. nedodržania zákonitostí, pravidiel a povinností subjektov vyplývajúcich primárne z fiduciárneho vzťahu v rámci kapitálových obchodných spoločností. Samozrejme, na zreteľ je potrebné vziať tiež ďalšie prípady a situácie, ktoré v zmysle platnej právnej úpravy diskvalifikáciu odôvodnia, a ďalšie subjekty, mimo správcov kapitálových obchodných spoločností, ktoré ňou môžu byť postihnuté, práve ich vzťah s obchodnou spoločnosťou a nedostatky v plnení ich povinností však budú tvoriť priamo či nepriamo základný rámec pre založenie a realizáciu diskvalifikácií zo subjektívneho hľadiska konkrétnych obchodných spoločností a ich predstaviteľov.

⁷⁶ Rozehnal, A.: *Teorie korporátního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 148

Kapitola 2

Podstata, funkcie a pôsobnosť diskvalifikácie

Podstata, funkcie a pôsobnosť diskvalifikácie predstavujú základné prvky inštitútu, ktoré umožňujú poskytnúť na jeho všeobecnú charakteristiku a poukázať na okruh vzt'ahov, ktoré môžu byť dotknuté diskvalifikáciou.

2.1 Podstata a funkcie diskvalifikácie

Inštitút diskvalifikácie z výkonu funkcie principiálne vychádza z potreby ochrany verejného záujmu na zachovaní zásad čistoty, transparentnosti a poctivosti podnikateľského prostredia a obchodného styku s osobitným zreteľom na ochranu záujmov veriteľov a ostatných tretích osôb, ktoré môžu byť v dôsledku konania či opomenutia subjektov poverených správou obchodných spoločností ukrátené, poškodené alebo im môže byť inak spôsobená ujma. Popri ostatných inštitútoch, ktoré platné právo konštituuje za týmto účelom, predstavuje diskvalifikácia zásadný verejnoprávny zásah do statusových záležitostí obchodných spoločností ako právnických osôb a zároveň spôsobuje obmedzenie práv diskvalifikovanej osoby, a to spôsobom, ktorý zákon považuje za primeraný a žiadúci.

Vzhľadom na vývoj podnikateľského prostredia a obchodných vzt'ahov dochádza k postupnému rozširovaniu a rozsiahlejšej úprave inštitútov, ktoré majú odzrkadľovať verejný záujem na ochrane veriteľov a poctivosti podnikateľského prostredia postupným zvyšovaním dôrazu na spoločensky zodpovedné podnikanie a v tej súvislosti zvyšovaním nárokov na dobrú správu obchodných spoločností, posilňovaním obchodnoprávnej ako aj

trestnoprávnej zodpovednosti osôb, ktoré túto správu vykonávajú, a zároveň zavádzaním špecifických inštitútov a požiadaviek na chod spoločností počas ich úpadku či hroziaceho úpadku, vrátane inštitucionalizovania krízy a osobitných požiadaviek na spoločnosti a osoby vykonávajúce ich správu počas insolvenčných konaní. Uvedené nástroje sú úzko prepojené s rozširovaním a prehľbovaním možností veriteľov na uplatnenie konkrétnych majetkových nárokov voči spoločnostiam a osobám vykonávajúcim ich správu.

Popri týmto komplexným snahám o zabezpečenie jednotlivých prvkov a predpokladov spoločensky zodpovedného podnikania a ochranu záujmov osôb prichádzajúcich do styku s obchodnými spoločnosťami v podnikateľskom prostredí predstavuje diskvalifikácia osôb z výkonu funkcií verejnoprávny nástroj na elimináciu tých osôb, ktoré neplnili svoje povinnosti pri výkone funkcií riadne a s požadovaným štandardom starostlivosti a dopustili sa konania alebo opomenutia, ktorého závažnosť zásadným spôsobom ohrozuje či porušuje zákonom chránený a zdôrazňovaný verejný záujem a má značne škodlivé následky pre obchodnú spoločnosť, v rámci ktorej svoju funkciu vykonávajú, a osobitne pre tretie osoby, ktoré s touto spoločnosťou prichádzajú do kontaktu. V dôsledku diskvalifikácie by malo byť týmto nezodpovedným a škodlivo konajúcim správcom znemožnené podieľať sa v budúcom časovo vymedzenom období v špecifickom rozsahu na podnikaní obchodných spoločností, v súvislosti s čím bude obmedzený ich prístup k podnikaniu a obchodnému styku ako takému v záujme zvýšenia čistoty a poctivosti podnikateľského prostredia. Diskvalifikácia je v tomto kontexte „*osobitným prípadom vyvodenia funkčnej zodpovednosti*“⁷⁷ za výkon funkcie.

Vzhľadom na to, že vylúčenie z výkonu funkcie predstavuje zásadný zásah do statusových záležitostí obchodných spoločností, a predovšetkým do práv a slobôd jednotlivca, ktorého sa diskvalifikácia týka, vrátane jeho práv a slobôd ústavných, je vecou zákonodarcu, aby zákonnou úpravou zabezpečil

⁷⁷ Duračinská, J.: Zodpovednosť za výkon funkcie. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstiev – Ťažiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 324

rovnováhu medzi inštitútom chráneným verejným záujmom a garanciami práv a slobôd dotknutého jednotlivca tak, aby diskvalifikáciu v konkrétnom prípade bolo možné považovať za primeranú, odôvodnenú a spoločensky žiaducu. Primeranosť a nevyhnutnosť inštitútu je možné zabezpečiť jedine prostredníctvom zákonom formulovaných zásad a limitov jeho aplikácie, ktoré zabezpečia jeho akceptovateľnosť a všeobecné presvedčenie o jeho potrebnosti.

Primárnou funkciou diskvalifikácie je **eliminovať prístup osôb, ktoré neplnia svoje funkcie predovšetkým v riadiacich orgánoch osobitne kapitálových obchodných spoločností s náležitou starostlivosťou**, v dôsledku čoho má nimi realizovaný spôsob výkonu ich funkcií neprimerané a spoločensky škodlivé dôsledky pre samotné kapitálové obchodné spoločnosti, ako aj pre veriteľov týchto spoločností a podnikateľské a spoločenské prostredie ako také.⁷⁸ Diskvalifikácia pritom nebude následkom každého nenáležitého konania príslušnej osoby, ale len toho konania, ktoré považuje zákonodarca za natoľko závažné z hľadiska jeho povahy, následkov, miery pričinenia tejto osoby, či miery porušenia jej povinností, že bude odôvodňovať jej vylúčenie z výkonu zákonom ustanovených funkcií.

Diskvalifikácia má teda pôsobiť **preventívne** ako nástroj ochrany podnikateľského prostredia a subjektov, ktoré sa na ňom zúčastňujú, a zároveň **represívne** ako sankcia pre konkrétnu osobu, ktorá svoju funkciu neplnila s potrebnou mierou starostlivosti a spôsobila nepriaznivý, pre podnikateľské prostredie, veriteľov, ako aj samotnú spoločnosť, v ktorej funkciu vykonávala, škodlivý následok, s ktorým zákon diskvalifikáciu spája.

Sekundárne v nadväznosti na uvedenú primárnu preventívnu a represívnu funkciu diskvalifikácie je možné uvažovať nad funkciou **ochrannou**, zameranou na ochranu predovšetkým veriteľov a ich postavenia a zvýšenie miery uspokojenia ich pohľadávok a iných nárokov, ktoré vznikli z právneho, prioritne obchodného záväzkového vzťahu so spoločnosťou spravidla v súvislosti s konaním alebo opomenutím diskvalifikovaného člena

⁷⁸ Mamojka, M. a kol.: Obchodný zákonník Veľký komentár. Žilina: EUROKÓDEX, 2016, s. 34

štatutárneho orgánu, alebo v súvislosti s konaním alebo opomenutím inej osoby, ktorá svoje povinnosti prevažne súvisiace s činnosťou týchto spoločností, zákonom ustanoveným spôsobom porušila. Je možné tiež uvažovať nad tým, že diskvalifikovaním škodlivo konajúceho člena štatutárneho orgánu, príp. inej zákonom vymedzenej osoby z výkonu funkcie do budúca sa preventívne zabezpečí tiež ochrana budúceho potencionálneho veriteľa.

Diskvalifikácia by ďalej mala pôsobiť **motivačne**. Motivačná funkcia diskvalifikácie vedie osobu, ktorá môže byť diskvalifikáciou dotknutá, k riadnemu výkonu funkcie a riadnemu a včasnému plneniu povinností pod hrozbou nastúpenia nepriaznivého následku, ktorý túto osobu vylúči z budúceho pôsobenia v obchodných spoločnostiach vo funkciách predpokladaných zákonom.

Popísané funkcie inštitútu diskvalifikácie sú vymedzené všeobecne a je potrebné vnímať a analyzovať ich nie jednotlivo, ale **komplexne v ich vzájomnej súvislosti**.

2.2 Pôsobnosť diskvalifikácie

Okruh právnych vzťahov, na ktoré je možné uplatniť režim diskvalifikácie určuje pôsobnosť právnej úpravy diskvalifikácie, na ktorú je potrebné nazeráť z hľadiska **vecného, osobného (personálneho), časového (temporálneho) a územného (teritoriálneho)**. Pôsobnosť diskvalifikácie vymedzujeme na jednej strane z pohľadu predpokladov, ktoré určitý právny vzťah a v jeho rámci konanie alebo opomenutie určitého subjektu na určitom mieste a v určitom čase musí spĺňať, aby odôvodnilo diskvalifikáciu a nastolilo ju (**primárna pôsobnosť diskvalifikácie**), a na strane druhej z pohľadu účinkov diskvalifikácie, ktoré nastanú, ak budú naplnené predpoklady primárnej pôsobnosti diskvalifikácie (**sekundárna pôsobnosť diskvalifikácie**).

Analýzou pôsobnosti diskvalifikácie môžeme dospieť ku všeobecnej diferenciacii prípadov, na ktoré bude možné vziať diskvalifikáciu

a vyvolať vo vzťahu k nim diskvalifikačné následky predpokladané zákonom.

2.2.1 Vecná pôsobnosť diskvalifikácie

Primárna vecná pôsobnosť diskvalifikácie určuje z obsahového hľadiska **okruh právnych vzťahov, na ktoré bude diskvalifikácia pôsobiť**. Primárna vecná pôsobnosť diskvalifikácie charakterizuje konkrétne skutkové okolnosti, ktorých naplnenie založí diskvalifikačný dôvod. Jednotlivé prípady, v ktorých zákon diskvalifikáciu predpokladá, sú upravené v rámci rôznych právnych predpisov, a z hľadiska vymedzenia vecnej pôsobnosti diskvalifikácie im chýba určitá miera komplexnosti a súrodosti, ktorá by umožnila formulovať jasné všeobecné pravidlá diskvalifikácie, pričom bude potrebné posudzovať ich v úzkej súvislosti s osobnými, časovými a územnými predpokladmi diskvalifikácie.

Na druhej strane sekundárna vecná pôsobnosť diskvalifikácie vymedzuje **okruh činností, ktorých vykonávanie diskvalifikácia na základe konkrétneho diskvalifikačného dôvodu vylučuje**. Je určená prostredníctvom zákonom stanovených funkcií, z ktorých výkonu je diskvalifikovaná osoba po dobu diskvalifikácie vylúčená.

2.2.2 Osobná (personálna) pôsobnosť diskvalifikácie

Primárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie predstavuje **vymedzenie okruhu osôb, ktoré v dôsledku svojho konania alebo opomenutia v právnych vzťahoch vyvolajú existenciu diskvalifikačného dôvodu** a za splnenia zákonom ustanovených predpokladov budú diskvalifikované z výkonu funkcie s účinkami, ktoré diskvalifikácia v súlade s Obchodným zákonníkom vyvolá. Na osoby, na ktoré je možné potencionálne vzťahnúť pôsobnosť diskvalifikácie, môžu pôsobiť zákonom predpokladané účinky diskvalifikácie, ide o diskvalifikovateľné osoby. Primárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie rovnako ako primárna pôsobnosť vecná nie je koncentrovane vymedzená v rámci určitého právneho predpisu, je možné ju odvodiť

v závislosti od konkrétneho diskvalifikačného dôvodu, ktorý diskvalifikáciu ako takú zakladá. Vzhľadom na zákonodarcom zvolený spôsob právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov pri stanovení diskvalifikačných dôvodov hovoríme o väzbe diskvalifikácie a osoby, na ktorú sa diskvalifikácia vzťahuje, na konkrétny diskvalifikačný dôvod v podobe súdneho alebo iného úradného rozhodnutia, nie na porušenie povinnosti, konanie či opomenutie tejto osoby, ktoré diskvalifikačný dôvod vyvolalo a založilo.

Na druhej strane sekundárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie určuje **subjekty, ktoré budú určitým spôsobom dotknuté účinkami diskvalifikácie** za predpokladu, že diskvalifikácia právoplatne nastane. Sekundárnej osobnej pôsobnosti diskvalifikácie po aktívnej stránke podlieha ten subjekt, ktorý svojím konaním alebo opomenutím založil diskvalifikačný dôvod, na základe čoho bol postihnutý diskvalifikáciou v zmysle Obchodného zákonníka. Z pasívnej stránky sekundárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie určuje osoby, ktoré budú vylúčením diskvalifikovaného subjektu dotknuté napriek tomu, že o jeho diskvalifikáciu sa priamo aktívnym konaním nepričinili. Pôjde predovšetkým o právnické osoby, v rámci ktorých diskvalifikovanému subjektu v dôsledku jeho diskvalifikácie zanikne funkcia. Tieto osoby sa budú musieť s diskvalifikáciou nastoleným stavom právne relevantným spôsobom vysporiadať tak, aby nebola ohrozená ich činnosť a osobný status.

2.2.3 Časová pôsobnosť diskvalifikácie

Na časovú pôsobnosť diskvalifikácie je rovnako možné nazerať z primárneho aj sekundárneho hľadiska. Primárna časová pôsobnosť diskvalifikácie **vymedzuje časový horizont, počas ktorého môžu byť konania zakladajúce diskvalifikačný dôvod postihnuté účinkami diskvalifikácie**. Diskvalifikácia nastáva vo všeobecnosti ako následok určitého súdneho alebo správneho konania, preto nie je možné časovo ohraničiť dobu pred konkrétnym okamihom diskvalifikácie, počas ktorého malo nenáležité konanie sankcionované diskvalifikáciou nastať. Keďže

samotnej diskvalifikácii predchádza vždy konanie pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci, časová pôsobnosť môže byť ohraničená výlučne určitou dobou pred začatím príslušného konania pred súdom alebo iným orgánom. Dĺžka tohto konania nebude mať vplyv na primárnu časovú pôsobnosť diskvalifikácie a do doby, počas ktorej môže byť zákonom predpokladané konanie postihnuté diskvalifikáciou sa jednoducho nezahrne.

Okrem vyššie popísanej všeobecnej zásady má pre stanovenie primárnej časovej pôsobnosti diskvalifikácie význam nejednotnosť právnej úpravy. Vzhľadom na to, že jednotlivé konania alebo opomenutia osôb, ktoré môžu diskvalifikáciu založiť, sú z hľadiska svojej povahy rozmanité, sú z pohľadu diskvalifikácie upravené v rozličných právnych predpisoch tak v oblasti súkromného ako aj verejného práva, preto doba, počas ktorej bude možné iniciovať konanie, ktorého výsledkom bude diskvalifikačné rozhodnutie, sa v jednotlivých prípadoch bude v závislosti od zásad upravených týmito právnymi predpismi odlišovať.

Rozhodujúcim momentom pre časové ohraničenie iniciovania konania, ktoré vo výsledku môže vyvolať diskvalifikačné účinky, je premlčanie alebo preklúzia práva iniciovať takéto konanie, resp. príslušný nárok uplatniť. Zásady, za akých nastane, vyplývajú z jednotlivých právnych predpisov upravujúcich diskvalifikačné dôvody.

Okrem vyššie zmieňovaných faktorov má pre vymedzenie primárnej časovej pôsobnosti diskvalifikácie význam účinnosť právnych predpisov, ktoré samotnú diskvalifikáciu, ako aj jednotlivé diskvalifikačné dôvody upravujú. Vzhľadom na vylúčenie retroaktívneho účinku právnej úpravy bude možné diskvalifikačným následkom postihnúť len konania uskutočnené po účinnosti príslušných predpisov, resp. ich noviel upravujúcich diskvalifikáciu, resp. v konaniach začatých po účinnosti týchto predpisov. Konkrétne pravidlá pre aplikáciu primárnej časovej pôsobnosti diskvalifikácie v tomto zmysle budú vyplývať z intertemporálnych ustanovení príslušných právnych predpisov upravujúcich diskvalifikáciu a jednotlivé diskvalifikačné dôvody.

Na druhej strane sekundárna časová pôsobnosť diskvalifikácie určuje **dobu, po ktorú bude v dôsledku právoplatného diskvalifikačného**

rozhodnutia dotknutý subjekt vylúčený z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach vymedzených sekundárnou vecnou pôsobnosťou diskvalifikácie. Obchodný zákonník upravuje všeobecnú dobu diskvalifikácie táto doba môže byť modifikovaná jednotlivými právnymi predpismi upravujúcimi diskvalifikačné dôvody, preto doba diskvalifikácie, resp. jej sekundárna časová pôsobnosť sa môže v nadväznosti na právnu úpravu konkrétneho diskvalifikačného dôvodu odlišovať.

2.2.4 Územná pôsobnosť diskvalifikácie

Územná pôsobnosť diskvalifikácie primárne vymedzuje teritoriálny **okruh vzťahov, na ktoré je možné aplikovať právne normy týkajúce sa diskvalifikácie**. Rovnako, ako v prípade predchádzajúcich primárnych zložiek pôsobnosti diskvalifikácie je územná pôsobnosť daná jednotlivými právnymi predpismi upravujúcimi princípy diskvalifikácie a diskvalifikačné dôvody. Vo všeobecnosti platí zásada, že diskvalifikáciu je možné aplikovať na právne vzťahy v tom teritoriálnom rozsahu, v akom je možné na nich aplikovať právne predpisy upravujúce diskvalifikáciu v slovenskom právnom poriadku, t.j. na právne vzťahy tých subjektov, ktoré sa riadia slovenským právom a pôsobia v rámci územnej pôsobnosti dotknutých slovenských právnych predpisov,⁷⁹ a rovnako na konania týchto subjektov podliehajúce slovenským právnym normám.

Obdobne z hľadiska sekundárnej územnej pôsobnosti diskvalifikácie sa budú diskvalifikačné účinky zákonom vymedzených rozhodnutí vzťahovať výhradne na subjekty podliehajúce slovenskému právnemu poriadku a ich aktivity na území Slovenskej republiky.

⁷⁹ Obdobne Havel, B.: Co se změnil v postavení a odpovědnosti statutárních orgánů po 1. 1. 2014. In: *Právní rádce*, roč. 21, č. 5/2013, s. 17

Kapitola 3

Dôvody diskvalifikácie

V nasledujúcom texte budú analyzované diskvalifikačné dôvody, prostredníctvom ktorých je možné vymedziť primárnu vecnú pôsobnosť diskvalifikácie. Diskvalifikačné dôvody vymedzujú okolnosti konania či opomenutia určitej osoby, ktoré môžu založiť diskvalifikáciu a vyvolať diskvalifikačné účinky.

3.1 Dôvody diskvalifikácie všeobecne

Primárnym predpokladom diskvalifikácie je existencia diskvalifikačného dôvodu. Diskvalifikačným dôvodom je vo všeobecnosti také konanie alebo opomenutie diskvalifikovaného subjektu, ktorým porušuje svoje zákonom ustanovené povinnosti pri výkone určitej funkcie. Vzhľadom na funkcie diskvalifikácie a charakter diskvalifikácie ako zásahu do ústavou garantovaného práva na slobodu podnikania by mal diskvalifikačný dôvod zodpovedať závažnému a zásadnému porušeniu alebo opomenutiu plnenia povinnosti diskvalifikovaného subjektu, ktorý má podstatné nežiadúce právne následky v prvom rade pre obchodnú spoločnosť (resp. podnikateľa), pre ktorého diskvalifikovaný subjekt vykonáva funkciu, pri realizácii ktorej sa predmetného porušenia povinnosti dopustil. Okrem toho nežiadúci následok konania alebo opomenutia diskvalifikovaného subjektu nastáva tiež u tretích osôb predovšetkým veriteľov spoločnosti, ktorých toto konanie alebo opomenutie diskvalifikovaného subjektu zasiahne spravidla do ich majetkovej sféry. Závažnosť nežiadúceho a negatívneho následku by pritom mala

diskvalifikáciu ako takú odôvodniť, a založiť jej opodstatnenosť a nevyhnutnosť.

Pri formulovaní diskvalifikačného dôvodu by mal byť braný na zreteľ význam záujmu, ktorého ochrana sa má doceliť a tiež intenzita negatívneho zásahu diskvalifikovaného subjektu do tohto záujmu, ako aj do práv a oprávnených záujmov spoločnosti, v rámci ktorej funkciu vykonáva, a tretích osôb. Je vecou zákonodarcu, aby vnútroštátnymi právnymi predpismi v súlade s ústavnými princípmi deklaroval, aký charakter záujmov a akými prostriedkami má byť chránený, čo sa vo vzťahu k diskvalifikácii prejavuje práve v zákonom formulovaní dôvodov diskvalifikácie a v povahe týchto dôvodov. Diskvalifikácia ako následok negatívneho zásahu by pritom z hľadiska chráneného záujmu v pomere k intenzite negatívneho zásahu do tohto záujmu mala spĺňať požiadavku primeranosti a proporcionality.⁸⁰

Z vecného hľadiska môžeme uvažovať nad tromi základnými kategóriami diskvalifikačných dôvodov, ktorými sú

(i) diskvalifikačné dôvody založené na trestnom čine reprezentanta obchodnej spoločnosti alebo inej osoby spravidla v súvislosti s činnosťou obchodnej spoločnosti,

(ii) diskvalifikačné dôvody spočívajúce v konaní reprezentanta obchodnej spoločnosti alebo inej osoby v rozpore s právnymi predpismi prijatými za účelom predchádzania úpadku alebo hroziaceho úpadku alebo za účelom riešenia úpadku tejto obchodnej spoločnosti, alebo

(iii) diskvalifikačné dôvody spočívajúce v kvalifikovanom porušení povinností reprezentanta obchodnej spoločnosti, predovšetkým povinnosti konať s náležitou starostlivosťou a povinnosti lojality alebo v kvalifikovanom porušení inej povinnosti, s ktorými zákon spája diskvalifikačný následok.

Pozitívnoprávna úprava si v konkrétnom prípade zvolí prístup, v rámci ktorého založí diskvalifikáciu na vybranej z týchto kategórií alebo na kombinácii uvedených kategórií.

⁸⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 42

K diskvalifikácii dochádza na základe úradného, spravidla súdneho rozhodnutia. Inak ako na základe výslovného zákonného ustanovenia nie je možné diskvalifikovať osobu z výkonu funkcie. Požiadavka zákonom formulovaného diskvalifikačného dôvodu je nevyhnutná a odvoditeľná od jej následkov vrátane následku spočívajúceho v zásahu do ústavného práva podnikat' a vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktoré je principiálne obmedziteľné len zákonom. Len na základe exaktne formulovaných dôvodov a v konkrétne zákonom ustanovených prípadoch môže byť rozhodnuté o vylúčení subjektu z výkonu diskvalifikovaných funkcií tak, aby to bolo akceptovateľné pre zachovanie ústavnej zásady slobody podnikania a požiadavky právnej istoty v obchodnoprávných vzťahoch a v podnikateľskom prostredí. Vzhľadom na závažnosť následkov diskvalifikácie pre diskvalifikovaný subjekt je nevyhnutné, aby bolo výslovne zákonom ustanovené, za akých okolností a z akých konkrétnych dôvodov môžu tieto následky nastať, čím sa zákonodarca usiluje zabezpečiť popri ochrane diskvalifikáciou chránených záujmov tiež garanciu postavenia a práv subjektu, ktorý môže byť potenciálne diskvalifikáciou postihnutý, vrátane jeho práv ústavných.

Vo všeobecnosti sa stretávame s dvomi základnými prístupmi pri formulovaní diskvalifikačných dôvodov. Prvý prístup upravuje diskvalifikačný dôvod prostredníctvom okolností a podmienok, za ktorých je možné príslušný subjekt z výkonu funkcie diskvalifikovať. Zákon vtedy určuje konkrétne podmienky, za ktorých splnenia prichádza do úvahy rozhodnutie súdu o diskvalifikácii. Súd pred rozhodnutím o diskvalifikácii posúdi naplnenie zákonom predpokladaných podmienok a okolností, zároveň zväži a prihliadne na okolnosti konkrétneho prípadu, a ak má za to, že zákonom predpokladaný diskvalifikačný dôvod skutočne nastal, autoritatívne rozhodne o diskvalifikácii príslušného subjektu. Týmto prístupom sa zabezpečí, aby diskvalifikácia z hľadiska jej represívnej funkcie bola **individualizovaná**, zohľadňujúca okolnosti a podmienky, za ktorých diskvalifikačný dôvod nastal, pomery konkrétneho diskvalifikovaného subjektu a širšie spoločenské súvislosti. Práve individualizácia aplikácie konkrétneho diskvalifikačného dôvodu sa vo vyššej

miere pričiňuje o zaistenie proporcionality a primeranosti diskvalifikácie ako následku nenáležitého konania diskvalifikovaného subjektu vo vzťahu k požiadavke chráneného verejného záujmu.

Druhý prístup k formulácii diskvalifikačných dôvodov je do značnej miery odlišný a má prísne **formálny základ**. Zákon v jeho rámci neformuluje podmienky a okolnosti diskvalifikácie ako predpoklad a podklad pre rozhodnutie súdu (príp. iného orgánu) o diskvalifikácii, určuje konkrétne rozhodnutia súdu (príp. iného orgánu), v ktorých sa o diskvalifikácii výslovne nerozhoduje, avšak diskvalifikácia je ich nevyhnutným, neodvratiteľným zákonom ustanoveným následkom. Aplikácia tohto prístupu vylučuje zohľadnenie okolností konkrétneho prípadu pri rozhodnutí o diskvalifikácii, k diskvalifikácii dochádza nezvratne bez zabezpečenia požiadavky individualizácie a v podstate automaticky právoplatnosťou zákonom ustanoveného rozhodnutia. V prípade uplatnenia druhého vymedzeného prístupu je **priamo príslušné úradné rozhodnutie diskvalifikačným dôvodom**.

3.2 Diskvalifikačné dôvody podľa slovenského právneho poriadku

Slovenská právna úprava diskvalifikačných dôvodov predstavuje vyvíjajúci a postupne sa rozširujúci systém. Už tradične je založená **na formálnom princípe**.⁸¹ Diskvalifikácia osoby z výkonu funkcie je založená konkrétnym rozhodnutím súdu alebo iného orgánu, pričom toto rozhodnutie nie je obsahovo rozhodnutím o diskvalifikácii, je rozhodnutím o určitom konkrétnom zákonom predpokladanom skutkovom stave, avšak zo zákona má za následok diskvalifikáciu osoby z výkonu určenej funkcie v orgáne obchodnej spoločnosti či družstva. Súd preto priamo o diskvalifikácii nerozhoduje, **diskvalifikácia je výhradne zákonným, nevyhnutným**

⁸¹ Ovečková, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok I*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 157

a neodvratiteľným následkom zákonom určeného rozhodnutia. Toto rozhodnutie je možné považovať za dôvod diskvalifikácie.

Diskvalifikačné rozhodnutia sú v zmysle pozitívnoprávnej úpravy oprávnené vydať predovšetkým **všeobecné súdy**, ktorých právoplatné rozhodnutia vo veciach vymedzených zákonom sú spôsobilé vyvolať následok vo forme vylúčenia subjektu, voči ktorému je rozhodnutie vydané, z výkonu funkcie.

Okrem súdov § 13a ods. 1 ObZ oprávňuje vydať diskvalifikačné rozhodnutie tiež **iný orgán za podmienky, že jeho rozhodnutie je preskúmateľné súdom**. Zverenie právomoci vydávať diskvalifikačné rozhodnutia do kompetencie súdov, resp. garancia vo forme spätnej súdnej kontroly majú zabezpečiť zákonnosť a legitímnosť zásahu do práv diskvalifikovaného subjektu, vzhľadom na prísny formalizmus pri formulovaní diskvalifikačných dôvodov je však možné zvolené kontrolné mechanizmy považovať za do istej miery obmedzené. V zmysle dnes platnej právnej úpravy je spôsobilým na vydanie diskvalifikačného rozhodnutia príslušný správca dane za okolností ustanovených zákonom. Diskvalifikačné rozhodnutie správcu dane sa svojou povahou odlišuje od diskvalifikačných rozhodnutí vydaných súdmi vzhľadom na to, že je priamo rozhodnutím o diskvalifikácii, predstavuje teda v istej miere odklon od zákonom ustanoveného formalizmu.

Rozhodnutia ktoré odôvodňujú diskvalifikáciu určitej osoby z výkonu funkcie v orgánoch spoločnosti, sú právnymi predpismi exaktne a taxatívne ustanovené. Pôvodne zavedené dve základné diskvalifikačné rozhodnutia boli dodatočne rozšírené o ďalšie kategórie rozhodnutí, ktoré v súčasnosti formujú sústavu rozhodnutí odôvodňujúcich diskvalifikáciu, a teda **sústavu formálnych diskvalifikačných dôvodov**.

Sústavu formálnych diskvalifikačných dôvodov v slovenskom právnom poriadku tvoria:

- 1) diskvalifikujúce rozhodnutia súdov v trestnom konaní,
- 2) diskvalifikujúce rozhodnutia súdov vydané v rámci insolvenčných konaní, a

3) diskvalifikujúce rozhodnutia a iných orgánov, ktoré sankcionujú neplnenie konkrétnych povinností ustanovených zákonom.

3.2.1 Diskvalifikujúce rozhodnutia súdov v trestnom konaní

Diskvalifikácia osoby v trestnom konaní je založená na uložení trestu zákazu činnosti. Na podklade všeobecného ustanovenia § 61 TZ, ktorý umožňuje uložiť trest zákazu činnosti, došlo v rámci § 61 ods. 10 TZ k zákonnej formulácii diskvalifikačného dôvodu, ktorým je **právoplatný rozsudok súdu v trestnom konaní ukladajúci trest zákazu činnosti vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu, vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu.**⁸²

V prípade zmieňovaného diskvalifikačného dôvodu nejde o nový prvok v rámci právneho poriadku, vzhľadom na to, že trest zákazu činnosti aj pred všeobecnou právnou úpravou diskvalifikácie zakazoval odsúdenému príslušnú činnosť vyplývajúcu z uloženého trestu, legitimáciou diskvalifikačného dôvodu došlo ku konkretizácii a prijatiu súvisiacich obchodnoprávných dôsledkov uloženia tohto trestu, vrátane dôsledkov formálnoprávných a procesných (vo vzťahu k obchodnému registru a registru diskvalifikácií).

V súlade s ustanovením § 61 ods. 1 TZ môže trest zákazu činnosti spočívať v tom, že sa odsúdenému po dobu výkonu trestu zakáže vykonávať určitú funkciu, ktorá zahŕňa o.i. funkcie v obchodných spoločnostiach a družstvách, ktoré vznikli voľbou, menovaním alebo ustanovením bez ohľadu na to, či sú vykonávané v pracovnom pomere alebo nie.⁸³ „*Podmienkou uloženia trestu zákazu činnosti je spáchanie trestného činu v súvislosti s činnosťou, na ktorú sa zákaz vzťahuje. Súvislosť so spáchaným trestným činom musí byť priama*

⁸² Podľa § 61 ods. 10 TZ: „Právoplatný rozsudok ukladajúci trest zákazu činnosti vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu, vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu je po dobu výkonu trestu rozhodnutím o vylúčení podľa predpisov obchodného práva.“

⁸³ Ivor, J. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 385-386

a bezprostredná. Nestačí, že páchateľ prejaví trestným činom morálnu nezodpovednosť na výkon činnosti. Súvislosť spáchaného trestného činu s činnosťou, ktorá sa môže zakázať, je daná nielen vtedy, keď sa páchateľ dopustil trestného činu pri výkone určitej činnosti, ale aj vtedy, keď táto činnosť páchateľovi poskytla príležitosť na spáchanie trestného činu alebo spáchanie trestného činu uľahčila alebo umožnila.“⁸⁴

Diskvalifikáciu teda založí spravidla konanie subjektu, ktoré je v priamej a bezprostrednej súvislosti s výkonom funkcie v obchodných spoločnostiach a družstvách, za účelom eliminovať prístup páchateľa k výkonu predmetných funkcií a tým mu zabrániť v určenej dobe dopúšťať sa ďalšej činnosti, ktorá bude mať buď trestný alebo deliktuálny charakter. Diskvalifikačný účinok rozhodnutia pritom nastupuje súčasne s uloženým trestom zákazu činnosti samostatne alebo v spojení s inými druhmi uložených trestov a bude trvať po celú dobu výkonu trestu zákazu činnosti so zreteľom na okolnosti, ktoré ovplyvňujú plynutie doby tohto výkonu.

3.2.2 Diskvalifikujúce rozhodnutia súdov vydané v rámci insolvenčných konaní

Právna úprava diskvalifikácie v rámci insolvenčného konania alebo v konaní vyvolanom insolvenčným konaním sa postupne modifikuje v závislosti od vývoja právnej úpravy insolvenčných konaní vo všeobecnosti. Práve diskvalifikácia v nadväznosti na konkurzné konanie bola prvotnou právnou úpravou diskvalifikácie, ktorá sa stala základom pre nadväzujúce právne úpravy diskvalifikačných dôvodov v slovenskom právnom poriadku.

Diskvalifikácia, ako aj samotné princípy, na ktorých je postavená sa pritom zásadným spôsobom odlišujú od toho, o aké insolvenčné konanie v konkrétnom prípade ide. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii pripúšťa vylúčenie z výkonu funkcie

- 1) v dôsledku porušenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas;

⁸⁴ Burda, E., Čentěš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.* 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 463

- 2) v dôsledku porušenia povinnosti poskytovať súčinnosť a porušenia povinností počas malého konkurzu; a
- 3) v dôsledku zrušenia oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka.

Diskvalifikácia v dôsledku porušenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas

S konkurzom súvisiaca diskvalifikácia primárne vychádza z nedostatku náležitej starostlivosti pri výkone funkcií v rámci obchodných spoločností, ktorej následkom môže byť ukrátenie veriteľov. Nejde pritom o následok konania príslušného subjektu (spravidla štatutárneho orgánu) v rámci samotného konkurzu, ide o konanie subjektu porušujúce právne predpisy a potrebnú mieru náležitej starostlivosti v predkonkurznom štádiu, ktorej následky sú posudzované a riešené spravidla už v rámci konkurzného konania príslušnými právnymi nástrojmi ustanovenými zákonom o konkurze a reštrukturalizácii.

V súvislosti s nesplnením povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas rozlišuje právna úprava dve súdne rozhodnutia, ktoré majú za následok diskvalifikáciu a je ich teda možné považovať za diskvalifikačné dôvody vo formálnom zmysle, a to právoplatné rozhodnutie súdu, ktorým sa rozhodlo o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu podľa § 74a ods. 6 ZKR a právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa uložila povinnosť nahradiť škodu v dôsledku porušenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas podľa § 11a ods. 6 ZKR.

Východiskom pre prijatie uvedených rozhodnutí je **všeobecná povinnosť dlžníka podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní od kedy sa dozvedel, alebo pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol**

dozvedieť o svojom úpadku⁸⁵ vyplývajúca z § 11 ods. 2 ZKR.⁸⁷ Túto povinnosť má dlžník osobne. Okrem dlžníka zákon uvedenú povinnosť ukladá tiež ďalším subjektom, ktoré sú povinné za splnenia požiadavky uplynutia lehoty 30 dní od úpadku dlžníka, príp. vedomosti o jeho úpadku podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka. Týmito subjektami sú štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu dlžníka, likvidátor dlžníka alebo zákonný zástupca dlžníka. Prenesenie povinnosti na tieto osoby oprávnené konať za dlžníka znamená, že „*túto povinnosť, najmä z pohľadu prípadnej zodpovednosti, má nielen dlžník, ale aj tieto konkrétne osoby.*“⁸⁸

Ak osoba, ktorá je v mene dlžníka povinná podať návrh na vyhlásenie konkurzu túto svoju povinnosť riadne a včas splní, nie je možné priamo voči nej uplatniť žiadne nároky v súvislosti so vstupom dlžníka do konkurzu a jeho konkurzným konaním a jej diskvalifikácia neprípadá od úvahy. Rovnako samotné nesplnenie tejto povinnosti však automaticky nezakladá

⁸⁵ Znenie účinné od 17.7.2022

⁸⁶ Podľa § 3 ods. 1 ZKR: „*Dlžník je v úpadku, ak je platobne neschopný alebo predĺžený. Ak dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu, predpokladá sa, že je v úpadku.*“; podľa § 3 ods. 2 ZKR: „*Právnická osoba je platobne neschopná, ak nie je schopná plniť 90 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Za jednu pohľadávku pri posudzovaní platobnej schopnosti dlžníka sa považujú všetky pohľadávky, ktoré počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu pôvodne patrili len jednému veriteľovi. Predpokladá sa, že právnická osoba je platobne schopná, ak so zreteľom na všetky okolnosti možno odôvodnene predpokladáť, že v správe majetku alebo v prevádzkovaní podniku je možné pokračovať a rozdiel medzi výškou jej splatných peňažných záväzkov a peňažného majetku (ďalej len „medzera krytia“) je menej ako desatina výšky jej splatných peňažných záväzkov, alebo v dobe nie dlhšej ako 60 dní medzera krytia pod takúto hranicu klesne. Fyzická osoba je platobne neschopná, ak nie je schopná plniť 180 dní po lehote splatnosti aspoň jeden peňažný záväzok. Ak peňažnú pohľadávku nemožno voči dlžníkovi vymáčať exekúciou alebo ak dlžník nesplnil povinnosť uloženú mu výzvou podľa § 19 ods. 1 písm. a), predpokladá sa, že je platobne neschopný.*“; podľa § 3 ods. 3 ZKR: „*Predĺžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku. Pri stanovení hodnoty záväzkov a hodnoty majetku sa vychádza z účtovníctva alebo z hodnoty určenej znaleckým posudkom, ktorý má pred účtovníctvom prednosť a priblihadne sa aj na očakávateľné výsledky ďalšej správy majetku, prípadne očakávateľné výsledky ďalšieho prevádzkovania podniku, ak možno so zreteľom na všetky okolnosti odôvodnene predpokladáť, že bude možné v správe majetku alebo v prevádzkovaní podniku pokračovať. Do sumy záväzkov sa nezapočítava suma záväzkov, ktoré sú spojené so záväzkom podriadenosti, ani suma záväzkov, ktoré by sa v konkurze uspokojovali v poradí ako podriadené pohľadávky.*“

⁸⁷ Pozri tiež: Csach, K.: Predinsolvenčné povinnosti štatutárnych orgánov. In: Zoufalý, V. (zost.): *XXV Karlovarské právnické dny*. Praha: Leges, 2017. s. 398-415

⁸⁸ Pospíšil, B., Macek, J., Maliar, M., Kitty, V.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Druhé doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 72

diskvalifikáciu príslušného subjektu, na diskvalifikáciu je potrebné kvalifikované právoplatné rozhodnutie súdu o konkrétnom zákonom predpokladanom nároku, ktorý je založený a odvodený od porušenia všeobecnej povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas podľa § 11 ods. 2 ZKR.

A) Právoplatné rozhodnutie súdu o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu podľa § 74a ods. 6 ZKR

Diskvalifikácia je založená na právoplatnom rozsudku súdu o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu z dôvodu porušenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas.⁸⁹ Zmluvná pokuta uplatniteľná v dôsledku nepodania návrhu na vyhlásenie konkurzu včas je zákonnou zmluvnou pokutou, ktorá nemusí byť osobitne zmluvne dojednaná, dohody medzi príslušnou spoločnosťou a osobou povinnou podať návrh na vyhlásenie konkurzu v jej mene, ktoré by obmedzovali alebo vylučovali vznik nároku na túto zmluvnú pokutu sú zakázané, rovnako by boli zakázané aj ustanovenia spoločenskej zmluvy alebo stanov s obdobným obsahom. Tohto nároku sa spoločnosť nemôže vzdať ani nie je možné ohľadom neho uzatvoriť dohodu o urovnaní (§ 11 ods. 2 ZKR).

Predbežný správca po začatí konkurzného konania alebo správca v konkurze samotnom je obligatórne povinný skúmať, či došlo k splneniu predpokladov pre vznik nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty pre nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas, a pokiaľ k ich splneniu došlo, je povinný si zaplatenie príslušnej zmluvnej pokuty uplatniť a vymáhať.⁹⁰ Vo

⁸⁹ § 74a ods. 6 ZKR: „Právoplatné rozhodnutie súdu o uložení pokuty osobe uvedenej v odseku 2 je rozhodnutím o vylúčení.“

⁹⁰ Správca je povinný postupovať s odbornou starostlivosťou s využitím svojich skúseností a odborných vedomostí, pričom zodpovedá za škodu, ktorú spôsobí pri výkone správcovskej činnosti. K povinnostiam a zodpovednosti správcu pozri tiež: Ušiaková, L.: K vybraným otázkam postavenia správcu a jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone správcovskej činnosti. In: Ďurica, M., Kubinec, M., (eds.): *Insolvenčné právo ako prostriedok na ochranu trhovej ekonomiky*. Banská Bystrica: Právnická fakulta Univerzita Mateja Bela, 2011, s. 137-168;

všeobecnosti je možné stotožniť sa s názorom, že „začatie konkurzného konania nie je predpokladom vzniku nároku na zmluvnú pokutu,“⁹¹ je však nevyhnutným predpokladom diskvalifikácie a nastúpenia s ňou súvisiacich následkov. Vzhľadom na spôsob a zvolenú koncepciu diskvalifikačných dôvodov je nevyhnutné, aby vo vzťahu k dlžníkovi a osobe, ktorá je povinná podať návrh na vyhlásenie konkurzu v jeho mene, prebehol formálny zákonom ustanovený postup zavŕšený konkrétnym rozhodnutím, ktoré je zo zákona rozhodnutím o diskvalifikácii, a teda diskvalifikačným dôvodom.

Ako bolo uvedené vyššie, zmluvná pokuta môže byť uplatnená aj v štádiu pred vyhlásením konkurzu samotnou spoločnosťou. „Veriteľom tejto zmluvnej pokuty je samotná obchodná spoločnosť, pretože aj keď zmluvná pokuta je dôsledkom porušenia povinnosti ustanovenej zákonom o konkurze a reštrukturalizácii, je výsledkom „zákonnej dohody“ medzi obchodnou spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom alebo jeho členom. Zmluvnú pokutu si teda môže vymáhať obchodná spoločnosť proti jeho štatutárnemu orgánu alebo jeho členovi. Tento záver vyplýva aj z novelizovaného ustanovenia § 47 ods. 2 v znení účinnom od 29. apríla 2015 (ktoré sa však vzťahuje len na konania začaté od 1. januára 2016), ktorý ustanovuje, že konanie o povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu podľa § 11 ods. 2 sa neprerušuje.“⁹² Prípadné právoplatné rozhodnutie o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu vydané v konaní začatom ešte pred vyhlásením konkurzu však podľa môjho názoru diskvalifikáciu nezaloží, diskvalifikácia je **zákonným účinkom výhradne právoplatného rozhodnutia o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu, vydaným postupom podľa § 74a ZKR**. O tomto závere svedčí tiež judikatúra, ktorá viaže ustanovenia § 74a ZKR na konkurzné štádium a predmetné konanie zveruje výhradne do právomoci konkurzného súdu.⁹³ Rozšírenie

Štofková, P.: *Postavenie správcu v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní*. Bratislava: IURA EDITION 2012

⁹¹ Csach, K.: Priame nároky tretích osôb voči členom orgánov alebo spoločníkom spoločnosti (deliktná ochrana veriteľa obchodnej spoločnosti). In: Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 127

⁹² Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 74

⁹³ ZSR 5/2019-49: „Žaloba o zaplatenie zmluvnej pokuty v zmysle § 11 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov nemôže byť predmetom pojednania

diskvalifikačných účinkov na rozhodnutie v konaní o zaplatenie zmluvnej pokuty mimo rámca § 74a ZKR by bolo neprimerane extenzívne a z pohľadu prísneho formalizmu právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov v právnom poriadku Slovenskej republiky nežiadúce.

Formalizmus spôsobuje, že diskvalifikácia postihne len relatívne úzky okruh prípadov, ktoré splnia formálne podmienky pre jej nastúpenie, značného okruhu situácií, ktoré nie sú završené právoplatným rozsudkom, ktorým bola povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu v prospech konkurznej podstaty uložená, sa diskvalifikácia jednoducho nedotkne, napriek tomu, že nie je možné konštatovať, že by boli menej spoločensky závažné alebo narušujúce podnikateľské prostredie či obchodné vzťahy.

V prvom rade zákonom formulovaná dohoda o zmluvnej pokute pre nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu riadne a včas sa týka výhradne kapitálových obchodných spoločností, menovite spoločnosti s ručením obmedzeným, akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie (§ 11 ods. 2 ZKR). Z účinkov tejto zákonnej dohody o zmluvnej pokute sú vyňaté nielen osobné obchodné spoločnosti a ich predstavitelia, ale aj družstvo. Osôb, ktoré majú v ich mene podať návrh na vyhlásenie konkurzu, sa teda nedotkne ani riziko diskvalifikácie v zmysle § 74a ods. 6 ZKR.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že osobou povinnou na zaplatenie zmluvnej pokuty bude každá osoba, ktorá bola povinná podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene kapitálovej obchodnej spoločnosti. Pokiaľ je takýchto osôb viac, t.j. spoločnosť má viac členov štatutárneho orgánu, v spoločnosti došlo k výmene štatutárneho orgánu, pričom predĺženie nastalo ešte za pôsobenia predchádzajúceho štatutárneho orgánu a trvá naďalej aj po jeho výmene,⁹⁴ príp. v spoločnosti bol ustanovený likvidátor, ktorý rovnako

a rozhodnutia akékoľvek súdu prvej inštancie. Ustanovenie § 74a zákona č. 7/2005 Z.č. ako zákona lex specialis upravuje expresis verbis nielen spôsob uplatnenia zmluvnej pokuty, ale aj príslušnosť súdu, ktorý má o takejto žalobe rozhodnúť. Týmto súdom je v zmysle § 24 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 74a zákona č. 7/2005 Z.č. súd, ktorý vyhlásil konkurz na majetok úpadcu a rozhoduje v predmetnej konkurznej veci. Citované podľa Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 610

⁹⁴ Ako uvádza B. Pospíšil a kol.: „*Štatutárny orgán, príp. člen štatutárneho orgánu nesie zodpovednosť za obdobie, počas ktorého vykonával funkciu, čo okrem iného znamená, že záníkom funkcie sa nezahŕňa*

nesplnil povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas, každá z týchto osôb bude povinná zaplatiť v prospech konkurznej podstaty príslušnú zo zákona vyplývajúcu zmluvnú pokutu.

Vznik povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu pre nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas pre diskvalifikáciu povinného subjektu sama osebe nepostačuje. Diskvalifikácia je ustanovením § 74a ods. 6 ZKR viazaná až na právoplatnosť rozsudku, ktorým bolo povinnej osobe uložené túto zmluvnú pokutu zaplatiť. Ak osoba povinná zmluvnú pokutu zaplatiť tak urobí na výzvu správcu v súlade s § 74a ods. 1 ZKR, príp. iniciatívne v skoršom štádiu konkurzu, či pred vyhlásením konkurzu, k jej diskvalifikácii nedôjde, vzhľadom na to, že zákonný dôvod pre diskvalifikáciu nenastane, a to bez ohľadu na okolnosti konkrétneho prípadu a následky pre spoločnosť (dlžníka) a tretie osoby (veriteľov), ktoré povinná osoba svojím omeškaním s podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu spôsobí. Voči takejto osobe teda nebude možné diskvalifikáciu odôvodnene požadovať.

Na druhej strane pokiaľ k dobrovoľnej úhrade zmluvnej pokuty nedôjde, príp. nebude správcovi preukázané, že povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu nevznikla preukázaním niektorého z liberačných dôvodov popísaných nižšie, je správca povinný uplatniť si nárok na zaplatenie predmetnej zmluvnej pokuty súdnou cestou.

Právna úprava je založená na „*prezumpcii porušenia povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu*.“⁹⁵ Počas príslušného súdneho konania sa môže povinná osoba zbaviť povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu, ak preukáže, že nastal niektorý z liberačných dôvodov, t.j. ak „*osvedčí, že (a) konal s odbornou starostlivosťou, najmä ak pre nedostatok súčinnosti tých, s ktorými koná spoločne, nemohol túto povinnosť splniť, pričom bez zbytočného odkladu, ako sa dozvedel alebo mohol dozvedieť o predĺžení, uložil do zbierky listín oznámenie, že dlžník je v predĺžení, (b) ako člen štatutárneho orgánu bol ustanovený počas úpadku za účelom jeho prekonania a návrh*

zodpovednosti za obdobie, počas ktorého vykonával funkciu.“ (Pospíšil, B., Macek, J., Maliar, M., Kitty, V.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár.* Druhé doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 73)

⁹⁵ Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár.* 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 607

na vyhlásenie konkurzu podal bez zbytočného odkladu po tom, ako pri konaní s odbornou starostlivosťou zistil, že prijaté opatrenia nebudú viesť k jeho prekonaniu, (c) v lehote podľa § 11 ods. 2 poveril správcu vypracovaním reštrukturalizačného posudku a podal návrh na povolenie reštrukturalizácie, na základe ktorého súd povolil reštrukturalizáciu.“ (§74a ods. 5 ZKR).

Preukázaním uvedených liberačných dôvodov sa povinná osoba môže zbaviť povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu a v priamej súvislosti s tým vyhnúť diskvalifikácii. Proti samotnej diskvalifikácii sa však priamo nemá možnosť brániť, vo vzťahu k nej nemôžu byť zohľadnené osobitné okolnosti prípadu, pretože obrana povinnej osoby sa bude sústreďovať na zbavenie sa povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu. Diskvalifikácia na základe právoplatného rozsudku v prípade neúspešnej procesnej obrany povinnej osoby bude jeho formálnym a neodvratiteľným následkom.

B) Právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa uložila povinnosť nahradit' škodu spôsobenú porušením povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas podľa § 11a od. 6 ZKR

Vo všeobecnosti bola zodpovednosť za škodu spôsobenú nepodaním návrhu na vyhlásenie konkurzu včas zavedená s účinnosťou od 1.1.2018 novelou zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonom č. 267/2017 Z.z..⁹⁶ Nejde o prvú právnu úpravu tejto problematiky, pôvodná právna úprava bola zo zákona o konkurze a reštrukturalizácii vypustená od 1.1.2013. Nová právna úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú nepodaním návrhu na vyhlásenie konkurzu včas sa usiluje jednak odstrániť nedostatky a rozporuplnosť právnej úpravy pôvodnej, „*zjednodušuje možný postih protiprávneho konania štatutárnych orgánov obchodných spoločností, na majetok ktorých nie je vyhlásený konkurz*“⁹⁷ a zároveň zakladá osobitný diskvalifikačný dôvod súvisiaci s konkurzom, resp.

⁹⁶ Zákon č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁹⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Z.z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

s insolveniou určitej osoby (dlžníka), ktorým je **právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa uložila povinnosť nahradit' škodu spôsobenú porušením povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas**.⁹⁸

Nárok na náhradu škody je priamym nárokom veriteľa voči osobe povinnej podať návrh na vyhlásenie konkurzu, t.j. voči štatutárnemu orgánu alebo členovi štatutárneho orgánu dlžníka, jeho likvidátorovi alebo zákonnému zástupcovi, pričom tento nárok môže byť uplatnený, ak sú splnené predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, ktorými sú (i) porušenie právnej povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas, (ii) vznik škody a (iii) príčinná súvislosť medzi porušením povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas a vznikom škody. Povinná osoba sa môže svojej zodpovednosti zbaviť, ak preukáže, že nastal niektorý z liberačných dôvodov podľa § 74a ods. 5ZKR.⁹⁹

Uvedené omeškanie so splnením povinnosti nemusí byť priamo spojené s vyhláseným konkurzom, požiadavka nesplnenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas bude naplnená pri rôznych skutkových situáciách, ktoré odzrkadľujú nesplnenie tejto povinnosti za odlišných okolností. Popri štandardnom prípade, ktorý predpokladá, že sa v priebehu už vyhláseného konkurzu zistí a preukáže, že návrh na vyhlásenie konkurzu nebol včas podaný, vzniká zodpovednosť za škodu tiež v situácii, keď konkurz na majetok dlžníka nebol vôbec vyhlásený pre nedostatok majetku spravidla po skončení predbežnej správy, ako aj keď bol konkurz pre nedostatok majetku zrušený. Okrem uvedených okolností sa bude za porušenie povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas pre účely konania o náhradu škody podľa § 11a ZKR považovať tiež ukončenie exekúcie alebo obdobného vykonávacieho konania vedeného voči dlžníkovi pre nedostatok majetku a zároveň nesplnenie povinnosti podľa § 17 zákona o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach, v zmysle ktorého je podnikateľ, ktorému bola poskytnutá dočasná ochrana a je právnickou osobou, povinný

⁹⁸ Podľa § 11a ods. 6 ZKR: „Právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa uložila povinnosť nahradit' škodu v dôsledku porušenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas, je rozhodnutím o vylúčení.“

⁹⁹ Pozri predchádzajúcu podkapitolu

do 30 dní od zániku dočasnej ochrany uložiť do zbierky listín vyhlásenie o tom, že nie je v úpadku. Tieto prípady je možné považovať za súvisiace s konkurzným konaním vzhľadom na to, že predpokladajú insolventnosť dlžníka a mám za to, že ide o situácie, v ktorých návrh na vyhlásenie konkurzu mal byť podaný, avšak z dôvodov na strane dlžníka sa tak nestalo.

Platná právna úprava teda umožňuje uplatniť si nárok na náhradu škody pre nesplnenie povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas bez nevyhnutnosti vyhlásenia konkurzu na majetok príslušného dlžníka, a teda vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka nebude ani predpokladom jeho diskvalifikácie.

Popri všeobecnom predpoklade nastúpenia diskvalifikačného dôvodu v súvislosti s konkurzom, ktorým je nesplnenie povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas, bude samotná diskvalifikácia závisieť od toho, či veriteľ podá príslušnú žalobu o náhradu škody spôsobenej porušením tejto povinnosti, ako aj či bude v tomto konaní úspešný.¹⁰⁰

Až právoplatný rozsudok, ktorým mu bude priznaný nárok na náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas voči osobe povinnej podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka bude predstavovať zákonný diskvalifikačný dôvod. Opäť môžeme konštatovať, že v rámci príslušného konania sa nebudú posudzovať okolnosti prípadu súvisiace so samotnou diskvalifikáciou, zákonom formulovaný diskvalifikačný dôvod má prísne formálny charakter a diskvalifikácia bude len nevyhnutným zákonným následkom právoplatného rozhodnutia. Navyše vzhľadom na značnú vecnú aj časovú náročnosť¹⁰¹ dôkazných pozícií sporových strán v rámci konania môže byť výsledok sporu značne neistý. Preto je možné považovať efektívnosť diskvalifikácie na podklade diskvalifikačného dôvodu podľa § 11a ods. 6 ZKR za do istej miery spornú.

¹⁰⁰ Veriteľ musí v konaní uniesť dôkazné bremeno ohľadom preukázania výšky škody, ktorá mu vznikla (§11a ods. 3 ZKR), osoba, voči ktorej návrh smeruje preukazuje existenciu liberačného dôvodu podľa § 74a ods. 5. Má tiež možnosť urobiť dôkaz opaku a preukázať, že medzi porušením povinnosti a vznikom škody nie je príčinná súvislosť (Đurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 83)

¹⁰¹ Napriek skráteniu premlčacej doby podľa § 11a ods. 4 ZKR

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že vzhľadom na to, že platná právna úprava je účinná od 1.januára 2018, vzťahuje sa len na tie konania, ktoré sa začali po 1. januári 2018, pokiaľ návrh na vyhlásenie konkurzu nebol podaný včas po tomto termíne. Ak sa v konaní začatom po 1.januári 2018 dospeje k záveru, že návrh na vyhlásenie konkurzu nebol podaný včas po 1. januári 2018, je možné si zo strany veriteľa uplatniť príslušný nárok na náhradu škody voči osobe povinnej podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ktorého následkom v prípade procesného úspechu veriteľa bude diskvalifikácia tejto osoby z výkonu funkcie podľa § 13a ObZ.

Okrem tohto prípadu v súlade s prechodnými ustanoveniami §206g a 206h ZKR je možné uplatniť si nárok na náhradu škody pre nesplnenie povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas a právoplatnosťou rozsudku, ktorým bolo uložené škodu nahradiť, spôsobiť diskvalifikáciu konkrétnej osoby povinnej podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka aj vtedy, ak (i) bol dlžník predĺžený pred 1. januárom 2018, (ii) predĺženie dlžníka trvá aj po 1. januári 2018, (iii) konkrétna osoba, ktorá je podľa ZKR povinná podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka bola vo funkcii pred 1. januárom 2018 aj po 1. januári 2018, a (iv) táto osoba povinná podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka nepodala návrh na vyhlásenie konkurzu ani v prechodnom období do 31. marca 2018.¹⁰² Podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu do tohto termínu by sa povinná osoba zbavila zodpovednosti za škodu, a tiež rizika diskvalifikácie podľa § 11a ods. 6 ZKR.

Diskvalifikácia v dôsledku porušenia povinnosti poskytovať súčinnosť a porušenia povinností počas malého konkurzu

Ak sme vychádzali z toho, že vyššie popísané diskvalifikačné dôvody zakladali diskvalifikáciu ako následok porušenia povinností v predkonkurznom štádiu, ďalšie diskvalifikačné dôvody upravené zákonom

¹⁰² Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 1428

o konkurze a reštrukturalizácii môžu nastať ako následok porušenia povinností zákonom vymedzených subjektov počas už prebiehajúceho konkurzu.

Principiálnym východiskom pre diskvalifikáciu je **zákonom ustanovená povinnosť úpadcu poskytovať správcovi ním požadovanú súčinnosť vyplývajúca z § 74 ZKR**. Túto povinnosť má popri samotnom úpadcovi tiež jeho štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu (pokiaľ úpadca nemá ustanovený štatutárny orgán, je súčinnosť povinná poskytnúť tá osoba, ktorá funkciu štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu plnila naposledy),¹⁰³ prokurista, odborný zástupca zodpovedný za jeho podnikanie, likvidátor, nútený správca a jeho zákonný zástupca (§ 74 ods. 2 ZKR).

Súčinnosť poskytnutá vyššie popísanými osobami má z hľadiska prebiehajúceho konkurzu zásadný význam vzhľadom na to, že splnenie povinnosti súčinnosti je predpokladom riadneho a komplexného zistenia majetku úpadcu a posúdenia jeho úkonov pred vyhlásením konkurzu, na základe ktorého správca s odbornou starostlivosťou vyhodnotí budúci postup pri speňažovaní majetku podliehajúceho konkurzu a svojej ďalšej činnosti smerujúcej k dosiahnutiu čo najvyššej miery uspokojenia pohľadávok veriteľov. Poskytovanie súčinnosti počas konkurzu má preto z pohľadu platnej právnej úpravy zásadný význam a neplnenie povinnosti poskytovať súčinnosť môže mať tiež trestnoprávne dôsledky.¹⁰⁴¹⁰⁵

¹⁰³ Pozri tiež: Manik, R.: Osobné bankrot v aplikačnej praxi. In: *Štát a právo*, roč. 8, č. 1/2021, s. 83-84

¹⁰⁴ Konanie môže naplniť znaky skutkovej podstaty trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 242 a § 243 TZ. Podľa § 242 ods. 1 TZ trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania sa dopustí ten, „ *kto mári konkurzné konanie, vyrovnacie konanie, konanie o reštrukturalizácii alebo konanie o oddlžení tým, že a) nesplní povinnosť uloženú mu zákonom, ktorý upravuje takéto konanie, vrátane povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu, alebo b) uvedie nepravdivé údaje v zozname aktív a pasív.*“ Podľa § 243 ods. 1 TZ trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania sa dopustí ten, „ *kto mári konkurzné konanie tým, že a) zatají vec patriacu do konkurznej podstaty, b) znemožní, aby sa vec patriaca do konkurznej podstaty zapísala a odhadla, c) nevydá vec patriacu do konkurznej podstaty, alebo d) zadrží, sfaľšuje alebo zničí zaznamenané informácie o majetku alebo finančných aktivitách dlžníka.*“

¹⁰⁵ V zahraničných právnych úpravách sa stretávame so zabezpečením vynútenia poskytnutia súčinnosti prostredníctvom tzv. civilnej väzby. (Pospíšil, B., Macek, J., Maliar, M., Kitty, V.:

Diskvalifikácia môže byť založená právoplatným rozhodnutím súdu o uložení pokuty za neposkytnutie súčinnosti podľa § 74 ods. 5 ZKR a právoplatným rozhodnutím súdu o určení, že štatutárny orgán úpadcu alebo člen štatutárneho orgánu úpadcu porušil svoje povinnosti počas malého konkurzu podľa § 107 ZKR. Obe tieto rozhodnutia sú diskvalifikačnými dôvodmi.

A. Právoplatné rozhodnutie o uložení pokuty za neposkytnutie súčinnosti podľa § 74 ods. 5 ZKR

Rozhodnutiu o uložení pokuty predchádza zákonom ustanovený postup, ktorý súd v spolupráci so správcom zachovávajú za účelom dosiahnutia súčinnosti zo strany úpadcu vyplývajúci z § 74 ZKR. Ak správca požiada príslušnú povinnú osobu o poskytnutie súčinnosti, je táto osoba povinná súčinnosť poskytnúť, najmä podať všetky správcom požadované vysvetlenia v lehotách a vo forme, ktorú ustanovuje zákon, a za tým účelom sa dostaviť do kancelárie správcu, a to aj opakovane (§ 74 ods. 1 ZKR). Ak tak povinné vyzvané osoby neurobia, je správca oprávnený obrátiť sa na súd, na základe čoho tieto osoby súd vyzve, aby správcovi v zákonnej lehote požadovanú súčinnosť poskytli (§ 74 ods. 3 ZKR). Následne môže byť za splnenia zákonných podmienok povinná osoba predvedená za účelom poskytnutia súčinnosti (§ 74 ods. 4 ZKR).

Pokiaľ tieto povinné osoby neposkytnú súčinnosť správcovi ani na základe výzvy súdu, súd im môže na návrh správcu uložiť uznesením pokutu. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie zo strany osoby, ktorej bola pokuta uložená, a to do 30 dní od doručenia uznesenia tejto osobe (§ 74 ods. 5 ZKR). **Právoplatné rozhodnutie o uložení pokuty je rozhodnutím o vylúčení**, je teda diskvalifikačným dôvodom a jeho následkom bude

diskvalifikácia z výkonu funkcie.¹⁰⁶ Odvolať sa proti samotnej diskvalifikácii možné vzhľadom na formálny charakter diskvalifikačného dôvodu nie je.

Uznesenie o uložení pokuty bolo ustanovené za diskvalifikačný dôvod novelou zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonom č. 264/2017 Z.z. s účinnosťou od 1.1.2018. Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 považuje „*poskytovanie súčinnosti štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu úpadcu, prokuristom, atď. za kľúčové pre efektivitu riešenia úpadku dlžníka konkurzom. Ako opodstatnené v našom právnom prostredí sa javí, aby nedostatok súčinnosti mohol byť sankcionovaný aj prípadnou diskvalifikáciou.*“¹⁰⁷

Vzhľadom na charakter povinnosti, ktorej nesplnenie je sankcionované diskvalifikáciou, ako aj samotný zmysel zavedenia diskvalifikačného dôvodu do zákona o konkurze a reštrukturalizácii v zmysle citovanej Dôvodovej správy, je očividné, že sankčná povaha diskvalifikácie spôsobenej na základe neposkytnutia súčinnosti má prioritne zabezpečiť efektívny priebeh konkurzného konania, čo sa ako účel právnej úpravy diskvalifikácie dostáva do popredia popri pôvodnému účelu právnej úpravy diskvalifikácie spočívajúcom v ochrane veriteľov pred poškodzovaním a v posilňovaní zodpovednosti za podnikanie.¹⁰⁸

V súvislosti s popísaným postupom je potrebné poukázať na to, že pri jednotlivých výzvach na poskytnutie súčinnosti, ktoré sú postupne doručované povinnej osobe, je táto osoba poučená o následkoch, ktoré môžu nastať v prípade, ak svoju povinnosť poskytnúť súčinnosť nesplní. Už správca je povinný poučiť túto osobu, že nesplnenie povinnosti súčinnosti môže mať trestnoprávne následky (§ 74 ods. 1 ZKR). Zároveň súd, pokiaľ k poskytnutiu súčinnosti nedôjde, poučuje povinnú osobu o tom, že v prípade nesplnenia povinnosti poskytnúť súčinnosť môže byť predvedená a môže jej

¹⁰⁶ Podľa § 74 ods. 6 ZKR: „Právoplatné rozhodnutie súdu o uložení pokuty osobe uvedenej v odseku 2 je rozhodnutím o vylúčení.“

¹⁰⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Z.z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹⁰⁸ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

byť uložená pokuta (§ 74 ods. 3 ZKR). Zahnutie zákonom ustanovených poučení do príslušných výziev je predpokladom zákonnosti postupu správcu a súdu voči povinnej osobe. Zákon však nevyžaduje, aby povinná osoba bola poučená o hrozbe diskvalifikácie, ktorá je neodvratiteľným následkom právoplatnosti rozhodnutia o uložení pokuty za neposkytnutie súčinnosti povinnou osobou.

B. Rozhodnutie o určení, že štatutárny orgán úpadcu alebo člen štatutárneho orgánu úpadcu porušil svoje povinnosti počas malého konkurzu podľa § 107 ZKR

Postavenie štatutárneho orgánu počas malého konkurzu má osobitný charakter vzhľadom na to, že na správcu neprechádzajú oprávnenia štatutárneho orgánu vo vzťahu ku konkurznej podstate a vo vzťahu k tretím osobám (veriteľom) tak, ako v prípade štandardného konkurzu podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Pôsobnosť štatutárneho orgánu počas malého konkurzu je vymedzená v § 106f ods. 1 ZKR a zahŕňa v sebe povinnosti do vnútra samotnej spoločnosti (najmä zabezpečenie vedenia účtovníctva, vrátane zostavenia účtovných závierok a ich uloženia do registra účtovných závierok, zabezpečenie plnenia povinností súvisiacich s archivovaním dokumentov), povinnosti voči tretím osobám (najmä konanie za úpadcu voči orgánom finančnej správy, Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovňami a orgánom verejnej moci, konanie za úpadcu v pracovnoprávných vzťahoch) a povinnosti voči správcovi (najmä plnenie povinností uložených správcom súvisiacich so zabezpečením správy konkurznej podstaty v malom konkurze v rozsahu svojich možností a schopností vrátane povinnosti poskytovať súčinnosť). „*V skutočnosti ide o povinnosti úpadcu ako právnickej osoby a toto ustanovenie len vyjadruje to, že uvedené povinnosti za úpadcu neplní správca, ale jeho štatutárny orgán.*“¹⁰⁹

¹⁰⁹ Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 845

Nenáležitú plnenie povinností, ktoré štatutárnemu orgánu alebo členovi štatutárneho orgánu zákon ukladá počas malého konkurzu, môžu byť dôvodom pre začatie konania o určenie, že štatutárny orgán úpadcu alebo člen štatutárneho orgánu úpadcu porušil svoje povinnosti počas malého konkurzu. Porušenie povinností pritom môže spočívať buď v nevykonávaní pôsobnosti v zmysle § 106f ods. 1 riadne alebo v neposkytnutí súčinnosti, ktorú je možné od neho spravodlivo požadovať, správcovi v súlade s § 74 ZKR. Konanie o určenie, že štatutárny orgán neplnil svoje povinnosti podľa § 107 ZKR je návrhovým konaním, súd ho nezačne z úradnej moci, ale vždy len na návrh, na ktorý je aktívne legitimovaný prihlásený veriteľ, správca, zamestnanec úpadcu alebo orgán verejnej moci. Ide o určovací spor, naliehavý právny záujem však žalobca preukazovať nebude, pretože ten je daný zákonom.¹¹⁰

Ani v prípade tohto konania nebude rozhodnutie súdu obsahovať výrok o diskvalifikácii z výkonu funkcie, výrok bude určovať, že štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu neposkytoval bez vážneho dôvodu správcovi požadovanú súčinnosť alebo že riadne nevykonával svoju pôsobnosť počas malého konkurzu. Toto rozhodnutie však bude mať diskvalifikačné účinky.¹¹¹

Diskvalifikačný dôvod podľa § 107 ZKR bol zavedený novelou zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonom č. 421/2020 Z.z. o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Účel zavedenia tohto ustanovenia zákonodarca v Dôvodovej správe bližšie nešpecifikuje, obmedzuje sa výhradne na konštatovanie, že „štatutárny orgán alebo jeho členovia majú počas malého konkurzu povinnosti, ktorých výkon je potrebné zabezpečiť.“¹¹² Vo svojej podstate vzhľadom na povahu ustanovenia a charakter povinnosti sankcionovanej diskvalifikáciou ide o rozšírenie represívneho

¹¹⁰ Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 866

¹¹¹ Podľa § 107 ods. 1 ZKR: „Súd na návrh prihláseného veriteľa, správcu, zamestnanca úpadku alebo orgánu verejnej moci určí, že štatutárny orgán úpadcu alebo člen štatutárneho orgánu úpadcu porušil svoje povinnosti počas malého konkurzu, ak bez vážneho dôvodu neposkytoval správcovi súčinnosť, ktorú možno od neho spravodlivo vyžadovať alebo riadne nevykonával svoju pôsobnosť počas malého konkurzu.“ Podľa § 107 ods. 2 ZKR: „Právoplatné rozhodnutie súdu podľa odseku 1 je rozhodnutím o vylúčení.“

¹¹² Dôvodová správa k zákonu č. 421/2020 Z.z. o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

prvku v prípadoch neposkytovania súčinnosti štatutárnym orgánom úpadcu (dlžníka) na malý konkurz.

Diskvalifikačným dôvodom opäť nie je samotné porušenie povinností diskvalifikovanou osobou, ale až právoplatné súdne rozhodnutie, ktorým súd rozhodne o skutkovom stave vymedzenom v § 107 ods. 1 ZKR. Napriek tomu je možné konštatovať, že v prípade tohto diskvalifikačného dôvodu zákonodarca do istej miery od formalizmu právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov upúšťa. V prvom rade vychádzame z toho, že diskvalifikácia bude jediným zákonom predpokladaným právnym následkom rozhodnutia podľa § 107 ods. 1 ZKR, toto rozhodnutie bude vydané výhradne za účelom diskvalifikácie príslušného štatutárneho orgánu alebo jeho člena. Okrem toho zákon pripúšťa zohľadnenie okolností konkrétneho porušenia povinností štatutárneho orgánu počas malého konkurzu. Popri tom, že žalobca bude povinný porušenie povinnosti preukázať, štatutárny orgán ako žalovaný bude môcť využiť prostriedky procesnej obrany a preukázaním, že požadovanú úroveň súčinnosti nebolo možné od neho spravodlivo požadovať, alebo že svoju pôsobnosť vykonával riadne, bude schopný so zreteľom na jeho konkrétnu situáciu svoju diskvalifikáciu zvrátiť. Diskvalifikačný dôvod podľa § 107 ZKR teda pripúšťa určitú mieru individualizácie diskvalifikácie ako sankcie, čím sa od ostatných diskvalifikačných dôvodov upravených v slovenskom právnom poriadku odlišuje.

Diskvalifikácia v dôsledku zrušenia oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka

Posledný v sústave diskvalifikačných dôvodov podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyplýva z právnej úpravy konania o oddĺžení¹¹³ a predpokladá nepoctivý zámer dlžníka a rozhodnutie o zrušení oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii pripúšťa, aby

¹¹³ Pozri: Sojka, P.: Oddĺženie podľa nových pravidiel. In: *Justičná revue*, roč. 69, č. 5/2017, s. 669-690; Dzimko, J., Bilas Ševčíková, A.: Splátkový kalendár ako nástroj oddĺženia fyzickej osoby. In: *Justičná revue*, roč. 74, č. 1/2022, s. 32-48

sa počas šiestich rokov od vyhlásenia konkurzu alebo určenia splátkového kalendára, veriteľ dotknutý oddĺžením mohol domáhať zrušenia oddĺženia návrhom podaným na súde voči dlžníkovi z dôvodu, že dlžník nemal pri oddĺžení poctivý zámer (§ 166f ods. 1 ZKR).¹¹⁴ Konaním o zrušenie oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka je zabezpečená dodatočná kontrola zákonnosti konania o oddĺžení.

Právoplatné rozhodnutie súdu o zrušení oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka je podľa § 166f ods. 5 ZKR diskvalifikačným dôvodom¹¹⁵ a je s ním zo zákona spojená diskvalifikácia z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach podľa § 13a ObZ. Diskvalifikačný dôvod bol zavedený novelou zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonom č. 377/2016 Z.z.¹¹⁶ s účinnosťou od 1.3.2017 súčasne s novou právnou úpravou oddĺženia fyzických osôb. Dôvodová správa k zákonu č. 377/2016 Z.z.¹¹⁷ účel zavedenia diskvalifikačného dôvodu vo väzbe na zrušenie oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka bližšie nešpecifikuje.

Všeobecná koncepcia vylúčenia je v tomto prípade logická, ak dlžník nekoná počas oddĺženia alebo v právnych vzťahoch na oddĺženie nadväzujúcich poctivo, je to dôvod pre jeho neprípustenie k výkonu podnikateľskej činnosti obchodných spoločností. Napriek tomu je v súvislosti s popísaným diskvalifikačným dôvodom možné polemizovať nad

¹¹⁴ Pozri: Dzimko, J., Ušiaková, L.: *Nepoctivý zámer dlžníka ako predpoklad zrušenia oddĺženia fyzickej osoby*. In: *Právne rozpravy on-screen: zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 29.5.2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2020, s. 21-30

¹¹⁵ Podľa § 166f ods. 5 ZKR: „Právoplatné rozhodnutie súdu o zrušení oddĺženia je rozhodnutím o vylúčení podľa § 13a Obchodného zákonníka.“

¹¹⁶ Zákon č. 377/2016 Z.z. o ktorom sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a ktorým sa dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 8/2005 Z. z.

¹¹⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 377/2016 Z.z. o ktorom sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a ktorým sa dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 8/2005 Z. z.

primeranosťou a proporcionalitou uvedeného ustanovenia, a to vychádzajúc z charakteru oddĺženia a zo zákonom predpokladaného vymedzenia prípadov, v ktorých zámer dlžníka za poctivý nie je možné považovať.

Poctivý zámer je zákonom o konkurze a reštrukturalizácii vymedzený všeobecne prostredníctvom všeobecných kritérií, ktoré na konkrétny prípad aplikujú súdy v rámci svojej rozhodovacej činnosti. Ide o právnu normu s relatívne neurčitou hypotézou, t.j. o právnu normu, ktorej hypotéza nie je stanovená priamo zákonodarcom v právnom predpise, ale ako hypotéza, ktorá prenecháva súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednom prípade vymedzil individuálne hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neurčeného okruhu okolností v kontexte daných okolností a skutočností.¹¹⁸

Vo vyššie uvedenom kontexte je zámer dlžníka v rámci oddĺženia zákonom vymedzený v pozitívnom aj negatívnom zmysle. Zámer dlžníka v pozitívnom zmysle¹¹⁹ je definovaný výhradne na podklade správania sa dlžníka po podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo na určenie splátkového kalendára, pričom toto správanie dlžníka sa posudzuje v rovine ekonomickej, ako aj v rovine osobných pomerov dlžníka a v neposlednom rade aj podľa súčinnosti poskytovanej dlžníkom správcovi v rámci samotného procesu oddĺženia.¹²⁰

Pri formulovaní nepoctivého zámeru vychádza zákon z demonštratívneho výpočtu konaní dlžníka, ktoré predstavujú kritériá, na základe ktorých je možné nepoctivý zámer dlžníka namietat'. Tieto kritériá môžeme rozčleniť na (i) kritériá týkajúce sa správania dlžníka počas samotného oddĺženia a plnenia jeho povinností vo vzťahu k správcovi (napr.

¹¹⁸ Jirmásek, P.: S poctivostí oddlužení dojdeš. In: *Právní rozhledy*, roč. 23, č. 23-24/2015, s. 811
¹¹⁹ 166g ods. 1 ZKR: „Dlužník má poctivý zámer, ak z jeho správania po podaní návrhu možno usudzovať, že vynaložil úprimnú snahu riešiť svoj dlh v medziach svojich možností a schopností, najmä ak poskytoval správcovi a veriteľom potrebnú súčinnosť, vynaložil snahu získať zamestnanie, zamestnal sa alebo si zabezpečil iný zdroj príjmov, v prípade nie nepatrného dedenia, daru alebo výhry zo stávky alebo hry ponúkol aspoň polovicu takeého zdroja dobrovoľne veriteľom na uspokojenie nevymáhateľného dlhu, prípadne vynaložil snahu o zaradenie sa do spoločnosti alebo sa do spoločnosti opätovne zaradil.“

¹²⁰ Dzimko, J., Ušiaková, L.: *Nepoctivý zámer dlžníka ako predpoklad zrušenia oddĺženia fyzickej osoby*. In: *Právne rozprawy on-screen: zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 29.5.2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2020, s. 21-30

uviedenie nepravdivých informácií alebo neuvedenie informácií, o ktorých dlžník vedel alebo s prihliadnutím na okolnosti mal vedieť, že ide o dôležité informácie, neposkytnutie súčinnosti správcovi bez vážneho dôvodu, a pod.), (ii) kritériá založené na konaní dlžníka pred tým, než inicioval vlastné oddĺženie (napr. zo správania dlžníka je možné usudzovať, že sa snažil poškodiť veriteľa alebo zvýhodniť veriteľa, v čase podania návrhu si bol vedomý alebo vzhľadom na okolnosti si mal byť vedomý, že nebol platobne neschopný a pod.), a (iii) kritériá vyplývajúce zo správania dlžníka po skončení konania o oddĺžení (napr. bez vážneho dôvodu neplní riadne a včas súdom určený splátkový kalendár, neplní výživné na diet'a) a pod. (§ 166g ods. 2 ZKR).

Ako bolo uvedené vyššie eliminovať prístup osoby, ktorá sa správa v súvislosti so svojím oddĺžením nepoctivým spôsobom, k podnikateľskej činnosti je možné považovať za žiadúce. Nepoctivý zámer je vo všeobecnosti založený na ekonomickom správaní dlžníka, ak týmto správaním nespĺňa kritérium poctivosti, je možné predpokladať dôvodnosť jeho vylúčenia za účelom ochrany podnikateľského prostredia na jednej strane a jeho sankcionovania na strane druhej.

Je však potrebné poukázať na to, že dlžník, ktorý oddĺžením prešiel, vôbec nemusel byť podnikateľom, oddĺženie sa môže týkať akejkolvek fyzickej osoby bez ohľadu na to či je držiteľom oprávnenia na podnikanie (§ 166 ods. 1), a rovnako nepoctivosť jeho zámeru môže byť posudzovaná na podklade kritérií, ktoré nemajú ekonomický (príp. obchodnoprávny) charakter. Príkladom je predovšetkým neplatenie výživného ako kritérium pre posúdenie zámeru dlžníka ako nepoctivého. V prípade zrušenia oddĺženia v dôsledku nepoctivého zámeru spočívajúceho napr. v zmieňovanom neplatení výživného osobitne u dlžníka, ktorý podnikateľom v čase oddĺženia nebol, sa dostávame do situácie, kedy sankcionujeme dlžníka obmedzením jeho prístupu k podnikaniu, a to bez akejkolvek väzby a súvislosti na jeho doterajšie alebo aspoň potenciálne správanie ako podnikateľa, ktorého úspešnosť a prípadnú poctivosť nevieme v čase diskvalifikácie vyhodnotiť, konáme výhradne na základe domnienky o jeho potenciálnej podnikateľskej

nepoctivosti. Diskvalifikácia v takomto prípade plní majoritne represívnu funkciu, ostatné funkcie vzhľadom na neexistenciu reálnych dôkazov, či podkladov ohľadom obchodnej či podnikateľskej činnosti dlžníka, sú potlačené. Proporcionalita tejto formy sankcie spočívajúcej v zásahu do ústavného práva podnikat' môže byť do istej miery sporná.

V záujme komplexnosti je v tejto súvislosti potrebné poukázať na to, že „*pri hodnotení dôvodov pre poctivý, resp. nepoctivý zámer novela prikazuje pribliadnuť aj na osobu dlžníka.*“¹²¹ Súd posudzuje kritériá pre stanovenie poctivosti zámeru prísnejšie u osoby, ktorá v minulosti mala alebo stále má významnejší majetok, má skúsenosti s podnikaním, pôsobí alebo pôsobila ako vedúci zamestnanec, pôsobila alebo pôsobí v orgánoch právnickej osoby, či má iné osobitné životné skúsenosti (§ 166g ods. 3 ZKR). Na druhej strane miernejšie by mal súd prihliadať na skutočnosti ovplyvňujúce poctivý zámer u osoby, ktorá je blízko dôchodkovému veku alebo v dôchodkovom veku, má vážne zdravotné problémy, stratila obydlie alebo ju v živote postihla iná nepriaznivá udalosť, ktorá môže sťažiť jej spoločenské uplatnenie (§ 166g ods. 4 ZKR). V súlade s Dôvodovou správou k zákonu č. 377/2016 Z.z. „*ide o koncepciu približujúcu sa v skutočnosti skúmaniu poľahčujúcich a priťažujúcich okolností. Takáto koncepcia má za cieľ dopadať prísnejšie na osoby, sú v prostredí pôsobenia právnych noriem „zbehlejšie“ a miernejšie na osoby, ktoré takéto skúsenosti nemajú (napr. osoby, ktoré nenesli fideuciárne zodpovednosti pri pôsobení v štatutárnych orgánoch obchodných spoločností, pri správe cudzieho majetku).*“¹²² Zákon teda ukladá súdu posudzovať okolnosti konkrétneho prípadu vo väzbe na samotné zrušenie oddĺženia pre nepoctivý zámer, tieto okolnosti sa do diskvalifikácie dlžníka z výkonu funkcie premietnu nepriamo.

¹²¹ Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 866

¹²² Dôvodová správa k zákonu č. 377/2016 Z.z. o ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a ktorým sa dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 8/2005 Z. z.

3.2.3 Diskvalifikujúce rozhodnutia súdov a iných orgánov, ktoré sankcionujú neplnenie konkrétnych povinností ustanovených zákonom.

Sústava diskvalifikačných dôvodov je postupne v rámci zmien právnych úprav a sprísňovania požiadaviek na činnosť predstaviteľov obchodných spoločností dopĺňaná o nové diskvalifikačné dôvody, ktoré nachádzame v osobitných právnych predpisoch. Tieto diskvalifikačné dôvody už nemajú priamu väzbu na úpadok či hroziaci úpadok obchodných spoločností, predstavujú vo svojej podstate sankciu za neplnenie konkrétnej zákonnej povinnosti, a to najmä povinnosti poskytovať súčinnosť, ako aj ďalších povinností vyplývajúcich pre príslušný subjekt z osobitných predpisov. Diskvalifikácia na základe týchto dôvodov plní predovšetkým motivačnú a represívnu funkciu a od pôvodného účelu právnej úpravy sa v prevažnej miere odkláňa. Tieto diskvalifikačné dôvody pritom nie je možné priamo zakladať na porušení fiduciárnych povinností štatutárnych orgánov, aj keď ich riadne plnenie sa predpokladá, diskvalifikačné dôvody sú založené na konkrétnych povinnostiach, spravidla oznamovacích, či povinnostiach súčinnosti voči orgánom verejnej moci. Je teda evidentné, že zákonodarca sa usiluje prostredníctvom diskvalifikácie o docielenie riadneho priebehu konaní pred orgánmi verejnej moci a do istej miery o eliminovanie prierokov v rámci týchto konaní.

Do tejto kategórie diskvalifikačných dôvodov môžeme zahrnúť :

- A) diskvalifikačné dôvody podľa zákona o registri partnerov verejného sektora
- B) diskvalifikačné dôvody podľa Exekučného poriadku
- C) diskvalifikačné dôvody podľa zákona o správe daní a poplatkov.

Diskvalifikačné dôvody podľa zákona o registri partnerov verejného sektora

Zákon o registri partnerov verejného sektora upravuje relatívne rozsiahlu sústavu diskvalifikačných dôvodov s účinnosťou od 1.2.2017. Princiálne je potrebné odôvodniť potrebu diskvalifikácie na podklade tohto právneho predpisu samotným účelom jeho vydania. Podľa Dôvodovej správy k zákonu o registri partnerov verejného sektora „*účelom návrhu zákona je zavedenie registra partnerov verejného sektora, ako aj úprava s tým súvisiacich otázok s cieľom legislatívne vymedziť požiadavky na subjekty, s ktorými vstupuje štát, resp. subjekty verejného práva do právnych vzťahov, resp. v rámci ktorých tretia osoba prijíma akékoľvek plnenie vrátane predaja majetku štátu.*“¹²³ V širších súvislostiach je potrebné stotožniť sa s vymedzením účelu právnej úpravy formulovaným J. Azudom v nadväznosti na vymedzenie účelu zákona tak, ako ho formuloval Ústavný súd SR rozhodnutím, sp. zn.: II. ÚS 222/2020, podľa ktorého je účelom a zmyslom zákona odkrytie a publicita beneficentov, ktorí majú prospech z transakcií s verejným sektorom.¹²⁴ Dôsledné vedenie registra partnerov verejného sektora a dôraz na riadne plnenie povinností vyplývajúcich zo zákona o registri partnerov verejného sektora má vo všeobecnosti prispieť k zvýšeniu transparentnosti podnikateľského prostredia osobitne v prípade obchodnoprávných vzťahov so subjektami verejného práva.

Diskvalifikácia na základe zákona o registri partnerov verejného sektora postihuje štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu partnera verejného sektora,¹²⁵ a to spravidla v spojení s iným druhom sankcie, ktorá je tomuto štatutárnemu orgánu, resp. partnerovi verejného sektora uložená. Registrujúci súd pritom nevydáva priamo rozhodnutie o vylúčení, diskvalifikačné dôvody

¹²³ Dôvodová správa k zákonu č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹²⁴ Šafranko, I., Azud, J., Macek, J.: *Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2021, s.4

¹²⁵ V súvislosti s diskvalifikáciou podľa zákona o registri partnerov verejného sektora je potrebné rozlišovať medzi partnerom verejného sektora podľa § 2 ods. 1 písm. a) ZoRPVS, konečným užívateľom výhod podľa § 2 ods. 1 písm. d) a oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 1 písm. c) ZoRPVS.

podľa zákona o registri partnerov verejného sektora majú prísne formálny charakter, kedy samotná diskvalifikácia je len zákonným následkom iného právoplatného rozhodnutia vydaného registrujúcim súdom, ktorým je Okresný súd v Žiline (§ 3 ods. 1 ZoRPVS).

Diskvalifikačnými dôvodmi podľa zákona o registri partnerov verejného sektora v súlade s § 14 ZoRPVS¹²⁶ sú nasledovné právoplatné rozhodnutia registrujúceho súdu:

- A) právoplatné rozhodnutie o výmaze partnera verejného sektora z registra z dôvodu, že partner verejného sektora hodnoverne nepreukáže, že údaje o konečnom užívateľovi výhod zapísané v registri sú pravdivé a úplné podľa § 12 ods. 7 ZoRPVS;
- B) právoplatné rozhodnutie registrujúceho súdu, že údaje o konečnom užívateľovi výhod v registri sú neúplné a nepravdivé podľa § 12 ods. 8 ZoRPVS;
- C) právoplatné rozhodnutie registrujúceho súdu o uložení pokuty za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov týkajúcich sa konečného užívateľa výhod v lehote 60 dní odo dňa, kedy k zmene došlo podľa § 13 ods. 1 ZoRPVS v spojení s výmazom zapísaného partnera verejného sektora z registra podľa § 13 ods. 2 ZoRPVS; a
- D) právoplatné rozhodnutie registrujúceho súdu o uložení pokuty za konanie oprávnenej osoby v rozpore s jej povinným vylúčením podľa § 19 ZoRPVS v súlade s § 13 ods. 1 ZoRPVS a v spojení s výmazom partnera verejného sektora z registra podľa § 13 ods. 2 ZoRPVS.

¹²⁶ Podľa § 14 ZoRPVS: „Rozhodnutie o výmaze podľa § 12 ods. 7, rozhodnutie podľa § 12 ods. 8 a rozhodnutie o pokute z dôvodov podľa § 13 ods. 2 je rozhodnutím o vylúčení podľa § 13a Obchodného zákonníka. Vylúčenou osobou je štatutárny orgán alebo členovia štatutárneho orgánu právnickej osoby zapísanej v obchodnom registri, ktorá je partnerom verejného sektora a ktorá bola vymazaná z registra podľa § 12 alebo § 13 ods. 2 alebo ktorá bola vymazaná z registra na návrh oprávnenej osoby v priebehu konania podľa § 12.“

A. Právoplatné rozhodnutie o výmaze partnera verejného sektora z registra partnerov verejného sektora z dôvodu, že partner verejného sektora hodnoverne nepreukáže, že údaje o konečnom užívateľovi výhod zapísané v registri sú pravdivé a úplné podľa § 12 ods. 7 ZoRPVS

Konaním registrujúceho súdu o overení pravdivosti a úplnosti údajov zapísaných v registri partnerov verejného sektora (§ 12 ZoRPVS) vykonáva registrujúci súd *ex post* kontrolu pravdivosti, správnosti a úplnosti údajov zapísaných v registri partnerov verejného sektora o konečných užívateľoch výhod jednotlivých partnerov verejného sektora. Toto konanie môže registrujúci súd začať z vlastnej iniciatívy alebo na základe kvalifikovaného podnetu ktorejkoľvek osoby, ktorá má dôvodnú pochybnosť o pravdivosti alebo úplnosti údajov o konečnom užívateľovi výhod zapísanom v registri.

Ak partner verejného sektora hodnoverne nepreukáže pravdivosť a úplnosť údajov zapísaných o konečnom užívateľovi výhod v registri partnerov verejného sektora, registrujúci súd rozhodne o jeho výmaze z registra. Registrujúci súd rozhoduje o výmaze partnera verejného sektora z registra podľa svojho uváženia na základe okolností konkrétneho prípadu, pričom o výmaze nerozhodne, ak vzhľadom na spôsob porušenia povinnosti, jej následky, okolnosti, za ktorých bola povinnosť porušená a mieru zavinenia, je závažnosť porušenia povinnosti nepatrná (§ 12 ods. 7 ZoRPVS).

Rozhodnutie o výmaze z popísaného dôvodu je zo zákona rozhodnutím o diskvalifikácii štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu partnera verejného sektora, a teda diskvalifikačným dôvodom. Registrujúci súd pritom neposudzuje samotnú diskvalifikáciu a jej následky, jeho úvaha by sa mala sústreďiť na samotné porušenie povinnosti vo vzťahu k registru partnerov verejného sektora a jeho okolnosti, následok v podobe diskvalifikácie bude v prípade rozhodnutia o výmaze podľa § 12 ods. 7 ZoRPVS neodvratiteľný.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že subjekt, o ktorého výmaz z registra ide a subjekt, ktorý bude postihnutý diskvalifikáciou nie sú totožné osoby. Okolnosti konkrétneho prípadu, ktoré registrujúci súd zväži pri rozhodnutí o výmaze sa budú týkať partnera verejného sektora, o ktorého

výmaz ide, tieto okolnosti sa však nezohľadnia vo vzťahu k diskvalifikáciou dotknutému štatutárnemu orgánu, a teda individualizácia jeho diskvalifikácie neprichádza z úvahy.

B. Právoplatné rozhodnutie registrujúceho súdu, že údaje o konečnom užívateľovi výhod v registri sú neúplné a nepravdivé podľa § 12 ods. 8 ZoRPVS

V zmysle právnej úpravy konania o overení pravdivosti a úplnosti údajov zapísaných do registra partnerov verejného sektora bude registrujúci súd pokračovať v tomto konaní aj vtedy, ak bude partner verejného sektora z registra vymazaný počas konania z vlastnej iniciatívy. Registrujúci súd už nevydá rozhodnutie o výmaze, v prípade, že nebude preukázaná pravdivosť a úplnosť zapísaných údajov vydá len rozhodnutie, v ktorom bude túto neúplnosť a nepravdivosť konštatovať.

Aj toto rozhodnutie bude rozhodnutím o diskvalifikácii s následkami vylúčenia štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu partnera verejného sektora z výkonu funkcie podľa § 13a ObZ. Na jeho diskvalifikáciu teda nebude mať vplyv ani prípadný výmaz partnera verejného sektora z registra partnerov verejného sektora na návrh oprávnenej osoby počas tohto konania, t.j. ani iniciatívne a dobrovoľné odstránenie nedostatku vytýkaného v konaní o overenie pravdivosti a úplnosti údajov o konečnom užívateľovi výhod zapísaných do registra partnerov verejného sektora. Neúplnosť a nepravdivosť zapísaných údajov o konečnom užívateľovi výhod teda v prípade jej potvrdenia rozhodnutím registrujúceho súdu neodvratne diskvalifikáciu za každých okolností spôsobí. Primeranosť a proporcionalita diskvalifikácie v tejto situácii je sporná.

C. Právoplatné rozhodnutie registrujúceho súdu o uložení pokuty za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov týkajúcich sa konečného užívateľa výhod v lehote 60 dní odo dňa, kedy k zmene došlo podľa § 13 ods. 1 ZoRPVS v spojení s výmazom zapísaného partnera verejného sektora z registra podľa § 13 ods. 2 ZoRPVS.

Ak nastala objektívna zmena okolností alebo skutočností, ktoré sa zapisujú do registra partnerov verejného sektora, v súlade s § 9 ods. 1 ZoRPVS je partner verejného sektora povinný bezodkladne informovať oprávnenú osobu zapísanú v registri o tom, že došlo k zmene údajov zapísaných v registri partnerov verejného sektora týkajúcich sa konečného užívateľa výhod, na základe čoho je oprávnená osoba povinná do 60 dní odo dňa, kedy k zmene došlo, oznámiť túto skutočnosť registrujúcemu súdu (§ 9 ods. 1 ZoRPVS). Zákon teda rozlišuje medzi informačnou povinnosťou partnera verejného sektora vo vzťahu k oprávnenej osobe a informačnou povinnosťou oprávnenej osoby vo vzťahu k registrujúcemu súdu. Osobitne je potrebné upriamiť pozornosť na konečného užívateľa výhod, ktorý by rovnako mal byť nositeľom povinnosti oznámiť zmenu skutočností, ktoré sa ho týkajú a ktoré majú význam z hľadiska údajov zapisovaných do registra partnerov verejného sektora.

Ak nie je splnená informačná povinnosť oprávnenej osoby, registrujúci súd uloží pokutu za jej nesplnenie, ktorá však bude postihovať nie oprávnenú osobu, ale partnera verejného sektora a zároveň jeho štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu, a to bez ohľadu na to, či svoju informačnú povinnosť splnil alebo nie.¹²⁷ Ak táto pokuta nebola zo strany partnera verejného sektora zaplatená je to dôvodom pre výmaz partnera verejného sektora z registra.

Ustanovenie § 14 ZoRPVS je do značnej miery zmätočné, stanovuje totiž diskvalifikáciu na základe právoplatného rozhodnutia o uložení pokuty podľa

¹²⁷ Tým nie je dotknutá zodpovednosť oprávnenej osoby podľa zákona o registri partnerov verejného sektora.

§ 13 ods. 2 ZoRPVS. Pokuta je však upravená čo do právneho dôvodu jej uloženia aj výšky v § 13 ods. 1 ZoROPVS, § 13 ods. 2 ZoRPVS upravuje výmaz partnera verejného sektora ako následok jej nezaplatenia. Vzhľadom na zreteľný rozpor v textácii zákona je potrebné prikloniť sa k tomu výkladu, ktorý bude pre dotknutú osobu priaznivejší. Preto právoplatné rozhodnutie o uložení tejto pokuty partnerovi verejného sektora nie je možné samé osebe považovať za diskvalifikačný dôvod, diskvalifikujúci štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu dotknutého partnera verejného sektora z výkonu funkcie podľa § 13a ObZ. Rozhodnutie o uložení pokuty podľa § 13 ods. 1 ZoRPVS za nesplnenie povinnosti podľa § 9 ods. 1 ZoRPVS bude diskvalifikačným dôvodom výhradne v spojení s výmazom partnera verejného sektora z registra partnerov verejného sektora v prípade jej nezaplatenia riadne a včas. Ak subjekt, ktorému bola pokuta uložená, túto pokutu zaplatí v lehote určenej v rozhodnutí, diskvalifikácia nenastane.¹²⁸

D. Právoplatné rozhodnutie registrujúceho súdu o uložení pokuty za konanie oprávnenej osoby v rozpore s jej povinným vylúčením podľa § 19 ZoRPVS verejného sektora v súlade s § 13 ods. 1 ZoRPVS a v spojení s výmazom partnera verejného sektora z registra podľa § 13 ods. 2 ZoRPVS.

V zmysle ustanovenia § 19 ZoRPVS je obligatórne vylúčená z výkonu oprávnení a povinností oprávnenej osoby podľa zákona o registri partnerov verejného sektora taká osoba, u ktorej môže nastať konflikt záujmov vzhľadom na jej postavenie v rámci partnera verejného sektora alebo konečného užívateľa výhod alebo so zreteľom na jej špecifický vzťah k nim.¹²⁹

¹²⁸ Rovnaký názor vyslovuje J. Azud v Šafranko, I., Azud, J., Macek, J.: *Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2021, s. 257

¹²⁹ Podľa § 19 ZoRPVS: „Oprávnená osoba nesmie vykonávať úkony podľa tohto zákona, ak a) je v tej istej veci zároveň partnerom verejného sektora alebo konečným užívateľom výhod partnera verejného sektora, pre ktorého má plniť povinnosti oprávnenej osoby, b) konečný užívateľ výhod partnera verejného sektora a oprávnenej osoby je tá istá fyzická osoba, c) má akýkoľvek vzťah k partnerovi verejného sektora alebo k členom jeho orgánov, ktorý by mohol spochybniť jej nestrannosť, najmä, aj je personálne alebo majetkovo prepojená s partnerom verejného sektora; vzťahom, ktorý by mohol spochybniť nestrannosť oprávnenej osoby, nie je vzťah

Ak oprávnená osoba tento zákaz poruší, uloží registrujúci súd partnerovi verejného sektora vo vzťahu, ku ktorému došlo na strane oprávnenej osoby ku konfliktu záujmov, a zároveň štatutárnemu orgánu alebo členovi štatutárneho orgánu tohto partnera verejného sektora, pokutu v súlade s § 13 ods. 1 ZoRPVS.

V súvislosti s diskvalifikáciou na základe právoplatného rozhodnutia registrujúceho súdu o uložení pokuty za konanie oprávnenej osoby v rozpore s jej povinným vylúčením podľa §19 ZoRPVS platí, že samo osebe diskvalifikáciu nespôsobí diskvalifikácia nastane až na základe výmazu partnera verejného sektora, pokiaľ nebude pokuta zaplatená riadne a včas.

Osobitne pri popísaných diskvalifikačných dôvodoch podľa zákona o registri partnerov verejného sektora je potrebné položiť si otázku ohľadom primeranosti diskvalifikácie ako následku zákonom ustanoveného rozhodnutia registrujúceho súdu. Aj keď akceptujeme východisko, že register partnerov verejného sektora má zabezpečiť vyššiu mieru transparentnosti v rámci podnikateľského prostredia, ktorá je podmienená správnosťou a úplnosťou v ňom zapísaných údajov, diskvalifikácia tu účinkuje v podstatnej miere ako sankcia za porušenie konkrétnej povinnosti. Prevažne sankčná povaha diskvalifikácie je zdôraznená tiež tým, že v rámci textu právnej normy je diskvalifikácia zaradená za ustanovenie týkajúce sa priamo sankcií (pokút).

Vzhľadom na formálny základ diskvalifikácie na podklade právoplatného rozhodnutia bude diskvalifikácia postihovať každý štatutárny orgán alebo jeho člena, ktorý vykonáva svoju funkciu v partnerovi verejného sektora, ktorý si predmetnú povinnosť nesplní (či už mu bude uložená pokuta alebo bude vymazaný z registra partnerov verejného sektora), a to bez zreteľa na závažnosť konania alebo opomenutia príslušného partnera verejného sektora a bez zreteľa na následok, ktorý svojím konaním alebo opomenutím spôsobí. Preto je možné považovať diskvalifikačný následok s majoritne represívnou funkciou bez zohľadnenia okolností konkrétneho prípadu za neprimerane

partnera verejného sektora a oprávnenej osoby pri výkone jej činnosti podľa osobitných predpisov. “(napr. podľa zákona o advokácii, zákona o daňových poradcov a pod.)

prísny. Je možné sa stotožniť s názorom J. Azuda, podľa ktorého: „*kumulácia relatívne vysokej pokuty, ktorá sa udeľuje fyzickým osobám ako členom štatutárneho orgánu v nadväznosti na konania podľa § 12 a dlhotrvajúceho časovo nemoďerovateľného zákazu činnosti, teda diskvalifikácie, ktorá môže pre niektoré osoby znamenať významný zásah do ich sociálneho a majetkového statusu, sa preto javí ako neprimerane tvrdá. Sankcie by totiž síce nemali pôsobiť na páchatel'ov zanedbateľne, ale ani likvidačne.*“¹³⁰

Navyš'e je možné poukázať na to, že diskvalifikácia na základe rozhodnutia o uložení pokuty podľa § 13 ods. 1 ZoRPVS v spojení s výmazom partnera verejného sektora podľa § 13 ods. 2 ZoRPVS postihuje konanie alebo opomenutie, ktorého sa priamo nedopúšťa partner verejného sektora, ktorého predstavitelia budú v konečnom dôsledku diskvalifikovaní, ale oprávnená osoba, ktorá sa môže o porušenie príslušných povinností vo väčšej či menšej miere pričiniť. Potenciálny podiel oprávnenej osoby, ako aj konečného užívateľa výhod na predmetnom porušení povinností zákonodarca nezohľadňuje. Diskvalifikácia štatutárneho orgánu partnera verejného sektora potom vo svojej podstate môže byť založená na opomenutí či konaní oprávnenej osoby, ktoré za určitých okolností štatutárny orgán partnera verejného sektora nemusel mať možnosť ovplyvniť, čo absolútne spochybňuje primeranosť diskvalifikácie ako sankcie a zároveň samotný zmysel a účel, ktorý sa má diskvalifikáciou naplniť.

Diskvalifikačné dôvody podľa Exekučného poriadku

Diskvalifikačný dôvod podľa Exekučného poriadku je viazaný na nesplnenie povinnosti urobiť vyhlásenie o majetku podľa § 41 EP. Diskvalifikačný dôvod bol do Exekučného poriadku zavedený novelou Exekučného poriadku zákonom č. 267/2017 Z.z.¹³¹ s účinnosťou od 1.1.2018.

¹³⁰ Šafranko, I., Azud, J., Macek, J.: *Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2021, s. 258

¹³¹ Zákon č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Vychádzajúc z § 41 ods. 1 EP môže exekútor písomne vyzvať povinného, aby uskutočnil vyhlásenie o svojom majetku, ak to považuje za potrebné pre ukončenie exekúcie a je to primerané vymáhanému nároku, a to za podmienok a v rozsahu vyplývajúcom z predmetného ustanovenia. Za nepodanie vyhlásenia povinného o majetku je povinnému možné uložiť súdom na návrh exekútora pokutu, ktorá má charakter poriadkovej pokuty, a to aj opakovane.

Okrem samotného povinného môže exekútor vyzvať na podanie vyhlásenia o majetku tiež jeho štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu, prokuristu, odborného zástupcu zodpovedného za podnikanie, likvidátora povinného, núteného správcu povinného alebo jeho zákonného zástupcu. Pokiaľ je povinný právnickou osobou, ktorá nemá ustanovený štatutárny orgán, bude povinný uskutočniť vyhlásenie o majetku ten, kto funkciu štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu vykonával naposledy (§ 40 ods. 2 EP). Pokiaľ boli tieto osoby vyzvané zo strany exekútora, aby podali vyhlásenie o majetku, sú povinné tak urobiť a rovnako im môže byť uložená poriadková pokuta, a to aj opakovane.

Pri požadovaní súčinnosti by mal exekútor rešpektovať princíp primeranosti, a to tak z hľadiska dopytovaných subjektov, ako aj z vecného hľadiska vznesenej požiadavky. P. Molnár má za to, že pri posudzovaní tejto miery je nevyhnutné „postupovať skôr extenzívne a vychádzať v prvom rade z účelu a cieľa exekučného konania. Medzi legitímne očakávania oprávneného v právnom štáte patrí aj to, že exekučné orgány, aplikujúc vyšetrovací princíp, zistia dostatočne majetok a iné (pre dosiahnutie cieľa konania relevantné) informácie o dlžníkovi.“¹³²

V nadväznosti na vyššie uvedené **právoplatné rozhodnutie súdu o uložení poriadkovej pokuty osobe povinnej urobiť vyhlásenie o majetku v mene povinného (t.j. osobe podľa § 40 ods. 2 EP) za porušenie povinnosti podať vyhlásenie o majetku v mene povinného vydané po tom, ako už bola tejto osobe skôr právoplatným rozhodnutím uložená poriadková pokuta z tohto dôvodu, je rozhodnutím**

¹³² Števček, M., Kotřecová, A., Tomašovič, M., Molnár, P. a kol.: *Exekučný poriadok. Komentár*. 3. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2018. [online].

o diskvalifikácii podľa § 41 ods. 7 EP.¹³³ Rozhodnutie o opakovanom uložení poriadkovej pokuty samotnému povinnému nie je diskvalifikačným rozhodnutím a diskvalifikačné účinky nevyvolá.

Diskvalifikačným rozhodnutím bude v zmysle zákonného textu až právoplatné rozhodnutie o opakovanom uložení poriadkovej pokuty, prvé právoplatné rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty diskvalifikáciu príslušnej osoby z výkonu funkcie nezaloží. Ak po prvom uznesení exekučného súdu o uložení poriadkovej pokuty bude osoba povinná konať v mene povinného opätovne vyzvaná na uskutočnenie vyhlásenia o majetku povinného, pričom v dôsledku toho, že toto vyhlásenie neurobí, jej bude uznesením exekučného súdu opakovane právoplatne uložená poriadková pokuta, bude táto osoba diskvalifikovaná z výkonu funkcie v zmysle § 41 ods. 7 EP v spojení s § 13a ObZ.

Mám za to, že predpokladom toho, aby súd mohol pokutu uložiť, a to aj opakovane, a tým spôsobiť u povinnej osoby diskvalifikačné účinky, je splnenie hmotnoprávných a procesných požiadaviek pre požadovanie poskytnutia súčinnosti od príslušnej povinnej osoby so zreteľom na vyššie zmieňovanú požiadavku primeranosti. Z hmotnoprávneho hľadiska musí exekútor relevantným spôsobom posúdiť, že požadované vyhlásenie o majetku povinného, ktoré má predložiť osoba príslušná podľa § 40 ods. 2 EP, je potrebné pre ukončenie exekúcie a zároveň je to primerané vymáhanému nároku. Po procesnej stránke musia byť dodržané náležitosti výzvy adresovanej tejto osobe, vrátane formy jej doručenia (§ 40 ods. 3, § 41 ods. 2 EP), s osobitným zreteľom na poučenie o možných trestnoprávných následkoch nedodržania výzvy,¹³⁴ ako aj o právnych následkoch odopretia

¹³³ Podľa § 41 ods. 7 EP: „Právoplatné rozhodnutie súdu o uložení poriadkovej pokuty osobe podľa § 40 ods. 2, ktorá nepodala vyhlásenie o majetku v mene povinného ani po tom, čo jej už bola právoplatným rozhodnutím súdu uložená poriadková pokuta za porušenie povinnosti podať vyhlásenie o majetku, je rozhodnutím o vylúčení podľa § 13a Obchodného zákonníka.“

¹³⁴ Neposkytnutie vyhlásenia o majetku, resp. uvedenie nepravdivých informácií vo vyhlásení o majetku môže mať trestnoprávne dôsledky (pre povinného, resp. jeho štatutárny orgán, pozri Kapitulu 4.1.). Trestného konania marenia exekučného konania sa podľa § 243a ods. 1 písm. a) TZ trestného činu marenia exekučného konania sa dopustí ten, kto marí exekučné konanie tým, že uvedie nepravdivé údaje vo vyhlásení o svojom majetku.

poskytnutia vyhlásenia o majetku (§ 41 ods. 2 EP). Zákon nevymedzuje, aké konkrétne poučenia o právnych následkoch odopretia poskytnutia vyhlásenia o majetku by malo byť súčasťou výzvy exekútora, vzhľadom na všeobecné zákonné znenie je nevyhnutné od neho vyžadovať poučenie komplexné, zahŕňajúce poučenie o diskvalifikačných účinkoch opakovaného rozhodnutia súdu o uložení pokuty v prípade jeho neposkytnutia.

Pri rozhodovaní o uložení poriadkovej pokuty súd nie je povinný prihliadať na diskvalifikačné účinky opakovaného rozhodnutia o uložení pokuty a nie je zo zákona zaviazaný skúmať okolnosti, za ktorých ku diskvalifikácii dochádza nad rámec okolností uloženia predmetnej poriadkovej pokuty.

Povinnosť uskutočniť vyhlásenie o majetku povinného je ako bolo uvedené vyššie zákonom prípustnou formou poskytnutia súčinnosti v exekučnom konaní, diskvalifikácia teda predstavuje zákonnú neodvratiteľnú sankciu za neposkytnutie tejto súčinnosti. Diskvalifikácia bude mať striktné represívny sankčný charakter, ktorý však má pre sankcionovanú osobu zásadné právne následky do budúcnosti, a to predovšetkým v jej majetkovej, ako aj osobnej sfére. Nastupuje automaticky, bez ďalšieho a zo zákona spoločne s povinnosťou zaplatiť poriadkovú pokutu. Jednoduchosť, akou ju zákonodarca nastoľuje, je v zásadnom rozpore s následkami, ktoré bude diskvalifikácia mať pre povinného, a predovšetkým osobu konajúcu v mene povinného.

Diskvalifikáciu zákonodarca v podstate dáva na obdobnú úroveň ako poriadkovú pokutu, svojimi následkami, právnymi účinkami a závažnosťou ich však v žiadnom prípade nie je možné porovnávať a čo do aplikácie stotožňovať. Preto rovnako ako v prípade diskvalifikačných dôvodov podľa zákona o registri partnerov verejného sektora je primeranosť diskvalifikácie ako sankcie v tejto podobe značne diskutabilná. V neposlednom rade je potrebné polemizovať nad účelom jej ustanovenia. Môžeme sa zamýšľať nad tým, že zákonodarca mal v úmysle vynucovať riadne plnenie povinností v priebehu exekučného konania, zabezpečiť rýchly a efektívny priebeh exekučného konania, je potrebné sa však zaoberať proporčialitou nástrojov,

ktoré za tým účelom využíva. Netreba tiež opomínať, že exekútor sám má dostatok nástrojov pre zisťovanie majetku povinného aj v prípade, že tento súčinnosť neposkytuje a poskytnutie vyhlásenia o majetku povinného je len jednou z možných foriem zisťovania majetkových pomerov povinného.¹³⁵ Tieto formy zisťovania majetkových pomerov povinného pritom komplexne v ich vzájomnej súvislosti umožnia exekútorovi získať komplexné informácie umožňujúce včasné ukončenie exekučného konania. Práve sankcionovanie neposkytnutia vyhlásenia o majetku povinného diskvalifikáciou osoby povinnej toto vyhlásenie poskytnúť za povinného má špecifický a ojedinelý charakter, a to tak z pohľadu jeho prísnosti, ako aj z pohľadu možného postihu neplnenia povinnosti v exekučnom konaní. Neposkytovanie súčinnosti iným spôsobom ani iné formy porušenia povinností účastníkmi exekučného konania a ich zástupcami natoľko závažne postihované nie sú.

Rovnako ako problematickú vnímam tiež subjektívnu stránku problému z hľadiska osobnej pôsobnosti diskvalifikácie z výkonu funkcie, ktorá môže postihovať relatívne široký okruh subjektov v evidentnom rozpore so zámerom zákonodarcu vyjadreným v Dôvodovej správe k zákonu č. 264/2017 Z.z.¹³⁶ Tým nechcem povedať, že poskytovanie súčinnosti nie je potrebné zákonnými prostriedkami vynucovať, je však potrebné uvažovať nad ich primeranosťou.¹³⁸

¹³⁵ Exekútor zisťuje majetkové pomery prostredníctvom viacerých zákonom dostupných foriem, ktorými je súčinnosť povinného (§ 40 EP), vyhlásenie povinného o jeho majetku (§ 41 EP), šetrenie lustráciami z verejne dostupných zdrojov (§ 42 EP), osobné zisťovanie pomerov (§ 119 EP).

¹³⁶ Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Z.z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹³⁷ Pozri kapitolu 4.4

¹³⁸ Iný názor vyjadruje P. Lukáčka, ktorý navrhuje proces predchádzajúci diskvalifikácii v exekučnom konaní ešte zjednodušiť: „Podľa našej mienky je daný reálny predpoklad, že hrozba straty funkcie bude štatutárne orgány významne motivovať k spolupráci s exekútorom. Avšak treba povedať, že rozhodnutiu o vylúčení štatutára bude viesť pomerne dlhá cesta reprezentovaná dvoma kolami výzýv z o strany exekútora a súdu, ktorých absolvovanie zaberie pravdepodobne značné časové obdobie a z toho dôvodu by bolo v rovine de lege ferenda vhodné uvažovať o zmene, ktorá by daný proces vylúčenia urýchlila.“ (Lukáčka, P.: Perspektívy ochrany veriteľov v kontexte aktuálnych zmien Obchodného zákonníka. In: E., Mihálik, S. (eds.): *Právna ochrana veriteľov: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie* Burda

Diskvalifikačné dôvody podľa Daňového poriadku

Ako bolo uvedené vyššie Obchodný zákonník zveruje vydávanie rozhodnutí o diskvalifikácii okrem súdov tiež do právomoci iných orgánov verejnej moci v zákonom vymedzených prípadoch. Popri zákonnej formulácii diskvalifikačných dôvodov je východisková požiadavka pre legitímnosť diskvalifikačných následkov vydaného rozhodnutia **preskúmateľnosť tohto rozhodnutia súdom**, t.j. možná súdna kontrola zákonnosti tohto rozhodnutia.

S účinnosťou od 1. januára 2022 upravuje diskvalifikačný dôvod založený na rozhodnutí správcu dane ustanovenie § 157a DP.¹³⁹ Uvedený diskvalifikačný dôvod má odlišný charakter od ostatných diskvalifikačných dôvodov upravených v slovenskom právnom poriadku a zákonodarca v jeho prípade do istej miery upúšťa od formalizmu v právnej úprave diskvalifikačných dôvodov. Ak sú splnené zákonom ustanovené predpoklady, správca dane vydáva priamo rozhodnutie o vylúčení, nie obsahovo odlišné rozhodnutie s diskvalifikačnými účinkami. Na druhej strane správca dane vydáva rozhodnutie obligatórne za striktného splnenia zákonom formulovaných podmienok bez zákonom predpokladaných výnimiek, preto individualizácia diskvalifikácie ako následku nenáležitého konania určitého subjektu v pravom slova zmysle neprichádza do úvahy.

Ak sa na ustanovenie § 157a DP pozrieme z hľadiska požiadavky na formuláciu diskvalifikačného dôvodu, správca dane bude rozhodovať o vylúčení z dvoch dôvodov:

(i) ak daňový subjekt mal ukončenú daňovú kontrolu spôsobom podľa § 46 ods. 9 písm. c) zákona o správe daní a poplatkov, t.j. v dôsledku zániku

„Veriteľ v centre pozornosti práva“ organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta, 2018, s. 21)

¹³⁹ Diskvalifikácia podľa zákona o správe daní a poplatkov bola zavedená novelou zákona o správe daní a poplatkov zákonom č. 408/2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2022

nároku na vrátenie nadmerného odpočtu podľa zákona o dani z pridanej hodnoty a má daňový nedoplatok na inom peňažnom plnení v úhrne aspoň 5.000 eur viac ako jeden rok, alebo

(ii) ak daňový subjekt podal daňové priznanie k dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie a daňová kontrola oprávnenosti nároku podľa zákona o dani z pridanej hodnoty týkajúca sa tohto zdaňovacieho obdobia bola ukončená zánikom nároku na vrátenie nadmerného odpočtu.

Uvedené skutočnosti predstavujú priamo diskvalifikačné dôvody, na základe ktorých správca dane vydá rozhodnutie o diskvalifikácii výhradne s diskvalifikačnými účinkami podľa § 13a ObZ.

Diskvalifikačné účinky konania daňového subjektu pre jeho štatutárny orgán sú vylúčené, pokiaľ sa voči daňovému subjektu vedie daňová exekúcia pre daňový nedoplatok, ktorý je uspokojovaný aj po jednom roku od jeho splatnosti, bol mu povolený odklad platenia dane alebo daňového nedoplatku alebo povolené splátky alebo bolo voči nemu začaté konkurzné alebo reštrukturalizačné konanie (§ 157a ods. 7 DP).

Diskvalifikovaným na základe popísaného rozhodnutia o diskvalifikácii bude štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu daňového subjektu, resp. štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu subjektu, ktorý vykonával funkciu v čase podania daňového priznania k dani z pridanej hodnoty, ak daňová kontrola oprávnenosti nároku podľa zákona o dani z pridanej hodnoty týkajúca sa tohto zdaňovacieho obdobia bola ukončená zánikom nároku na vrátenie nadmerného odpočtu (§ 157a ods. 2 DP).

3.3 Diskvalifikačné dôvody podľa CDDA 1986

Vzhľadom na zrejmú inšpiráciu zákonodarcu britskou právnou úpravou v súvislosti so zavedením inštitútu diskvalifikácie považujem za vhodné poukázať na spôsob právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov v jej rámci. Právna úprava diskvalifikačných dôvodov v britskom právnom poriadku je do značnej miery prepracovaná a koncentrovaná do jedného právneho predpisu,

zákona CDDA 1986, ktorý systematicky vytvára režim diskvalifikácie dotknutých subjektov z výkonu ich funkcií.

Britský zákonodarca na rozdiel od slovenského nepristúpil k úprave diskvalifikačných dôvodov na formálnom princípe, k diskvalifikácii dochádza na základe diskvalifikačných rozhodnutí vydaných za splnenia zákonom formulovaných predpokladov diskvalifikácie so všeobecným akceptovaním individualizácie a personalizácie diskvalifikácie z hľadiska diskvalifikovaných subjektov. K diskvalifikácii okrem zákonom formulovanej výnimky dochádza **na podklade zákonom vymedzených skutkových okolností, ktoré predstavujú diskvalifikačné dôvody**. Naplnenie diskvalifikačného dôvodu bude posudzovať súd v rámci diskvalifikačného konania, príp. bude deklarované iným zákonom predpokladaným kvalifikovaným spôsobom.

Diskvalifikačné dôvody podľa CDDA 1986 môžeme rozčleniť do troch kategórií:

- 1) všeobecné diskvalifikačné dôvody,
- 2) diskvalifikačné dôvody založené na neplnení požiadavky náležitej starostlivosti pri výkone funkcie (tzv. nevhodnosti pre výkon funkcie, „*unfitness*“), a
- 3) diskvalifikačné dôvody súvisiace s úpadkom obchodnej spoločnosti a jej insolvenčným konaním.

Okrem toho CDDA 1986 rozlišuje v ich rámci medzi obligatónnymi a fakultatívnymi dôvodmi diskvalifikácie.

3.3.1 Všeobecné diskvalifikačné dôvody

Do prvej kategórie diskvalifikačných dôvodov zaradíme diskvalifikačné dôvody všeobecné. Sú založené na závažných zákonu odporujúcich konaniach predovšetkým riaditeľov korporácií, príp. iných subjektov (napr. osoba podieľajúca sa na likvidácii spoločnosti), ktorých zamedzenie má pre spoločnosť zásadný význam, s osobitným zreteľom na ich trestnoprávne

alebo deliktuálne následky. Napriek významu diskvalifikáciou chránených záujmov má uplatnenie všeobecných diskvalifikačných dôvodov fakultatívny charakter. Medzi všeobecné diskvalifikačné dôvody CDDA zaraďuje:

A. Právoplatné odsúdenie osoby za úmyselný trestný čin (*disqualification on conviction of an indictable offence*) (čl. 2 CDDA 1986)

Diskvalifikáciu pritom zakladá právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin spáchaný v súvislosti so založením, vznikom, správou, riadením, likvidáciou alebo zrušením spoločnosti a jej výmazom z príslušného registra alebo v súvislosti s nútenou správou spoločnosti alebo inou správou spoločnosti (čl. 2 ods. 1 CDDA 1986).

Diskvalifikácia nenastáva automaticky a nie je obligatórna. Na podklade právoplatného odsudzujúceho rozhodnutia v predmetných veciach posudzuje súd dôvodnosť a opodstatnenosť diskvalifikácie v konkrétnom prípade a na základe tohto posúdenia rozhoduje o diskvalifikácii príslušnej osoby z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach

B. Sústavné porušovanie právnych predpisov o obchodných spoločnostiach (*Disqualification for persistent breaches of companies legislation*) (čl. 3 CDDA1986)

Pod sústavným porušovaním právnych predpisov o obchodných spoločnostiach CDDA 1986 rozumie omeškanie s podaním, doručením alebo zaslaním akýchkoľvek dokumentov alebo oznámením skutočností, ktoré majú byť povinne doručované príslušným registrom obchodných spoločností (čl. 3 ods. 1 CDDA 1986). Na diskvalifikáciu nepostačuje samotné omeškanie, je potrebné omeškanie kvalifikované, t.j. omeškanie, ktorého okolnosti sú vymedzené zákonom. Za kvalifikované a právne relevantné omeškanie sa na tento účel považuje omeškanie, ku ktorému došlo aspoň trikrát v priebehu piatich rokov predchádzajúcich dňu podania príslušného návrhu (žaloby), a to

len vtedy, pokiaľ bola osoba dopúšťajúca sa tohto omeškania právoplatne odsúdená za trestný čin (nemusí byť úmyselný) spočívajúci v príslušnom omeškaní (čl. 3 ods. 2 CDDA 1986) alebo bolo vydané iné súdne rozhodnutie, autoritatívne preukazujúce toto omeškanie, ktorým bolo diskvalifikovanej osobe uložené splnenie povinnosti, s ktorou je v omeškaní (čl. 3 ods. 3 CDDA 1986).

Aj v tomto prípade pôjde o fakultatívny diskvalifikačný dôvod, jeho reálna aplikácia bude závisieť od posúdenia súdu a okolností konkrétneho prípadu.

C. Podvodné konanie zistené v rámci likvidácie spoločnosti (*Disqualification for fraud etc. in winding up of a company*) (čl. 4 CDDA 1986)

Za diskvalifikačný dôvod považuje zákon dva prípady podvodného konania zisteného v rámci likvidácie. Prvým je činnosť vykonávaná s úmyslom podviesť veriteľov alebo s iným podvodným úmyslom (*tzv. fraudulent trading*),¹⁴⁰ za ktoré je osoba, ktorá sa ho dopúšťa trestne zodpovedná,¹⁴¹ a to bez ohľadu na to, či bola príslušná osoba za tento skutok právoplatne odsúdená v trestnom konaní (čl. 4 ods. 1 písm. a) CDDA 1986). Spravidla pôjde o ukrátenie veriteľov. Podmienkou vzniku diskvalifikačného dôvodu je súdom deklarovaný záver, že určitá osoba sa uvedeného podvodného konania spĺňajúceho zákonné požiadavky *fraudulent trading* dopustila.

Druhou situáciou, kedy sa určitá osoba môže dopustiť podvodu v súvislosti s likvidáciou spoločnosti a tým založiť dôvod pre svoju budúcu diskvalifikáciu z výkonu funkcie je spáchanie podvodu alebo porušenie povinností vyplývajúcich z funkcie, ktorého sa pri výkone funkcie alebo

¹⁴⁰ *Fraudulent trading* predstavuje akúkoľvek obchodnú činnosť spoločnosti vykonávanú s úmyslom podviesť veriteľov spoločnosti alebo veriteľov akejkoľvek inej osoby alebo s akýmkoľvek podvodným účelom. Kto vedome vykonáva túto činnosť, dopustí sa trestného činu (*Offence of Fraudulent trading*). (čl. 993 *Companies Act 2006*)

¹⁴¹ Je potrebné rozlišovať medzi *Fraudulent trading* podľa čl. 993 *Companies Act 2006*, ktoré zakladá trestnú zodpovednosť a *Fraudulent trading* podľa čl. 213 *Insolvency Act*, ktoré zakladá súkromnoprávnu zodpovednosť. (pozri: Skudra, H. M.: *Fraudulent trading as a creditor's remedy-time for a rethink?*. In: *Amicus Curiae*, roč. 94, č. 11/2013, s. 11-17

v súvislosti s ňou dopustila osoba likvidujúca spoločnosť, spravidla likvidátor alebo iná osoba, ktorá spravuje majetok spoločnosti (čl. 4 ods. 1 písm. b) CDDA 1986).

Obdobne ako ostatné všeobecné diskvalifikačné dôvody sa aj diskvalifikácia na základe podvodného konania v rámci diskvalifikácie spoločnosti uplatní len fakultatívne.

D. Právoplatné odsúdenie v zahraničí (*Disqualification for certain convictions abroad*) (čl. 5A CDDA 1986).

Za diskvalifikačný dôvod zákon považuje tiež právoplatné odsudzujúce rozhodnutie za trestný čin spáchaný mimo Veľkej Británie za obdobné konanie, aké by zakladalo všeobecný diskvalifikačný dôvod, pokiaľ by bolo spáchané na území veľkej Británie. Predovšetkým by malo ísť o trestný čin spáchaný v súvislosti so založením, riadením, likvidáciou, zrušením obchodnej spoločnosti alebo jej nútenou alebo inou správou (čl. 5a ods. 3 písm. a) CDDA 1986). K diskvalifikácii v takomto prípade dochádza fakultatívne, na návrh štátneho tajomníka (*Secretary of State*), ktorý zväží závažnosť a okolnosti spáchania príslušného trestného činu a okolnosti konkrétneho prípadu a na základe toho vyhodnotí, či je vo verejnom záujme účelné, aby bola odsúdená osoba diskvalifikovaná na území Veľkej Británie v súlade s CDDA 1986 (čl. 5A ods. 4 CDDA 1986).

Diskvalifikačný dôvod podľa § 5A CDDA 1986 je relatívne novým dôvodom začleneným do právnej úpravy diskvalifikácie v rámci CDDA 1986 účinnosťou *Small Business, Enterprise and Employment Act 2015*, za účelom rozšírenia primárnej územnej pôsobnosti predpisov o diskvalifikácii na konania spáchané mimo územia Veľkej Británie.

3.3.2 Diskvalifikačné dôvody založené na neplnení požiadavky náležitej starostlivosti pri výkone funkcie (tzv. nevhodnosť pre výkon funkcie, „*unfitness*“)

Druhú kategóriu diskvalifikačných dôvodov podľa CDDA 1986 tvoria diskvalifikačné dôvody založené na nespôsobilosti, nevhodnosti (*unfitness*) určitej osoby z hľadiska jej konania za spoločnosť. Pojem nevhodnosť, nespôsobilosť je doslovným prekladom, obsahovo je možné príslušný pojem vykladať predovšetkým v súvislosti s nedostatkom náležitej starostlivosti požadovanej od konkrétnej osoby v rámci plnenia jej povinností pri výkone funkcie, z pohľadu štatutárneho orgánu môže ísť o neplnenie fiduciárnej povinnosti pri výkone funkcie.¹⁴² Takéto konanie nedosahujúce potrebnú mieru starostlivosti za zákonom predpokladaných okolností bude príslušnú osobu robiť nevhodnou, nespôsobilou (*unfit*) na výkon príslušnej funkcie a bude teda odôvodňovať jej diskvalifikáciu. Diskvalifikačné dôvody založené na nevhodnosti, nespôsobilosti riaditeľa umožňujú iniciovanie konania o vylúčenie a samotnú diskvalifikáciu ešte pred tým, než sa spoločnosť stane insolventnou a bude zahájené príslušné insolvenčné konanie, týkajú sa teda predinsolvenčného štádia a nie je nevyhnutné, aby boli priamo spojené s konaním súvisiacim s úpadkom alebo hroziacim úpadkom spoločnosti.

Na rozdiel od všeobecných diskvalifikačných dôvodov, v prípade autoritatívneho potvrdenia nevhodnosti štatutárneho orgánu, sa diskvalifikácia stáva nevyhnutnosťou a nastupuje obligatórne. Obligatórnosť diskvalifikačného dôvodu však nie je absolútna, do úvahy aj v tomto prípade prichádza udelenie výnimky z diskvalifikácie podľa čl. 17 CDDA 1986.¹⁴³

Do druhej kategórie diskvalifikačných dôvodov založenej na nedostatku náležitej starostlivosti pri výkone funkcie spôsobujúcej nespôsobilosť a nevhodnosť príslušnej osoby na výkon funkcie zaraďuje CDDA 1986 nasledovné diskvalifikačné dôvody:

¹⁴² Britská právna úprava vymedzuje náležitú starostlivosť štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti tzv. modelom osvieteného akcionára. (pozri kapitolu 1.3.2)

¹⁴³ Pozri kapitolu 5.1.2

1) nedostatok náležitej starostlivosti pri výkone funkcie súvisiaci s úpadkom spoločnosti (čl. 6 CDDA 1986), ktorý pre účely diskvalifikácie nastane, ak sa týka riaditeľa spoločnosti, ktorá sa dostala do úpadku alebo bola zrušená bez predchádzajúceho insolvenčného konania, ktorý sa samostatne alebo ovládaný či ovládajúc inú spoločnosť (spoločnosti) dopustil takého konania, ktoré ho robí nespôsobilým na výkon funkcie (*unfit director*);

2) nedostatok náležitej starostlivosti pri výkone funkcie, ktorý robí riaditeľa spoločnosti nespôsobilým podieľať sa na riadení spoločnosti, ak je to účelné vo verejnom záujme (čl. 8 CDDA 1986), a

3) nedostatok náležitej starostlivosti v súvislosti s porušením súťažného práva, ktoré nastalo v čase, kedy osoba, ktorá má byť diskvalifikovaná, bola riaditeľom korporácie dopúšťajúcej sa porušenia súťažného práva, pokiaľ jeho správanie a konanie v postavení riaditeľa spoločnosti ho robí nespôsobilým na ďalší výkon funkcie riaditeľa (čl. 9A CDDA 1986). Pod porušením súťažného práva sa pritom rozumie konanie v rozpore so zákazom dohôd, ktoré bránia, obmedzujú alebo ohrozujú hospodársku súťaž, ako aj konanie v rozpore so zákazom zneužitia dominantného postavenia na trhu (čl. 9A ods. 4 CDDA 1986).

Legálna definícia pojmu „nespôsobilosť“ resp. „nevhodnosť“ („*unfitness*“) pritom v britskej pozitívnoprávnej úprave absentuje a jej objasnením sa zaoberali sudy v rámci judikatúry. Konkrétne okolnosti, na ktoré sudy majú brať ohľad pri posudzovaní nevhodnosti určitej osoby z pohľadu jej správania pri výkone funkcie, boli následne formulované v rámci *Small Business, Enterprise and Employment Act (2015)*. Ide najmä o (i) mieru, akou sa príslušná osoba pričínila o akékoľvek závažné porušenie platných právnych predpisov; (ii) mieru, akou bola táto osoba zodpovedná za príčiny úpadku spoločnosti, (iii) intenzitu a opakovanie uvedeného negatívneho správania tejto osoby a (iv) povahu a rozsah škody alebo inej ujmy, ktoré boli alebo mohli byť spôsobené konaním osoby vo vzťahu k spoločnosti. Okrem toho by súd mal opäť s prihliadnutím na intenzitu a opakovanie negatívneho správania zodpovednej osoby zohľadniť tiež (v) akékoľvek zneužitie alebo porušenie fiduciárnej povinnosti vo vzťahu k spoločnosti a (vi) akékoľvek iné zneužitie alebo

porušenie iných povinností riaditeľa spoločnosti, ktoré mu vyplývajú z výkonu funkcie, resp. z jeho postavenia ako riaditeľa spoločnosti.¹⁴⁴

Osobitne sú rozlišovacie kritériá formulované pre diskvalifikačný dôvod založený na nedostatku náležitej starostlivosti v súvislosti s porušením súťažného práva. V ich prípade je použitie vyššie popísaných kritérií vylúčené a súd pri rozhodovaní o diskvalifikácii zohľadní predovšetkým konanie riaditeľa spoločnosti v súvislosti s porušením súťažného práva (čl. 9A ods. 5 písm. b) CDDA 1986, pričom prihliadne na jeho zavinenie vo forme úmyselnej či nedbanlivostnej (čl. 9A ods. 6 CDDA 1986). Je tiež potrebné zdôrazniť, že z hľadiska možnej diskvalifikácie je bezpredmetné, či zodpovedná osoba vedela, že posudzované konanie spoločnosti je v rozpore s právnymi predpismi na ochranu hospodárskej súťaže alebo nie (čl. 9A ods. 7 CDDA 1986).

Uvedený výpočet kritérií a okolností je len demonštratívny, súd ich posudzuje a vykladá jednotlivo, ako aj v ich vzájomnej súvislosti a berie do úvahy aj ďalšie okolnosti konkrétneho prípadu, ktoré môžu mať poľahčujúci aj pritŕžujúci charakter.

Konkrétne zásady podmienok kvalifikácie konania ako nevhodného formulujú súdy v rámci svojej rozhodovacej činnosti. Ak vychádzame z rozhodovacej činnosti súdov, veľká časť rozhodovaných sporov zakladá nevhodnosť (nespôsobilosť) riaditeľa preukázaním úmyselného alebo bezohľadného zanedbania manažérskej zodpovednosti alebo povinností, preukázaním zjavného a závažného porušenia ustanovených právnych predpisov o obchodných spoločnostiach alebo na kombinácii oboch týchto nedostatkov¹⁴⁵, rovnako môže byť braná na zreteľ hrubá nedbalosť.¹⁴⁶¹⁴⁷

¹⁴⁴ Príloha I. CDDA v znení Small Business, Enterprise and Employee Act 2015

¹⁴⁵ Napr. Re T & D Services (Timber Preservation & Damp Proofing Contractors) Ltd [1990] BCC 592, Re Melcast (wolverhampton) Ltd /1991

¹⁴⁶ Re Barings plc (No5) [1999] 1 BCLC 433

¹⁴⁷ Cit. podľa Griffin S.: The disqualification of unfit directors and protection of the public interest. In: Northern Ireland Legal Quarterly, roč. 53, č. 3/2002, s. 213

Okrem toho súdy vychádzajú z „istej prefíkanosti pri konaní s dodávateľmi a nakladaním s majetkom“¹⁴⁸ osobitne v súvislosti s tzv. *Phoenix companies*.¹⁴⁹

Z teoretického hľadiska poukazoval na vymedzenie nespôsobilosti P. Davies, ktorý na podklade judikatúry považuje za nespôsobilú (*unfit*) na výkon funkcie člena štatutárneho orgánu osobu, ktorá porušuje obchodnú mravnosť, a zároveň osobu, ktorá sa pri výkone funkcie ukázala ako bezohľadná a nekvalifikovaná.¹⁵⁰ Porušenie obchodnej mravnosti je spravidla spojené s poškodením záujmov veriteľov. Popri vyššie zmieňovanej problematike *Phoenix companies* je možné považovať za osoby porušujúce obchodnú mravnosť tiež tých členov štatutárnych orgánov, ktorí si odhliadnuc od dlhov, ktoré má spoločnosť a jej nepriaznivej finančnej situácie, vyplácajú značne vysoké osobné odmeny, príp. sa dopúšťajú sprenevery majetku spoločnosti.¹⁵¹ Za bezohľadnú a nekvalifikovanú osobu je na druhej strane možné považovať osobu bez ohľadu na to, či nejakým spôsobom poškodila alebo ohrozila záujmy veriteľov. Jej konanie bude mať spravidla dosah do vnútra samotnej spoločnosti, napr. nezohľadnila potrebné informácie, nedostatočne kontrolovala výkon činností, ktoré delegovala na tretie osoby a pod.¹⁵²

Zámer vzťahnúť diskvalifikáciu aj do predinsolvenčného štádia obchodnej korporácie bez väzby na samotný konkurz v nadväznosti na predpoklad nespôsobilosti na výkon funkcie vnímajú samotní britskí teoretici rozporuplne. Na jednej strane nie je v právnej úprave očividný pozitívny

¹⁴⁸ Re Ipcan Fashions Ltd [1989] 5 BCC 773. Citované podľa Finch, V.: Disqualification of Directors: A Plea for Competence. In: Modern Law Review, roč. 53, č. 3/1990, s. 385-391

¹⁴⁹ *Phoenix company* predstavuje spoločnosť, ktorá bola založená predstaviteľmi (členmi štatutárneho orgánu) inej spoločnosti, ktorá bola predtým zlikvidovaná v rámci insolvenčného konania. Zakladatelia novej spoločnosti nadobudnú podnik insolventnej spoločnosti, ktorú priviedli do úpadku práve v rámci insolvenčného konania, a to s podstatne nižšími nákladmi a s týmto od dlhov očistným podnikom následne uskutočňujú príslušnú podnikateľskú činnosť. *Phoenix company* v preklade vyjadruje, že spoločnosť vstáva z popola ako vták fénix. *Phoenix company* popísal na základe ustálenej judikatúry P. Davies (Davies, P., Gower, L.: *Gover's and Davies' principles of modern company law*. 9th edition. London: Sweet&Maxwell, 2012, s. 260)

¹⁵⁰ Davies, P., Gower, L.: *Gover's and Davies' principles of modern company law*. 9th edition. London: Sweet&Maxwell, 2012, s. 260-265

¹⁵¹ Hannigan, B.: *Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 672

¹⁵² Davies, P., Gower, L.: *Gover's and Davies' principles of modern company law*. 9th edition. London: Sweet&Maxwell, 2012, s. 265

zámer eliminovať prístup nevhodných a nespôsobilých riaditeľov k podnikaniu v korporátnom prostredí skôr, než ich správanie povedie k platobnej neschopnosti obchodnej spoločnosti, v ktorej pôsobia. Súčasne ich možnosť predinsolvenčnej diskvalifikácie motivuje k úsiliu vyhnúť sa nevhodnému správaniu a konať v rámci potrebných štandardov starostlivosti tak, aby sa samotnej diskvalifikácii vyhli. Z praktického hľadiska však je možné právnomu režimu predinsolvenčnej diskvalifikácie vytknúť najmä to, že štát samotný nemá postačujúce možnosti zisťovať nevhodné správanie potenciálne diskvalifikovateľných subjektov a tieto informácie môže získať spravidla najmä od úzkeho okruhu subjektov, s ktorými sa nevhodne konajúci riaditeľ a obchodná spoločnosť, v ktorej funkciu vykonáva, dostáva do obchodných kontaktov. Tieto subjekty, najmä veritelia spoločnosti, sú často len veľmi málo motivované, aby iniciovali diskvalifikačné konanie, príp. potrebné informácie oznamovali osobitne so zreteľom na to, že v rámci tohto konania uspokojenie svojich existujúcich nárokov nedosiahnu. Je potrebné si uvedomiť, že prioritou veriteľa je zabezpečenie uspokojenia jeho pohľadávky, čomu diskvalifikácia riaditeľa dlžníka bez ďalšieho vo svojej podstate nepomôže. Diskvalifikovaním riaditeľa sa zabezpečí predovšetkým ochrana spoločnosti do budúcnosti, zvýšenie ochrany už existujúcich veriteľov diskvalifikácia nezabezpečí. Navyše prípadnou diskvalifikáciou sa do istej miery môže sťažiť začatie aj samotný priebeh insolvenčného konania na majetok spoločnosti, ak sú naňho už splnené predpoklady, so zreteľom na vylúčenie osoby pôsobiacej vo funkcii štatutárneho orgánu.¹⁵³ Okrem toho je potrebné brať na zreteľ možné oportunistické konanie veriteľa, ktorý bude iniciovať alebo hroziť iniciovaním diskvalifikačného konania riaditeľovi spoločnosti za účelom dosiahnutia lepších podmienok v právnom vzťahu s obchodnou spoločnosťou (dlžníkom), v ktorej vykonáva funkciu.¹⁵⁴

So zreteľom na načrtnuté aplikačné problémy je zrejmé, že nastavenie podmienok diskvalifikácie je do značnej miery náročné a ich dôsledné

¹⁵³ Williams, R.: A Remedy Worse than the Disease? In: *Journal of Corporate Law Studies*, roč. 7, č. 2/2007, s. 213-242

¹⁵⁴ Napr. prípad Re Colt Telecom Group 2002 EWHC 2815; 2003 BPIR 324

prepracovanie je nevyhnutné vzhľadom na zásadný dopad do osobnej a majetkovej sféry tak diskvalifikovaných osôb, ako aj korporácií, v rámci ktorých svoje funkcie vykonávajú a aj za predpokladu individualizácie diskvalifikácie je nevyhnutné zaoberať sa jej účelnosťou, vhodnosťou a najmä funkčnosťou so zreteľom na dosiahnutie stanoveného cieľa právnej úpravy.

3.3.3 Diskvalifikačné dôvody súvisiace s úpadkom spoločnosti a insolvenčným konaním

Ďalšie diskvalifikačné dôvody upravené v CDDA (1986) predstavujú súhrn diskvalifikačných dôvodov osobitného charakteru, ktoré súvisia spravidla s osobitnou situáciou, resp. s osobitným stavom, ktorý v rámci spoločnosti nastane v súvislosti s jej insolvenciou. Takýmito diskvalifikačnými dôvodmi je predovšetkým:

A) Účasť na tzv. *fraudulent trading* alebo *wrongful trading* v zmysle *Insolvency Act 1986* potvrdená rozhodnutím o uložení povinnosti zaplatiť určitú peňažnú sumu do majetku spoločnosti (čl. 10 CDDA 1986).

Ak je preukázané, že riaditeľ spoločnosti sa dopustil *wrongful trading*¹⁵⁵ alebo sa na ňom zúčastnil, na základe čoho mu bolo súdom uložené zaplatiť príslušnú peňažnú sumu do majetku spoločnosti v prospech tretích osôb dotknutých úpadkom spoločnosti, pôjde o diskvalifikačný dôvod, na základe

¹⁵⁵ Pod *wrongful trading* rozumie britské insolvenčné právo také konanie riaditeľa spoločnosti pred jej vstupom do insolvenčného konania (likvidácie z dôvodu úpadku, „*insolvent liquidation*“), ktorý vedel alebo s prihliadnutím na okolnosti mal vedieť, že nie je možné odôvodnene očakávať, že sa spoločnosť vyhne úpadku a tým insolvenčnému konaniu smerujúcemu k jej likvidácii a zániku a nekonal s náležitou starostlivosťou, a teda neurobil všetky kroky nevyhnutne potrebné za účelom minimalizácie vzniku škody alebo inej ujmy pre veriteľov spoločnosti. V nadväznosti na *wrongful trading* alebo účasť na ňom je možné počas insolvenčného konania uložiť riaditeľovi spoločnosti, ktorý sa *wrongful trading* dopustil, povinnosť zaplatiť v prospech veriteľov spoločnosti peňažnú sumu vo výške určenej súdom. (čl. 214 *Insolvency Act 1986*)

ktorého môže súd rozhodnúť o diskvalifikácii riaditeľa spoločnosti. Predpokladom diskvalifikácie bude samotné rozhodnutie o uložení povinnosti vložiť vklad (zaplatiť peňažnú sumu) do spoločnosti, ktoré bolo vydané v rámci konania, v ktorom súd ako predbežnú otázku posúdil, že sa riaditeľ spoločnosti zúčastnil na *wrongful trading*, v rámci konania o diskvalifikácii sa už samotná účasť na *wrongful trading* a naplnenie jeho podmienok nepreukazuje. Obdobná situácia nastane v prípade, ak sa určitá osoba v rámci spoločnosti dopustí *fraudulent trading*¹⁵⁶ a bude jej súdom uložené zaplatiť vklad do spoločnosti v prospech veriteľov spoločnosti.

Popísaný diskvalifikačný dôvod má obdobný základ a je založený na obdobných podmienkach ako diskvalifikácia na základe rozhodnutia o uložení zmluvnej pokuty za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu riadne a včas podľa § 74a ods. 6 ZKR. V zmysle CDDA 1986 však diskvalifikácia nenastáva automaticky, na toto rozhodnutie by malo nadviazať osobitné diskvalifikačné rozhodnutie, v rámci ktorého sa posúdi splnenie podmienok diskvalifikácie a okolností konkrétneho prípadu. Princiipiálne sa teda právna úprava podstatným spôsobom odlišuje.

B) Pôsobenie v rámci spoločnosti počas obmedzení, ktoré pre ňu platia počas neukončeného konkurzu na jej majetok (*undischarged bankrupts*) bez toho, aby boli tieto obmedzenia zrušené súdom (čl. 11 CDDA 1986).

Konanie v rozpore s obmedzeniami platiciami pre činnosť obchodných spoločností a ich predstaviteľov počas prebiehajúceho konkurzu má okrem diskvalifikačných následkov tiež dôsledky trestnoprávne. V prípade súdneho potvrdenia takéhoto konania nastáva diskvalifikácia automaticky bez potreby osobitného diskvalifikačného rozhodnutia. Ide o jediný prípad automatickej

¹⁵⁶ *Fraudulent trading* predstavuje akúkoľvek činnosť v spoločnosti, ktorá je vykonávaná s podvodným úmyslom, predovšetkým s úmyslom podviesť veriteľov spoločnosti, ktoré je zistené v priebehu likvidácie spoločnosti. Na návrh likvidátora môže súd uložiť osobe/osobám, ktoré sa dopustili *fraudulent trading* alebo zúčastnili na ňom povinnosť zaplatiť v prospech spoločnosti osobitný vklad vo výške, ktorú súd určí. (čl. 213 *Insolvency Act 1986*)

diskvalifikácie nadväzujúcej na určité súdne rozhodnutie v britskom právnom poriadku.¹⁵⁷

V rámci popísaných diskvalifikačných dôvodov podľa britského právneho poriadku sa v prevažnej miere odzrkadľuje predovšetkým potlačenie formalizmu v zavádzaní diskvalifikácií v konkrétnych prípadoch a posudzovanie konkrétnych situácií, ktoré nastanú u konkrétnych diskvalifikovateľných subjektov z materiálneho hľadiska. Britský zákonodarca sa evidentne usiluje o čo najširší záber možného postihnutia právnych vzťahov vznikajúcich pri konaní obchodných korporácií prostredníctvom ich reprezentantov predovšetkým navonok vo vzťahu k tretím osobám tak, aby bolo možné čo najúčinnejšie zabezpečiť dosiahnutie účelu prijatia právnej úpravy diskvalifikácie nelegitímne konajúcich riaditeľov, z ktorých, ako bolo uvedené v rámci prvej kapitoly, má prioritné postavenie predovšetkým záujem na ochrane verejnosti v obchodných a podnikateľských vzťahoch. Relatívne stabilná pozitívnoprávna úprava je dotváraná a vykladaná v rámci rozhodovacej činnosti súdov, ktoré sa podieľajú na interpretácii právnej úpravy a tým na formulovaní osobitných zásad, princípov a požiadaviek pre aplikáciu režimu diskvalifikácie v konkrétnych právnych vzťahoch. Neformálne vyjadrenie diskvalifikačných dôvodov pritom umožňuje efektívnejšie a vo svojej podstate spravodlivejšie aplikovanie diskvalifikačného režimu na podmienky konkrétnych subjektov.

¹⁵⁷ Farrar, J., Furey, N., Hannigan, B., Wylie, P.: *Farrar's company law*. 4th edition. London: Butterworths, 1998, s. 346

Kapitola 4

Okruh diskvalifikovateľných osôb

V nadväznosti na diskvalifikačné dôvody vymedzené v predchádzajúcej kapitole je potrebné sumarizovať okruh osôb, u ktorých predmetné diskvalifikačné dôvody môžu nastať, a platná právna úprava počíta s ich diskvalifikovateľnosťou, resp. so založením účinkov diskvalifikácie za predpokladu, že nastane konkrétny diskvalifikačný dôvod. Diskvalifikačný dôvod totiž nezaloží diskvalifikáciu u kohokoľvek, je nevyhnutné, aby predpoklady diskvalifikačného dôvodu nastali u kvalifikovaného subjektu, t.j. u osoby, ktorej potencionálnu diskvalifikáciu predpokladá zákon. Na tieto osoby sa vzťahuje primárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie.

Diskvalifikácia sa v zmysle Obchodného zákonníka vo všeobecnosti môže týkať **len fyzických osôb**, ak je subjekt, u ktorého nastal diskvalifikačný dôvod právnickou osobou, diskvalifikačné účinky u neho nenastanú. Právnické osoby majú diskvalifikačnú imunitu.

Vzhľadom na to, že diskvalifikácia predstavuje sankciu, základnou požiadavkou na inštitút diskvalifikácie v rámci jej represívnej funkcie je dodržanie zásady jej personalizácie. **Personalizácia diskvalifikácie** ako sankcie znamená, že diskvalifikácia by mala postihovať výhradne subjekt, ktorý sa konkrétneho porušenia povinnosti, resp. konania odôvodňujúceho diskvalifikáciu dopustil, a do sféry ostatných osôb by mala zasahovať v čo najmenšej miere. Už principiálne z hľadiska účinkov diskvalifikácie zasahuje diskvalifikácia nielen do postavenia a osobného statusu diskvalifikovaného subjektu, ale tiež do osobného statusu tej obchodnej spoločnosti, v rámci

ktorej diskvalifikovaný subjekt svoju funkciu vykonáva.¹⁵⁸ Vzhľadom na charakter diskvalifikácie tento jej účinok nebude možné vylúčiť a je potrebné ho akceptovať.

Personalizácia však nie je zachovaná ani z hľadiska primárnej osobnej pôsobnosti diskvalifikácie na okruh subjektov, ktoré potenciálne môžu byť diskvalifikované. Štandarde zákonodarca rieši zachovanie požiadavky personalizácie diskvalifikácie ako sankcie tým, že konkrétnu povinnosť, ktorú má určitý subjekt, ukladá tiež osobitným ustanovením jeho štatutárnemu orgánu, či iným osobám, ktoré ho zastupujú alebo sú inak oprávnené konať v jeho mene. V prípade, že tieto osoby predmetnú povinnosť nesplnia, sami sa dopustia porušenia povinnosti a sami sú sankcionované spôsobom predpokladaným zákonom, o.i. diskvalifikáciou z výkonu funkcie. Aj bez osobitného uloženia povinnosti je do istej miery akceptovateľné uloženie sankcie štatutárnemu orgánu alebo jeho členovi, vzhľadom na to, že on je subjektom tvoriacim a realizujúcim vôľu v rámci obchodnej spoločnosti a teda je povinný dbať na riadne plnenie povinností príslušnou obchodnou spoločnosťou, v ktorej funkciu vykonáva.

Nad rámec tejto zásady však uvedená východisková systematika zosobňovania povinností a sankcií konkrétnym subjektom vystupujúcim za povinné osoby nie je dodržaná predovšetkým v rámci právnej úpravy diskvalifikácie podľa zákona o registri partnerov verejného sektora, ktorý v § 14 predpokladá diskvalifikáciu štatutárneho orgánu alebo jeho člena za porušenie povinnosti, ktorého sa nemusel dopustiť partner verejného sektora, ale ktorého sa dopustila alebo potenciálne mohla dopustiť oprávnená osoba, príp. konečný užívateľ výhod.¹⁵⁹ Neakceptovanie požiadavky personalizácie diskvalifikácie ako sankcie v tomto ponímaní robí diskvalifikáciu neprimeranou a neproporcionálnou, prakticky bezdôvodne a svojvoľne zasahujúcou do právneho statusu diskvalifikovaného štatutárneho orgánu. Domnievam sa, že požiadavku personalizácie diskvalifikácie je potrebné v právnej úprave zohľadniť.

¹⁵⁸ Pozri tiež kapitolu 5.3.2

¹⁵⁹ Pozri tiež kapitolu 3.2.3

Primárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie sa bude vzťahovať na nasledovný okruh diskvalifikovateľných osôb: (i) štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, (ii) bývalý štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, (iii) osobu oprávnená konať v mene fyzickej osoby alebo právnickej osoby, u ktorých môže nastať diskvalifikačný dôvod, a (iv) dlžníka po skončení oddĺženia. Diskvalifikácia v konkrétnom prípade sa pritom v závislosti od vydaných diskvalifikačných rozhodnutí bude vzťahovať na vyššie vymedzené osoby jednotlivo alebo súčasne.

Na osobitný zreteľ je potrebné vziať personálnu stránku diskvalifikácie v dôsledku právoplatného uloženia trestu zákazu činnosti vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu, vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu.

4.1 Osobitosti osobnej pôsobnosti diskvalifikácie v dôsledku uloženia trestu zákazu činnosti

Osobitným spôsobom je potrebné vnímať možnú diskvalifikáciu z výkonu funkcie z hľadiska jej primárnej osobnej pôsobnosti na základe právoplatného rozhodnutia o uložení trestu zákazu činnosti v trestnom konaní vzhľadom na to, že okruh osôb, ktorým je možné tento trest uložiť je možné len predvídať. Je pritom potrebné vziať na zreteľ charakter spáchaného skutku a Trestným zákonom vymedzené znaky skutkovej podstaty trestného činu, na základe ktorých môže okruh potenciálne diskvalifikovateľných osôb zahŕňať vo všeobecnosti osoby, ktoré vykonávajú funkcie v obchodných spoločnostiach, alebo pôsobia v kontakte a vo vzťahoch s obchodnými spoločnosťami. Osobitná situácia nastane, pokiaľ je v rámci skutkovej podstaty určitého trestného činu vymedzený špeciálny alebo konkrétny subjekt tohto trestného činu (napr. jeho štatutárny orgán). Exaktné komplexné vymedzenie z tohto pohľadu preto neprichádza do úvahy a aplikácia príslušných ustanovení zahŕňajúcich v sebe diskvalifikačný

následok je založená predovšetkým **na skutkovom základe a naplnení ostatných znakov skutkovej podstaty trestného činu.**

Osobitne je možné za kritérium pre založenie primárnej osobnej pôsobnosti diskvalifikácie na základe právoplatného rozhodnutia o uložení trestu zákazu činnosti v trestnom konaní považovať **spáchanie trestného činu, za ktorý sa páchatel' odsudzuje v súvislosti s činnosťou, ktorá sa mu uloženým trestom zakazuje.** Uvedený záver vyplýva priamo z ustanovenia § 61 ods. 2 TZ a je rovnako potvrdený judikatúrou, v zmysle ktorej „*podmienkou pre uloženie trestu zákazu činnosti podľa § 61 je, aby sa páchatel' práve v súvislosti s touto činnosťou dopustil trestného činu. Účel trestu zákazu činnosti spočíva v zabránení páchatel'ovi vykonávať len takú činnosť (zamestnanie, povolanie alebo funkciu), ktorá mu dáva príležitosť na páchanie trestných činov určitého druhu.*“¹⁶⁰ Je teda zrejmé, že vymedzenie okruhu primárnej osobnej pôsobnosti diskvalifikácie na základe rozhodnutia podľa § 61 ods. 10 TZ má prísne vecný charakter určený z hľadiska okruhu činností, ktorých výkon má byť u diskvalifikovanej osoby obmedzený.

V tejto súvislosti je navyše možné poukázať na právny názor vyslovený Najvyšším súdom SR, podľa ktorého „*v prípade, kde je konkrétnym alebo špeciálnym subjektom právnická osoba stačí, že zvlášť vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie splňa právnická osoba, v mene ktorej páchatel' koná. Zákon tu zakotvuje fikciu na základe ktorej fyzická osoba, ktorá konala za právnickú osobu, hoci sama nevykazuje znaky konkrétneho alebo špeciálneho subjektu, bude pri spáchaní trestného činu, ktorý taký subjekt vyžaduje, považovaná za konkrétny alebo špeciálny subjekt, pokiaľ zvláštna vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie sú dané u právnickej osoby. Ide o určitú právnu konštrukciu, ktorá vyplýva z konštrukcie konania právnických osôb v právnych vzťahoch. Jej zmyslom je zabezpečiť priamu aplikáciu príslušných ustanovení osobitnej časti Trestného zákona na konanie fyzickej osoby napriek tomu, že z hľadiska znakov konkrétneho alebo špeciálneho subjektu tieto znaky naplnia len právnická osoba, za ktorú táto fyzická osoba konala. V uvedenej spojitosti treba zdôrazniť, že právnická osoba ako subjekt práva nemá ako celok vlastnú vôľu, a teda nemôže podľa nej konať a navonok ju prejavovať.* Preto

¹⁶⁰ R 42/1967, rovnako R 25/1965, citované podľa Čentěš, J. a kol.: *Trestný zákon. Veľký komentár.* 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex 2016, s. 129

*predpisy občianskeho a obchodného práva stanovujú, kto koná v mene právnických osôb, resp. v ich zastúpení a že vlastné konanie právnickej osoby predstavujú tie prejavy vôle, ktoré v jej mene urobili určité orgány, resp. zástupcovia ako fyzické osoby, pričom právne následky spôsobené s týmito prejavmi vôle (či už v podobe právnych úkonov alebo protiprávnych úkonov) sa viažu k právnickej osobe ako subjektu práva.*¹⁶¹

So zreteľom na to je možné predpokladať, že trestnoprávne následky konania fyzickej osoby konajúcej v mene osoby právnickej alebo zastupujúcej právnickú osobu, ktorými táto osoba naplnila znaky skutkovej podstaty trestného činu, vrátane diskvalifikácie, ktorá je zákonným dôsledkom uloženia trestu zákazu činnosti podľa § 61 ods. 10 TZ, nastanú vo sfére tejto fyzickej osoby.

4.2 Štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti

Štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti je subjektom, ktorý má popri zakladateľoch a spoločníkoch spoločnosti rozhodujúce postavenie vzhľadom na jeho právomoc a kompetencie, ktoré mu zákon priznáva, a to tak dovnútra spoločnosti, ako aj navonok. Práve štatutárny orgán bude obchodným vedením spoločnosti, jeho orientáciou, a konkrétnymi úkonmi spoločnosti kreovať a zároveň realizovať vôľu spoločnosti vytvorenú v rámci jeho rozhodovacej činnosti alebo v rámci tvorby vôle spoločníkmi spoločnosti predovšetkým na jej valnom zhromaždení. Riadne plnenie jeho povinností vyplývajúcich z jeho funkcie v zmysle zákona, spoločenskej zmluvy či stanov konkrétnej spoločnosti a principiálne z fiduciárnych vzťahov v rámci spoločnosti by malo zabezpečiť dodržiavanie zásad poctivosti, slušnosti a transparentnosti pri konaní konkrétnej obchodnej spoločnosti v rámci podnikateľského prostredia sledujúc záujmy, na ktoré sa správa a riadenie obchodnej spoločnosti sústreďuje. Preto je v záujme zákonodarcu, aby prostredníctvom právnej

¹⁶¹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 2 To 11/2007 zo dňa 27.4.2007; rovnako uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 1 Obdo 41/2011 zo dňa 17.5.2012

úpravy zvyšoval dôraz na riadne plnenie povinností štatutárneho orgánu, a v prípade jeho neplnenia využil motivačné a sankčné nástroje na jeho dosiahnutie a vynútenie v rámci ochrany samotnej spoločnosti, v ktorej tento štatutárny orgán svoju funkciu vykonáva, ako aj celkovo čistoty a poctivosti podnikateľského prostredia.

Formalistický prístup k vymedzeniu diskvalifikačných dôvodov neumožňuje pristupovať k eliminácii nežiadúceho správania štatutárnych orgánov a ich členov všeobecným spôsobom so zohľadnením okolností ich konkrétneho konania v mene obchodných spoločností. Diskvalifikáciu bude možné na nich vztiahnuť len v prípade, ak naplnia znaky skutkovej podstaty konkrétneho skutku, na základe ktorého je možné vydať diskvalifikačné rozhodnutie, ich konanie nebude možné posudzovať individualizovane, a teda uplatniť prípadnú možnosť diskvalifikácie na prípad konkrétneho porušenia povinnosti vyplývajúcej z fiduciárneho záväzku tak, ako sa s ním stretávame napr. vo vyššie analyzovanej britskej právnej úprave diskvalifikačných dôvodov. Tá umožňuje, aby bolo konkrétne konanie štatutárneho orgánu posudzované so zreteľom na jeho okolnosti, motiváciu a úmysel, jeho pričinenie ku konkrétnemu negatívnemu následku a jeho prospech z neho, ako aj na intenzitu porušenia povinnosti, vrátane povinnosti vyplývajúcej z fiduciárneho záväzku so spoločnosťou, a na základe týchto kritérií v konkrétnom prípade umožňuje rozhodnúť o spôsobilosti či vhodnosti príslušnej osoby na výkon funkcie. Okrem toho akékoľvek porušenie povinnosti, ktoré môže v zmysle britskej právnej úpravy založiť diskvalifikačný dôvod, sa napriek jej súdnemu deklarovaniu posúdi z hľadiska jeho diskvalifikačných účinkov samostatne a následne.

Uvedené zásady slovenská právna úprava diskvalifikácie nepripúšťa, a preto diskvalifikácia postihne každý štatutárny orgán, u ktorého diskvalifikačný dôvod predpokladaný zákonom nastane, pričom na štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu bude možné aplikovať každý zo zákonom definovaných diskvalifikačných dôvodov.

Formalizmus právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov v slovenskom právnom poriadku tiež vo všeobecnosti **neumožňuje diskvalifikovať**

z výkonu funkcie tzv. faktický štatutárny orgán. S účinnosťou od 1.1.2018 upravuje Obchodný zákonník postavenie faktického štatutárneho orgánu, ktorého vymedzuje ako osobu, ktorá „*fakticky vykonáva funkciu štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu bez toho, aby bola do takejto funkcie vymenovaná alebo ustanovená.*“¹⁶² Právna úprava faktického štatutárneho orgánu je principiálne zameraná na riešenie problematiky tzv. „bielych koní“, t.j. situácií, kedy sú obchodné spoločnosti riadené nepriamo osobami, ktoré do funkcií v obchodných spoločnostiach neboli ustanovené, avšak majú rozhodujúce slovo vo veciach činnosti spoločnosti, jej aktivít a zamerania, pričom konajú prostredníctvom tzv. „bielych koní“ t.j. osôb, ktoré pôsobia vo funkcii štatutárneho orgánu spoločnosti a nemajú záujem na riadnom plnení svojich povinností napr. z dôvodu, že sa neobávajú nepriaznivých dopadov na svoj majetok napr. preto, že nemajú žiadny majetok, pričom pri výkone svojej pôsobnosti nekonajú vôbec, resp. konajú síce v súlade so záujmami spoločnosti, avšak v neprospech veriteľov spoločnosti či minoritných spoločníkov.¹⁶³

„Bielym koňom“ je pritom osoba, ktorá nemá záujem vykonávať podnikateľskú činnosť, je riadne ustanoveným štatutárnym orgánom, ktorý zo subjektívnych alebo objektívnych príčin svoju funkciu v spoločnosti vykonáva len formálne.¹⁶⁴ Taká spoločnosť je potom riadená faktickým štatutárnym orgánom, ktorý nebol formálne ustanovený do funkcie, avšak predmetnú spoločnosť riadi a v jej rámci má podstatnú rozhodovaciu právomoc.¹⁶⁵

¹⁶² § 66 ods. 7 ObZ

¹⁶³ Problematika tzv. „bielych koní“, Husár, J.: Zodpovednosť členov štatutárnych orgánov kapitálových obchodných spoločností a ochrana záujmov ich spoločníkov (akcionárov) a veriteľov. In *Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2010, s. 111

¹⁶⁴ Mamojka ml., M. a kol.: *Obchodné právo I. Všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstiev*. Bratislava: C.H. Beck, 2021, s. 298

¹⁶⁵ K faktickým štatutárnym orgánom pozri tiež: Mašurová, A.: Zodpovednosť štatutárov, faktických štatutárov a tieňových štatutárov kapitálových spoločností voči veriteľom spoločností podľa novej právnej úpravy Obchodného zákonníka a zákona o konkurze a reštrukturalizácii. In: *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2018: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. 1. vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018. 169-181.

Nepôjde pritom len o rozhodovanie o najzásadnejších otázkach fungovania spoločnosti, ani o jednorazový zásah do tvorby vôle obchodnej spoločnosti, či o riadenie určitého úseku tejto spoločnosti, musí ísť o takú osobu, bez ktorej spoločnosť rozhodnutia nerobí, a ktorej rozhodnutia a realizované neformálne riadenie sú nezávislé od ostatných riadne ustanovených členov štatutárneho orgánu.¹⁶⁶

Napriek tomu, že Obchodný zákonník ukladá faktickému štatutárnemu orgánu povinnosti mandatará vo vzťahu k obchodnej spoločnosti vrátane základných fiduciárnych povinností a konštituuje jeho zodpovednosť v rovnakom rozsahu, ako má formálne ustanovený štatutárny orgán, rozhodnutia, ktoré zákon považuje za diskvalifikačné dôvody, však s ním ako povinnou osobou nepočítajú. Vydanie diskvalifikačných rozhodnutí voči faktickému štatutárnemu orgánu so zreteľom na dikciu § 66 ods. 7 ObZ síce *a priori* vylúčené nie je, je však len veľmi ťažké si predstaviť takú situáciu v podmienkach aplikačnej praxe, a to predovšetkým z dôvodu nedostatku informácií o vnútorných pomeroch v obchodných spoločnostiach a tým komplikovaného preukazovania postavenia a vzájomných vzťahov formálneho a faktického štatutárneho orgánu v ich rámci. Jednotlivé špeciálne predpisy upravujúce diskvalifikačné dôvody priamo neuvažujú nad tým, že príslušné porušenie povinnosti by bolo možné zosobniť do pozície faktického štatutárneho orgánu, a preto predpokladáme, že subjekt, ktorý konanie, ktoré môže smerovať k vydaniu diskvalifikačného rozhodnutia, spravidla iniciuje (správca konkurznej podstaty), alebo orgán, ktorý predmetné konanie vedie (súd, exekútor či správca dane), nad faktickým štatutárnym orgánom uvažovať nebudú.

Osobitnú situáciu v tomto smere predstavuje diskvalifikácia na základe právoplatného rozhodnutia súdu v **restnom konaní** o uložení trestu zákazu činnosti, ktorý za určitých okolností **prichádza do úvahy uložiť tiež faktickému štatutárnemu orgánu obchodnej spoločnosti**. V prvom rade osoby v pozícii faktických štatutárnych orgánov „*bolo a je možné postihovať ako*

¹⁶⁶ Csach, K.: Faktický orgán obchodnej spoločnosti a jeho zodpovednosť podľa § 66 ods. 7 Obchodného zákonníka. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 24, č. 7-8/2018, s. 12-20

*organizátorov, návodcov a výnimočne aj nepriamych páchatel'ov, používajúcich zapísaných členov orgánov ako „živé nástroje“.*¹⁶⁷

Faktický štatutárny orgán je okrem toho možné postihovať na základe súčasného znenia Trestného zákona tiež priamo, a to napr. v prípade, ak sa dopustí trestného činu nekalej likvidácie.¹⁶⁸ Individuálnu trestnú zodpovednosť faktického štatutárneho orgánu by okrem toho bolo možné teoreticky vyvodit' aj za skutok, za ktorý je trestne zodpovedná právnická osoba, pokiaľ ho faktický štatutárny orgán spáchal alebo sa na ňom spolupodieľal, konkrétne súdne rozhodnutia v tomto smere však zatiaľ absentujú.

Pokiaľ bude faktickému štatutárnemu orgánu v trestnom konaní právoplatne uložený trest zákazu činnosti podľa § 61 ods. 10 TZ, bude z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach diskvalifikovaný v súlade s § 13a ObZ, a teda môžeme dôvodiť, že sa naňho vzťahuje tiež primárna osobná pôsobnosť diskvalifikácie.

Pre porovnanie v britskom právnom poriadku na základe znenia CDDA 1986 vzhľadom na jeho všeobecné znenie a v nadväznosti na judikatúru súdov, je možné popri formálne ustanovených **riaditeľoch obchodných korporácií (*Directors*)** diskvalifikovať tiež riaditeľov neformálnych, v rámci ktorých sa diferencuje medzi **tzv. faktickými riaditeľmi (*de facto Directors*)** a **tieňovými riaditeľmi (*tzv. Shadow Directors*)**. Bez ohľadu na formálnosť statusu riaditeľa sa naňho vzťahujú rovnaké povinnosti a zodpovednosť, vrátane novej diskvalifikácie z výkonu funkcie. Založenie diskvalifikácie na neformálnom posudzovaní konkrétnych okolností prípadu to umožňuje v širšom meradle.

Pod riaditeľom pritom britské právo rozumie každú osobu, ktorá bola

¹⁶⁷ Csach, K.: Faktický orgán obchodnej spoločnosti a jeho zodpovednosť podľa § 66 ods. 7 Obchodného zákonníka. In: *Bulletin Slovenskej advokácie*, roč. 24, č. 7-8/2018, s. 12-20

¹⁶⁸ Podľa § 251b ods. 1 TZ trestný čin nekalej likvidácie spácha ten, „ *kto v úmysle zmarit' riešenie ukončenia podnikania likvidáciou vyhladá alebo sprostredkuje inú osobu, ktorá len prepožičia svoje meno a priezvisko a svoju totožnosť k prevzatiu práv a povinností, ktoré nemá skutočný záujem vykonávať, za účelom prevodu účasti na právnickej osobe na takúto osobu alebo za účelom ustanovenia takejto osoby ako štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu.*“

formálne ustanovená do funkcie v súlade s pravidlami pre jej menovanie, so svojím menovaním vyslovila súhlas, funkcie sa nevzdala a nebola diskvalifikovaná z výkonu funkcie (čl. 156 *Companies Act 2006*).¹⁶⁹ Pojmy faktický a tieňový riaditeľ sa čo do obsahu odlišujú, totiž faktický riaditeľ je osobou, ktorá síce nebola formálne ustanovená do funkcie, avšak konala ako riaditeľ a na riadení spoločnosti sa podieľala v rovnakej miere ako jej ostatní riaditelia, a teda mala reálny vplyv na správu a riadenie obchodnej spoločnosti (*corporate governance*) (čl. 250 *Companies Act 2006*).¹⁷⁰ Tieňový riaditeľ na druhej strane je vymedzený ako osoba, ktorá udeľuje pokyny, príkazy a inštrukcie, v súlade s ktorými formálni riaditelia spoločnosti obvykle konajú (čl. 251 ods. 2 *Companies Act 2006*).

4.3 Bývalý štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti

Okrem štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu, ktorý svoju funkciu vykonáva v čase, keď nastala právoplatnosť rozhodnutia, ktoré je diskvalifikačným dôvodom, môže diskvalifikácia pôsobiť aj na predchádzajúci štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu, ktorý svoju funkciu vykonával v čase, keď došlo k porušeniu povinnosti štatutárneho orgánu, jeho konaniu alebo opomenutiu, ktoré odôvodňuje vydanie rozhodnutia, ktoré je diskvalifikačným dôvodom. Účel spätnej aplikácie účinkov diskvalifikácie na predchádzajúci štatutárny orgán má logické východisko, ktoré spočíva v požiadavke nemožnosti zbaviť sa zodpovednosti za kvalifikované porušenie povinnosti odôvodňujúce za splnenia zákonom ustanovených podmienok diskvalifikáciu jednoduchým zánikom funkcie štatutárneho orgánu, a to bez ohľadu na to, či k tomuto zániku došlo z vlastnej iniciatívy štatutárneho orgánu, jeho odvolaním spoločníkmi spoločnosti, v rámci ktorej funkciu vykonáva alebo iným spôsobom, čo zodpovedá požiadavke individualizácie

¹⁶⁹ Indicator - FL Memo Limited: *Company Law Memo 2015*. Ashford, Kent: Indicator - FL Memo Limited, 2015, s. 228

¹⁷⁰ Re Gemma Ltd. V Davies (2008) All ER (D) 216 (Mar).

a personalizácie diskvalifikácie ako sankcie.

Nevyhnutným predpokladom na to, aby bol bývalý štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu diskvalifikovaný z výkonu funkcie je to, aby **voči nemu smerovalo právoplatné rozhodnutie, ktoré je zákonným diskvalifikačným dôvodom**. Pokiaľ nebude nositeľom povinnosti, príp. sankcie v zmysle tohto rozhodnutia, diskvalifikácia z výkonu funkcie uňho nenastúpi, a to bez ohľadu na jeho podiel na porušení povinnosti, ktoré založilo diskvalifikáciu a ďalšie okolnosti, ktoré uňho mohli nastať.

V prvom rade uvažuje zákon nad diskvalifikačnými účinkami vo vzťahu k osobám, ktoré sa dopustili porušenia povinnosti, ktoré diskvalifikáciu ako takú na podklade príslušného právoplatného rozhodnutia súdu či iného orgánu založili. To platí napr. v prípade diskvalifikácie založenej na nepodaní návrhu na vyhlásenie konkurzu včas, ako aj v prípade diskvalifikácie podľa Daňového poriadku a čiastočne podľa zákona o registri partnerov verejného sektora.

V súlade s § 11 ods. 2 ZKR sa má za to, že zmluvná pokuta za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas je sankciou, ktorá „*postihuje všetky osoby povinné podať návrh na vyhlásenie konkurzu v období štyroch rokov pred začatím konkurzného konania*.“¹⁷¹ Ak teda pred začatím konkurzného konania došlo k výmene štatutárneho orgánu, a to aj opakovane, subjektom, ktorému bude potrebné uložiť v zmysle zákona o konkurze a reštrukturalizácii zmluvnú pokutu za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas, bude každý štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu vykonávajúci svoju funkciu od okamihu, kedy nastalo predĺženie (úpadok), pokiaľ nepreukáže, že zodpovednosti ho zbavuje naplnenie zákonného liberačného dôvodu. Každý štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, ktorému bude takto uložená zmluvná pokuta za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas, bude právoplatnosťou rozhodnutia o jej uložení diskvalifikovaný z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach.

Rovnako vylúčenie podľa Daňového poriadku sa vzťahuje na ten

¹⁷¹ Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 68

štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu, ktorý funkciu vykonával v čase konkrétneho konania, ktoré diskvalifikačný dôvod založilo. Vylúčenou bude tá fyzická osoba, ktorá vykonávala funkciu štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu, v čase, keď daňový subjekt, v ktorom svoju funkciu vykonávala, podal daňové priznanie pre daň z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie, za ktoré bola daňová kontrola oprávnenosti nároku ukončená zánikom nároku na vrátenie nadmerného odpočtu (§ 157a ods. 2 DP).

Zákon o registri partnerov verejného sektora v prípade diskvalifikačného dôvodu spočívajúceho v právoplatnom uložení pokuty podľa § 13 ods. 1 ZoRPVS za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov týkajúcich sa konečného užívateľa výhod v lehote podľa § 9 ods. 1 ZoRPVS v spojení s nezaplatením tejto pokuty riadne a včas, sankcionuje za nesplnenie tejto povinnosti, tú osobu, ktorá bola štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu v čase porušenia povinnosti, za ktoré je možné sankciu uložiť (§ 13 ods. 1 písm. b) ZoRPVS). Túto osobu teda postihnú aj účinky diskvalifikácie. Vo vzťahu k ostatným diskvalifikačným dôvodom však už zákon o registri partnerov verejného sektora nad subjektivizáciou porušenia povinností neuvažuje, a viaže diskvalifikáciu napr. na rozhodnutie o výmaze založené na nepravdivosti a neúplnosti údajov o partnerovi verejného sektora zapísanými v registri partnerov verejného sektora (§ 12 ods. 7 ZoRPVS). Diskvalifikácia na základe tohto rozhodnutia postihne tú osobu, ktorá vykonáva funkciu štatutárneho orgánu alebo jeho člena v čase právoplatnosti rozhodnutia o výmaze, a to bez ohľadu na to, či sa táto osoba svojím konaním vo funkcii štatutárneho orgánu alebo jeho člena o tento stav nejakým spôsobom pričínala.

Okrem vyššie popísaných situácií rieši Exekučný poriadok postihom predchádzajúceho štatutárneho orgánu situáciu, kedy v čase vykonávania exekúcie štatutárny orgán nie je u povinného ustanovený. V takom prípade môže exekútor vyzvať na podanie vyhlásenia o majetku osobu, ktorá u povinného vykonávala funkciu štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu naposledy, a v prípade opakovaného rozhodnutia o uložení pokuty za nepodanie vyhlásenia doceliť jej diskvalifikáciu (§ 41 ods. 7 EP). K prípadnej

voľbe tohto postupu exekútorom vzhľadom na výsostne procesný charakter sankcionovanej povinnosti, neexistenciu väzby medzi bývalým štatutárnym orgánom a povinným v čase uloženia sankcie, a zároveň ďalšie možnosti exekútora na získanie informácií, je potrebné vzniesť výhrady, predovšetkým z hľadiska jej primeranosti.

4.4 Iné osoby oprávnené zastupovať fyzickú osobu alebo právnickú osobu, u ktorých môže nastať diskvalifikačný dôvod

Vo vymedzených prípadoch zahŕňajú právne predpisy do primárnej osobnej pôsobnosti diskvalifikácie ďalšie osoby, ktoré sú najmä zákonnými či zmluvnými zástupcami fyzických osôb alebo právnických osôb, u ktorých nastane diskvalifikačný dôvod (zákonný zástupca, prokurista), alebo ich zástupcami za osobitných zákonom vymedzených podmienok (likvidátor). Ide výhradne o čiastkové, zákonom formulované prípady a situácie, ktoré umožňujú týchto zástupcov postihnúť diskvalifikáciou, vo všeobecnosti sa diskvalifikácia zástupcov fyzických osôb a právnických osôb, vrátane obchodných spoločností, nedotkne, a osobná pôsobnosť diskvalifikácie sa na nich vzťahovať nebude.

Platí teda, že diskvalifikácia môže nastať u **likvidátora, ktorý je fyzickou osobou**, a nesplnil povinnosť podať návrhu na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka včas za predpokladu, že konkurzný súd mu právoplatne uložil zmluvnú pokutu za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas (§ 11 ods. 2 ZKR) alebo bolo právoplatne rozhodnuté o jeho povinnosti nahradiť škodu podľa § 11a ZKR. Okrem toho bude likvidátor diskvalifikovaný tiež vtedy, ak mu bude uložená pokuta za neposkytnutie súčinnosti správcovi podľa § 74 ods. 5 ZKR a zároveň, ak na výzvu exekútora nepodá vyhlásenie o majetku povinného, za čo mu bude zo strany exekučného súdu na návrh exekútora opakovane uložená pokuta v súlade s § 41 EP. Je potrebné zdôrazniť, že diskvalifikácia sa bude týkať len likvidátora, ktorý je fyzickou osobou.

Zákon vo vzťahu k diskvalifikácii nerozlišuje medzi profesionálnym a

neprofesionálnym likvidátorom. Podľa § 72 ObZ za likvidátora môže byť ustanovená osoba, ktorá je zapísaná do zoznamu správcov vedeného podľa zákona o správcoch (profesionálny likvidátor) a tiež akákoľvek osoba zapísaná v registri fyzických osôb, ktorá súhlasí s ustanovením do funkcie likvidátora a mohla by byť inak ustanovená za člena štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti (neprofesionálny likvidátor).

Vzhľadom na to, že profesionálnym likvidátorom môže byť len osoba zapísaná do zoznamu správcov, je táto osoba povinne poistená pre prípad spôsobenej škody a svoju činnosť vykonáva pod dohľadom Ministerstva spravodlivosti SR. Zákon v jej prípade zabezpečuje osobitné inštitúty a nástroje zamerané na to, aby škodu v rámci svojej činnosti nespôsobila, a pokiaľ ju spôsobí, aby táto škoda bola riadne nahradená. Vzhľadom na zodpovednostné a sankčné mechanizmy, ktoré vynucujú a garantujú riadne plnenie povinností zo strany likvidátora, a prípadné následky porušenia povinností v jeho majetkovej sfére, ako aj s ohľadom na jeho ďalšie profesionálne pôsobenie, predstavuje diskvalifikácia znásobenú a podľa môjho názoru neprimerane tvrdú sankciu. Vyvodenie dôsledkov z porušenia povinnosti profesionálnym likvidátorom by preto podľa môjho názoru malo byť ponechané v kompetencii orgánov dohliadajúcich na riadny výkon jeho funkcie a nástrojov, ktoré sú podľa zákona oprávnené tieto orgány využívať.

V rovnakých prípadoch ako u likvidátora môže nastať diskvalifikácia tiež **u zákonného zástupcu dlžníka** (v prípade diskvalifikácie podľa ZKR), **resp. povinného** (podľa EP). Výkladovo môže byť sporné, koho má zákon pod zákonným zástupcom na mysli. Vo všeobecnosti bude možné za zákonného zástupcu považovať zákonného zástupcu fyzickej osoby podľa § 26 a § 27, resp. § 29 OZ, t.j. rodičov (zákonných zástupcov) maloletého a súdom ustanoveného opatrovníka fyzickej osoby za podmienok určených zákonom.¹⁷² Tieto osoby bude možné akceptovať ako osoby povinné na

¹⁷² Podľa § 26 OZ: „*Pokiaľ fyzické osoby nie sú spôsobilé na právne úkony, konajú za ne ich zákonní zástupcovia.*“ Podľa § 27 ods. 1 OZ: „*Kto je zákonným zástupcom maloletého upravuje zákon o rodine.*“ Podľa § 27 ods. 2 OZ: „*Zákonným zástupcom fyzickej osoby, ktorú súd rozhodnutím pozbavil spôsobilosti na právne úkony alebo ktorej spôsobilosť na právne úkony súd rozhodnutím obmedzil, je súdom ustanovený opatrovník.*“ Podľa § 29 OZ: „*Súd môže ustanoviť opatrovníka aj tomu, pobyť koho nie je známy, ak je to*

plnenie povinností, ktorých nesplnenie môže za zákonom vymedzených predpokladov založiť diskvalifikačný dôvod. Opäť je nevyhnutné poukázať na otázku primeranosti prípadnej diskvalifikácie, osobitne so zreteľom na charakter právneho vzťahu medzi zákonným zástupcom a zastúpeným, v mene ktorého má príslušné úkony uskutočniť.

V obchodnom práve sa pojem **zákonný zástupca vykladá v širšom zmysle**. Za zákonného zástupcu podnikateľa sa považuje každá osoba, ktorá bola pri prevádzkovaní podniku poverená určitou činnosťou. Táto osoba je oprávnená na všetky úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza (§ 15 ObZ). Zákonným zástupcom podnikateľa bude tiež vedúci jeho organizačnej zložky, ako aj vedúci podniku zahraničnej osoby a vedúci organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby, bude pritom oprávnený vykonávať všetky úkony, ktoré súvisia s príslušnou organizačnou zložkou podniku, podnikom zahraničnej osoby alebo organizačnou zložkou podniku zahraničnej osoby (§ 13 ods. 5 ObZ).

Pre naplnenie predpokladu diskvalifikácie u týchto osôb je potrebné analyzovať, či splnenie konkrétnej povinnosti, ktorá môže diskvalifikáciu založiť, patrí do jej pôsobnosti. Zákonní zástupcovia podnikateľa nie sú oprávnení v rámci svojej pôsobnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu, preto sa na nich diskvalifikácia podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii vzťahovať nemôže.¹⁷³

Pokiaľ ide o poskytnutie súčinnosti v exekučnom konaní, ich situácia môže byť vnímaná odlišne. Zákonný zástupca podnikateľa podľa § 15 ObZ s prihliadnutím na jeho pozíciu by teoreticky mohol byť kompetentný príslušnú súčinnosť poskytovať, pokiaľ v rámci svojho poverenia vykonáva riadiace a výkonné funkcie v rámci organizačnej štruktúry podnikateľa (napr. vrcholový management). Za takých okolností by bolo možné akceptovať, aby sa naňho exekútor obrátil so žiadosťou o podanie vyhlásenia o majetku

potrebné na ochranu jeho záujmov alebo ak to vyžaduje verejný záujem. Za tých istých podmienok môže súd ustanoviť opatrovníka aj vtedy, ak je to potrebné z iného vážneho dôvodu.“

¹⁷³ Ďurica, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 61

povinného podľa § 41 EP, a uvažovať tiež nad zákonnými následkami jeho neplnenia vrátane diskvalifikácie. V praxi v rámci konkrétneho exekučného konania sa mi to však nejaví ako pravdepodobné. Popísanú úvahu je možné vzťahnúť tiež na poskytovanie povinnej súčinnosti zákonným zástupcom úpadcu podľa § 15 ObZ správcovi podľa § 74 ZKR.

Obdobné postavenie ako zákonný zástupca pritom pre účely poskytnutia súčinnosti v exekučnom konaní a v konkurze má **prokurista povinného**, od ktorého môže exekútor rovnako požadovať vyhlásenie o majetku povinného, resp. správca požadovať súčinnosť pri zisťovaní majetku úpadcu.

Prokurista je na základe udelenej prokúry, ktorá je osobitnou formou obchodnej plnej moci, splnomocnený podnikateľom na všetky právne úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku (§ 14 ods. 1 ObZ), aj keď sa na ne inak vyžaduje osobitné plnomocenstvo s výnimkami ustanovenými zákonom (§ 14 ods. 2 ObZ). Rozsah prokúry je formulovaný všeobecne a zahŕňa široký okruh úkonov, ku ktorým dochádza v súvislosti s prevádzkou podniku podnikateľa.¹⁷⁴ Je potrebné ho vykladať extenzívne, „*za úkony súvisiace s prevádzkou podniku nie je možné považovať len okruh úkonov zodpovedajúcich dispozíciám v rámci obvyklého (bežného) hospodárenia, lebo k prevádzke podniku budú patriť aj niektoré úkony mimo obvyklého hospodárenia.*“¹⁷⁵ Obdobne ako u zákonných zástupcov je možné uvažovať nad spôsobilosťou prokuristu poskytnúť súčinnosť v exekučnom konaní v rozsahu požadovanom v § 41 EP a spoločne s ňou nad následkami jej opakovaného neplnenia, ako aj nad jeho spôsobilosťou poskytnúť súčinnosť správcovi podľa § 74 ZKR a následkami jej neposkytnutia. Predpoklad, že sa exekútor so žiadosťou o poskytnutie vyhlásenia o majetku povinného, resp. správca so žiadosťou o poskytnutie súčinnosti obráti na prokuristu, je pritom vzhľadom na povahu jeho funkcie a široký rozsah udelenej prokúry pravdepodobnejší, ako v prípade zákonného zástupcu podnikaťa.

Poskytnutie súčinnosti vedúcimi organizačných útvarov, ktorí sú

¹⁷⁴ K rozsahu prokúry pozri: Mamojka, M. a kol.: *Obchodný zákonník Veľký komentár*. Žilina: EUROKÓDEX, 2016, s. 34

¹⁷⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn.: 29 Cdo 2720/2009 zo dňa 28.4.2010

Obchodným zákonníkom tiež považovaní za zákonných zástupcov podnikateľa by sa mohlo týkať výlučne toho organizačného útvaru, v rámci ktorého svoju funkciu vykonávajú, vzhľadom na to, že ich pôsobnosť sa vzťahuje vždy dovnútra príslušného organizačného útvaru podnikateľa. Nad rámec organizačného útvaru, v rámci ktorého pôsobia, nebude možné od nich poskytnutie súčinnosti spravodlivo požadovať a na poskytnutie tejto súčinnosti nad rámec ich funkcie nie sú spôsobilí.

V rámci systematickej komparácie právnej úpravy s britskou právnou úpravou je potrebné poukázať na to, že diskvalifikáciou podľa CDDA 1986 je možné sankcionovať rovnako zákonných zástupcov korporácie, a to za rovnakých podmienok ako riaditeľov korporácie, ak naplnia svojím konaním znaky skutkovej podstaty príslušného diskvalifikačného dôvodu. Z charakteru diskvalifikačných dôvodov vyplýva, že ich diskvalifikácia nebude možná v prípadoch všetkých diskvalifikačných dôvodov, vo všeobecnosti však vylúčená nie je a podľa okolností konkrétneho prípadu sa aplikuje.¹⁷⁶

Z zmysle Exekučného poriadku okrem vyššie popísaných zástupcov podnikateľa bude povinný poskytnúť súčinnosť a podať vyhlásenie o majetku povinného pod hrozbou diskvalifikácie tiež odborný zástupca povinného zodpovedný za jeho podnikanie a nútený správca povinného podľa osobitného predpisu. Tak odborný zástupca zodpovedný za podnikanie ako aj nútený správca budú tiež povinní poskytnúť súčinnosť správcovi v súlade s § 74 ZKR s potencionálnymi diskvalifikačnými následkami jej nesplnenia.

Pod núteným správcom platná právna úprava rozumie najmä núteného správcu podľa § 86 zákona o cenných papieroch, § 54 zákona o bankách a § 53 zákona o zdravotných poisťovniach. Vzhľadom na to, že nútená správa sa vykonáva na profesionálnej úrovni, odopieranie poskytovania súčinnosti a naňho nadväzujúcu potencionálnu diskvalifikáciu nie je možné vo všeobecnosti predpokladať.

Na druhej strane **odborný zástupca zodpovedný za podnikanie** je odborne spôsobilá osoba, ktorú podnikateľ ustanoví za účelom zabezpečenia

¹⁷⁶ Indicator - FL Memo Limited: *Company Law Memo 2015*. Ashford, Kent: Indicator - FL Memo Limited, 2015, s. 419

odborného vykonávania činnosti počas prevádzkovania remeselnej alebo viazanej živnosti (§ 11 ods. 1 ŽZ). Ide o osobu, ktorá je v pracovnom pomere s podnikateľom, príp. má k podnikateľovi osobitný subjektívny vzťah, a to vzťah rodinný, kedy môže ísť o manželku podnikateľa – fyzickej osoby, jeho príbuzného v priamom rade alebo o súrodenca za predpokladu akceptovania predpisov zabezpečujúcich boj proti nelegálnemu zamestnávaniu,¹⁷⁷ alebo vzťah statusový, kedy môže ísť o spoločníka alebo člena štatutárneho orgánu podnikateľa – právnickej osoby (§ 11 ods. 1 ŽZ). Exekučný poriadok, ako aj zákon o konkurze a reštrukturalizácii v zmysle § 74 u všetkých osôb, ktoré Živnostenský zákon umožňuje ustanoviť za zodpovedného zástupcu, pripúšťa ich diskvalifikáciu v prípade, ak sa stanú nositeľmi konkrétnej povinnosti v zmysle právoplatného diskvalifikačného rozhodnutia.

Východiskom pre diskvalifikáciu je teda všeobecné ustanovenie § 40 ods. 2 EP a § 74 ods. 2 ZKR umožňujúce poskytnutie súčinnosti zo strany odborného zástupcu požadovať. Opodstatnenosť diskvalifikácie ako sankcie môže byť vnímaná ako sporná vzhľadom na problém jej primeranosti a prísnosti v tomto prípade, celkovo je možné nad ňou uvažovať len v prípade, pokiaľ ide o súčinnosť, ktorú vzhľadom na jej charakter bude možné zo strany exekútora, resp. správcu od zodpovedného zástupcu spravodlivo požadovať. V opačnom prípade o proporcionalite diskvalifikácie ako sankcie nemôže byť reč.

V neposlednom rade v súvislosti s primárnou osobnou pôsobnosťou diskvalifikácie na základe diskvalifikačného dôvodu podľa Exekučného poriadku vo všeobecnosti je potrebné upriamiť pozornosť na rozpor samotného znenia právnej úpravy, a teda zákonom prípustného zásahu do ústavného práva podnikat' s účelom prijatia tejto právnej úpravy vymedzeným samotným zákonodarcom. Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 Z.z., ktorým bol diskvalifikačný dôvod podľa Exekučného poriadku zavedený pri vymedzení a objasnení účelu zavádzanej právnej úpravy argumentuje tým, že *„pri vedení exekúcie na majetok právnickej osoby je kľúčové, aby štatutári poskytovali*

¹⁷⁷ § 2a zákona č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávani a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

*exekútorovi súčinnosť. Dosahovanie súčinnosti možno vynútiť jednak ukladaním pokút, avšak toto opatrenie nebýva vždy účinné. Preto sa navrhuje, aby odopieranie podania vyhlásenia o majetku po uložení pokuty bolo postihované prísnejšie – pôjde o rozhodnutie o vylúčení s následkami podľa § 13a Obchodného zákonníka.*¹⁷⁸ Z citovaného znenia Dôvodovej správy je zrejmé, že zámer zákonodarcu pri zavedení diskvalifikačného dôvodu v Exekučnom poriadku sa sústreďoval na nelegitímne konajúce štatutárne orgány a členov štatutárnych orgánov právnických osôb, ktoré sú povinnými v exekučných konaniach, voči ktorým je možné diskvalifikačnú sankciu s určitými výhradami¹⁷⁹ akceptovať. Platné zákonné znenie však automatickou diskvalifikáciou postihuje podstatne širší okruh subjektov, vo vzťahu ku ktorým prípadná diskvalifikácia môže slúžiť výhradne ako donucovacie opatrenie, ktorého intenzita a účinky hrubo odporujú samotnej povahe povinnosti, ktorá sa jeho uložením vynucuje.

4.5 Dlužník po skončení oddlženia

Osobitným subjektom, ktorý môže byť potenciálne diskvalifikovaný je dlžník – fyzická osoba, po skončení konania o oddlžení¹⁸⁰. Predpokladom toho, aby bolo možné naňho vzťahnúť diskvalifikačné účinky je, že uňho nastane diskvalifikačný dôvod, a teda bude vydané právoplatné rozhodnutie o zrušení oddlženia pre jeho nepoctivý zámer.

Ku diskvalifikácii v prípade dlžníka môže dôjsť za určitých okolností bez akejkoľvek väzby na podnikateľskú alebo obchodnú činnosť či konanie súvisiace s činnosťou obchodných spoločností resp. podnikateľov, preto by splnenie podmienok pre zrušenie oddlženia mali sudy posudzovať s prihliadnutím na individuálne okolnosti veľmi citlivo.¹⁸¹

¹⁷⁸ Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Z.z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹⁷⁹ Pozri tiež kapitolu 3.2.3

¹⁸⁰ Bilas Ševčíková, A., Dzimko, J.: Oddlženie fyzickej osoby splátkovým kalendárom v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Právo v podnikaní vybraných členských štátů Evropské unie : sborník příspěvků k 12. ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha : TROAS, 2020, s. 288-296

¹⁸¹ Pozri tiež kapitolu 3.2.2

Kapitola 5

Zápis do registra diskvalifikácií a účinky diskvalifikácie

V rámci procesnej stránky diskvalifikácie je potrebné zaoberať sa samotným procesným postupom smerujúcim k vyneseniu rozhodnutia s diskvalifikačnými účinkami, následne so vzťahom takto vyneseného rozhodnutia k zápisu príslušnej diskvalifikovanej osoby do registra diskvalifikácií a s účinkami takéhoto zápisu. Vzhľadom na charakter právnej úpravy diskvalifikácie majú súvisiace procesné postupy a na nich nadväzujúce účinky v značnej miere osobitný charakter.

5.1 Diskvalifikačné konanie

V súvislosti s analýzou diskvalifikačného konania je potrebné poukázať na jeho osobitosti v zmysle slovenského právneho poriadku v komparácii s právnou úpravou pôvodného britského právneho poriadku, a to vo väzbe na samotný priebeh a podmienky konania, ktorého dôsledkom je diskvalifikácia, ako aj s prihliadnutím na dôsledky, ktoré je možné z procesnej stránky diskvalifikačného konania odvodiť.

5.1.1 Diskvalifikačné konanie podľa slovenského právneho poriadku

Diskvalifikácia fyzickej osoby z výkonu funkcie je dôsledkom určitého zákonom vymedzeného procesného postupu, ktorý sa končí autoritatívnym rozhodnutím súdu alebo iného orgánu verejnej moci. Toto autoritatívne

rozhodnutie za predpokladu jeho právoplatnosti je spravidla neodvratiteľne a nezrušiteľne spojené s diskvalifikačnými účinkami spočívajúcimi vo vylúčení príslušnej osoby z výkonu funkcií podľa § 13a ObZ.

Samotný procesný postup smerujúci k diskvalifikácii sa svojím charakterom odlišuje práve v závislosti od toho, či ide o diskvalifikáciu na základe súdneho rozhodnutia alebo diskvalifikáciu na základe rozhodnutia iného orgánu.

Diskvalifikačné konanie pre súdom

Z platnej právnej úpravy nie je možné odvodiť osobitný postup, ktorý by smeroval k diskvalifikácii v dôsledku súdneho rozhodnutia, a ktorý by bol špecificky určený pre vydanie rozhodnutia o diskvalifikácii. Vzhľadom na formalistický prístup k vymedzeniu diskvalifikačných dôvodov slovenský právny poriadok nepozná osobitné konanie o diskvalifikácii z výkonu funkcie, spája diskvalifikačný účinok so zákonom určenými právoplatnými rozhodnutiami, ktoré nie sú priamo rozhodnutiami o diskvalifikácii, ale rozhodnutiami o osobitnom zákonom vymedzenom skutkovom stave. Na konkrétne konanie a rozhodnutie s diskvalifikačným účinkom budú **príslušné súdy v závislosti od charakteru tohto konania**. Rozhodnutie s diskvalifikačným účinkom môže byť vydané súdom prejednávajúcim a rozhodujúcim trestnú vec, konkurzným súdom, príslušným exekučným súdom, ako aj súdom, ktorý vedie register diskvalifikácií. V rámci rozhodnutia s diskvalifikačnými účinkami sa priamo o diskvalifikácii nerozhoduje, toto **rozhodnutie neobsahuje výrok o diskvalifikácii** osoby z výkonu funkcie. Z uvedeného východiska je možné vyvodit' viacero súvisiacich problémov.

V prvom rade vzhľadom na to, že súd o diskvalifikácii priamo a výslovne konkrétnym výrokom nerozhoduje, diskvalifikáciu ako takú ani neprejednáva. Vo vzťahu k diskvalifikácii sa **nevykonáva osobitné dokazovanie**, a ako bolo zmieňované tiež vyššie **neposudzujú sa okolnosti konkrétneho prípadu**. Súd vo veci skúma výhradne procesné podmienky a splnenie zákonných predpokladov pre vynesenie rozhodnutia, ktorého následkom

bude diskvalifikácia. Spravidla súd posudzuje konkrétne okolnosti prípadu vo vzťahu k prejednávanej a rozhodovanej veci, miera, v akej môže zohľadniť individuálne súvislosti závisí od charakteru tejto veci. Väčšina diskvalifikačných rozhodnutí má sankčný charakter, kedy zákon ustanovuje konkrétnu sankciu za porušenie konkrétnej povinnosti, uloženie tejto sankcie však bude na zvážení súdu. Žalovaný sa bude brániť proti uloženiu tejto sankcie, jeho **procesná obrana priamo proti diskvalifikačnému účinku rozhodnutia neprichádza do úvahy**. Rovnako **do úvahy neprichádza súdna moderácia tohto následku**, vzhľadom na to, že o diskvalifikácii ako následku súd priamo nerozhoduje a nemá zákonné možnosti ju odvrátiť, príp. limitovať.

Zároveň je potrebné si uvedomiť dôsledky takto formalizovanej úpravy aj vo väzbe na možnosť využitia procesnej obrany žalovaného po vynesení príslušného diskvalifikačného rozhodnutia. Prípadný riadny či mimoriadny opravný prostriedok prichádza opäť do úvahy len voči rozhodnutiu, ktorého výrok sa diskvalifikácie priamo netýka, toto rozhodnutie výrok o diskvalifikácii neobsahuje, preto **priamo proti rozhodnutiu (výroku) o diskvalifikácii nebude možné podať riadny ani mimoriadny opravný prostriedok**. Diskvalifikácia teda predstavuje sankciu, ktorá je zásadným obmedzujúcim zásahom do právneho postavenia, ako aj práv a povinností diskvalifikovanej osoby, ktorá však nastáva **bez priamej možnosti uplatnenia prostriedkov procesnej obrany**, čo je možné vnímať ako dosť podstatný právny problém. Poučenie o diskvalifikácii je obsiahnuté v príslušnom diskvalifikačnom rozhodnutí, avšak nie vo forme výroku, len v jeho závere, spoločne s poučením o možnosti podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu vo veci samej.

Ak nazeráme na diskvalifikáciu z výkonu funkcie ako na zákonný zásah do osobného statusu jednotlivca a zásah do jeho ústavného práva podnikat', v širších súvislostiach je možné mať pochybnosti o správnosti a legitímnosti zvoleného formalistického konceptu. V tejto súvislosti poukážem na rozhodnutie Ústavného súdu SR, PL. ÚS 14/01, v zmysle ktorého *každý má ústavné právo byť účastníkom konania, v ktorom sa rozhoduje aj o jeho právach*

*a povinnostiach, lebo ináč v ňom nemôže chrániť svoje práva a právom chránené záujmy. Zákonom možno stanoviť okruh účastníkov konania a postup domáhania sa práv, ale nemožno ním daný subjekt vylúčiť z konania, v ktorom sa rozhoduje o jeho právach a povinnostiach, lebo by to znamenalo popretie podstaty a zmyslu (čl. 13 ods. 4 ústavy) práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.*¹⁸² Citovaný právny názor je možné vzťahnúť na problematiku diskvalifikácie, vzhľadom na to, že táto spĺňa charakter **autoritatívneho zásahu súdu do práva jednotlivca, ktorý sa priamo neprejednáva a voči ktorému procesná obrana vôbec neprichádza do úvahy.**

V tejto súvislosti je možné stotožniť sa s právnym názorom J. Azuda, ktorý namieta, že závažnosť následku spôsobeného diskvalifikáciou, osobitne v súvislosti s ďalšou popri nej uloženou sankciou, na ktorú je diskvalifikácia viazaná, je možné vnímať ako neprimeranú. „*Nie je totiž moderovateľná diskrepciou súdu, nastupuje v zákonom stanovených prípadoch automaticky, neexistuje voči nej účinný prostriedok nápravy (okrem prostriedkov nápravy proti rozhodnutiam, ktoré jej predchádzajú a ktoré sú samej osebe podstatným spôsobom limitované)*¹⁸³ *a svojím dopadom môže byť pre konkrétnu fyzickú osobu veľmi bolestivá, pretože predstavuje de facto trest zákazu činnosti, ktorý sa inak ukladá za spáchanie trestného činu a ktorého uloženíu predchádza robustná procesnoprávna úprava so všetkými možnými zárukami pre obvineného.*¹⁸⁴ Vylúčenie z výkonu funkcie, ktoré vo svojej podstate zodpovedá zákazu konkrétnej činnosti, nastáva bez konkrétnych zákonných záruk, limitov a možností obrany pre dotknutú diskvalifikovanú osobu, čo podľa môjho názoru z právneho, a osobitne z ústavnoprávneho hľadiska nie je možné plne akceptovať, a to napriek legitímnemu zámeru zákonodarcu a chránenému záujmu, ktorý sa predmetnou právnou úpravou sleduje.

¹⁸² nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL. ÚS 14/01 zo 7.3.2002 uverejnený v Zbierke zákonov SR čiastka 92 pod č. 217/2002

¹⁸³ Uvedené uvádza vo vzťahu k diskvalifikácii podľa zákona o registri partnerov verejného sektora.

¹⁸⁴ Šafranko, I., Azud, J., Macek, J.: *Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2021, s. 258

Diskvalifikačné konanie pred iným orgánom

Obchodný zákonník pripúšťa tiež diskvalifikáciu na základe rozhodnutia iného orgánu než je súd, a to za predpokladu, že osobitný zákon formuluje konkrétne rozhodnutie tohto orgánu, ktoré diskvalifikáciu založí, a toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom. Z takto vymedzeného diskvalifikačného rozhodnutia vyplýva odlišný charakter konania, v dôsledku ktorého diskvalifikácia nastane.

Ako bolo popísané v rámci vymedzenia diskvalifikačných dôvodov v súčasnosti zákonodarca zveruje pôsobnosť vydať rozhodnutie s diskvalifikačnými účinkami príslušnému správcovi dane. V prípade tohto rozhodnutia nepôjde len o rozhodnutie o určitom skutkovom stave s diskvalifikačnými účinkami, pôjde priamo o rozhodnutie, ktoré bude obsahovať konkrétny výrok o vylúčení, ak budú splnené predpoklady skutkového stavu, ktorý zakladá v zmysle Daňového poriadku diskvalifikačný dôvod. Správca dane ako správny orgán teda posúdi naplnenie týchto predpokladov, pričom v prípade ich splnenia v súlade s § 157a ods. 1 DP obligatórne rozhodne o diskvalifikácii. Správca dane nie je oprávnený vzhľadom na svoje postavenie vôbec posudzovať konkrétne okolnosti prípadu, okrem vecného naplnenia zákonom ustanovených predpokladov, rozhodnutie o vylúčení bude teda opäť formálnym následkom konkrétneho porušenia povinnosti.

Vzhľadom na to, že rozhodnutie správcu dane bude obsahovať konkrétny výrok o vylúčení, **bude priamo voči tomuto rozhodnutiu prípustný riadny opravný prostriedok (odvolanie)**, podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania a návrh na obnovu konania sú zo zákona vylúčené (§ 157a ods. 4 DP). Okrem toho je **toto rozhodnutie preskúmateľné súdom na základe správnej žaloby** podanej podľa Správneho súdneho poriadku. Práve súdna preskúmateľnosť príslušného rozhodnutia o vylúčení má byť garanciou jeho zákonnosti a legitímnosti.

5.1.2 Diskvalifikačné konanie podľa britského právneho poriadku

Diskvalifikačné konanie v britskom právnom poriadku nepodlieha jednotnému režimu CDDA 1986, jednotlivé pravidlá diskvalifikačného konania sa medzi sebou odlišujú v závislosti od diskvalifikačného dôvodu, na základe ktorého je diskvalifikačné konanie iniciované. Okrem toho jednotlivé princípy a zásady diskvalifikačného konania tiež upravujú osobitné predpisy.¹⁸⁵ V závislosti na uvedených premenných sa potom odlišuje príslušnosť súdov,¹⁸⁶ ako aj aktívna legitímácia pre podanie príslušného návrhu.

Podstatou vo vzťahu k analyzovanému problému procesnej stránky diskvalifikácie však je skutočnosť, že vo všeobecnosti, okrem osobitného prípadu automatickej diskvalifikácie (čl. 11 CDDA 1986), je pred príslušným súdom vedené konanie o diskvalifikácii, v rámci ktorého príslušný súd posudzuje naplnenie predpokladov pre vznik diskvalifikačného dôvodu, analyzuje okolnosti konkrétneho prípadu a na ich základe rozhodne o diskvalifikácii z výkonu funkcie a v konkrétnom prípade so zreteľom na okolnosti tiež rozhodne o dobe diskvalifikácie. Osoba, proti ktorej diskvalifikácia smeruje, má možnosť brániť sa proti svojej diskvalifikácii, a to jednak v rámci prvostupňového konania, ako aj v rámci konania opravného s využitím zákonom prípustných opravných prostriedkov.

Okrem všeobecného rozhodnutia súdu o diskvalifikácii označovaného v právnej úprave ako **diskvalifikačný príkaz (*disqualification order*)** (čl. 1 CDDA 1986) prichádza v prípade zákonom ustanovených diskvalifikačných dôvodov¹⁸⁷ do úvahy tiež **prevzatie tzv. diskvalifikačného záväzku**

¹⁸⁵ Napr. Civil Procedure Rules, Ministry of Justice: *Practice Direction: Directors Disqualification Proceedings*. 2017 [on-line]

¹⁸⁶ Na diskvalifikačné konanie môže byť príslušný súd, ktorý je oprávnený prejednávať a rozhodovať konanie o zrušení spoločnosti, o jej likvidáciu, súd, ktorý je oprávnený prejednávať a rozhodovať vo veci trestného činu spáchaného osobou, o ktorej diskvalifikáciu ide (čl. 2 až čl. 6 CDDA 1986), Vrchný súd (*High court*), pokiaľ ide o diskvalifikáciu z dôvodu porušenia súťažného práva alebo diskvalifikáciu z dôvodu spáchania trestného činu v zahraničí (čl. 9A a čl. 5A CDDA 1986).

¹⁸⁷ Napr. v prípade diskvalifikácie pre nespôsobilosť. (čl. 8 CDDA 1986)

diskvalifikovaným subjektom (*disqualification undertakings*) (čl. 1A CDDA 1986). Diskvalifikačný záväzok je nástrojom dobrovoľnej diskvalifikácie, kedy sa osoba dobrovoľne ešte pred začatím diskvalifikačného konania zaviazne, že bude dodržiavať zákazy a obmedzenia, ktoré by pre ňu vyplývali z potencionálne vydaného diskvalifikačného príkazu.¹⁸⁸

Diskvalifikáciu spravidla iniciuje tzv. Insolvenčná služba (*Insolvency Service*),¹⁸⁹ ktorá sa v prípade podozrenia o porušení povinností riaditeľa spoločnosti písomne obráti na obchodnú spoločnosť, v ktorej vykonáva funkciu, a oboznámi ju so svojim podozrením, uvedie riaditeľa, o ktorého činnosti má pochybnosti a tiež oznámi, či zvažuje iniciovať diskvalifikačné konanie. Práve na základe tohto oznámenia môže dotknutý riaditeľ dobrovoľne a iniciatívne prevziať diskvalifikačný záväzok v rámci konania s Insolvenčnou službou bez ingerencie súdu. Diskvalifikačný záväzok musí byť akceptovaný štátnym tajomníkom (*Secretary of State*) (čl. 1A ods. 1 CDDA 1986). Uvedený postup zjednodušuje a zefektívňuje proces diskvalifikácie tak z časového ako aj z finančného hľadiska a odbremenuje súdy od veľkého množstva prípadov, ktoré sú riešené práve prostredníctvom diskvalifikačných záväzkov.¹⁹⁰

Okrem využitia opravných prostriedkov proti diskvalifikačnému príkazu môže diskvalifikovaná osoba požiadať o **udelenie výnimky z diskvalifikácie**, a to počas diskvalifikačného konania alebo aj po jeho skončení. Pri rozhodovaní o udelení výnimky z diskvalifikácie prihliadne súd na objektívne okolnosti spočívajúce najmä v posúdení naplnenia účelu diskvalifikácie a ochrany ňou chráneného verejného záujmu, a zároveň subjektívne okolnosti, ktoré nastali na strane diskvalifikovanej osoby, napr. potreba zabezpečiť si živobytie, odkázanosť iných osôb na diskvalifikovanú

¹⁸⁸ Hurychová, K.: Diskvalifikace z výkonu funkce v komparativním pohledu. In: *Obchodní právo*, roč. 23, č. 8/2014, s. 335

¹⁸⁹ V závislosti od konkrétneho diskvalifikačného dôvodu môže v zmysle CDDA (1986) diskvalifikačné konanie iniciovať tiež napr. insolvenčný správca, štátny tajomník (*Secretary of State*), obchodný register (*Companies of House*), či osobitné orgány, napr. Orgán dohľadu nad hospodárskou súťažou a trhom (*Competition and Market Authority, CMA*)

¹⁹⁰ Hannigan, B.: *Company Law*. 5th edition. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 395-396

osobu a pod..¹⁹¹ Súčasne s rozhodnutím o výnimke (o povolení vykonávať funkciu napriek rozhodnutiu o diskvalifikácii) môže súd stanoviť diskvalifikovanej osobe rôzne obmedzenia a povinnosti, ktoré majú garantovať naplnenie účelu diskvalifikácie, napr. požiadavka dohľadu ostatných riaditeľov nad činnosťou diskvalifikovaného riaditeľa, nemožnosť rozhodovať vo finančných otázkach a pod.¹⁹² Je potrebné si uvedomiť, že udelená výnimka najmä v prípade diskvalifikácie pre nespôsobilosť (*unfitness*) relativizuje obligatórnosť zákonom formulovaného diskvalifikačného dôvodu. Preto by malo byť udelenie výnimky možné predovšetkým za okolností, kedy by diskvalifikácia značne neprimerane ovplyvnila záujmy spoločnosti, spôsobila ujmu u jej zamestnancov a tiež u veriteľov spoločnosti. Je zrejmé, že súdy musia nájsť krehkú rovnováhu medzi takto vymedzeným záujmom a záujmom verejným, a zároveň mať vždy na pamäti, že pri aplikovaní výnimky podľa čl. 17 CDDA 1986 môže byť za určitých okolností zásadným spôsobom poškodený verejný záujem, ak riaditeľ „druhú šancu“, ktorá mu bude takto poskytnutá nevyužije korektným spôsobom.¹⁹³

Svojím charakterom je udelenie výnimky podobné podmienenému upusteniu od diskvalifikácie. Možnosť požiadať o takúto výnimku spoločne s ďalšími okolnosťami konania v plnom rozsahu odzrkadľuje snahu britského zákonodarcu o zabezpečenie rovnováhy v právach tak diskvalifikovanej osoby, ako aj subjektov, ktoré boli jej konaním dotknuté, a v konečnom dôsledku o dosiahnutie požiadavky individualizácie a personalizácie diskvalifikácie ako sankcie, ktorá je diskvalifikovanej osobe uložená v dôsledku jej konania odporujúceho zákonu.

¹⁹¹ Indicator - FL Memo Limited: *Company Law Memo 2015*. Ashford, Kent: Indicator - FL Memo Limited, 2015, s. 432

¹⁹² Tamtiež, s. 433

¹⁹³ Griffin S.: The disqualification of unfit directors and protection of the public interest. In: Northern Ireland Legal Quarterly, roč. 53, č. 3/2002, s. 219

5.2 Register diskvalifikácií

Za účelom evidencie údajov o diskvalifikovaných osobách bol novelou zákona o súdoch s účinnosťou k 1.1.2016 zriadený register diskvalifikácií. Register diskvalifikácií je registrom, v ktorom sú zapísané osoby a zákonom ustanovené údaje o osobách, ktoré boli v zmysle § 13a ObZ vylúčené z výkonu funkcií, pričom v tomto registri sú zapísané po dobu ich diskvalifikácie. Popri popísanej evidenčnej funkcii plní register diskvalifikácií tiež funkciu notifikačnú, keďže zabezpečuje postúpenie informácií o diskvalifikovaných osobách príslušným registrovým súdom, v ktorých sú diskvalifikované osoby zapísané ako osoby vo funkciách, z ktorých výkonu sú v dôsledku diskvalifikačného rozhodnutia vylúčené. Je vedený Okresným súdom Žilina s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky (§ 82i ods. 4 ZoS, § 8a ZoSaOS).

Register diskvalifikácií je založený **na princípe formálnej publicity**. Register je verejný, je dostupný na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR, pričom je súčasťou centrálného informačného systému súdnictva (§ 82i ZoS). Zverejnenie registra na webe umožňuje komukoľvek do registra nahliadnuť a získať z neho informácie o diskvalifikovaných osobách, ktoré sú v ňom zapísané. Na žiadosť osoby vydá súd, ktorý vedie register diskvalifikácií žiadateľovi potvrdenie o tom, či o ňom je alebo nie je určitý záznam v registri diskvalifikácií (§82i ods. 3 ZoS). Vydanie osvedčenia podlieha poplatkovej povinnosti v zmysle zákona o súdnych poplatkoch.

Zápis v registri diskvalifikácií má len deklaratórny účinok, nie je podmienkou vzniku diskvalifikácie, ku diskvalifikácii dochádza už právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia, pričom zápis do registra diskvalifikácií len potvrdzuje tento už existujúci právny stav. Osoba je diskvalifikovaná právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia aj vtedy, pokiaľ k jej zápisu do registra diskvalifikácií z určitých dôvodov nedôjde vôbec. Z hľadiska materiálnej publicity zápisu diskvalifikovanej osoby má význam prioritne jej zápis, resp. následný výmaz z obchodného registra vo vzťahu k obchodným spoločnostiam, v ktorých jej diskvalifikáciou zanikla

funkcia. Pokiaľ je táto osoba zapísaná v obchodnom registri v predmetnej funkcii, platí materiálna publicita tohto zápisu,¹⁹⁴ ktorá poskytuje ochranu tak spoločnosti, ako aj tretím osobám, s ktorými diskvalifikovaná osoba konala po zániku jej funkcie v mene obchodnej spoločnosti. V tomto zmysle sa materiálna publicita na zápis v registri diskvalifikácií nevzťahuje, a význam tohto zápisu je v skutku evidenčný a informatívny.

K zápisu diskvalifikovanej osoby do registra diskvalifikácií dochádza bez účasti tejto osoby v rámci spolupráce súdu vedúceho register diskvalifikácií a súdu, ktorý vydal diskvalifikačné rozhodnutie v prvom stupni. Súd, ktorý v prvom stupni vydal diskvalifikačné rozhodnutie, je po právoplatnosti tohto rozhodnutia povinný vydať **tzv. diskvalifikačný list**, ktorým je oznámenie súdu, ktoré obsahuje údaje o diskvalifikovanej osobe (meno, priezvisko, dátum narodenia, rodné číslo, pokiaľ jej bolo pridelené, údaj o štátnom občianstve a jej bydlisko), údaje o dôvode jej diskvalifikácie (označenie súdu, ktorý vydal diskvalifikačné rozhodnutie, číslo konania a deň vydania diskvalifikačného rozhodnutia, a tiež spisová značka konania, v ktorom bolo

¹⁹⁴ Materiálna publicita obchodného registra pozostáva z troch princípov. Pozitívny princíp materiálnej publicity je vyjadrený tým, že zapísané údaje sú voči tretím osobám účinné odo dňa ich zverejnenia v Obchodnom vestníku. Voči tretím osobám, ktoré sú dobromyseľné a konajú v dobrej viere v správnosť údajov zapísaných v Obchodnom registri, nie je možné namietat' zverejnené znenie údajov o zapísanej osobe. Navyše je tretím osobám zákonom uložená dodatočná ochranná lehota 15 kalendárnych dní odo dňa zverejnenia zapísaného údajá v Obchodnom vestníku, počas ktorej sa zapísaná osoba nemôže odvolávať na tento údaj, ak sa preukáže, že tretia osoba o ňom nemohla vedieť. V prípade konštitutívneho zápisu v obchodnom registri môže nastat' účinnosť zapísaného údajá aj skôr, pokiaľ o ňom tretia osoba mala subjektívnu vedomosť, najskôr však dňom konštitutívneho zápisu v obchodnom registri. V prípade deklaratórneho zápisu prichádza do úvahy aj skoršia účinnosť zapísaného údajá, najskôr dňom, a to až počnúc vznikom skutočnosti, o ktorej tento údaj svedčí, v prípade subjektívnej vedomosti tretej osoby o tejto skutočnosti. Negatívny princíp materiálnej publicity následne znamená, že voči tretej osobe nie je možné namietat' pravdivosť zverejneného údajá. Negatívny princíp je doplnený o negujúci princíp materiálnej publicity, podľa ktorého nielen zapísaná osoba ale aj tretie osoby sa môžu odvolávať na údaje, ktoré ešte neboli zapísané do obchodného registra, pokiaľ o nich majú subjektívnu vedomosť. (Mamojka, M. a kol.: *Obchodný zákonník Veľký komentár*. Žilina: EUROKÓDEX, 2016, s. 78-80) K materiálnej publicite obchodného registra pozri tiež: Slivka Bedlovičová, J.: Publicita obchodného registra. In: *Interpolis 2017: zborník vedeckých prác zo 14. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela Belianum, 2017. s. 10-16

toto rozhodnutie vydané) a údaj o dĺžke diskvalifikačnej doby určený začiatkom a koncom plynutia diskvalifikačnej doby (§ 82k ods. 2 ZoS). Uvedené údaje z diskvalifikačného listu sa zapisujú do registra diskvalifikácií (§ 82k ods. 3 ZoS).

Tento diskvalifikačný list spoločne s rovnopisom právoplatného diskvalifikačného rozhodnutia zasiela súd, ktorý diskvalifikačné rozhodnutie vydal v prvom stupni, súdu, ktorý vedie register diskvalifikácií, a to **bezodkladne** (§ 82k ods. 1 ZoS). Súd, ktorý vedie register diskvalifikácií je povinný zapísať údaje z diskvalifikačného listu do registra diskvalifikácií rovnako bezodkladne. Konkrétna lehota určená v zákone nie je.

Osobitný postup pre zápis diskvalifikovanej osoby do registra diskvalifikácií je upravený v Daňovom poriadku v súvislosti s diskvalifikáciou na základe rozhodnutia správcu dane. Diskvalifikačný list v tomto prípade vystavuje správca dane. Diskvalifikačný list obsahuje oznámenie správcu dane, z ktorého vyplývajú identifikačné údaje diskvalifikovanej osoby (meno a priezvisko diskvalifikovanej osoby, jej dátum narodenia a rodné číslo, pokiaľ jej bolo pridelené a bydlisko), údaje o diskvalifikačnom rozhodnutí (označenie správcu dane, ktorý diskvalifikačné rozhodnutie vydal, číslo a dátum tohto rozhodnutia) a údaje o dobe diskvalifikácie (začiatok a koniec doby diskvalifikácie) (§ 157a ods. 6 DP).

Správca dane doručí diskvalifikačný list spoločne s rovnopisom rozhodnutia o vylúčení súdu, ktorý vedie register diskvalifikácií, a to **po uplynutí 90 dní od právoplatnosti diskvalifikačného rozhodnutia**. Pokiaľ bola podaná správna žaloba podľa Správneho súdneho poriadku, zasiela správca dane diskvalifikačný list a rovnopis diskvalifikačného rozhodnutia súdu, ktorý vedie register diskvalifikácií bezodkladne po tom, ako nadobudlo právoplatnosť uznesenie o odmietnutí priznania odkladného účinku alebo, ako nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o zamietnutí správnej žaloby (§ 157a ods. 5 DP).

Údaje o diskvalifikovanej osobe sú v registri diskvalifikácií zapísané po celú dobu diskvalifikácie (§ 82j ods. 2 ZoS), po uplynutí tejto doby súd, ktorý vedie register diskvalifikácií zabezpečí bez ďalšieho výmaz údajov

o diskvalifikovanej osobe z registra diskvalifikácií.

Ako bolo uvedené vyššie zápis do registra diskvalifikácií bude mať vplyv na zápis diskvalifikovanej osoby v obchodnom registri, pokiaľ je táto osoba v obchodnom registri zapísaná vo funkcii, z ktorej výkonu je diskvalifikačným rozhodnutím vylúčená. Obchodný register a diskvalifikačný register nie sú priamo prepojené, predpokladom výmazu diskvalifikovanej osoby z obchodného registra je zaslanie výpisu z registra diskvalifikácií súdom, ktorý tento register vedie, príslušnému registrovému súdu, ktorý vedie obchodný register, v ktorom je vylúčený zástupca zapísaný (§ 82k ods. 4 ZoS). Aj **výmaz diskvalifikovanej osoby z obchodného registra bude mať deklaratórne účinky**, pokiaľ je však diskvalifikovaná osoba v obchodnom registri zapísaná, platí princíp materiálnej publicity obchodného registra.

Registrový súd je oprávnený vykonať výmaz diskvalifikovanej osoby z obchodného registra aj bez väzby na súd, ktorý vedie register diskvalifikácií. Registrový súd v takom prípade vykoná výmaz diskvalifikovanej osoby z príslušnej funkcie, v ktorej je v obchodnom registri zapísaná, aj bez návrhu a potvrdenie o tom doručí zapísanej osobe, t.j. tej právnickej osobe, v ktorej diskvalifikovaná osoba funkciu vykonávala (§ 8b ZoOR). Zapísaná právnická osoba je tiež oprávnená iniciatívne zabezpečiť výmaz diskvalifikovanej osoby z funkcie, ktorú táto osoba vykonávala, a ktorá jej diskvalifikáciou zanikla, a to v návrhovom konaní (§ 5 ZoOR).

Diskvalifikácie na základe diskvalifikačných príkazov aj diskvalifikačných záväzkov sú evidované a zverejnené tiež v zmysle britskej právnej úpravy. Inštitucionálny základ pre registráciu diskvalifikácií je vytvorený v Sekcii 18 CDDA 1986. Podstatným prvkom tejto evidencie je predovšetkým jej verejnosť a zabezpečenie všeobecného prístupu k informáciám o diskvalifikovaných riaditeľoch. Evidenciu diskvalifikačných príkazov a diskvalifikačných záväzkov vedie obchodný register (*the Companies House*) a údaje o diskvalifikovaných riaditeľoch sú zverejnené v osobitnej sekcii jeho webovej stránky. Zároveň sú diskvalifikácie evidované a zverejnené na webovej stránke Insolvenčnej služby (*Insolvency Service*). V rámci tohto registra je možné nájsť údaje o diskvalifikáciách, ktoré nastali v súvislosti s aktivitou

Insolvenčnej služby počas predchádzajúcich troch mesiacov, u registra vedeného Insolvenčnou službou je teda vo vyššej miere garantovaná jeho aktuálnosť. Zápis aj výmaz údajov v týchto registroch je zabezpečovaný automaticky bez účasti diskvalifikovaného riaditeľa.

5.3 Účinky diskvalifikácie

Právoplatnosťou rozhodnutia, ktoré zákon považuje za diskvalifikačný dôvod, nastávajú účinky diskvalifikácie. **Účinky diskvalifikácie pritom nastávajú právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia** priamo zo zákona, automatiky, bez potreby uskutočnenia osobitné právneho úkonu alebo nastúpenia inej právnej skutočnosti. Povinnosti a ďalšie úkony, ktoré zákon predpokladá a ukladá dotknutým osobám a orgánom v súvislosti s vedením registra diskvalifikácií majú výhradne procesný charakter, osobitné hmotnoprávne následky nevyvolajú. Aj samotný zápis do registra diskvalifikácií má len deklaratórny účinok, nie je naňho viazaný vznik diskvalifikačných účinkov.

Ako bolo poukázané v rámci výkladu o pôsobnosti diskvalifikácie, účinky diskvalifikácie predstavujú **sekundárnu pôsobnosť diskvalifikácie**, ktorú je možné analyzovať **z vecného, personálneho, časového a územného hľadiska**. Uvedené hľadiská sekundárnej pôsobnosti diskvalifikácie komplexne stanovujú právny rámec účinkov diskvalifikácie a jej následkov, a tým dopadov na aplikačnú prax, a konkrétne práva a povinnosti a právny status diskvalifikovaného subjektu, podnikateľov, v rámci ktorých diskvalifikovaný subjekt pôsobí a tiež osôb, ktoré s nimi, ako aj so samotným diskvalifikovaným subjektom vstupujú do individuálnych právnych vzťahov.

5.3.1 Vecná stránka účinkov diskvalifikácie

Okruh funkcií, z výkonu ktorých je diskvalifikovaná osoba vylúčená, tvorí vecnú stránku účinkov diskvalifikácie vymedzujúcu jej sekundárnu vecnú pôsobnosť. **Okruh týchto funkcií je zákonom taxatívne vymedzený.**

Diskvalifikovaná osoba je vylúčená, a teda nesmie vykonávať

a) funkciu štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti alebo družstva alebo jeho člena,

b) funkciu kontrolného, resp. dozorného orgánu obchodnej spoločnosti alebo družstva alebo jeho člena,

c) vymedzené funkcie zástupcov podnikateľov, a to vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby a prokuristu.

Uvedený taxatívny výpočet funkcií, z ktorých výkonu je diskvalifikovaná osoba po dobu diskvalifikácie vylúčená, je potrebné doplniť o **faktický štatutárny orgán**, ktorý má v súlade s ustanovením § 66 ods. 7 ObZ rovnaké povinnosti ako štatutárny orgán a pri porušení týchto povinností má rovnakú zodpovednosť ako štatutárny orgán. Aj keď sme pri výpočte osôb, ktoré sú diskvalifikovateľné v zmysle platného právneho poriadku uzavreli, že faktický štatutárny orgán je z primárnej osobnej pôsobnosti diskvalifikácie po faktickej stránke až na výnimky vylúčený¹⁹⁵ vzhľadom na formálnu právnu úpravu diskvalifikačných dôvodov, pri posudzovaní účinkov diskvalifikácie bude nevyhnutné brať jeho postavenie na zreteľ a nebude možné ho z účinkov diskvalifikácie vyňať. Je možné to odvodiť aj zo samotnej dikcie ustanovenia § 13 ods. 5 ObZ, podľa ktorého sú zákonom limitové a postihované úkony diskvalifikovanej osoby, ktoré vykonáva „*osobne alebo prostredníctvom iných osôb*“.¹⁹⁶ Práve úkon, ktorý diskvalifikovaná osoba robí prostredníctvom iných osôb je možné považovať za situáciu, kedy diskvalifikovaná osoba koná ako faktický štatutárny orgán.¹⁹⁷ Dôvodová správa v tejto súvislosti hovorí o tieňovom štatutárnom orgáne, nie o štatutárnom orgáne faktickom zrejme s poukazom na britskú právnu úpravu, ktorej koncepciou sa zákonodarca

¹⁹⁵ Pozri kapitolu 4.2

¹⁹⁶ § 13 ods. 5 ObZ

¹⁹⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

inšpiroval.¹⁹⁸

Funkcie, ktorých sa diskvalifikácia týka, predstavujú také funkcie, v rámci ktorých je pôsobenie osoby reálne preukázateľné, predovšetkým so zreteľom na osobitný formalizovaný zákonom či vnútornými predpismi spoločností (podnikateľov) upravený mechanizmus ustanovenia osoby to tejto funkcie. To neplatí v podstate len v prípade faktického riadenia obchodnej spoločnosti, kde je možné predpokladať náročnejšiu dôkaznú pozíciu. Na základe toho je možné opierať sa pri vynucovaní plnenia diskvalifikačných reštrikcií na jednoduchšiu zistiteľnosť prípadného nedodržania vecných účinkov diskvalifikácie.

Diskvalifikácia však dotknutej osobe nebráni vykonávať v rámci obchodných spoločností, či pre podnikateľov konkrétne úkony, zamestnať sa v obchodných spoločnostiach alebo vstúpiť s nimi do obchodnoprávneho alebo iného súkromnoprávneho vzťahu. Z pohľadu platnej právnej úpravy nie je problémom, ak diskvalifikovaná osoba bude pre podnikateľa vykonávať činnosť ako jej zákonný zástupca podľa § 15 ObZ, a to ani v manažérskej pozícii. Rovnako prichádza do úvahy, aby sa diskvalifikovaná osoba zamestnala u podnikateľa na základe pracovnej zmluvy, a to aj ako vedúci zamestnanec, aby pôsobila ako tichý spoločník, ako zmluvný zástupca podnikateľa, alebo aby sa iným spôsobom podieľala na činnosti podnikateľa vrátane jeho riadenia a vedenia, a samozrejme tiež na zisku alebo inej forme príjmov príslušného podnikateľa. Preto je možné spochybnit' efektívnosť vymedzenia vecných účinkov diskvalifikácie, osobitne so zreteľom na to, že zákonodarcom predpokladaný zámer je možné veľmi jednoducho obísť. Ak jedným z cieľov právnej úpravy bolo riešenie problému „bielych koní“, vymedzenie vecných účinkov diskvalifikácie môže pôsobiť práve kontraproduktívne, vzhľadom na to, že diskvalifikovaná osoba môže veľmi jednoducho využívať v rámci spoločnosti činnosť takto formálne ustanoveného štatutárneho orgánu, a sama si zachovať vplyv na spoločnosť v inej forme, pokiaľ nebude priamo vystupovať ako jej faktický riaditeľ, resp.

¹⁹⁸ Csach, K.: Faktický orgán obchodnej spoločnosti a jeho zodpovednosť podľa § 66 ods. 7 Obchodného zákonníka. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 24, č. 7-8/2018, s. 12-20

pokiaľ jej nebude možné postavenie faktického riaditeľa preukázať, čo v konkrétnom prípade môže byť z hľadiska unesenia dôkazného bremena dosť náročné.

Ak porovnáme vecné účinky diskvalifikácie v zmysle CDDA 1986 s vecnými účinkami diskvalifikácie v zmysle § 13a ObZ, môžeme konštatovať príklon k generalizácii týchto účinkov v zmysle CDDA 1986 tak, aby bolo možné aplikovať ich na čo najširší okruh prípadov budúceho konania diskvalifikovanej osoby v súvislosti s obchodnou spoločnosťou a jej činnosťou. CDDA 1986 nevymenováva funkcie, ktoré diskvalifikovaná osoba nesmie vykonávať, formuluje len všeobecnú požiadavku, že diskvalifikovaná osoba do budúca počas doby diskvalifikácie nesmie byť riaditeľom spoločnosti, konať ako správca majetku spoločnosti ani sa správy spoločnosti žiadnym spôsobom priamo či nepriamo zúčastňovať, rovnako sa nesmie zúčastňovať na podpore, založení alebo riadení spoločnosti, pokiaľ na to nebude mať osobitné súdne povolenie, a nesmie tiež vykonávať činnosť ako správca či likvidátor spoločnosti (čl. 1 ods. 1 a čl. 1 ods. 1A CDDA 1986). Uvedené všeobecné vymedzenie má očividne zabezpečiť, aby diskvalifikovaná osoba neobišla svoju diskvalifikáciu ako zamestnanec, zástupca alebo tieňový riaditeľ spoločnosti.

5.3.2 Osobná stránka účinkov diskvalifikácie

Charakter diskvalifikácie vo svojej podstate predpokladá podstatný subjektívny zásah do osobnej sféry právnych subjektov v dvoch rovinách. V aktívnej rovine môžeme hovoriť o zásahu do osobnej sféry tej fyzickej osoby, voči ktorej smeruje rozhodnutie, s ktorým zákon spája voči nej diskvalifikačné účinky. Zároveň sa diskvalifikácia dotkne a bude mať z pasívneho hľadiska vplyv na postavenie tej právnickej osoby, v rámci ktorej diskvalifikovaná osoba v čase jej diskvalifikácie vykonáva funkciu, z výkonu ktorej je v zmysle Obchodného zákonníka diskvalifikáciou vylúčená.

Rozhodujúce osobné účinky diskvalifikácie pritom nachádzame práve vo sfére diskvalifikovanej osoby. U diskvalifikovanej osoby právoplatnosťou

rozhodnutia o diskvalifikácii nastáva jej **autoritatívne vylúčenie z výkonu funkcií v rámci obchodných spoločností**, ktoré sme popísali v predchádzajúcej kapitole, čím zo zákona dochádza k obmedzeniu jej ústavného práva podnikat' za účelom, ktorý zákon sleduje a spôsobom vyplývajúcim zo zákona.

Diskvalifikovaná osoba **nemôže byť počas doby diskvalifikácie ustanovená do funkcie, z ktorej výkonu je diskvalifikovaná**. Ak ide o funkciu, ktorej nositeľa sa obligatórne zapisujú do obchodného registra, spravidla s konštitutívnymi účinkami, vykonáva dohľad nad dodržiavaním účinkov diskvalifikácie registrový súd. V súlade s § 7 ods. 17 ZoOR „*pred zápisom člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu, vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu registrový súd v registri diskvalifikácií preverí, či osoba, ktorá sa má zapísať nie je vylúčená.*“ Uvedená zásada vychádza z princípu predpokladanej správnosti údajov zapísaných v registri diskvalifikácií. Pokiaľ k zápisu diskvalifikovanej osoby do registra diskvalifikácií nedošlo, diskvalifikovaná osoba bude bez ďalšieho prieskumu za člena predmetného orgánu zapísaná v rozpore s účinkami diskvalifikácie.

Navyš, pokiaľ k obligatórnemu právotvornému zápisu konkrétnej funkcie do obchodného registra nedochádza, autoritatívne nie je možné preskúmať, či diskvalifikáciou dotknutá osoba účinky diskvalifikácie akceptuje a dodržiava alebo nie. To platí predovšetkým pri výkone funkcie štatutárneho orgánu, dozorného orgánu a vo svojej podstate tiež faktického štatutárneho orgánu.

Funkcia štatutárneho orgánu alebo jeho člena vzniká ustanovením do funkcie, pričom zápis štatutárneho orgánu alebo jeho člena do obchodného registra má len deklaratórne účinky a vo svojej podstate nastať vôbec nemusí. Aj v zakladateľskom dokumente či stanovách najmä kapitálových obchodných spoločností musia byť obligatórne uvedené len identifikačné údaje prvých členov štatutárneho orgánu, zmeny v obsadení osôb vykonávajúcich túto funkciu sa už do ich znenia povinne premietnuť nemusia. To isté platí tiež pre dozorné orgány kapitálových obchodných spoločností. Faktické štatutárne

orgány na druhej strane sú vo svojej podstate neformálne. Preto u týchto subjektov sa z úradnej moci ich prípadná diskvalifikácia jednoducho neskúma. Jej dodržiavanie je vecou osobnej zodpovednosti diskvalifikovaných subjektov a prípadné konanie v rozpore s diskvalifikačným rozhodnutím sa bude posudzovať v rámci ich individuálnej zodpovednosti s následkami, ktoré v súvislosti s ňou vyplývajú zo zákona.¹⁹⁹

Pokiaľ diskvalifikovaná osoba v čase právoplatnosti diskvalifikačného rozhodnutia vykonáva funkcie, z ktorých výkonu bola vylúčená, právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia jej funkcia zaniká, a to tak v obchodnej spoločnosti alebo družstve, v súvislosti s činnosťou ktorých nastalo konanie zakladajúce diskvalifikačný dôvod, ako aj v ostatných obchodných spoločnostiach a družstvách, v ktorých diskvalifikovaná osoba zákonom vymedzené funkcie zastáva. **K zániku funkcie dochádza zo zákona okamihom diskvalifikácie**, t.j. okamihom právoplatnosti diskvalifikačného rozhodnutia, zápis osoby do registra diskvalifikácií, ako aj vykonanie príslušnej zmeny zápisu v obchodnom registri bude mať len deklaratórny charakter potvrdzujúci právny stav, ktorý nastal skôr, je však potrebné brať na zreteľ princíp materiálnej publicity zápisu v obchodnom registri. Príslušný zápis v registri diskvalifikácií bude plniť predovšetkým publikačnú a informačnú funkciu. Aj pokiaľ diskvalifikovaná osoba z určitého dôvodu do registra diskvalifikácií zapísaná nebude, jej diskvalifikácia právoplatnosťou rozhodnutia o diskvalifikácii nastane a bude trvať po dobu diskvalifikácie vyplývajúcu zo zákona, príp. diskvalifikačného rozhodnutia.

Diskvalifikovaná osoba má pri svojej diskvalifikácii **notifikačnú povinnosť** voči tým obchodným spoločnostiam alebo družstvám, v ktorých v čase nastúpenia účinkov diskvalifikácie vykonáva svoju funkciu. O svojej diskvalifikácii bude mať diskvalifikovaná osoba vedomosť minimálne na základe poučenia, ktoré je súčasťou diskvalifikačného rozhodnutia. Zákon neustanovuje konkrétnu lehotu na splnenie notifikačnej povinnosti, formuluje len požiadavku, aby k notifikácii došlo bez zbytočného odkladu. Hoci

¹⁹⁹ Pozri kapitolu 5.4

okolnosť, od ktorej je závislý vznik notifikačnej povinnosti, nie je v zákone exaktne vymedzený, je možné sa dôvodne domnievať, že diskvalifikovaná osoba bude povinná splniť notifikačnú povinnosť bez zbytočného odkladu po tom, ako diskvalifikačné rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť.

Splnenie notifikačnej povinnosti má pre obchodnú spoločnosť, v ktorej diskvalifikovaná osoba vykonáva svoju funkciu predovšetkým informatívny význam. Táto obchodná spoločnosť nebude diskvalifikovanú osobu z funkcie odvolávať, keďže jej funkcia zanikla zo zákona, nie je tiež povinná v dôsledku diskvalifikácie vykonať úkony potrebné k výmazu diskvalifikovanej osoby z obchodného registra, k tomu by malo dôjsť z úradnej moci automaticky v rámci spolupráce súdov, zo zákona má samozrejme možnosť toto konanie iniciovať. Vedomosť o tom, že členovi jej orgánu zanikla funkcia však má pre ňu a jej ďalšiu existenciu a činnosť zásadný význam, keďže zo subjektívneho hľadiska je nevyhnutné, aby uskutočnila úkony potrebné k ustanoveniu nového člena príslušného orgánu alebo ustanoveniu novej osoby do funkcie dotknutej diskvalifikáciou, a tým zabezpečila riadny chod spoločnosti a jej existenciu. Najmä pokiaľ spoločnosť nemá ustanovené obligatórne zákonom požadované orgány, je možné z toho vyvodiť, že zanikli predpoklady ustanovené zákonom na vznik spoločnosti, a teda nastal dôvod na zrušenie spoločnosti v súlade s § 68 ods. 6 písm. c) ObZ.

Popri notifikačnej povinnosti ukladá zákon diskvalifikovanej osobe **povinnosť prevenčnú** s odkazom na § 575 ods. 2 druhej vety ObZ. Diskvalifikovaná osoba so zreteľom na princíp profesionality, ktorým sa spravuje jej postavenie vo vzťahu k obchodnej spoločnosti, a požadovaný štandard jej starostlivosti je povinná posúdiť, či v dôsledku zániku funkcie môže vzniknúť pre spoločnosť dotknutú diskvalifikáciou škoda, a zároveň ju upozorniť na opatrenia, ktoré bude potrebné urobiť na jej odvrátenie. Vzhľadom na to, že prevenčnú povinnosť zákon ukladá diskvalifikovanej osobe, ktorá v čase jej plnenia už nie je oprávnená robiť príslušné úkony pri správe a riadení spoločnosti, keďže jej funkcia zanikla, nie je diskvalifikovaná osoba oprávnená urobiť konkrétne úkony smerujúce k jej odvráteniu z titulu svojej funkcie, a to ani vtedy, pokiaľ ju o to príslušná osoba požiada. Tento

záver je zdôraznený samotným znením § 13a ods. 4 ObZ, ktorý obsahuje výhradne odkaz na druhú vetu § 575 ods. 2 ObZ. Diskvalifikovaná osoba už sama tieto činnosti v mene spoločnosti nebude spôsobilá robiť, avšak vzhľadom na vecné účinky diskvalifikácie nebude problémom, ak bude príslušnej spoločnosti nápomocná, príp. ak jej spoločnosť udelí plnú moc na doriešenie týchto záležitostí.

Tak notifikačná ako aj prevenčná povinnosť sú špeciálnymi povinnosťami, ktorých porušenie bude spôsobilé založiť pre spoločnosť **vznik nároku na náhradu škody**, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s porušením, resp. nesplnením tejto povinnosti. Nárok na náhradu tejto škody si bude môcť spoločnosť uplatniť voči diskvalifikovanej osobe v súlade so všeobecnými ustanoveniami Obchodného zákonníka o zodpovednosti za škodu podľa § 373 a nasl. ObZ.

Uplynutím doby diskvalifikácie sa obnovuje právo diskvalifikovanej fyzickej osoby vykonávať funkcie, z výkonu ktorých bola táto osoba diskvalifikovaná, a jej spôsobilosť na výkon týchto funkcií, jej funkcie v obchodných spoločnostiach a družstvách, ktoré diskvalifikáciou zanikli, sa však neobnovujú.

5.3.3 Časová stránka účinkov diskvalifikácie

V rámci analýzy časovej stránky účinkov diskvalifikácie je potrebné poukázať na celkovú dĺžku doby diskvalifikácie, a tiež subjektívne a objektívne okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na jej plynutie.

Dĺžka doby diskvalifikácie

Ako vyplýva z vyššie uvedeného výkladu, účinky diskvalifikácie nastávajú automaticky zo zákona právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia, s ktorým zákon tieto účinky spája.

Zákon ohraničuje trvanie účinkov diskvalifikácie **všeobecnou dobou diskvalifikácie v trvaní troch rokov** (§ 13a ods. 1 ObZ). Všeobecná doba

diskvalifikácie sa uplatní, pokiaľ diskvalifikačné rozhodnutie neobsahuje údaj o špeciálnej dobe diskvalifikácie vyplývajúcej z konkrétneho rozhodnutia. Táto **špeciálna doba diskvalifikácie** prichádza do úvahy v prípade diskvalifikácie na základe právoplatného rozsudku súdu v trestnom konaní o uložení trestu zákazu činnosti, kedy doba diskvalifikácie zodpovedá dobe výkonu uloženého trestu zákazu činnosti (§ 61 ods. 10 TZ). Trest zákazu činnosti je možné vo všeobecnosti uložiť v súlade so zásadami ukladania trestov podľa Trestného zákona fakultatívne na dobu jeden až desať rokov (§ 61 ods. 2 TZ). V súlade s § 39 ods. 2 TZ je možné mimoriadne znížiť dolnú hranicu výmery trestu, minimálna doba, na ktorú sa ukladá trest zákazu činnosti však nesmie byť menej ako šesť mesiacov. Hornú hranicu trestu nie je možné prekročiť.²⁰⁰ Špeciálna doba diskvalifikácie teda môže byť kratšia aj dlhšia než doba všeobecná.

Pre porovnanie môžeme poukázať na trvanie diskvalifikácie v zmysle CDDA 1986, ktorý určuje pre jednotlivé diskvalifikačné dôvody maximálnu dobu diskvalifikácie. Vo všeobecnosti je maximálna doba diskvalifikácie vymedzená na 5 rokov, resp. 15 rokov v závislosti od konkrétneho diskvalifikačného dôvodu, na základe ktorého súd o diskvalifikácii rozhoduje. Minimálnu dobu diskvalifikácie zákon v zásade nevyjedzuje, to neplatí v prípade diskvalifikácie pre nespôsobilosť, kedy je minimálna doba diskvalifikácie stanovená na 2 roky (čl. 6 ods. 4 CDDA 1986).

Rovnako ako je rozhodnutie o diskvalifikácii v konkrétnom prípade v zmysle britského právneho poriadku ponechané na úvahe súdu na základe vykonaných dôkazov a zistených skutočností, súd v rámci konania o diskvalifikácii na základe okolností konkrétneho prípadu určí tiež dobu, po ktorú bude príslušná osoba diskvalifikovaná z výkonu funkcie. Zákon nestanovuje všeobecné predpoklady, ktoré je potrebné zohľadniť pri určovaní doby diskvalifikácie, očividne za účelom ponechania možnosti súdom v rámci ich rozhodovacej činnosti zohľadniť v konkrétnom prípade jeho subjektívne hľadisko. Každý prípad je posudzovaný striktne osobitne tak, aby neboli

²⁰⁰ Burda, E., Čentěš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.* 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 462

vytvárané všeobecné precedensy a súdom bola ponechaná voľná úvaha práve na dôsledné posúdenie a zohľadnenie okolností konkrétneho prípadu.²⁰¹

Napriek tomu sa stretávame s rozhodnutiami, ktoré určujú veľmi všeobecne kritériá pre stanovenie doby diskvalifikácie. Ako štandardné rozhodnutie sa v tejto súvislosti uvádza rozhodnutie Odvolacieho súdu (*Court of Appeal*) vo veci *Re Sevenoaks Stationers (Retail) Ltd.*, ktorý kategorizuje dobu diskvalifikácie v trvaní dva až päť rokov v prípadoch, ktoré nie sú závažné, avšak ich okolnosti nútia súd, aby k diskvalifikácii pristúpil, šesť až desať rokov pri závažných prípadoch, ktoré ale nie sú natoľko závažné, aby odôvodňovali dobu diskvalifikácie stanovenú pre najzávažnejšie prípady a nakoniec, dobu diskvalifikácie v trvaní jedenásť až pätnásť rokov pre mimoriadne závažné prípady.²⁰² Naproti tomu rozhodnutie *Re Westmid Packing Service Ltd, Secretary of State for Trade and Industry v Griffiths [1998]* zdôrazňuje, že pri určení doby diskvalifikácie je potrebné prihliadnuť v prvom rade na závažnosť činu, ktorý diskvalifikáciu odôvodňuje, a zároveň súčasne s tým na poľahčujúce okolnosti.²⁰³

Stanovenie primeranej doby diskvalifikácie má zásadný význam pre naplnenie účelu diskvalifikácie ako takej. Fixne určená doba diskvalifikácie môže pôsobiť v niektorých prípadoch neprimerane prísne a na druhej strane často nedostatočne zohľadňuje práve závažnosť konania diskvalifikovanej osoby a nepriaznivosť následku tohto konania spôsobujúceho zásah do záujmu chráneného zákonom. T. Moravec a P. Valenta v nadväznosti na L. Kaplowa a S. Shawella²⁰⁴ konštatujú, že sudcovská úvaha pri určení doby diskvalifikácie v konkrétnom prípade vzhľadom na náročnejšie dokazovanie na jednej strane navýši trovy konania, avšak na strane druhej znižuje pravdepodobnosť porušenia obmedzení a zákazov vyplývajúcich

²⁰¹ Indicator - FL Memo Limited: *Company Law Memo 2015*. Ashford, Kent: Indicator - FL Memo Limited, 2015, s. 420

²⁰² *Re Sevenoaks Stationers (Retail) Ltd.* 1991, Ch. 164

²⁰³ *Re Westmid Packing Services Ltd, Secretary of State for Trade and Industry v Griffiths [1998]* 2 BCLC 646

²⁰⁴ Kaplow, L., Shawell, S.: Accuracy in the Determination of Liability. In: *Journal of Law and Economics*, roč. 37, č.1/1994, s. 1-15

z diskvalifikácie zo strany jednotlivca,²⁰⁵ a teda v súvislosti so snahou o čo najefektívnejšie naplnenie účelu právnej úpravy môže byť prínosom.

Plynutie doby diskvalifikácie

Od začiatku doby diskvalifikácie, t.j. spravidla od právoplatnosti rozhodnutia s diskvalifikačnými účinkami, doba diskvalifikácie plynie automaticky bez prerušenia a bez väzby na ďalšie subjektívne a objektívne okolnosti. Na plynutie doby diskvalifikácie nemá vplyv, či a kedy bola diskvalifikovaná osoba zapísaná do registra diskvalifikácií a či boli dôsledky diskvalifikácie zapísané v obchodnom registri. Na plynutie doby diskvalifikácie nebude mať vplyv ani to, či po jej skončení dôjde k výmazu diskvalifikovanej osoby z registra diskvalifikácií, výmaz tejto osoby z registra bude mať rovnako ako jej zápis deklaratórny účinok.

Doba diskvalifikácie teda môže **skončiť vo všeobecnosti predovšetkým jej uplynutím. Zákon nepripúšťa skrátenie doby diskvalifikácie alebo odpustenie zvyšku doby diskvalifikácie v konkrétnom prípade**, okrem diskvalifikácie na základe právoplatného rozsudku o uložení trestu zákazu činnosti, na ktorú bude potrebné primerane aplikovať ustanovenie § 69 TZ o podmienечnom upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti. Vzhľadom na to, že doba diskvalifikácie je výslovným zákonným ustanovením viazaná na dobu výkonu trestu, je potrebné zohľadniť vplyv priebehu výkonu trestu na plynutie doby diskvalifikácie v zmysle Obchodného zákonníka.

V súlade s § 69 ods. 1 TZ „*po výkone polovice trestu zákazu činnosti môže súd podmienечne upustiť od výkonu jeho zvyšku, ak odsúdený v čase výkonu trestu spôsobom svojho života preukázal, že ďalší výkon tohto trestu už nie je potrebný.*“ To, či sú splnené podmienky pre podmienечné upustenie od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti posudzuje súd podľa okolností konkrétneho prípadu, pričom „*ďalší*

²⁰⁵ Moravec, T., Valenta, P.: The comparison of efficiency of disqualification of directors in new czech business Corporation Act and in the legal system of England. In: *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, roč. 63, č. 5/2015, s. 1714

*výkon trestu nie je potrebný, najmä ak odsúdený svojim správaním v dobe jeho výkonu preukázal účinnú snahu o svoju prevýchovu.*²⁰⁶ Na podmienené upustenie od výkonu zvyšku trestu pritom odsúdený nemá právny nárok. „*Zmyslom podmieneného upustenia od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti nie je, aby bolo páchatelovi za dobré správanie počas výkonu trestu automaticky povolené podmienené upustenie od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti. Pri podmienenom upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti treba mať na zreteli aj účel trestu. Podmienené upustenie od výkonu zvyšku trestu bude odôvodnené len vtedy, ak vzhľadom na účel trestu a ďalšie okolnosti, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený bude viesť aj na slobode riadny život a že tu nie je pre spoločnosť veľmi veľké riziko jeho recidívy.*“²⁰⁷

V súvislosti s podmieneným upustením od výkonu zvyšku trestu určí súd odsúdenému obligatórne skúšobnú dobu v trvaní najviac piatich rokov, ktorá však nesmie byť kratšia ako je doba zvyšku trestu (§ 69 ods. 2 TZ). Spoločne s určením skúšobnej doby môže súd odsúdenému uložiť primerané obmedzenia a povinnosti podľa § 51 ods. 3 a 4 TZ, pričom obvykle mu uloží, aby nahradil podľa svojich možností a schopností škodu spôsobenú trestným činom alebo časť tejto škody určenú súdom v rozhodnutí o podmienenom upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti.

Keď súd rozhodne o upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti, je odsúdený oprávnený akceptujúc uložené obmedzenia a povinnosti vykonávať činnosť, ktorá mu bola uložením tohto trestu zakázaná. Rozhodnutím o podmienenom upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti sa skracaje doba výkonu tohto trestu a zostávajúca časť doby výkonu trestu sa nahrádza skúšobnou dobou. Skúšobná doba pritom začína plynúť dňom nasledujúcim po dni právoplatnosti rozhodnutia o upustení od výkonu zvyšku trestu (§ 69 ods. 2 TZ).

V obchodnoprávných súvislostiach sa v dôsledku podmieneného

²⁰⁶ Čentěš, J. a kol.: *Trestný zákon. Veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex 2016, s. 147

²⁰⁷ Burda, E., Čentěš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár*. I. diel. 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 515

upustenia od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti skracuje doba diskvalifikácie. Keďže odsúdený počas skúšobnej doby určenej súdom už môže vykonávať činnosť, ktorá mu bola pôvodným odsudzujúcim rozsudkom zakázaná, bude v súlade s účelom tohto inštitútu zohľadniť skrátenie doby výkonu trestu tiež do doby diskvalifikácie a vyznačiť ju z úradnej moci zúčastnených súdov (trestného súdu a súdu vedúceho register diskvalifikácií) v registri diskvalifikácií.

Skrátenie doby diskvalifikácie pritom nemusí byť konečné. Súd rozhodujúci o uložení trestu v trestnej veci posudzuje, či sa odsúdený, u ktorého sa upustilo od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti osvedčil, t.j. či viedol v skúšobnej dobe riadny život a plnil uložené obmedzenia a povinnosti. *„Ak súd vyslovil, že sa odsúdený, u ktorého sa podmienčne upustilo od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti, osvedčil, platí v zmysle § 64 ods. 2 TZ (teraz § 70 ods. 2) zákonná fikcia, že sa uvedený trest vykonal dňom právoplatnosti súdneho rozhodnutia, že sa podmienčne upúšťa od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti a nie až dňom uplynutia skúšobnej doby.“*²⁰⁸ Skrátenej dobe výkonu trestu musí nevyhnutne zodpovedať tiež doba diskvalifikácie, ktorá je ustanovením § 61 ods. 10 TZ viazaná na dobu výkonu trestu zákazu činnosti.

Pokiaľ sa odsúdený neosvedčil, rozhodne súd, a to aj počas skúšobnej doby, že zvyšok trestu vykoná (§ 70 ods. 1 TZ). Týmto rozhodnutím by sa mala diskvalifikácia odsúdeného obnoviť v pôvodnom rozsahu.

Okrem možného skrátenia doby diskvalifikácie je potrebné uvažovať tiež nad predĺžením doby diskvalifikácie na základe právoplatného rozhodnutia súdu o uložení trestu zákazu činnosti. Doba, na ktorú bol uložený trest zákazu činnosti, sa totiž fakticky predlžuje o dobu výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody, pokiaľ bol tento trest uložený spoločne s trestom zákazu činnosti,²⁰⁹ a to v nadväznosti na ustanovenie § 61 ods. 8 TZ, podľa ktorého sa do doby výkonu trestu zákazu činnosti nezapočítava doba výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody. Ak boli teda súčasne uložené trest

²⁰⁸ R 49/1998, citované podľa Burda, E., Čentéš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.* 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 523

²⁰⁹ R 8/1969, uznesenie Krajského súdu v Ústí n. Labem z 31. júla 1968, sp. zn.: 4 To 232/68

zákazu činnosti a nepodmienečný trest odňatia slobody, zákaz činnosti sa začína aplikovať až okamihom vykonania nepodmienečného trestu odňatia slobody, resp. podmienečného prepustenia z výkonu tohto trestu. Zákaz činnosti v rozsahu uloženom súdnym rozhodnutím je teda fakticky predĺžený o dobu výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody, resp. časová výmera zákazu činnosti vyplývajúca z odsudzujúceho rozsudku sa začína počítať až okamihom skončenia alebo podmienečného skončenia výkonu tohto trestu, čomu by z časového hľadiska mala zodpovedať aj diskvalifikácia odsúdeného v zmysle obchodnoprávných predpisov.

Na druhej strane doba, počas ktorej odsúdený uložený trest zákazu činnosti nerešpektuje, nemá vplyv na celkovú dĺžku doby výkonu tohto trestu,²¹⁰ a dôsledky tohto nerešpektovania by mali byť riešené samostatne.

Mimo vyššie popísaného trestnoprávneho rámca nie je možné ovplyvniť zákonnú dobu diskvalifikácie, neprichádza do úvahy jej moderácia zo strany súdu, a zároveň ani akákoľvek výnimka či predčasné ukončenie diskvalifikácie so zreteľom napr. na správanie diskvalifikovanej osoby alebo jej ďalšie súvislosti.

Už v rámci analýzy procesnej stránky diskvalifikácie bolo poukázané na to, že v zmysle britského právneho poriadku je možné požiadať o výnimku z diskvalifikácie, resp. aj po právoplatnosti diskvalifikačného rozhodnutia prichádza do úvahy, aby diskvalifikovaná osoba požiadala o skrátenie doby diskvalifikácie,²¹¹ a to žiadosťou o prepustenie z diskvalifikácie, resp. povolenie ukončiť diskvalifikáciu (*Application for leave under the order or undertaking*)²¹² Na vydanie rozhodnutia o povolení ukončiť diskvalifikáciu je príslušný súd, ktorý bol príslušný na diskvalifikačné konanie so zreteľom na príslušný diskvalifikačný dôvod.

Súd pri rozhodovaní o povolení ukončiť diskvalifikáciu zohľadňuje v prvom rade objektívne okolnosti, t.j. či diskvalifikácia naplnila svoj účel

²¹⁰ R 8/1969, uznesenie Krajského súdu v Ústí n. Labem z 31. júla 1968, sp. zn.: 4 To 232/68

²¹¹ Re Westmid Packing Services Ltd, Secretary of State for Trade and Industry v Griffiths [1998] 2 BCLC 646

²¹² čl. 17 CDDA 1986 v spojení s čl. 1, ods. 1 písm. a) a čl. 1A, ods. 1, písm. a) CDDA 1986

z hľadiska ochrany verejnosti a z motivačného hľadiska (motivácia k riadnemu výkonu funkcie zo strany riaditeľov spoločností a vyvarovanie sa konaniu v rozpore so zákonom alebo záujmom chráneným zákonom). Navyše súd prihliadne na subjektívne okolnosti, ktoré nastali vo sfére konkrétneho riaditeľa (napr. potrebu zabezpečiť svoje živobytie, odkázanosť iných osôb na tohto riaditeľa a pod.). Ak súd žiadosti o ukončenie diskvalifikácie vyhovie, je diskvalifikovaná osoba oprávnená vykonávať činnosť, na ktorú sa diskvalifikácia vzťahuje za predpokladu, že bude dodržiavať podmienky a obmedzenia, ktoré jej súd stanovil.²¹³

5.3.4 Územná stránka účinkov diskvalifikácie

Územnú stránku účinkov diskvalifikácie je potrebné posudzovať a vykladať v úzkej súvislosti s jej osobnými a vecnými účinkami. Vo vzťahu k nej platí všeobecná už vyššie zmieňovaná zásada, že účinky diskvalifikácie sa budú vzťahovať na tie subjekty, ktoré sa správajú zo svojho statusového hľadiska právnym poriadkom Slovenskej republiky. Tieto obchodné spoločnosti a družstvá, bez ohľadu na to, na území ktorého štátu vykonávajú svoju činnosť, musia pri obsadzovaní funkcií akceptovať spôsobilosť konkrétnej osoby na výkon funkcie v jej rámci z hľadiska jej diskvalifikácie podľa Obchodného zákonníka.

Ak subjekt v statusových veciach nepodlieha právnemu poriadku Slovenskej republiky, t.j. je založený ako právnická osoba podľa právneho poriadku cudzieho štátu, nepodlieha obsadenie funkcií a orgánov v jeho rámci kontrole spôsobilosti ustanovovanej osoby z hľadiska jej diskvalifikácie z výkonu funkcie podľa slovenského práva, a to ani vtedy, pokiaľ by takýto subjekt ako zahraničná osoba vykonával určitú činnosť na území Slovenskej republiky. To samozrejme neplatí pre podnik zahraničnej osoby alebo organizačnú zložku podniku zahraničnej osoby, ktorých vedúci predstavuje funkciu, na ktorú sa diskvalifikácia podľa § 13a ObZ vzťahuje. Ako uvádza K.

²¹³ Indicator - FL Memo Limited: *Company Law Memo 2015*. Ashford, Kent: Indicator - FL Memo Limited, 2015, s. 432-433

Csach „vylúčenie určitej osoby sa nevzťahuje na zahraničné obchodné spoločnosti, keďže podmienky kladené na výkon činností ich štatutárnych orgánov sú upravené právnym poriadkom, ktorý sa na ne vzťahuje.“²¹⁴ Zároveň v súvislosti s uložením trestu zákazu činnosti argumentuje, že „ak osoba, ktorej bol uložený trest zákazu výkonu činnosti člena štatutárneho orgánu či dozorného orgánu, by sa stala členom orgánu v zahraničnej obchodnej spoločnosti a pôsobila by ako člen tejto osoby na Slovensku, konala by v rozpore s týmto uloženým rozsudkom.“²¹⁵ S uvedeným názorom je možné sa stotožniť, takéto konanie však podľa môjho názoru môže mať len trestnoprávne dôsledky, vzhľadom na exaktnosť a formalistický právny základ diskvalifikácie nebude možné naňho vzťahovať obchodnoprávne dôsledky vyplývajúce z právnej úpravy diskvalifikácie.

5.4 Porušenie povinností a obmedzení vyplývajúcich z diskvalifikácie

To, či konkrétny právnym poriadkom upravený inštitút plní svoje pôvodne zamýšľané funkcie, do veľkej miery závisí od vynútiteľnosti jeho všeobecného akceptovania, plnenia povinností a rešpektovania obmedzení, ktoré z neho vyplývajú, ako aj z riešenia následkov jeho neplnenia, a to jednak v rovine zodpovednosti a jednak v sankčnej rovine. Riešenie konania určitej osoby v rozpore s diskvalifikáciou je v zmysle platnej právnej úpravy ponechané na riešenie tak z pohľadu sankcií, ako aj z pohľadu zodpovednosti konajúceho subjektu v obchodnoprávnej rovine.

Konkrétne následky porušenia povinností a obmedzení vyplývajúcich z diskvalifikácie môžeme diferencovať v závislosti od toho, či vylúčenie tejto diskvalifikovanej osoby už bolo zverejnené podľa právnych predpisov upravujúcich obchodný register alebo nie, a teda či sa naňho vzťahuje materiálna publicita obchodného registra.²¹⁶

²¹⁴ Ovečková, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok I.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 158

²¹⁵ Tamtiež, s. 158

²¹⁶ K publicite obchodného registra pozri tiež: Slivka Bedlovičová, J.: *Teoretické aspekty obchodného registra. Minulosť a súčasnosť.* Praha: Leges, 2019.

Ak nastane diskvalifikácia t.j. rozhodnutie s diskvalifikačnými účinkami nadobudne právoplatnosť, má byť diskvalifikácia vyznačená v registri diskvalifikácií. Následne, pokiaľ diskvalifikovaná osoba vykonáva funkciu, na ktorú sa diskvalifikácia vzťahuje v obchodnej spoločnosti alebo družstve, jej funkcia diskvalifikáciou zaniká, a teda by mala byť v obchodnom registri vymazaná ako osoba, ktorá túto funkciu vykonáva pri dotknutých obchodných spoločnostiach alebo družstvách. **Kým k jej výmazu z obchodného registra a zverejneniu tohto výmazu nedôjde, platí princíp materiálnej publicity obchodného registra.**²¹⁷ Princíp materiálnej publicity obchodného registra poskytuje ochranu tak zapísanej osobe, ako aj tretím osobám, ktoré so zapísanou osobou konajú, pokiaľ sú dobromyseľné a konajú v dobrej viere v správnosť zapísaných údajov. V tejto súvislosti Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým bola diskvalifikácia zavedená, konštatuje, že „*platnosť právneho úkonu vylúčeného zástupcu by nemala byť z dôvodu potreby ochrany tretích osôb dotknutá.*“²¹⁸ Predpokladanú ochranu tretích osôb je potrebné vnímať práve vo väzbe na materiálnu publicitu obchodného registra.

V praxi môže veľmi jednoducho nastať situácia, že diskvalifikovaná osoba už nemá oprávnenie konať za obchodnú spoločnosť alebo družstvo z titulu funkcie, z ktorej bola diskvalifikovaná, avšak ešte stále je v tejto funkcii zapísaná v obchodnom registri, a preto o jej diskvalifikácii nemusia mať vedomosť tretie osoby a v prípade nesplnenia notifikačnej povinnosti diskvalifikovanou osobou ani obchodná spoločnosť alebo družstvo, v ktorých diskvalifikovaná osoba funkciu vykonáva a budú sa na nich vzťahovať pasívne osobné účinky diskvalifikácie.

Pokiaľ diskvalifikovaná osoba uskutoční úkon z titulu svojej funkcie v obchodnej spoločnosti alebo družstve, hoci už na to nie je oprávnená a spôsobilá v dôsledku svojej diskvalifikácie, zakladá zákon jej **ručenie za splnenie záväzku vyplývajúceho z tohto úkonu pre obchodnú**

²¹⁷ Pozri poznámku pod čiarou č. 194

²¹⁸ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

spoločnosť alebo družstvo. Podľa § 13a ods. 5 ObZ, ak diskvalifikovaná osoba urobí úkon v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva napriek tomu, že bola vylúčená z výkonu funkcie, v rámci ktorej tento úkon robí, vyhlasuje tým veriteľovi, že ho uspokojí, ak jeho nároky neuspokojí obchodná spoločnosť alebo družstvo, v mene a na účet ktorého koná. Ide o zákonné ručenie spravujúce sa ustanoveniami § 303 a nasl. ObZ s vylúčením aplikácie § 308 ObZ, ktorý zakladá regresný nárok ručiteľa, ktorý splní veriteľovi záväzok v mene dlžníka, voči tomuto dlžníkovi.

Pokiaľ teda chráni účastníkov právneho vzťahu materiálna publicita zápisu o vylúčenom zástupcovi v obchodnom registri, úkon, ktorý diskvalifikovaná osoba urobí z titulu svojej funkcie v obchodnej spoločnosti napriek svojej diskvalifikácii z tejto funkcie, **bude platným právnym úkonom** napriek tomu, že osoba, ktorá ho v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva robí, už nie je spôsobilá na vykonanie tohto úkonu. Zákon zakladá platnosť takéhoto úkonu **v záujme ochrany dobromyseľnej tretej osoby.** Za účelom vyváženia nedostatku diskvalifikovanou osobou založeného právneho stavu pritom zakladá vyššie zmienené zákonné ručenie diskvalifikovanej osoby, ktorá bude so spoločnosťou alebo družstvom, v mene ktorých koná, za splnenie uvedeného záväzku ručiť **spoločne a nerozdielne. Vylúčenie jej regresného nároku** spôsobuje, že v prípade uspokojenia pohľadávky vyplývajúcej z právneho vzťahu založeného úkonom diskvalifikovanej osoby v mene spoločnosti alebo družstva, touto diskvalifikovanou osobou z titulu jej zákonného ručenia podľa § 13a ods. 5 ObZ, nenadobúda táto osoba voči dlžníkovi splnením záväzku namiesto neho z titulu ručenia postavenie veriteľa. Pre diskvalifikovanú osobu teda nebude možné zbaviť sa povinnosti uspokojiť pohľadávku z dotknutého právneho úkonu, pričom toto jej plnenie, v prípade, že ho uskutoční, nebude možné ďalej vypořiadat'.

Ručenie diskvalifikovaného zástupcu vzniká nielen v prípade, že bude diskvalifikovaný zástupca konať v mene podnikateľa priamo a osobne, zákon ho zakladá aj v prípade jeho konania prostredníctvom tretej osoby, t.j. ak diskvalifikovaný zástupca bude konať ako faktický (Dôvodová správa uvádza

tieňový) štatutárny orgán, na ktorého sa, ako bolo uvedené vyššie vzťahujú účinky diskvalifikácie. Pre uplatnenie nároku voči faktickému (tieňovému) štatutárnemu orgánu z titulu ručenia podľa § 13a ods. 5 ObZ však bude nevyhnutné, aby veriteľ jeho konanie v pozícii faktického (tieňového) štatutárneho orgánu preukázal.

Vyššie popísané súvislosti by mali nastať **len v prípade, ak sú účastníci právneho vzťahu chránení materiálnou publicitou príslušného zápisu v obchodnom registri**, ktorej podmienkou je dobromyseľnosť osoby, s ktorou diskvalifikovaný zástupca konal spočívajúca v jej dobrej viere v správnosť a pravdivosť údajov zapísaných v obchodnom registri. Pokiaľ posudzujeme zákonom ustanovené ručenie vo väzbe na materiálnu publicitu obchodného registra, bude aplikovateľné výhradne pokiaľ materiálna publicita obchodného registra poskytuje príslušnému právnenmu vzťahu ochranu. Ak teda diskvalifikovaný zástupca konal v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva s nedobromyseľnou osobou, nie je spôsobilým na toto konanie v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva, a teda právny úkon, ktorý urobí, bude neplatný pre vadu subjektu. Za vyššie popísaných okolností je možné na konanie diskvalifikovanej osoby nazerať ako na konanie v mene tretieho bez plnomocenstva, z čoho pre neho vyplynú následky v podobe nárokov voči nemu z titulu tohto konania (§ 33 OZ).²¹⁹

Ak bude diskvalifikovaná osoba vymazaná z obchodného registra ako osoba v určitej funkcii v rámci obchodnej spoločnosti alebo družstva a jej výmaz bude zverejnený v Obchodnom vestníku, zanikne ochranný účinok materiálnej publicity príslušného zápisu tejto osoby v obchodnom registri a **zanikne ochrana, ktorú materiálna publicita v rámci konkrétneho právneho vzťahu zúčastneným osobám poskytuje, nebude možné zachovať platnosť právneho úkonu uskutočneného diskvalifikovanou osobou konajúcou za obchodnú spoločnosť alebo družstvo.**²²⁰ V takom

²¹⁹ Ovečková, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok I.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 161

²²⁰ Pozri tiež: Patakyová, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár.* 5. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016, s. 63

prípade bude diskvalifikovaná osoba nespôsobilá urobiť predmetný úkon v mene spoločnosti alebo družstva z titulu funkcie, z ktorej bola vylúčená, a takýto právny úkon bude neplatný pre vadu jeho subjektu a obchodnú spoločnosť či družstvo, za ktorú diskvalifikovaná osoba konala, zaväzovať nebude. Je pritom bezpredmetné, či osoba, s ktorou diskvalifikovaná osoba úkon dohodla, bola dobromyseľná, a teda či o jej diskvalifikácii vedela alebo nie.

Okrem vyššie popísaných súvislostí je potrebné upozorniť na to, že diskvalifikovaný zástupca je vylúčený výhradne z výkonu zákonom ustanovených funkcií, nie je vylúčené jeho konanie v mene podnikateľa z titulu inej funkcie, či iného vzťahu s podnikateľom, na ktorý sa diskvalifikácia v zmysle § 13a ObZ nevzťahuje. Formálnosť právnej úpravy z pozitívnoprávneho hľadiska podľa môjho názoru vylučuje extenzívny výklad vecných účinkov diskvalifikácie, konkrétna aplikácia príslušných ustanovení bude závisieť predovšetkým od prípadnej rozhodovacej činnosti súdov, ktoré z hľadiska sledovania účelu právnej úpravy teoreticky môžu v konkrétnej situácii extenzívnosť výkladu pripustiť.

Okrem ručiteľského záväzku diskvalifikovanej osoby zákon osobitné mechanizmy jej obchodnoprávneho postihu nepredpokladá. Samozrejme nie je možné vo všeobecnosti vylúčiť uplatnenie predovšetkým **nároku na náhradu škody voči diskvalifikovanej osobe** v prípade naplnenia predpokladov jej vzniku (prichádza do úvahy vznik škody v dôsledku prekročenia oprávnenia konať v mene podnikateľa ako jeho orgán, príp. zástupca), ich uplatnenie bude rovnako závisieť od okolností konkrétneho prípadu.

Vyššie citovaná dôvodová správa predpokladá, že práve zákonné ručenie diskvalifikovanej osoby by malo postačovať na dosiahnutie účelu právnej úpravy,²²¹ je možné však mať v tejto súvislosti pochybnosti. Konkrétny následok, ktorý pre diskvalifikovanú osobu vyplýva z prípadného konania

²²¹ Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

v rozpore s diskvalifikačným rozhodnutím, nie je možné považovať za tak závažný, jednak z pohľadu jeho dopadu vo sfére diskvalifikovanej osoby ako aj z hľadiska špecifických podmienok situácie, za ktorých k jeho nastúpeniu môže dôjsť, aby to zakladalo a odôvodňovalo funkčnosť inštitútu a riadne napĺňanie jeho účelu.

V prvom rade by bolo možné uvažovať nad tým, že pokiaľ niekto koná v rozpore s jeho autoritatívnym vylúčením z konkrétnej funkcie a koná pritom vedome, je dôvodné uvažovať nad jeho ďalšou spôsobilosťou na výkon tejto funkcie, resp. ďalšou diskvalifikáciou, ktorá by zrejme bola namieste prioritne na základe súdom potvrdeného porušenia nariadenej diskvalifikácie. Platná právna úprava sa týmto vôbec nezaoberá, a na trvanie doby diskvalifikácie nebude mať žiadny vplyv nedodržanie povinností a obmedzení vyplývajúcich z diskvalifikácie diskvalifikovanou osobou. Porušovanie diskvalifikácie vo svojej podstate neumožní ani jej opätovné zavedenie voči konkrétnej osobe, v takom prípade je možné mať dôvodné pochybnosti o tom, či diskvalifikácia v konkrétnom prípade naplnila svoj účel. Pre porovnanie britská právna úprava umožňuje vydať voči diskvalifikovanej osobe, ktorá konala v rozpore s diskvalifikačným príkazom alebo diskvalifikačným záväzkom, tzv. *serious crime prevention order*, na základe ktorého sa doba diskvalifikácie tejto osoby môže predĺžiť až o ďalších päť rokov.²²²

Z obchodnoprávneho hľadiska je potrebné tiež uvažovať nad zvolenou koncepciou ručenia, ktoré sa javí ako dosť komplikované, vzhľadom na to, že je po skutkovej stránke viazané na konkrétny prípad konania v rozpore s diskvalifikačným rozhodnutím. Z dôkazného hľadiska by bolo podstatne jednoduchšie, ak by diskvalifikovaná osoba v dôsledku svojho preukázaného konania v rozpore s diskvalifikačným rozhodnutím preberala ručiteľský záväzok za splnenie všetkých záväzkov podnikateľa za ktorého konala s tretou osobou.²²³ S obdobnou právnou úpravou sa stretávame v prípade britskej právnej úpravy konania porušujúceho diskvalifikáciu, v súlade

²²² *Serious Crime Prevention Act (2007)* zmenený a doplnený zákonom *Serious Crime Act (2015)*

²²³ Obdobne navrhuje tiež K. Csach v Ovečková, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Všetky komentár. Zväzok I.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 160

s ktorou akákoľvek diskvalifikovaná osoba, ktorá sa zúčastňuje na správe a riadení spoločnosti zodpovedá celým svojím majetkom za záväzky spoločnosti, ktoré vznikli v čase, keď takto v spoločnosti pôsobila,²²⁴ a to bez ohľadu na to, či sa na správe a riadení spoločnosti zúčastňuje ako jej riaditeľ, tieňový alebo faktický riaditeľ alebo sa inak priamo či nepriamo zúčastňuje na riadení spoločnosti. Táto osoba pritom zodpovedá solidárne so samotnou spoločnosťou (čl. 15 CDDA 1986).

Osobitnú úvahu v tejto súvislosti stále v obchodnoprávnej rovine je potrebné venovať popri postihu a vo svojej podstate sankcionovaniu diskvalifikovanej osoby konajúcej v rozpore so svojím vylúčením tiež vyvodu zodpovednosti voči podnikateľovi, ktorý diskvalifikovanú osobu stále využíva za účelom realizácie vlastnej správy a riadenia, ako aj ďalšie osoby, ktoré sú pri konaní diskvalifikovanej osoby nápomocné. Voči týmto osobám v súčasnosti zákon nevyvodzuje žiadne priame následky, je však potrebné si uvedomiť, že ak máme využiť inštitút diskvalifikácie za účelom dosiahnutia stanoveného cieľa, mali by sme v režime kontroly jeho dodržiavania byť schopní postihnúť širší okruh právnych vzťahov medzi zúčastnenými subjektmi, vyhodnotiť vplyv ich konania na diskvalifikovanú osobu, ich prospech z konania diskvalifikovanej osoby a širšie súvislosti vnútorných pomerov medzi týmito subjektami. Nenáležite konajúca osoba, ktorá svojím konaním odôvodnila svoju diskvalifikáciu, môže byť len jedným z prvkov komplikovaného subjektívneho právneho vzťahu medzi podnikateľom a jeho orgánmi smerom dovnútra a podnikateľom a tretími osobami smerom navonok, pričom čiastkový ťažko vynútiteľný postih jedného subjektu spravidla pre riešenie problémov tohto komplikovaného právneho stavu a ich následkov nepostačuje. Je možné sa stotožniť s J. Husárom, ktorý argumentuje, že ak zavedenie registra diskvalifikácií malo predstavovať nástroj na riešenie problematiky „bielych koní“, je zrejme, že so zreteľom na jeho aplikačné dôsledky sa minulo účinku. „*V zúčastní vyhlí zodpovednosti spojenej s výkonom funkcie člena štatutárneho orgánu,*

²²⁴ Farrar, J., Furey, N., Hannigan, B., Wylie, P.: *Farrar's company law*. 4th edition. London: Butterworths, 1998, s. 360

*spravidla ustanovovali za členov štatutárnych orgánov tzv. „biele kone“. Reakciou zákonodarcu na takéto praktiky bolo zavedenie úpravy umožňujúcej vylúčenie takejto osoby z výkonu funkcie a jej zápis do vytvoreného registra diskvalifikácií. Takáto úprava však zrejme nenaplnila očakávania, ktoré boli spojené s jej prijatím.*²²⁵

Obchodnoprávna úprava postihu konania odporujúceho diskvalifikácii sa vysporadúva dost' komplikovane len s jednou zložkou problému. Ak postihujeme diskvalifikovanú osobu za konanie v rozpore so svojim vylúčením, mali by sme zohľadniť mieru pričinenia jednak podnikateľa v mene ktorého diskvalifikovaná osoba koná, a jednak ďalších osôb, ktoré sa konkrétneho právneho vzťahu zúčastňujú. Konkrétne právne dôsledky by preto v istej miere mali byť vyvoditeľné aj voči nim. Britská právna úprava napr. zakladá solidárnu zodpovednosť za záväzky spoločnosti tiež u osoby, ktorá koná alebo je ochotná konať na základe pokynov diskvalifikovanej osoby (t.j. napr. realizuje pokyny tieňového riaditeľa) (čl. 15 ods. 1, písm. b) CDDA 1986).

Okrem toho je potrebné uvažovať tiež nad trestnoprávnou rovinou zodpovednosti v prípade konania v rozpore s uloženou diskvalifikáciou. Slovenský právny poriadok neuvažuje nad tým, že by sa osoba, ktorá koná v rozpore s diskvalifikačnými účinkami rozhodnutia vyneseného voči nej dopúšťala trestného činu a riešenie následkov takéhoto protizákonného konania je ponechané vo všeobecnosti v obchodnoprávnej rovine. V tejto súvislosti je možné poukázať na to, že pôvodný Legislatívny zámer zákona o registri diskvalifikácií s trestnoprávnym postihom nedodržiavania diskvalifikácie počítal. Uvažovalo sa so zavedením osobitnej skutkovej podstaty trestného činu spočívajúceho v nerešpektovaní diskvalifikácie, ktorého subjektom by bola samotná diskvalifikovaná osoba. Okrem toho mala byť zavedená ďalšia skutková podstata trestného činu založená na konaní spočívajúcom v prevode obchodného podielu v čase úpadku obchodnej spoločnosti na „biele kone“, ktorá síce priamo s diskvalifikáciou nesúvisela, bola však orientovaná práve na postih spoločníkov obchodných spoločností,

²²⁵ Husár, J.: Ochrana verejného záujmu v činnosti obchodnej spoločnosti. In: Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 61

ktorí sa usilujú o zabezpečenie rôznych foriem riešenia úpadku a tieňového riadenia obchodných spoločností.²²⁶ Ako bolo uvedené vyššie popísaný zámer zákonodarcu zostal len v rovine úvah a v podobe legislatívneho zámeru a do v súčasnosti platnej právnej úpravy diskvalifikácie sa trestnoprávne aspekty jej porušovania vôbec nedostali.

V tejto súvislosti je možné uvažovať nad tým, že práve trestnoprávny rozmer konania v rozpore s uloženou diskvalifikáciou môže mať významný vplyv na konanie účastníkov obchodnoprávnych vzťahov v konkrétnych prípadoch a z hľadiska vyvarovania sa nelegitímneho konania môže byť silne motivačným prvkom. Britská právna úprava umožňuje tak trestnoprávny postih diskvalifikovanej osoby, ktorá obchádza diskvalifikačné obmedzenia, ako aj trestnoprávny postih mimo osobnej sféry diskvalifikovanej osoby. Trestne zodpovedná je osoba, ktorá koná v rozpore s diskvalifikačným príkazom, v dôsledku čoho jej môže súd uložiť trest odňatia slobody až na dva roky a súčasne peňažný trest (čl. 13 CDDA 1986). Zároveň je trestne zodpovedná aj právnická osoba, v rámci ktorej ku konaniu, ktorým bol porušený diskvalifikačný príkaz, došlo (čl. 14, ods. 1 CDDA 1986), pričom pokiaľ sa na správe a riadení tejto právnickej osoby podieľajú jej členovia (spoločníci) a to priamo alebo nepriamo, prichádza aj u nich do úvahy vznik trestnej zodpovednosti (čl. 14, ods. 2 CDDA 1986).

²²⁶ Vráblová, M.: K Legislatívnemu zámeru zákona o registri diskvalifikácií. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law. 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykoví univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1816

Záver

Za účelom naplnenia v Úvode formulovaného hlavného cieľa a parciálnych cieľov vedeckej monografie som v jej rámci podrobne analyzovala pozitívnoprávnu úpravu diskvalifikácie z výkonu funkcie v obchodnom práve na podklade formulovaných východísk s dôrazom na jej komparáciu s britskou právnou úpravou, ktorou je slovenská právna úprava inšpirovaná. Už v texte monografie kriticky hodnotím zvolenú koncepciu právnej úpravy diskvalifikácie a poukazujem na jej pozitívne a negatívne prvky v širších súvislostiach, na základe čoho si dovoľujem formulovať nasledovné závery a návrhy *de lege ferenda*.

Diskvalifikácia z výkonu funkcie predstavuje v slovenskom právnom poriadku relatívne nový inštitút. Na podklade platnej právnej úpravy a jej aplikačných dosahov je však už v súčasnosti možné vyhodnotiť relevantným spôsobom funkčnosť a efektívnosť inštitútu z pohľadu dosiahnutia cieľa právnej úpravy pôvodne formulovaného zákonodarcom. Ku konkrétnym záverom pritom môžeme dospieť tiež v úzkej súvislosti s analýzou britskej právnej úpravy komparovanej v rámci monografie s právnou úpravou slovenskou vzhľadom na zrejmú inšpiráciu slovenského zákonodarcu a prebratie konkrétnych prvkov britskej právnej úpravy inštitútu diskvalifikácie a ich transpozíciu a implementáciu do slovenského právneho poriadku.

Primárne je potrebné pri vyvodení záverov ohľadom analyzovanej problematiky zaoberať sa účelom prijatia právnej úpravy, t.j. zámerom, ktorý

zákonodarca sledoval zavedením inštitútu diskvalifikácie do slovenského právneho poriadku. Cieľ zákonodarcu bol pôvodne vymedzený priamo v Dôvodovej správe k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým ku kodifikovaniu diskvalifikácie došlo. Dôvodová správa pritom zdôrazňuje predovšetkým ochranný prvok právnej úpravy a odôvodňuje ju zamedzením poškodzovania veriteľov v rámci konkurzného konania a posilnením zodpovednosti za podnikanie, a to v nadväznosti na aktuálne problémy súvisiace s procesom konkurzu a reštrukturalizácie, ako aj súvisiace otázky obchodných vzťahov.²²⁷ Takto je možné vnímať účel zavedenia právnej úpravy tiež v širšom kontexte vývoja spoločenských a ekonomických vzťahov a podnikateľského prostredia, kedy predovšetkým posilňovanie zodpovednosti za podnikanie, a dosiahnutie spoločensky zodpovedného podnikania sa stáva dominantným cieľom zákonodarcu vzhľadom na existujúce problémy, najmä zneužívanie právnych nástrojov poskytovaných obchodnými spoločnosťami v aplikáčnej praxi (využívanie korporátneho závoja, slabé postavenie veriteľov z hľadiska vymožitelnosti ich práv, problematika „bielych koní“ a pod.). V tomto kontexte je možné koncept diskvalifikácie z výkonu funkcií najmä v obchodných spoločnostiach za účelom eliminácie prístupu nelegitímne konajúcich osôb k týmto funkciám vnímať ako akceptovateľný a vo všeobecnosti prospešný, s osobitným zdôraznením jeho motivačnej, sankčnej a ochrannej funkcie.

Ako problém do istej miery však pri zohľadnení dnešného stavu právnej úpravy diskvalifikácie môže byť vnímaný zásadný odklon od pôvodne zákonodarcom sledovaného účelu. Postupným rozširovaním sústavy diskvalifikačných dôvodov sa popri pôvodne vymedzených diskvalifikačných dôvodoch, ktoré boli z koncepčného hľadiska založené na porušovaní konkrétnych povinností súvisiacich so správou obchodných spoločností (podnikateľov), resp. na konaní, za ktoré je možné vyvodiť trestnú zodpovednosť, do popredia dostávajú nové diskvalifikačné dôvody, ktoré sú v značnej miere založené na porušovaní povinnej súčinnosti, príp. na

²²⁷ Pozri poznámku pod čiarou č. 23

porušovaní povinností voči orgánom verejnej moci. Logická úvaha smerujúca k tomu, že riadny priebeh konania za účasti a súčinnosti všetkých povinných subjektov zabezpečí efektívnosť tohto konania a tým prispeje k lepšiemu uspokojeniu nárokov, ktoré sú v ich rámci uplatňované, je samozrejme pochopiteľná a v určitej miere aj akceptovateľná, podľa môjho názoru však obchádza zmysel a účel diskvalifikácie z principiálneho hľadiska.

Obdobne je možné mať výhrady voči diskvalifikácii v dôsledku konania, ktoré nesúvisí s podnikateľskou alebo obchodnou činnosťou, nebolo vydané z pozície reprezentanta určitého podnikateľa alebo samotného podnikateľa, a je založené výhradne na porušení určitej povinnosti, ktorú sankcionuje.²²⁸ Takto založená diskvalifikácia sa mňa účelu a jej motivačný a preventívny prvok úplne absentuje.

Diskvalifikácia predstavuje zásadný zásah do právneho postavenia jednotlivca (diskvalifikovanej osoby), ktorý je možné považovať za zásah do jej ústavou garantovaného práva podnikat', preto jeho konkrétna realizácia by mala zodpovedať vymedzenému záujmu (verejnému záujmu) chránenému zákonom, za účelom zabezpečenia ktorého bola do právneho poriadku začlenená. Intenzita tohto zásahu musí byť primeraná a proporcionálna vo vzťahu ku chránenému záujmu. Diskvalifikáciu nie je možné vnímať len ako jednoduchú sankciu na úrovni zodpovedajúcej napr. pokute, či povinnosti nahradit' škodu, pretože jej následky pre jednotlivca a jeho osobnú sféru sú podstatne významnejšie, zásadnejšie a závažnejšie. Navyše popri sankčnej funkcii je potrebné zdôrazniť tiež jej funkciu motivačnú, preventívnu a ochrannú, ktoré majú z pohľadu účelu právnej úpravy pôvodne sledovaného zákonodarcom oproti sankčnej funkcii diskvalifikácie rovnocenné postavenie.

Z popísaných dôvodov sa nestotožňujem s postavením diskvalifikácie do pozície jednoduchej sankcie za porušenie konkrétnej dokonca procesnej

²²⁸ Napr. diskvalifikácia v dôsledku zrušenia oddĺženia pre nepoctivý zámer dlžníka odôvodnený neplatením výživného, alebo diskvalifikácia v dôsledku opakovaného uloženia poriadkovej pokuty exekučným súdom osobe, ktorá nie je podnikateľom, pričom ani exekúcia s jej podnikateľskou či obchodnou činnosťou nesúvisí.

povinnosti určitým subjektom a takto formulované diskvalifikačné dôvody považujem za neprímerané a neproporcionálne. Osobitne je možné zdôrazniť, že ich zavedenie zákonodarca v rámci Dôvodových správ k jednotlivým právnym predpisom, ktoré ich inštitucionalizujú, bližšie neodôvodňuje, a účel ich úpravy nevymedzuje, spravidla sa obmedzuje výhradne na konštatovanie ich uzákonenia, preto ani nie je možné jeho zámer a účel právnej úpravy exaktnejšie vyhodnotiť.

Popri vyššie popísanej výhrade k súladu právnej úpravy s jej zákonodarcom vymedzeným účelom je potrebné zaoberať sa charakterom zákonom ustanovených diskvalifikačných dôvodov a celkovo zákonodarcom zvolenej koncepcie ich právnej úpravy. Ako bolo konštatované v rámci predkladanej analýzy slovenská právna úprava diskvalifikačných dôvodov je založená na formálnom princípe. V komparácii s britskou právnou úpravou diskvalifikačných dôvodov, ktorá posudzuje ich naplnenie po materiálnej stránke, sa mi javí slovenská koncepcia ako nevýhodná.

Na jednej strane formálny diskvalifikačný dôvod, t.j. rozhodnutie o určitom skutkovom stave s diskvalifikačnými účinkami z pohľadu diskvalifikovanej osoby neumožňuje diskvalifikáciu ako sankciu individualizovať a v niektorých prípadoch ani personalizovať, zohľadniť u nej okolnosti konkrétneho prípadu, poľahčujúce a prit'ážujúce okolnosti, nepripúšťa vziať na zreteľ mieru pričinenia príslušného subjektu k negatívnemu následku, jej zámer, príp. prospech z neho, či závažnosť porušenej povinnosti. Diskvalifikácia nastáva automaticky, nezvratne bez toho, aby boli nastavené priame hmotnoprávne a procesné podmienky diskvalifikácie, ktorými by sa súd zaoberal. Na takto formulovanú právnu úpravu potom nadväzuje nemožnosť osoby, o ktorej diskvalifikáciu ide, uplatniť voči diskvalifikácii a jej účinkom prostriedky procesnej obrany, a to tak v prvostupňovom konaní, ako aj v konaní opravnom. Keďže vo všeobecnosti neexistuje rozhodnutie súdu s výrokom o diskvalifikácii, nebude možné priamo voči rozhodnutiu o diskvalifikácii (výroku o diskvalifikácii) podať riadne ani mimoriadne opravné prostriedky. Diskvalifikácia teda predstavuje zásah do ústavného práva, voči ktorému nie je prípustná

hmotnoprávna ani procesná obrana, s čím sa podľa môjho názoru nie je možné stotožniť. Aplikácia neformálneho prístupu k vyjadreniu diskvalifikačných dôvodov, v rámci ktorého sa na podklade hmotnoprávnych podmienok nastúpenia diskvalifikačného dôvodu rozhoduje priamo o diskvalifikácii, naopak umožní diskvalifikáciu realizovať bez vyššie popísaných výhrad.

Formálny prístup k vyjadreniu diskvalifikačných dôvodov na druhej strane považujem za nevýhodný aj z pohľadu okruhu prípadov, na ktoré bude diskvalifikácia aplikovateľná. Diskvalifikačné rozhodnutia predstavujúce v našom právnom poriadku diskvalifikačné dôvody sú natoľko špecificky vymedzené, že postihujú relatívne obmedzený okruh prípadov, v ktorých je tieto rozhodnutia možné vydať. Na druhej strane neumožňujú aplikovať diskvalifikáciu širšie na v podstate totožný skutkový stav, ktorý zákonom vymedzené striktné hmotnoprávne podmienky pre vydanie diskvalifikačného rozhodnutia nespĺňa.²²⁹ Takéto vymedzenie diskvalifikačných dôvodov a tým podmienok diskvalifikácie je vo svojej podstate nespravodlivé a neefektívne.

Argument, že individuálne materiálne posudzovanie diskvalifikácie by si vyžiadalo väčšiu časovú záťaž a spôsobilo priet'ahy v konaní a tým nižšiu efektívnosť aplikácie diskvalifikácie podľa môjho názoru neobstojí, formalizmus diskvalifikačných dôvodov totiž spôsobuje vo vyššie popísanom kontexte nefunkčnosť diskvalifikácie.

Britským právnym poriadkom by bolo vhodné inšpirovať sa do istej miery aj z hľadiska účinkov diskvalifikácie. Je zrejmé, že efektívnosť inštitútu v značnej miere závisí od možností vynútenia jeho všeobecného akceptovania a plnenia, ktoré právna úprava Obchodného zákonníka v podstatnej miere nezabezpečuje. V prvom rade je možné z vecného hľadiska diskvalifikáciu ako takú obísť a vykonávať pre spoločnosť funkciu, z ktorej výkonu

²²⁹ Napr. diskvalifikačné rozhodnutie o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas podľa § 11 ods. 2 ZKR je možné vydať len voči štatutárnemu orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti, nie však voči štatutárnemu orgánu družstva. Štatutárny orgán družstva alebo jeho člen teda diskvalifikovaný byť nemôže, aj keď sa dopustil rovnakého porušenia povinností za rovnakých podmienok ako štatutárny orgán napr. akciovej spoločnosti.

diskvalifikácia priamo nevyučuje. Vo všeobecnosti zákonodarca upravuje funkcie, z ktorých výkonu je diskvalifikovateľná osoba vylúčená veľmi konkrétne a exaktne, práve táto konkrétnosť však umožňuje *de facto* legálne hoci samozrejme nelegitímne konanie v mene obchodnej spoločnosti diskvalifikovanou osobou a to napriek právoplatnému diskvalifikačnému rozhodnutiu. Bolo by vhodnejšie vymedziť vecné účinky diskvalifikácie skôr všeobecnejšie.

Z časového hľadiska diskvalifikačných účinkov trpí právna úprava opäť zmieňovaným formalizmom (okrem diskvalifikácie na základe rozhodnutia v trestnom konaní). Aj z časového hľadiska by podľa môjho názoru malo význam zohľadniť okolnosti konkrétneho prípadu a upraviť priamo diskvalifikačným rozhodnutím dobu diskvalifikácie v nadväznosti na okolnosti konkrétneho prípadu. Súčasná právna úprava to však neumožňuje a všeobecnú diskvalifikačnú dobu upravuje pevne.

Z hľadiska vynucovania diskvalifikácie má zásadný význam predovšetkým právna úprava následkov nedodržania diskvalifikačných obmedzení, ktorá sa v slovenskom právnom poriadku obmedzuje výhradne na opäť veľmi konkrétne formulované ručenie. V tomto smere by bolo možné uvažovať v kontexte britskej právnej úpravy nad rôznymi následkami tak obchodnoprávneho ako aj trestnoprávneho charakteru, ktoré boli bližšie analyzované v Kapitole 5.4.

V prvom rade prichádza do úvahy širšia koncepcia ručenia diskvalifikovanej osoby prekračujúcej diskvalifikačné obmedzenia za záväzky spoločnosti. Obdobne ako britský zákonodarca širšie ručenie je zavedené tiež českým zákonom o obchodných korporáciách. Podľa § 65 ZoOK osoba, ktorá poruší diskvalifikačné obmedzenia ručí za splnenie všetkých povinností obchodnej korporácie, ktoré vznikli v dobe, keď v rozpore s diskvalifikačným zákazom vykonávala fakticky činnosť jej štatutárneho orgánu.²³⁰

Okrem širšieho zákonného ručenia diskvalifikovanej osoby je možné uvažovať tiež nad predĺžením doby jej diskvalifikácie. Poukazovala som na

²³⁰ Pozri: Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: *Zákon o obchodných korporáciách. Komentár*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 191-192

obdobnú možnosť v zmysle CDDA 1986, predĺženie doby diskvalifikácie v prípade konania v rozpore s diskvalifikačným zákazom pripúšťa tiež český zákon o obchodných korporáciách, ktorý v § 65 pripúšťa, aby súd takejto osobe aj bez návrhu opätovne zakázal vykonávať funkciu, a to až na dobu 10 rokov.

Popri postihovaní osoby konajúcej v rozpore s diskvalifikačným zásahom zakladá CDDA 1986 tiež možné sankcionovanie osoby, ktorá prostredníctvom diskvalifikovanej osoby naďalej koná, príp. je ochotná pri konaní v mene obchodnej spoločnosti plniť jej pokyny, čo je v prípade jej preukázanej nedobromyseľnosti možné považovať za rozumné opatrenie. Osoba konajúca v rozpore s diskvalifikačným rozhodnutím by pritom mohla byť postihovaná tiež trestnoprávnou sankciou vytvorením konkrétnej skutkovej podstaty trestného činu za týmto účelom.

Posilnenie súkromnoprávných a trestnoprávných postihov by podľa môjho názoru prichádzalo do úvahy predovšetkým za predpokladu upustenia od formalizmu právnej úpravy diskvalifikácie a diskvalifikačných dôvodov. V tomto kontexte je možné v rámci úvah *de lege ferenda* navrhnúť, aby bolo upustené od formalizmu diskvalifikačných dôvodov a stanovené vecné podmienky nastúpenia diskvalifikačných dôvodov individualizovane s možnosťou zohľadňovať okolnosti konkrétneho prípadu. Okrem diskvalifikácie v dôsledku uloženia trestu zákazu činnosti v trestnom konaní, kde je jej aplikácia vo svojej podstate nesporná a aj v súčasnosti funkčná, by som navrhovala sústrediť diskvalifikačné dôvody primárne na porušenie povinností reprezentanta obchodnej spoločnosti v súvislosti s úpadkom alebo hroziacim úpadkom obchodnej spoločnosti, ktoré by mohli zahŕňať najmä konanie, ktorým sa tento reprezentant obchodnej spoločnosti pričínil o úpadok spoločnosti, spôsobil ho alebo mal z neho prospech, ako aj neuskutočnil potrebné kroky smerujúce k odvráteniu úpadku či iniciovaniu príslušného konkurzného či insolvenčného konania, pričom toto jeho konanie by bolo posudzované individuálne. Práve individualizácia a personalizácia diskvalifikácie je v tomto smere podstatnou požiadavkou, na ktorej je

z pohľadu proporcionality diskvalifikácie aj v prípade iných potenciálnych diskvalifikačných dôvodov potrebné trvať.

Diskvalifikačné dôvody mimo rámca konkurzného (či iného insolvenčného) a trestného konania by podľa môjho názoru mali byť viazané na všeobecnejšie porušenie predovšetkým fiduciárnych povinností s dôsledným vymedzením kritérií pre určenie charakteru konkrétneho porušenia povinností odôvodňujúceho diskvalifikáciu z výkonu funkcie (závažnosť konania, následok, úmysel konajúceho, prospech z tohto konania, spôsobená škoda, a pod.). Nie je samozrejme možné ani žiaduce automatické prebratie britského konceptu, keďže ten nadväzuje na rozsiahlu právnu a súdnu prax a nimi formulované medze aplikácie právnej úpravy, koncept diskvalifikácie z dôvodu porušenia fiduciárnych povinností by bolo potrebné prispôbiť našim podmienkam a zákonným zásadám.

V tejto súvislosti je možné poukázať na riešenie, ktoré zvolil pri formulácii diskvalifikačných dôvodov český zákonodarca. S účinnosťou od 1.1.2021 došlo k úplnému upusteniu od formulácie konkrétnych diskvalifikačných dôvodov a stanoveniu generálnej skutkovej podstaty diskvalifikácie pre prípad, kedy člen štatutárneho orgánu v posledných troch rokoch pred začatím diskvalifikačného konania opakovane alebo závažne porušil svoje povinnosti pri výkone funkcie (§ 63 ods. 1 ZoOK). Diskvalifikačný dôvod je teda stanovený bez akejkoľvek väzby na insolvenčné či trestné konanie a jeho interpretácia a aplikácia bude závisieť zásadným spôsobom od konkrétnej rozhodovacej činnosti súdov. Domnievam sa, že vymedzenie konkrétnejších kritérií vzhľadom na závažnosť následkov diskvalifikácie je namieste. Na druhej strane v záujme zmiernenia účinkov právnej úpravy § 64 ods. 2 ZoOK pripúšťa výnimky z diskvalifikácie napriek tomu, že súd vyhodnotí, že podmienky pre diskvalifikáciu sú splnené a to so zreteľom na oprávnené záujmy obchodnej korporácie, v ktorej osoba, o ktorej vylúčenie ide svoju funkciu vykonáva.

Za predpokladu prehodnotenia formálnej koncepcie diskvalifikácie v uvedenom smere by potom bolo možné a žiaduce práve zvýšenie dôrazu na dodržiavanie diskvalifikačných obmedzení tak, aby diskvalifikácia

v konkrétnych individualizovaných prípadoch bola skutočne efektívnym a funkčným nástrojom na posilnenie postavenia veriteľov, ochranu podnikateľského prostredia a zvýšenie dôrazu na spoločensky zodpovedné podnikanie.

Posúdenie v súčasnosti platnej právnej úpravy ako právneho transplantátu je vo svojej podstate diskutabilné. Slovenský zákonodarca prevzal inštitút diskvalifikácie z výkonu funkcie, ako aj jeho primárne vymedzený účel samotná zvolená koncepcia, realizácia diskvalifikácie a jej účinky sa však od britskej právnej úpravy diametrálnym spôsobom odlišujú. V tomto smere je možné diskvalifikáciu ako právny transplantát vnímať len z pohľadu určitej myšlienky (idey),²³¹ ktorá je samostatne rozpracovaná v slovenskom právnom poriadku a očividne prechádza postupným vývojom pod vplyvom spoločenského vývoja, právnych a mimoprávných aspektov. Prevzatie myšlienky diskvalifikácie právnej úpravy do nášho právneho poriadku na základe zákonodarcom zvolenej koncepcie však podľa môjho názoru efektívnosť a funkčnosť jej realizácie dosiaľ nezabezpečilo.

²³¹ Watson, A.: Legal transplants and European Private Law. In: *Electronic Journal of Comparative Law*, roč. 4, č. 4/2000, part VI

Zoznam literatúry

Antunes, E. J., a kol.: *Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law*. Brusel: European Commission, 2011. [online]. Dostupné na internete: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1851654>

Bejček, J., Hajn, P., Pokorná, J. a kol.: *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 410 s. ISBN 978-80-7400-547-3

Berle, A. A., Means, G. C.: *The Modern Corporation and Private Property*. New York: Routledge, 2017. 426 s. ISBN 0-88738-887-6

Bilas Ševčíková, A., Dzimko, J.: Oddlženie fyzickej osoby splátkovým kalendárom v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské unie : sborník příspěvků k 12. ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha : TROAS, 2020, s. 288-296. ISBN 978-80-88055-10-5

Borsík, D.: Péče řádného hospodáře bez legend. In: Hurychová, K., Borsík, D. (eds.): *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 85-103. ISBN 978-80-7478-654-9

Buhala, O.: Krízové povinnosti členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností. In: *Justičná revue*, roč. 71, č. 11/2009, s. 1077-1089, ISSN 1335-6461

Burda, E., Čentéš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár. I. díl*. 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2010, 1130 s. ISBN 978-80-7400-324-0

Cadbury, A.: *The Company Chairman*. Hemel Hempstead: Director Publishing, 1995. Citované podľa: Havel, B.: Jsou korporace morální? In Lasák, J., Havel, B. (eds.): *Kompendium korporálního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 29, 978-80-7400-018-8

Csach, K.: Faktický orgán obchodnej spoločnosti a jeho zodpovednosť podľa § 66 ods. 7 Obchodného zákonníka. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 24, č. 7-8/2018, s. 12-20, ISSN 1335-1079

Csach, K.: Povinnosti členov orgánov obchodnej spoločnosti a súkromnoprávne následky ich porušenia (1. časť). In: *Súkromné právo : recenzovaný časopis zameraný na otázky aplikatívnej práce*, roč. 5, č. 5/2019, s. 182-198, ISSN 1339-8652

Csach, K.: Predinsolvenčné povinnosti štatutárnych orgánov. In: Zoufalý, V. (zost.): *XXV Karlovarské právnické dny*. Praha: Leges, 2017. s. 398-415. ISBN 978-80-7502-208-0

Csach, K.: Priame nároky tretích osôb voči členom orgánov alebo spoločníkom spoločnosti (deliktná ochrana veriteľa obchodnej spoločnosti). In: Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. s. 110-129, ISBN 978-80-8168-926-0

Csach, J., Doležal, T., Husár, J., Suchoža, J., Širicová, E.: *Profesijná zodpovednosť. Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone vybraných činností s akcentom na europeizáciu deliktálneho práva*. Košice: Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, 2011. 528 s. ISBN 978-80-7097-891-7

Čentěš, J. a kol.: *Trestný zákon. Veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2016, 958 s. ISBN 978-80-8155-066-9

Černá, S. (ed.): *Obchodní korporace a ochrana slabší strany*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 188 s. ISBN 978-80-7552-555-0

Černá, S.: K vázanosti představenstva nevhodnými a nezákonnými pokyny. In *Acta Universitatis Carolinae. Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám*. č. 1/2008, s. 127-136, ISSN 0323-0619

Černín, K.: *Princípy dobrej správy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 240 s. ISBN 978-80-7598-300-8

Čollák, J.: Následky zneužitia práva (nielen) v práve obchodných spoločností – interdisciplinárne úvahy o interdisciplinárnom korekčnom mechanizme? In: Suchoža, J., Husár, J., Hučková, R. (eds.): *Právo, obchod, ekonomika VII*. Košice: Univerzita P.J. Šafárika v Košiciach, 2017. s. 242-246. ISBN 978-80-8152-528-5

Davies, P. L.: *Gower and Davies: Principles of Modern Company Law*. Eight Edition. London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2008. 1108 s. ISBN 978-04-21949-00-3. Citované podľa: Vítek, J.: *Odpovednosť statutárnych orgánov obchodných spoločností*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 388 s. ISBN 978-80-7357-862-6

Davies, P., Gower, L.: *Gower's and Davies' principles of modern company law* 9th edition. London: Sweet&Maxwell, 2012. 1343 s. ISBN 978-80-4140-227-20

Dolný, J.: Doktrína prekvalifikovania cudzích zdrojov na vlastné zdroje. In: *Justičná revue: časopis pre právnu teóriu a prax*, roč. 68, 10/2016, s. 1034-1052. ISSN 1335-6461

Dolný, J.: Krátky pohľad na test solventnosti. In: *Právni rozhledy*, roč. 23, 7/2015, s. 242-246. ISSN 1210-6410

Dolný, J.: Zmluvná vs. zákonná ochrana veriteľov s ohľadom na nové inštitúty Obchodného zákonníka. In: *Dny práva 2015 – Days of Law 2015: Časť I., Zákonní regulace v. smluvní úprava?* Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 26-40. ISBN 978-80-210-8192-5

Drgonec, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019. [online]. Dostupné na internete: <https://www.beck-online.cz>

Duračinská, J.: *Povinnosť lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 160 s. ISBN 978-80-571-0223-6

Duračinská, J.: Povinnosti orgánov spoločnosti – Štandard. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 309-319. ISBN 978-80-571-0363-9

Duračinská, J.: Zodpovednosť za výkon funkcie. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 320-336, ISBN 978-80-571-0363-9

Ďurica, M.: *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. 3. prepracované a doplnené vydanie*. Bratislava: EUROKODEX, 2012. 1024 s. ISBN 978-80-89447-82-4

Ďurica, M.: *Zákon o konkurencii a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021. s. 1496. ISBN 978-80-7400-846-7

Ďurica, M.: Veriteľ versus dlžník (súmrak nad veriteľom). In: Škrabka, J., Vacuška, L. (eds.): *Právo v podnikaní vybraných členských štátov Európskej únie. Sborník príspevků k XII. ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: TROAS, 2020. s. 272-287. ISBN 978-80-88055-10-5

Dutková, P.: Trvalo udržateľný rozvoj ako súčasť práva obchodných spoločností? Vyhliadky do budúcnosti. In: Szakács, A., Durec Kahounová, M., Senková, S. (eds.): *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2020: zborník z medzinárodnej online vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta, 2020, s. 359-365, ISBN 978-80-7160-576-8

Dzimko, J., Bilas Ševčíková, A.: Splátkový kalendár ako nástroj oddlženia fyzickej osoby. In: *Justičná revue*, roč. 74, č. 1/2022, s. 32-48. ISSN 1335-6461

Dzimko, J., Ušiaková, L.: *Nepoctivý záujem dlžníka ako predpoklad zrušenia oddlženia fyzickej osoby*. In: *Právne rozpravy on-screen: zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 29.5.2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2020, s. 21-30, ISBN 978-80-557-1770-8

Farrar, J., Furey, N., Hannigan, B., Wylie, P.: *Farrar's company law*. 4th edition. London: Butterworths, 1998. 802 s. ISBN 978-04060-4800-4

Finch, V.: Disqualification of Directors: A Plea for Competence. In: *Modern Law Review*, roč. 53, č. 3/1990, s. 385-391, ISSN 1468-2230

Gandžalová, D.: Slušnosť, morálka a dobré mravy v práve. In: *Acta Oeconomica No 18: etika v ekonomickom prostredí III*. 1. vydanie. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2005. s. 171-176. ISBN 80-8083-126-2

Griffin S.: The disqualification of unfit directors and protection of the public interest. In: *Northern Ireland Legal Quarterly*, roč. 53, č. 3/2002, s. 207-231, ISSN 2514-4936

Hannigan, B.: *Company Law*. 5th edition. Oxford: Oxford University Press, 2018. 832 s. ISBN 978-01-9878-770-9

Hannigan, B.: *Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2012. 824 s. ISBN 978-0-19-960802-7

Havel, B., Žitňanská, L.: Hranice využitelnosti preventivní restrukturalizace a insolvenční governance – český a slovenský pohled. In: *Právní rozhledy*, roč. 30, č. 1/2022, s. 1-6, ISSN 1210-6410

Havel, B.: Co se změnilo v postavení a odpovědnosti statutárních orgánů po 1. 1. 2014. In: *Právní rádce*, roč. 21, č. 5/2013, s. 14-17, ISSN 1210-4817

Havel, B.: Jsou korporace morální? In Lasák, J., Havel, B. (eds.): *Kompendium korporáčního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 28-29, 978-80-7400-018-8

Havel, B.: *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium 2010. 200 s. ISBN 978-80-97284-11-7

Hurdík, J.: *Právnícké osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. 120 s. ISBN 978-80-7400-018-8

Hurychová, K.: Diskvalifikace z výkonu funkce v komparativním pohledu. In: *Obchodní právo*, roč. 23, č. 8/2014, s. 324-331, ISSN 1210-8278

Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. 222 s. ISBN 978-80-8168-926-0

Husár, J.: Ochrana verejného záujmu v činnosti obchodnej spoločnosti. In: Husár, J., Csach, K. eds.: *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava : Wolters Kluwer 2018, s. 58-79. ISBN 978-8168-926-0

Husár, J.: Zodpovednosť členov štatutárnych orgánov kapitálových obchodných spoločností a ochrana záujmov ich spoločníkov (akcionárov) a veriteľov. In *Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2010, s. 93-122, ISBN 978-80-89284-54-2

Indicator - FL Memo Limited: *Company Law Memo 2015*. Ashford, Kent: Indicator - FL Memo Limited, 2015. 840 s. ISBN 978-0992-860-89-9

Ivor, J. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: Iura Edition, 2006. 530 s. ISBN 80-8078-099-4

Jablonka, B.: Odborná starostlivosť z pohľadu povinnosti štatutára pri výkone funkcie. In: *Riadenie a kontrola v obchodných spoločnostiach v kontexte s vývojom v práve EÚ. Bratislavské právnické fórum 2016. Univerzita Komenského v Bratislave*. Bratislava: Právnická fakulta, 2016. s. 15-19. ISBN 978-80-7160-427-3

Janků, M., Marek, K.: *Vybrané kapitoly ze soukromého práva*. Vydání první. Praha: C.H. Beck, 2018. 232 s. ISBN 978-80-7400-699-9

Jirmásek, P.: S poctivostí oddlužení dojdeš. In: *Právní rozhledy*, roč. 23, č. 23-24/2015, s. 811, ISSN 1210-6410

Kajba, J.: Limity pre výkon funkcie štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti a register diskvalifikácií. In: *Interpolis '17: zborník vedeckých prác zo 14. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela Belianum, 2017. s. 189-196. ISBN 978-80-557-1402-8

Kaplow, L., Shawell, S.: Accuracy in the Determination of Liability. In: *Journal of Law and Economics*, roč. 37, č.1/1994, s. 1-15, ISSN 0022-2186

Kubinec, M.: Niekoľko poznámok k novej právnej úprave spoločnosti v kríze. In: *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*. roč. 20. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2016. s. 197-210. ISBN 978-80-557-1100-3

Kubinec, M.: *Obchodná spoločnosť v kríze*. 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2022, 184 s. ISBN 978-80-7400-870-2

Kubinec, M.: Obchodná spoločnosť v kríze (nielen) ako právny transplantát v slovenskom práve. In: *Právo v podnikaní vybraných členských štátů Evropské unie. Sborník příspěvků k XII. ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: TROAS, 2020. s. 59-68. ISBN 978-80-88055-10-5

Kubinec, M.: Základné aspekty spoločnosti v kríze. In: *Právní rozprawy 2019: recenzovaný sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference v oblasti práva a právních věd Právní rozprawy 2019 s podtitulem „Právní realita“*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2019. s. 189-200. ISBN 978-80-87952-28-3

Lasák, J., Havel, B. (eds.): *Kompéndium korporáčního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 240 s. ISBN 978-80-7400-018-8

Lazar, J. a kol.: *Základy občianskeho hmotného práva*. 2. prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2004. 698 s. ISBN 80-89047-89-89-0

Legrand, P.: The impossibility of Legal Transplants. In: *Maastrich Journal of European and Comparative Law*, roč. 4, č. 2/1997, s. 111-124. Dostupné na internete: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1023263X9700400202>

Lokajíček, J.: *Prolomení majetkové samostatnosti kapitálových společností*. Praha: C.H. Beck, 2016. 176 s. ISBN 978-80-7400-603-6

Lukáčka, P.: *Kategória zodpovednosti a zodpovedné podnikanie v právnom prostredí Slovenskej republiky*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, 116 s. ISBN 978-80-571-0080-5

Lukáčka, P.: Perspektívy ochrany veriteľov v kontexte aktuálnych zmien Obchodného zákonníka. In: Burda, E., Mihálik, S. (eds.): *Právna ochrana veriteľov: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie „Veriteľ v centre pozornosti práva“ organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta, 2018, s. 19-26. ISBN 978-80-7160-488-4

Mamojka ml., M. a kol.: *Obchodné právo I. Všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva*. Bratislava: C.H. Beck, 2021, 832 s. ISBN 978-80-8232-007-0

Mamojka ml., M.: *Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným*. Bratislava: VEDA, 2008, 208 s. ISBN 978-80-224-1004-5

Mamojka, M. a kol.: *Obchodný zákonník Veľký komentár*. Žilina: EUROKÓDEX, 2016. 1087 s. ISBN 978-80-8155-065-2

Mamojka, M.: Právo podnikat'. In: Patakyová, M., Ďurica, M., Husár, J. a kol.: *Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, 864 s. ISBN 978-80-571-0363-9

Manik, R.: Osobné bankroty v aplikačnej praxi. In: *Štát a právo*, roč. 8, č. 1/2021, s. 82-92, ISSN 2644-643X

Mašurová, A.: Zodpovednosť štatutárov, faktických štatutárov a tieňových štatutárov kapitálových spoločností voči veriteľom spoločností podľa novej právnej úpravy Obchodného zákonníka a zákona o konkurze a reštrukturalizácii. In: *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2018: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. 1. vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018. 169-181. ISBN 978-80-7160-484-6

Moravec, T., Andreisová, L.: *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2021. 312. ISBN 978-80-271-1217-3

Moravec, T., Valenta, P.: The comparison of efficiency of disqualification of directors in new czech business Corporation Act and in the legal system of England. In: *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, roč. 63, č. 5/2015, s. 1711-1717. ISSN 1211-8516

Novotná Krtoušová, L.: *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 184 s. ISBN 978-80-7598-039-7

Ovečková, O. a kol.: *Obchodný zákoník. Veľký komentár. Zväzok I*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 3704 s. ISBN 978-80-571-0436-0

Patakyová, M. a kol.: *Obchodný zákoník. Komentár*. 5. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016. 1691 s. ISBN 978-80-89603-46-6

Patakyová, M., Grambličková, B.: Spoločenská zodpovednosť obchodných spoločností s trvalo udržateľný rozvoj. In: Husár, J., Csach, K. (eds.): *Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností*. Bratislava: Wolters Kluwer 2018, s. 32-45. ISBN 978-8168-926-0

Pelikán, R.: Ochrana slabší strany v korporátním právu. In: Černá, S. (ed.): *Obchodní korporace a ochrana slabší strany*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 15-21, ISBN 978-80-7552-555-0

Petrov, J.: *Obecná odpovědnost členu představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2007. 98 s. ISBN 978-80-210-4386-2

Pospíšil, B., Macek, J., Maliar, M., Kitty, V.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Druhé doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. 1042 s. ISBN 978-80-8168-388-6

Rozehnal, A.: *Teorie korporátního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 199 s. · ISBN 978-80-7380-723-8

Skudra, H. M.: Fraudulent trading as a creditor's remedy-time for a rethink?. In: *Amicus Curiae*, roč. 94, č. 11/2013, s. 11-17, ISSN 2048-481X

Slivka Bedlovičová, J.: *Teoretické aspekty obchodného registra. Minulosť a súčasnosť*. Praha: Leges, 2019. 144 s. 978-80-7502-360-5

Slivka Bedlovičová, J.: Publicita obchodného registra. In: *Interpolis '17: zborník vedeckých prác zo 14. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela Belianum, 2017. s. 10-16. ISBN 978-80-557-1402-8

Sojka, P.: Oddženie podľa nových pravidiel. In: *Justičná revue*, roč. 69, č. 5/2017, s. 669 – 690, ISSN 1335-6461

Sørensen, K. E.: Disqualifying Directors in the EU. In: Birkmose, H.S., Neville, M., Sørensen, K.E. eds.: *Board of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties*. London: Wolter Kluwer, 2013, kapitola 14, s. 328-346, ISBN 978-90411-414-15

Suchoža, J. a kol.: *Obchodný zákoník a súvisiace predpisy. Komentár*. 4. vydanie. Bratislava: Eurounion, 2016. 1336 s. ISBN 978-80-89374-34-2

Suchoža, J., Husár, J., Marek, K., Raban, P.: *Česko-slovenské kontexty obchodního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 544 s. ISBN 978-80-7357-707-0

Szakács, A., Durec Kahounová, M., Senková, S. (eds.): *Mílniky práva v stredoEurópskom priestore 2020: zborník z medzinárodnej online vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta, 2020. 797 s. ISBN 978-80-7160-576-8

Šafranko, I., Azud, J., Macek, J.: *Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2021. 408 s. ISBN 978-80-89603-98-5

Škrabka, J., Vacuška, L. (eds.): *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské unie. Sborník příspěvku k XII. Ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: Troas, s.r.o., 2020. 384 s. ISBN 978-80-88055-10-5

Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 1128 s. ISBN 978-80-7400-540-4

Števíček, M., Kotrecová, A., Tomašovič, M., Molnár, P. a kol.: *Exekuční poriadok. Komentár*. 3. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2018. [online]. Dostupné na internete: <https://www.beck-online.cz>

Štofková, P.: *Postavenie správcu v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní*. Bratislava: IURA EDITION 2012. 209 s. ISBN 978-80-8078-561-1

Treščáková, D.: *Zodpovednosť za porušenie záväzkov v obchodnom práve*. Bratislava: Leges, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7502-026-0

Ušiaková, L.: K vybraným otázkam postavenia správcu a jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone správcovskej činnosti. In: Ďurica, M., Kubinec, M., (eds.): *Insolvenčné právo ako prostriedok na ochranu trhovej ekonomiky*. Banská Bystrica: Právnická fakulta Univerzita Mateja Bela, 2011, s. 137-168, ISBN 978-80-557-0333-6

Ušiaková, L.: Lojalita štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti a jej osobitosti z hľadiska právnej úpravy spoločnosti v kríze. In: Škrabka, J., Vacuška, L. (eds.): *Právo v podnikaní vybraných členských štátu Európskej unie. Sborník príspevkov k XII. Ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: Troas, s.r.o., 2020, s. 40-48, ISBN 978-80-88055-10-5

Vitek, J.: *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-862-6

Vráblová, M.: K Legislatívnemu zámeru zákona o registri diskvalifikácií. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law. 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykoví univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1811-1816, ISBN 978-80-210-4733-4

Watson, A.: Legal transplants and European Private Law. In: *Electronic Journal of Comparative Law*, roč. 4, č. 4/2000, s. 1–13, ISSN 1387-3091

Watson, A.: *Legal transplants: an approach to comparative law*. 2nd edition. Athens: University of Georgia Press, 1993. ISBN 08-203-1532-X

Williams, R.: A Remedy Worse than the Disease? In: *Journal of Corporate Law Studies*, roč. 7, č. 2/2007, s. 213-242. ISSN 1757-8426. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1080/14735970.2007.11421514>

Žitňanská, L.: Zodpovednosť člena štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti a návrh zmeny zodpovednostného systému v súkromnom práve. In: *Právny obzor*, roč. 102, č. 3/2019, s. 266-283, ISSN 0032-6984

Zoznam použitých dokumentov a právnych predpisov

CDDA (1986): Company Directors Disqualification Act 1986. [online].

Companies Act, 1928

Companies Act, 1929

Companies Act, 2006

Dôvodová správa k zákonu č. 264/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Z.z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. [online]. Dostupné na internete <https://www.epi.sk/dovodova-sprava/dovodova-sprava-k-zakonu-c-264-2017-z-z.htm>

Dôvodová správa k zákonu č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [online]. Dostupné na internete: <https://www.epi.sk/dovodova-sprava/dovodova-sprava-k-zakonu-c-315-2016-z-z.htm>

Dôvodová správa k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. [online]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=412993>

Dôvodová správa k zákonu č. 421/2020 Z.z. o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [online]. Dostupné na internete: <https://www.epi.sk/dovodova-sprava/dovodova-sprava-k-zakonu-c-421-2020-z-z.htm>

Dôvodová správa k zákonu č. 377/2016 Z.z. o ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a ktorým sa dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 8/2005 Z. z. [online]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=430310>

High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. 2002. [online]. Dostupné na internete: <https://bit.ly/3aebFsM>

Insolvency Act, 1986

Ministry of Justice: *Practice Direction: Directors Disqualification Proceedings*. 2017. [online]. Dostupné na internete: https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/disqualification_proceedings

Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union – A Plan to Move Forward. (COM (2003)). [online]. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52003DC0284>

Návrh legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácií. [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, 2010. Citované podľa: Vráblová, M.: K Legislatívnemu zámeru zákona o registri diskvalifikácií. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law. 2. ročník mezinárodnej konferencie pořádané Právnickou fakultou Masarykoví univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1811-1816, ISBN 978-80-210-4733-4

Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2018/0113 (COD), ktorou došlo k zmene Smernice (EÚ) 2017/1132 pokiaľ ide o používanie digitálnych nástrojov a postupov v rámci práva obchodných spoločností. 2018. [online].

Serious Crime Act, 2015

Serious Crime Prevention Act, 2007

Small Business, Enterprise and Employment Act, 2015

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1023 o rámcoch preventívnej reštrukturalizácii, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 zo dňa 20.6.2019 (Smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1023 o rámcoch preventívnej reštrukturalizácii, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 zo dňa 20.6.2019

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

Zákon č. 111/2022 Z.z. o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o riešení hroziaceho úpadku)

Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (Exekučný poriadok)

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (Trestný zákon)

Zákon č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o registri partnerov verejného sektora)

Zákon č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (zákon o sídlach a obvodoch súdov)

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (Občiansky zákonník)

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (živnostenský zákon)

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (Obchodný zákonník)

Zákon č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o obchodnom registri)

Zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (Daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (Daňový poriadok)

Zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o konkurze a reštrukturalizácii)

Zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o súdoch)

Zákon č. 90/2012 Z.z. o obchodných spoločnostiach a družstevch (zákon o obchodných korporáciach)

Zoznam súdnych rozhodnutí

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: II ÚS 45/96 zo dňa 4.2.1997

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: IV. ÚS 492/2012 zo dňa 18.4.2013

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 19/09 zo dňa 26.1.2011

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 23/06 zo dňa 2.6.2010

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 26/00 zo dňa 4.4.2002

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 33/95 zo dňa 20.12.1995

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 67/07 zo dňa 6.2.2008

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL. ÚS 14/01 zo 7.3.2002 uverejnený v Zbierke zákonov SR čiastka 92 pod č. 217/2002

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL. ÚS 17/00 zo dňa 30.5.2001

Lenka Ušiaková__

R 49/1998

R 8/1969

Re Barings plc (No5) [1999] 1 BCLC 433

Re Blackspur Group plc (No.1) (1998) 1. B.C.L.C. 676

Re Colt Telecom Group 2002 EWHC 2815; 2003 BPIR 324

Re Gemma Ltd. V Davies (2008) All ER (D) 216 (Mar).

Re Ipcon Fashion Ltd. Citované podľa Finch, V.: Disqualification of Directors: A Plea for Competence. In: *Modern Law Review*, roč. 53, č. 3/1990, s. 385-391, ISSN 1468-2230

Re Sevenoaks Stationers (Retail) Ltd (1991) Ch 164

Re T & D Services (Timber Preservation & Damp Proofing Contractors) Ltd [1990] BCC 592, Re Melcast (wolverhampton) Ltd /1991

Re Westmid Packing Services Ltd, Secretary of State for Trade and Industry v Griffiths [1998] 2 BCLC 646

Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn.: 29 Cdo 2720/2009 zo dňa 28.4.2010

Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 1 Obdo 41/2011 zo dňa 17.5.2012

Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 2 To 11/2007 zo dňa 27.4.2007

Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn.: PL ÚS 11/96 zo dňa 12.11.1996

Menný a vecný register

A

Azud, J. · 13, 85, 90, 92, 133

B

biele kone · 164

C

Csach, K. · 13, 28, 30, 40, 42, 65, 67,
118-119, 144, 157, 162, 164

Č

Černá, S. · 28, 41

D

daňová kontrola · 98, 122
daňové priznanie · 98, 122
daňový subjekt · 97, 98, 122
deklaratórny účinok · 138, 142, 152

diskvalifikácia · 12, 17-18, 20-21, 23,
27, 31, 49, 50-54, 58-60, 63-70, 72-
73, 75-76, 79-80, 83-86, 90-92, 95,
97, 100, 102-103, 107, 109, 111, 113,
116, 118, 120-125, 127, 129-130-
135, 137, 144-145, 147, 154, 155-
156, 158, 161-162, 168-171, 173
diskvalifikačné konanie · 107, 130-131,
134-136, 155
diskvalifikačné rozhodnutie · 55, 61,
109, 116, 139, 140, 148, 150, 170
diskvalifikačný dôvod / dôvod
diskvalifikácie · 24, 53-54, 57, 59, 70,
72, 76, 78-80, 90, 92, 97, 101-102,
105, 108-109, 111, 113, 116, 122-
123, 125, 128-129, 134, 142, 147,
155, 169, 173
diskvalifikačný list · 40, 139, 140
diskvalifikačný príkaz / disqualification
order · 135, 165
diskvalifikačný záväzok /
disqualification undertakings · 136
dlžník · 47, 65, 69, 73, 80-82, 129
doba diskvalifikácie · 56, 150-152, 154,
162
dobromyseľnosť · 160
Duračinská, J. · 13, 37, 39, 40, 50
Ďurica, M. · 13, 34, 39-40, 50, 66-69,
72-73, 77-78, 83, 121, 125

E

exekútor · 93-94, 96, 118, 122, 125-126

F

faktický riaditeľ / de facto Director ·
119-120, 144, 163

faktický štatutárny orgán · 117, 119,
143

fiduciárne povinnosti · 36-37

fiduciárny vzťah · 35-36

fraudulent trading · 101, 109

fyzická osoba · 7, 24, 65, 90, 114, 122,
129

G

Grambličková, H. · 13, 30, 42

H

Havel, B. · 8, 9, 13, 41-42, 46, 56, 171

hroziaci úpadok · 12, 47, 84

Hurychová, K. · 13, 136

Husár, J. · 13, 28, 30, 34, 39-40, 42, 50,
67, 117, 164

I

individualizácia · 59, 88, 97, 172

insolvenčná služba / insolvency service
· 136, 141

insolvenčné konanie · 63, 103

J

Jablonka. B. · 13, 39

K

kapitálová obchodná spoločnosť · 8

konečný užívateľ výhod · 90, 112

konkurz · 26, 48, 68, 70-71, 106

Kubinec, M. · 13, 44, 66

L

Lazar, J. · 8

likvidátor · 44, 65, 68, 74, 102, 123-124,
145

Lojalita · 40, 44, 46

Lukáčka, P. · 13, 30, 96

M

malý konkurz · 79

Mamojka, M. · 13, 34, 51, 126, 139

Mamojka, M. ml. · 13, 31, 34, 117

materiálna publicita obchodného
registra · 139, 157, 160

Moravec, T. · 42, 151, 152

N

návrh na vyhlásenie konkurzu · 44, 63-
74, 121, 125

neoprotivý zámer · 64, 79-83, 129, 168

nútený správca · 74, 127

O

obchodný register · 136, 141, 157
odborná starostlivosť · 38-40
odborný zástupca zodpovedný za podnikanie · 127
oddĺženie · 20, 79-80, 82, 129
okolností konkrétneho prípadu · 26, 59, 69, 83, 87, 102, 105, 131, 135, 169, 171-172
omeškanie · 71, 100
Ovečková, O. · 13, 60, 157, 160, 162

P

partner verejného sektora · 86-89, 92, 112
Patakyová, M. · 13, 21, 30, 34, 39-40, 42-43, 50, 160
personalizácia · 111, 112, 172
poučenie · 94, 132
pôsobnosť · 12, 49, 52-57, 77-79, 111, 113, 119, 123, 127, 134, 142
právnická osoba · 65, 114, 119, 141, 156, 165
právo podnikat' · 31-32, 34
prevenčná povinnosť · 149
primeranosť · 51, 88, 92, 95
prokurista · 74, 123, 126
proporcionalita · 83, 88

R

register partnerov verejného sektora · 91
riaditeľ / Director · 42, 104, 107, 108, 120, 136, 137, 163
Rozehnal, T. · 13, 48
ručenie · 158-161, 171

S

Smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii · 19
Sørensen, K. E. · 17, 18
správa obchodných spoločností · 48
správca · 40, 61, 66, 69, 74-78, 97-98, 118, 126, 127, 134, 136, 140, 145
správca dane · 61, 97, 98, 118, 134, 140
súčinnosť · 64, 73-78, 81, 84, 96, 125-129
Suchoža, J. · 13

Š

štatutárny orgán · 37-40, 43-45, 47, 65, 68, 74-75, 77-79, 85-86, 89-94, 98, 113, 115-116, 118, 120-122, 143, 160, 170

T

tieňový riaditeľ / Shadow Director · 45, 119-120, 145
trest zákazu činnosti · 62, 119, 133, 150, 154-155
trestný čin · 24-25, 100-102, 119

U

účinky diskvalifikácie · 53, 122, 130, 142, 145-146, 149, 156, 158, 160, 171
undischarged bankrupts · 109
unfitness / unfit · 99, 103-106, 137
úpadca · 74
úpadok · 47, 84, 121, 172

V

vedúci organizačnej zložky podniku ·
125
vedúci organizačnej zložky podniku
zahraničnej osoby · 125
vedúci podniku zahraničnej osoby ·
125
verejný záujem · 27-29, 49-50, 125, 137
veriteľ · 72, 78, 80, 97, 160
vylúčenie · 10, 50-51, 55, 63, 103, 107,
121, 133, 146, 157, 159, 164, 173

W

Watson, A. · 16, 174
wrongful trading · 41, 44, 108-109

Z

zákonný zástupca · 44, 65, 74, 123,
125-126, 144
zmluvná pokuta · 66-67, 121

Ž

Žitňanská, L. · 13, 46

Názov: Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve
vedecká monografia

Autor: JUDr. Lenka Ušiaková, PhD.

Vedecký redaktor: doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD.

Recenzenti: prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
doc. JUDr. Diana Treščáková, PhD.
doc. JUDr. Ing. Jaroslav Dolný, PhD.

Obrázok na obálke: [www.freepik.com/premium account](http://www.freepik.com/premium-account)

Náklad: 150 výtlačkov

Rozsah: 195 strán (10,12 AH)

Formát: A5

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici.

Edícia: Právnická fakulta

ISBN 978-80-557-1963-4

EAN 9788055719634

DOI <https://doi.org/10.24040/2022.9788055719634>

ISBN 978-80-557-1963-4

